הלכה · שולחן ערוך · מפרשים

אוצרות יוסף יורה דעה

רבי יוסף ענגיל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אוצרות יוסף יורה דעה

רבי יוסף ענגיל

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אוצרות-יוסף-יורה-דעה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

חידושי יורה דעה הלכות שחיטה 6
א 6
ב 6
ג 6
ד 6
ה 7
ו 7
ז 8
ח 8
ט 9
י 11
יא 12
יב 13
יג 14
יד 14
טו 14
טז 15
יז 16
יח 18
יט 18
כ 19
כא 20
כב 20
כג 24
כד 25
כה 27
כו 27
כז 31
כח 31
כט 32
ל 33
לא 33
לב 34
לג 35
לד 35
לה 38
לו 61
לז 67
לח 67
לט 68
מ 69
מא 69
מב 70
מג 70
מד 70
מה 71
מו 75
מז 76
מח 78
מט 80
נ 85
נא 86
נב 87
עח 90
עט 90
פ 90
פא 90
פב 91
פג 91
פד 91
פה 92
פו 93

פז 93
פח 94
פט 94
צ 95
צא 95
צב 95
צג 95
צד 96
צה 97
חידושי יורה דעה 98
א 98
ב 99
ג 103
ד 103
ה 103
ו 104
ז 105
ח 106
ט 107
י 107
יא 107
יב 108
יג 108
יד 108
טו 109
טז 109
יז 111
יח 111
יט 112
כ 113
כא 113
כב 114
כג 114
כד 114
כה 115
כו 120
כז 121
כח 136
כט 138
ל 139
לא 140
לב 140
לג 140
לד 140
לה 142
לו 142
לז 143
לח 143
לט 144
מ 144
מא 145
מב 146
מג 147
מד 148
מה 148
מו 148
מז 149
מח 149
מט 150
נ 151
נא 151
נב 152
נג 153
נד 153

נה 154
נו 155
נז 156
נח 157
נט 159
ס 159
סא 165
סב 165
סג 166
סד 167
סה 167
סו 168
סז 169
סח 172
סט 172
ע 172
עא 172
עב 173
עג 174
עד 174
עה 175
עו 175
עז 178
נג 188
נד 193
נה 195

חידושי יורה דעה הלכות שחיטה

בעזה"י חידושי יו"ד ה' שחיטה.

א

בט"ז סי' א' סק"ו מש"ש דלא פליגי התם אלא דס"ל המע"ה א"כ כ"ש כאן בספק איסור דאזלי' לחומרא, צ"ע דמאי כ"ש הרי להוצאת ממון צריך בירור יותר דאין הולכין בממון אחה"ר ולהתיר איסור מהני רובא וא"כ יוכל להיות ג"כ דלגבי איסור מהני חזקה דמעיקרא להתיר ועכ"ז להוציא ממון אין מוציאין על ידה וע' תוס' ב"מ כ' ב' ד"ה איסורא ומ"ש בגליון שם וע' תוס' יבמות ס"ה א' ד"ה נישאת [וע' נקודות הכסף סי' ב' סק"ו ד"ה ותימא לי כו']:

ב

ש"ך שם סי' א' סק"ה מש"ש דאף דכשרודפים אחריו מגיעים מקרי ליתי' קמן, דוגמתו עירובין נ"א א' דאף דכי רהיט מטי מקרי חשכה לו ואולם כוונת הש"ך נ' דאפי' בלי ריצה אם הולכים אחריו מגיעים מ"מ מקרי ליתי' קמן וא"צ לילך אחריו:

ג

ש"ך שם סק"ו דלכולי האי לא חיישי' שיתנבלו שניהם, דוגמתו יבמות כ"ו ב' למיתה דתרי לא חיישי':

ד

ט"ז שם סי' א' סקט"ו מש"ש שוב ראיתי כן במשמרת הבית כו', ולכאורה מ"ש הרשב"א אלא חזקה היא י"ל כוונתו אחזקה שליח עושה שליחותו והתינח בקטן ששולחין אותו לקנות בשר ויין אמרי' דמסתמא עשה שליחותו כהוגן וקנה מן ההיתר וכ"ז רק בתורת חזקה שליח עושה שליחותו ומשא"כ בקטן ששחט בהמת אביו וכדומה בלי ציווי ושליחות אביו אין ראי' דאמרי' חזקה ששחט יפה דו"ק ואולם באמת דברי הט"ז נכונים דהא חזקה שע"ש נמי לא אמרי' בקטן כדמשמע בעירובין ל"א ב' וליחוש דילמא לא ממטי לי' כו' ולא משני ע"ז חשע"ש רק אקושי' דודילמא לא שקיל מיני' ע"ש וע"ש ברש"י דהקושי' דילמא לא ממטי הוא אקטן עש"ה וא"כ משמע דבקטן לא אמרי' חשע"ש וא"כ על כרחך סברת הרשב"א לאו מטעם חשע"ש רק החילוק בין נידון דידי' להך דעירובין דשם בעירובין יש לחוש דילמא לא ממטי כלל וזה שפיר חיישי' ומשא"כ בנידון הרשב"א דחזינן דלקח והביא ושנחוש שמא קילקל בהלקיחה ולקח מהאיסור זה לא חיישי' דמה שעושה חזקה שעושה כהוגן וא"כ כיון דאין הטעם מפאת חשע"ש דהא חשע"ש באמת

לא אמרי' כלל בקטן רק עניין החזקה דמה שעושה עושה כהוגן א"כ גם בשחיטה כיון דפעל בשחיטה דהא שחוט לפניך וע"כ שחט בעצמו או שנתן לשחוט וע"כ תו כיון דפעל בשחיטה יש לנו להחזיק דפעל כהוגן וכיון דיודע ומומחה בעצמו וודאי שחט בעצמו ולא נתן למי שאינו יודע ואולם מגוף הש"ס עירובין הנ"ל באמת לא מכרעא די"ל דקושית הגמ' בהך דדילמא לא ממטי אמי שאינו מודה בעירוב די"ל דגרע מקטן וכמובן ומשא"כ בקטן אמרי' שפיר חשע"ש וכוונת הרשב"א במשמרת הבית שפיר אחשע"ש ויל"ע בזה בעירובין בתוס' שם:

ה

שם בט"ז סקט"ז דהכל לפום חורפי', דוגמתו בגיטין נ"ט א':

ו

בט"ז שם סקי"ז כ' בסברת הרא"ש דברכת השחיטה הוא על האיסור לאכול בלא שחיטה ע"ש בכל דברי הט"ז, וצ"ע מרא"ש פ"ק דכתובות דכ' דלא שייך ברכה אאיסור רק אמצוה וברכת שחיטה הוא משום לא פלוג דשחיטת קדשים דהיא מצוה וברכת אירוסין ג"כ אינה על האיסור עש"ה, וסברת הט"ז נ' דוודאי דלא שייך ברכה אפרישה מאיסור בשוע"ת ולא יכלו חכמים לחייב זה דא"כ יהי' האדם צריך לברך תמיד אקב"מ וצונו שלא לאכול חלב וכדומה ורק במקום שנתנה תורה מעשה לסלק האיסור היינו שחיטה לסלק איסור נבילה וכדומה אז שפיר תיקנו ברכה גם על האיסור כיון דאז יש לקבוע לברכה זמן ומקום היינו בשעה שעושה המעשה ההוא לסילוק האיסור וא"ל דא"כ חלב נמי האיכא ניקור ז"א דניקור לא נתנה תורה מעשה זאת והתורה רק אסרה החלב וע"ז לא שייך ברכה דא"כ נברך תמיד וכנ"ל ומה שהאדם מנקר ומפריש החלב מעצמו לשלא יאכלנו לא שייך לקבוע הברכה במעשה ההוא יותר מבזמן אחר כיון דאין זו מעשה תוריית רק עשי' בעלמא מעצמו שמפריש החלב האסור וגוף מה שנתנה תורה הוא איסור לבד שלא לאכול חלב וא"כ בזה לא שייך להצריך ברכה ע"ז דא"כ נברך תמיד או בכל שעת אכילה על מה שאין אוכלין חלב וכדומה ומשא"כ שחיטה שנתנה תורה מעשה שחיטה במשפטי' שהי' דרסה כו' שעי"ז אין הבהמה נבילה שפיר שייך לקבוע הברכה על איסור אינו זבוח בשעת עשיית המעשה התוריית של הזביחה דו"ק מאוד וכן בברכת אירוסין דכל פרישות מכיעור בעניני ביאה הכל גדר עריות וכמ"ש רש"י על קדושים תהיו פרושים תהיו מן העריות ומן העביר' והיינו דכל קדושה פרישות מכיעור בענין זה הוא גדר עריות וע"כ איסור הדרבנן שלא לבעול בלי קדושין ג"כ גדר עריות וענין הקדושין הוא מעשה תוריי לקדש באופן זה בכסף כו' ובפני עדים וכדומה משפטי

הקידושין וע"כ שפיר שייך לקבוע ברכה אאיסור עריות בשעת עשיית מעשה התוריית המסלקת ענין הערוה היינו כיעור המביא לידי ערוה דו"ק היטב:

ז

שם בש"ך ס"ק ל"ח כיון דהקהל פסלו שחיטת הכלי אינו מובן לענ"ד דקהל אין יכולים לפסול את הכשר ויוכל זה להיות רק בתורת נדר שלא לאכול משחיטת אחר וא"כ חל רק על הנודרים אבל הוא מותר לו לשחוט ואחר שאינו מן הנודרים מותר לו לאכול משחיטתו ואם הוא בתורת תקנת הקהל יכולים הרוב להסיע גם על המועטים ואסורים כל הקהל לאכול משחיטת אחר אבל מי שאינו מאותו הקהל מדוע יאסר ואילו ל' המחבר ששחיטתו אסורה דמשמעותו שאסורה לכל העולם א"כ זה הא לא שייך רק בחרם מפאת שנעשה חשוד לאותו דבר ואינו נאמן ששחט כהוגן ונ' הכוונה דגם בתקנת הקהל אסור לו לשחוט ולעבור על תקנת הקהל ולכן מפאת העביר' על תקנת הקהל ה"ל ג"כ חשוד לאותו דבר:

ח

שם בט"ז ס"ק כ"ב, נלענ"ד בגוף קושית הרמב"ן דמדוע בהוחזקה נדה כו' לא מהני אמתלא ואילו באמרה לבעלה טמאה אני מהני אמתלא דבהוחזקה בפני שכנותי' יש להשכנות תורת עדים דהיא נדה דאף דנשים פסולות לעדות מ"מ במידי דשייכי רק נשים גם נשים כשרות כמו חי' על הבכור ע' קידושין ע"ד א' [ומ"ש בגליון שם בארוכה בזה סברת כמה ראשונים דהוא דאורייתא עש"ה] והרי אין דרך לאשה להחזיק עצמה נדה בפני אנשים רק בפני נשים ולכן גם השכנות כשרות לעדות זה ולכן בשעה שהוחזקה נדה בפני שכנותי' הרי השכנות מעידות שהיא נדה ולכן נגד עדות לא מהני אמתלא ומשא"כ באמרה לבעלה טמאה אני דאין להבעל תורת עד כיון דהוא בעל דבר ולכן אין כאן רק תורת שווי' אנפשה חד"א ולכן גבי שווי' אנפשי' חד"א מהני אמתלא ואין להקשות מזה אהוחזקה נדה כו' דאין לדון ממה שמצינו שמועיל אמתלא גבי שווי' אנפשי' כו' שיועיל זה לבטל עדות דו"ק מאוד ולפי"ז אם אמרה לשכנותי' שהיא טמאה ג"כ לא מהני אמתלא וכך נ' דהא לא אמרו בש"ס הוחזקה נדה ע"י לבישת בגדי נדות רק סתם הוחזקה כו' וא"כ ה"ה בהוחזקה ע"י אמיר' ולפי"ז בטבח שעשה סימן כו' אפי' לא עשה סימן רק אמר לבד בפני אחרים שהוא טריפה דיש להאחרים תורת עדים ג"כ לא מהני אמתלא ואף דעדות השכנות והאחרים ג"כ רק עפ"י דברי' ודבריו וא"כ ה"ז ג"כ עדות רק על שווי' אנפשה חד"א והא בהשווי' כו' גופי' מהני אמתלא וא"כ מה יוסיף העדות בזה, אין זה קושיא דהרי זה כהך דאיסור עצמו בע"א יוחזק דכך כאן ג"כ אף דבאה ידיעת העדים

רק ע"י שווי' כו' מ"מ כיון דבשעתו אמרי' שווי' כו' והודאת בע"ד כמאה עדים והית' נאמנת בשעתה לכן ידיעתם מזה נעשה עדות ושוב א"א לדבר שהוחזק בעדות שיתבטל ע"י אמתלא ודו"ק ובאתי רק להעיר:

ט

סי' ב' בט"ז סק"א, לפמ"ש הט"ז בפי' דברי הרמב"ם א"כ שחיטת עכו"ם איסור אחר מוקרא לך ואכלת מזבחו דאסור אכילה מזבחו אבל אין בו איסור נבילה ואינו מטמא וגם אין לו ללקות דהוא רק איסור עשה מוקרא לך וגם בספק אם שחט עכו"ם או ישראל ליכא חזקת איסור לתוס' דבהמה בחיי' בחזקת איסור עומדת היינו איסור אינו זבוח וכאן הרי הוא זבוח דשחיטתו שחיטה ורק שיש איסור אחר מוקרא לך כו', וכן יש נפקותא להחמיר לסברת הרמב"ם לענין מיעוט בתרא אם שחט ישראל רוב ושחט עכו"ם המיעוט בתרא דאם שחיטת עכו"ם שחיטה ואסור מקרא דואכלת מזבחו א"כ מיעוט בתרא נמי כשנשחט שם שחיטה עליו ואסור מקרא הנ"ל וה"ל כמו שהי' במ"ב וכמובן ומשא"כ אם הפסול מפאת דאינו בר זביחה והוי אינו נשחט א"כ מיעוט בתרא הא א"צ להיות נשחט וע' לקמן בש"ך סקכ"ז מש"ש בכוונת הדרישה ותי' דאין העכו"ם פוסל אלא כשעושה מעשה טריפה כו' והנה אם פסול עכו"ם רק מפאת דאין שחיטתו שחיטה הא אין התחלה להקושי' ולא הוצרך לקושי' ותירוץ ואין לחשוד את הדרישה שבא להקשות ק דמשום דאין שחיטת עכו"ם שחיטה יפסול אם שחט המיעוט בתרא ודימה אותו לשהי' ומה הדמיון דשם בשוחט המ"ב שם שחיטה עליו וה"ל שהי' באמצע השחיטה ומשא"כ כאן דהפסול רק משום שאינו שוחט וע"כ נ' כוונת הדרישה ג"כ בהכרח כן רק לסברת הרמב"ם דעכו"ם הוא בר זביחה וזביחתו אסור ממקרא אחר מואכלת מזבחו וע"כ כיון דזביחתו זביחה שפיר דמי לשהי' במ"ב דכאן נמי הא נזבח המ"ב עכו"ם דזביחתו זביחה ואוסר וג"כ ראוי שיאסר דו"ק מאוד וע"ז תי' דרק באותו אדם הוי מעשה אחת והוי גם המ"ב שחיטה ומשא"כ באדם אחר וכמש"ש להלן בזה בדברינו ע' להלן וא"כ ממילא הא גם בשהי' במ"ב אין ראוי לפסול אם שחט אחר המ"ב כיון דאינו מעשה אחת ואין שם שחיטה על המ"ב ולא הי' שהי' באמצע השחיטה וזה דלא כדברי הש"ך שם דכ' דאינו כן ואין חילוק בשהי' בזה ולהנ"ל אף דאין כוונת הדרישה אשהי' מ"מ מדבריו ממילא נשמע כן אף לשהי' דו"ק מאוד ועוד יש נפקותא להחמיר להרמב"ם באם שחטו עכו"ם וישראל דאם פסול עכו"ם מפאת שאינו שחיטה א"כ כאן דל שחיטת עכו"ם מהכא הא יש שחיטת הישראל ומשא"כ אם שחיטת עכו"ם שחיטה ואוסר מקרא דואכלת מזבחו א"כ שפיר כיון דהעכו"ם ג"כ שוחט הרי נאסר ע"י שחיטתו ע' בש"ך סק"ל ותבין, ואולם

מהעתקת הש"ך בס"ק ב' דברי הרמב"ם דכ' להדיא דהוא נבילה ולוקה משמע דקרא דוקרא וגו' הוא גילוי אקרא דוזבחת דאין עכו"ם בכללו וקרא דוקרא לך ואכלת מזבחו מוציא עכו"ם מכלל זביחה ומגלה אקרא דוזבחת דאין עכו"ם בכלל וה"ל ע"י עכו"ם אינו זבוח ונ' דגם הט"ז מפרש כן מדחפש אחר נ"מ בין טעם הרמב"ם לטעם הרא"ש והרי יש נפקותי טובי כנ"ל ואולם באמת הדבר צ"ט דמנ"ל לומר מקרא דוקרא וגו' דמוציא עכו"ם מכלל זביחה הא קרא אחר רק ואכלת מזבחו וא"כ אין כאן משמעות רק שאין לאכול מזבחו והוא איסור גרידא לאכול מזבחו אבל מנ"ל דהמקרא מוציא מכלל זביחה, ואולי הטעם דאילו בא הכתוב לאסור אכילה מזבחו הי' ראוי להאמר זה בפירוש ואילו קרא דוקרא לך ואכלתו מזבחו הא משמעותו דהוא כבר איסור ממקום אחר האכילה מזבח עכו"ם והכתוב אומר שאם תבוא לידי כך לעשות איסור זה בקראו אותך ואכלת וגו' ודו"ק היטב ועל כן מקרא זה מגלה דלא הי' כוונת הכתוב וזבחת על עכו"ם מעולם ואין עכו"ם בכלל וזבחת וא"כ עצם האיסור הרי הוא איסור אחר ממקום אחר היינו מפאת שהוא נבילה ואינו זבוח וע"כ שפיר שייך ל' זה וקרא לך ואכלת מזבחו מה שאסור לעשות:

כן ממקום אחר ואף דגם האיסור ההוא נודע רק ע"י המקרא הזה מ"מ כיון דהאמת דהוא איסור אחר שפיר יתכן עכ"פ ל' זה ומשא"כ אילו בא הכתוב לאסור רק כאן איסור בפ"ע אכילת זבח עכו"ם ווודאי לא הי' לו לכתוב בל' זה רק לומר האיסור שאסור לאכול ולא לכתוב וקרא לך ואכלת מזבחו (דמשמעותו) מה שאין ראוי לעשות כך לאכול מזבחו ואמאי אין ראוי הלא אין בו שום איסור ובזה המקרא הוא שבא הכתוב לאוסרו וא"כ הא יש לכתוב לומר האיסור תחלה ואח"כ לכתוב וקרא לך וגו' וע"כ דהאיסור מפאת ענין אחר לא שמקרא זה אוסרו וע"כ הכוונה דעכו"ם אינו בכלל. וזבחת ויש איסור באכילת זבחו ממילא ממקרא אחר מקרא דלא תאכל כל נבילה וע"כ שפיר יתכן ל' זה וקרא לך ואכלת מזבחו מה שהכתוב לא תאכל כל נבילה אוסרו ואי דמנ"ל דזביחת עכו"ם אינה זביחה והיא בכלל נבילה זה רק גילוי מילתא בעלמא ושפיר יתכן היות הגילוי הזה ממקרא זה דוקרא לך וגו' עצמו ודו"ק היטב:

והנה מ"ש הט"ז דשחיטת גר תושב עכו"ם מותרת מה"ת יל"ע במשנה, ריש אלו דברים שחיטה שא"א לעשותה מע"ש דוחה כו' והא אכתי אפשר לעשותה ע"י גר תושב וא"ל דר"ע דשם לטעמי' דמרבה לערל כטמא ביבמות פ' הערל ואסור לעכו"ם ליכנס למקדש משום ערלות ואף דעכו"ם אינו מצווה ע"ז מ"מ הרי אנו מצווין ע"ז דאסור להכניס טומאה למקדש ואם ישנה שם יש חיוב לשלחה משם ז"א דהא' מצי קאי בחוץ ולשחוט בסכין ארוכה וי"ל דשחיטת קדשים בעי' לשמה:

ועכו"ם אדעתא דנפשי' קעביד ואף דגם סתמא כשר מ"מ מבואר בס' גור ארי' למהר"ל מפראג ז"ל על מסכתות בעירובין פרק ג' דבעי' ראוי ללשמה, ואולם כאן הרי ראוי גם לחשב לשמה רק דאינו מחשב ועביד אדעתא דנפשי', וי"ל דבאמת דברים שבלב אינם דברים וענין המחשבה בקדשים רק מפאת דחזקת כשרות דכהן מעיד שחישב ולכן אילו הי' צריך להיות מחשבה להדיא הי' מועיל מחשבתו מפאת דאנן סהדי שחישב ולא הוי דברים שבלב ודו"ק וכיון:

דהמחשבה מועלת אילו הי' צריך לכן תו א"צ כלל כיון דראוי לחשב לשמה וסתמא נמי לשמן כיון ומשא"כ עכו"ם דאין לו חזקת כשרות ונאמנות ואפי' יאמר שחישב אינו נאמן לכן תו המחשבה אינה מחשבה כלל דה"ל דברים שבלב כו' ודו"ק ואפי' יאמר בפיו בשעת שחיטה לשם חטאת וכדומה נמי לא מהני כיון דהאמת דהמחשבה מועלת וא"צ דיבור א"כ הרי מבוקש התורה המחשבה ואם אין המחשבה מועלת מה ענין לדיבור שיועיל [וגם אפי' אומר כן יש לחוש שרק אומר בפיו ולבו מחשב שלא לשמה] וע"כ תו אין ראוי למחשבה ולא מהני ועי"ל עפ"י ירושלמי תרומות פרק א' הלכה א' ויבמות פ' חרש דעכו"ם אין להם מחשבה ע"ש במפרשים וא"כ הא בעצם דאין לו מחשבה ואין ראוי ללשמה, ועי"ל דמצות שחיטה על הבעלים ושחיטת אחר מטעם שליחות וא"כ עכו"ם דליתי' בשליחות דאין שליחות לעכו"ם לכן אין לשחוט על ידו ואף:

אם השחיטה כשירה מ"מ אין בה קיום מצוה לבעלי הקרבן וזה עצמו גילתה תורה דקיום המצוה דשחיטה דוחה שבת לא עבודת השחיטה וכשרותה דו"ק מאוד:

ו

בט"ז שם דגר תושב יצא מכלל העמים ע"ש, וא"כ כיון דאינו גם ישראלי א"כ ענין גר תושב דיצא מכלל עכו"ם ולכלל ישראל לא בא ומזה ראי' למ"ש במ"א דגר שמל ולא טבל יצא מכללי עכו"ם ולכלל ישראל לא בא דהא מבואר בר"ן ע"ז פ' ר' ישמעאל דגר שמל ולא טבל לא גרע מגר תושב ע"ש וא"כ גם גר שמל כו' הרי יצא כו':

והנה מ"ש במ"א דגירות הגר תושב דמקבל עליו ז' מצוות ב"נ ואינו מובן דמה ענין הגירות הא כל ב"נ מצווה ז' מצוות אלו וכתבתי במ"א דגר תושב מקבל עליו ז' מצוות אלו דישראליות היינו איסור אמ"ה שנאמר לישראל וכן כולם ולכן צריך ב"ד של שלשה היינו ג' חברים לקבל בפניהם ככל גירות דצריך קבלת מצוות בב"ד, ואולם עדיין צריך הבנה דלמה באמת נתנה תורה ענין גירות לזה ולמה לו לקבל עבור זה ענין הישראלי אחרי דגם בהיותו ב"נ מצווה ואולם לט"ז הנ"ל דגר תושב יצא מכלל העמים נ' דגר תושב הוא באמת ענין גירות אחר והיינו דכל גירות יש בו פי שתים סילוק הכותיות וקבלת

הישראליות כמ"ש במ"א בארוכה וזהו שלימות הגירות ומשא"כ גר תושב הוא גירות מועט של סילוק ענין הכותיות ליציאה מכלל עכו"ם לחוד ואין מקבל ענין הישראליות רק מסתלק ענין הכותיות אלא דכיון דנעשה אינו עכו"ם וישראל ג"כ הא אינו א"כ הא ראוי שיפטר מז' מצוות לגמרי דהא כבר אינו ב"נ ושיהי' מצווה בהם בתורת ישראל הא גם ישראל אינו וזה א"א שיהי' אדם חפשי מעול מצוות לגמרי ואפי' ז' מצוות ב"נ לא יהי' עליו ואילו הי' ק נמצא תקנתו שיצא מכלל העכו"ם קלקלתו שנסתלק מהיות עליו חיוב מצוות לגמרי וע"כ בהיותו מתגייר קצת הגירות לצאת מעכו"ם ולהעשות אינו עכו"ם צריך לקבל ממילא מעט ענין ישראליות ג"כ לחיוב ז' מצוות וחייב בם מעתה בתורת ישראל ונמצא ענין הגירות שלו דיצא מכלל עכו"ם ונעשה ישראל מעט לחיוב ז' מצוות דו"ק מאוד:

הנה דברינו הנ"ל שבמ"א דגירות הגר תושב לקבל עליו הז' מצוות דישראליות ונמצא דנעשה ישראל לז' מצוות ואילו לשאר דבר הוא עכו"ם וזה ג"כ צ"ע דאיך אפשר שיהי' ישראליות וכותיות ביחד באדם אחד הרי ישראליות וכותיות הם דברים שצריכים הבדלה וכמ"ש ואבדיל אתכם מן העמים ואין הסברא נותנת שיהי' אפשר מציאות מהותי ישראליות וכותיות יחד חלילה עמ"ש בגליון קידושין י"ז ב', ואולם לט"ז הנ"ל דגר תושב א מכלל העמים ניחא דעתה הוא מושלל ממהות העכו"ם ויש בו ג"כ מהות ישראליות מועט לז' מצוות כנ"ל:

והנה להנ"ל דגר תושב פטור מז' מצוות ב"נ ומצווה רק בז' מצוות דישראל א"כ י"ל דאפי' למ"ד דאסור להזמין עכו"ם על בני מעיים מ"מ להזמין גר תושב על בני מעיים שרי כיון דמצווה רק באמ"ה דישראל ואיסור אמ"ה דישראל הרי אינו אוסר בני מעיים אלו דו"ק מאוד:

יא

סי' ב' סעי' ג' דשבועת הר סיני חשוב שבועה שלא יאכל נבילות ולכן חשוב חשוד באותו דבר גם לענין שבועה ולא מהני שבועתו ששחט יפה אף דבעלמא עובר שאר עביר' אין נעשה חשוד על שבועת שקר שלא באותו הענין עש"ה בט"ז וש"ך ונקה"כ, והנה זה לכאורה דלא כמ"ש במ"א דאף דדרבנן הוא מה"ת מלא תסור לרמב"ם מ"מ אין מה"ת פרטיות גוף המצוה דהדאורייתא הוא רק בכלל לשמוע לדברי חכמים אבל אין לומר שהתורה אוסרת בשר עוף בחלב לדמיון דכיון דכתי' לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך הוא רק ציווי על הכלל לשמוע כו' אבל אין לו שייכות אל הפרטיים וכמש"ש בארוכה והעמסתי זה בכוונת הש"ס סוכה מ"ו א' יום ראשון מצות לולב מכאן ואילך מצות זקנים

ע"ש ומדוע לא אמר יום ראשון מצוה מה"ת מכאן ואילך מצות זקנים ומה זה הל' יום ראשון מצות לולב הא גם בשאר הימים היא מצות לולב רק דהיא מצוה דרבנן אך הכוונה באמת הכל על דאורייתא ורק דיום ראשון הוא מצות לולב מה"ת משא"כ מכאן ואילך אינו מצות לולב רק מצוה לשמוע לדברי זקנים מלא תסור וכרמב"ם וזה אינו מצות לולב דלא תסור א לו שייכות אל הפרטיים רק הוא מצוה בכל לשמוע לדברי חכמים יהי' מה שיהי' וזהו הל' יום ראשון מצות לולב מכאן ואילך מצות זקנים היינו לשמוע לדברי זקנים ודו"ק היטב והנה לסברא זו הרי הי' ראוי לומר ג"כ בשבועת הר סיני דכיון דהית' ג"כ רק בכלל לקיים דברי התורה אין לה שייכות אל הפרטיים ואין זו שבועה שלא לאכול נבילות בפרט כי היכי דליחשב חשוד באותו דבר אשבועה ודו"ק ואולם בסוטה ל"ז אמרו ארור בכלל ארור בפרט כו' עש"ה דמשמע דקבלת הברית והשבועה דסיני הית' על התרי"ג מצוות על כל מצוה ומצוה בפרט עש"ה, ועוד יש חילוק בזה בין עבר לעתיד דבהר סיני הרי כבר היו נאמרים התרי"ג מצוות וע"כ השבועה לקיים הכל הוי ממילא על כל פרט ופרט וכאילו נשבע להדיא על כל פרט ופרט ומשא"כ לא תסור מן הדבר אשר יגידו וגו' בעתיד לא שייך לומר שהדאורייתא מוסב על הפרטיים שהרי עדיין לא נאמרו כלל והכתוב מצווה רק לשמוע לכל אשר יאמרו בכל עת אבל לא שייך לומר שהוא מוסב על הפרטיים עצמם שעדיין לא נאמרו כלל ולכן הפרטיים שפיר רק דברי חכמים וחיוב הדאורייתא רק בכלל לשמוע לדברי חכמים דו"ק:

יב

בט"ז שם סי' ב' סק"ט כ' בשם הפרישה דלא מיקרי מומר אא"כ עשאו בפרהסיא או כמה פעמים ובש"ך ס"ק י"ח כ' בשמו רק כמה פעמים ע"ש וי"ל דשניהם אחד עפמ"ש בגליון יומא ס"ו ב' אהך דאמר שם עדים בלא התראה במיתה לא עדים ולא התראה בהדרוקן דאף דתרווייהו בידי שמים והרי קמי שמיא גליא ואין חילוק בין בעדים לשלא בעדים ועל כרחך צ"ל דהחציפות לעבור בפני רואים חמור טפי גוף החטא וכמו שהארכתי שם בזה וע"כ ה"נ בעשאו בפרהסיא דהם עשרה בני אדם ה"ל מה שעובר לפני כל אחד מהם ואינו בוש ממנו עבירה וחומר בפ"ע וה"ל כעובר עשרה עבירות וכך ל' עובר בפעם אחת עשרה עבירות כעובר עשרה פעמים בצינעא בכל פעם רק עבירה אחת ודו"ק ועי"ל בפשיטות דהעבירה בפרהסי' חמורה טפי (כמ"ש ג"כ בגליון יומא שם וכ"ה במחלל שבת בפרהסיא ובע"ז ז' ב' עשו דבריהם בפרהסיא אין מקבלין אותן כו' ובקדושין מ' א' ילך למקום שאין מכירין כו' ואל יחלל ש"ש בפרהסיא] וע"כ ריבוי האיכות כריבוי הכמות והוי כעובר כמה פעמים:

יג

בט"ז שם דיש ס"ס שמא נתן לאחר לשחוט כו' וכ"ה בש"ך שם סקי"ח, דוגמתו גיטין מ"ה ב' בנמצא ביד עכו"ם דאמרי לה קורין בו מס"ס שמא הוא לא כתבו ואת"ל כתבו כו' וע"ש:

יד

בט"ז שם סקי"ד דחצי קנה בראש אין שם שחיטה עליו כל ואפי' כוונתו לשחיטה ואינו בכלל ל' שחט שבגמ' עש"ה בסוף הדיבור וע' חולין כ"ט ב' לא נחלקו אלא כגון ששחט מיעוט סימנין בחוץ כו' ולט"ז הנ"ל צ"ל הכוונה אמיעוט דוושט וקצ"ע ל' רבים סימנין:

טו

בש"**ך** שם סקכ"ז כדמשמע בש"ס, לא ידעתי המשמעות לזה בש"ס דל' המשנה חולין ל"ב א' בא חבירו ושחט י"ל דזה רק בשהי' באמצע השחיטה דלב' המעשים שם שחיטה וה"ל שהי' באמצע שחיטה ומשא"כ איבעי' דשהה במיעוט סימנים שבגמ' שם י"ל דקאי רק אשוחט הרוב אם הוא עצמו שהה אחר הרוב ושחט בעצמו אחר השהי' מיעוט בתרא ומשא"כ באחר וטעם החילוק דמיעוט בתרא כיון דהוכשר כבר אין עוד שם שחיטה עליו ורק באותו האדם בעצמו הכל הוא מעשה אחת דאף דשהה בנתיים מ"מ לא חשיב הפסק והוי עדיין מעשה אחת כיון דהוא באותו יום כהך דשבת קל"ג ב' דכל באותו יום לא חשיב פרישה לר' יוסי וה"ל כלא פירש לרבנן דגם ציצין שאי מעכבין שם מילה עליהם הואיל והכל מעשה אחת עש"ה וה"נ במיעוט בתרא הואיל והוא מעשה אחת עם הרוב גם הוא שם שחיטה עליו והכל שחיטה אחת והו"ל שהי' באמצע השחיטה ומשא"כ בשוחט אחר כיון דאינו מעשה אחד עם הרוב לכן המיעוט מצד עצמו אין חשוב להיות שם שחיטה עליו כיון דכבר הוכשר וא"צ לשחיטה דו"ק מאוד ואולי כוונת הש"ך דמדבעי סתם שהה במיעוט סימנים משמע דאותה השהי' בכל גווני דפוסלת באמצע מיבעי לי' עלה שתפסול גם במיעוט וא"כ אפי' בגומר אחר ואולם באמת גם זו אין ראי' ואדרבה מדאמר שהה במיעוט סימנים מהו ולא אמר שהי' במיעוט סימנים מהו משמע דלא מבעי לי' בגוף השהי' שתפסול במיעוט באין חילוק מי השוחט אם הראשון או אחר ורק בראשון הוא דקמבעי לי' וזהו הל' שהה כו' דקאי אאדם ידוע וא"כ הא קאי על השוחט דאותו ששחט הרוב אם שהה במיעוט סימנים היינו ששחט גם המיעוט ושהה בנתיים מהו דו"ק מאוד ואולם לפי דברינו אם ישחוט הרוב ביום וישהה ויגמור שחיטת המיעוט בלילה ג"כ אין ראוי שיפסול דמיום ולילה הוי פרישה לכ"ע עש"ה בשבת ואין זה במשמע האיבעי' דשהה במיעוט סימנים סתמא שיהי' חילוק בזה וכמובן [ואולם י"ל

דכיון דבמשך כל היום פוסלת שהי' במיעוט בתרא לכן משום לא פלוג יש לפסול גם בשוהה בסוף היום וגומר בלילה וע' דוגמת זה ממש לקמן סי' י"א בט"ז ס"ק א' עש"ה] ואולם לרבנן דר' יוסי דשבת שם אין חילוק כלל בין אותו יום כו' רק כל החילוק באם לא סילק ידיו עדיין מן המילה עש"ה ברש"י וא"כ לפי"ז ה"נ ראוי רק שיהי' תלוי באם לא הניח הסכין מידו ועסוק עדיין לגמור השחיטה ואולם עכ"ז י"ל דאפי' פירש לגמרי וחזר ושחט המיעוט מ"מ באותו אדם נחשב הכל מעשה אחת ומשא"כ באדם אחר הוא מעשה אחרת ואף דבשבת שם בפירוש חשוב גם באותו אדם מעשה אחרת מ"מ לא כל הענינים והדברים שוין בזה ושפיר י"ל דכאן יש חילוק בזה רק בין אותו אדם לאדם אחד ול' שהה משמע כן מדלא אמר שהי' כנ"ל, ומיהו תיבת שהה הוא ל' קצר טפי מתיבת שהי' וי"ל דבעי למינקט ל' קצרה]:

טז

בש"ך שם סק"ל מש"ש דל"ד לדלקמן סי' ה' כו', נ' הכוונה דאיירי להלן וכאן בזה יכול וזה יכול דאי בזה אינו יכול וזה אינו יכול לא שייך לומר דכיון דיש אחד בר שחיטה זולתו דיו כו' והיינו דאמרי' דל מעשה העכו"ם מהכא הרי נשחט ע"י הישראל ואם לא הי' כח הישראל מספיק בהחזקת הסכין בשחיטה זו לשחוט לבדו איך תאמר דנשחט ע"י ישראל הא לא נשחט על ידו רק בצירוף כח העכו"ם ולולי כח העכו"ם הא לא הי' הישראל שוחט וא"כ הא לא נשחט ע"י ישראל לבד רק ע"י ישראל ועכו"ם ושחיטת העכו"ם הא אינה שחיטה וע"כ הכוונה דכח הישראל לבדו הי' מספיק לשחוט וכן כח העכו"ם וכמובן ולכאורה לענין שבת הא קיי"ל דבהוציאו שנים וכדומה בזה יכול וזה יכול שניהם פטורין והטעם ע"כ משום דמתייחסת המעשה לשניהם יחד לא לכ"א לבדו וא"כ עשה כל אחד רק חצי מלאכה ולכך פטורין וא"כ כאן נמי אפי' בישראל ועכו"ם ה"ל רק חצי שחיטה מישראל ותיפסל, ואולם באמת ניחא דכבר כתבתי במ"א דק' מהך דשבת דקיי"ל דזה יכול וזה יכול שניהם פטורין והיינו דמתייחסת המלאכה לשניהם יחד לא לכ"א בעצמו ואילו בזה אינו יכול וזה אינו יכול קיי"ל דשניהם חייבין ומתייחסת המלאכה לכל אחד בעצמו ואילו לגבי זוז"ג בשאור של חולין ושל תרומה שנצטרפו וחימצו אם יש בכ"א בפ"ע כדי לחמץ אסור והיינו דמתייחס החימוץ לכ"א לבדו ונמצא שהחמיץ האיסור ואסור ואם אין בכ"א בפ"ע כדי לחמץ שרי דמתייחס החימוץ רק לשניהם יחד ונמצא דהאיסור לא החמיץ רק עם ההיתר ולכן שרי והרי הסברא הפוכה לגמרי מבהך דשבת וכבר כתבתי בזה במ"א דהחילוק בזה דבהך דשבת אין דנין על המלאכה ממי נעשית דאין לנו נפקותא על המלאכה רק אנו דנין על העושים אם עשו

והם חייבין או לא עשו והם פטורין וע"כ לענין זה שפיר בזה יכול וזה יכול אמרי' דכל אחד לא עשה לבדו רק סייעו חבירו והרי הי' כח בחבירו לסייעו שהרי גם חבירו בעצמו הי' יכול לעשות ומשא"כ בזא"י וזא"י אז כ"א מהם עשה שאין לך לומר שלא עשה רק בסיוע חבירו דהא חבירו ג"כ לא הי' יכול לעשות בעצמו ונמצא איפוא ששניהם עשו היינו חבירו עמו והוא עם חבירו ואף שנעשה רק מלאכה אחת מ"מ שניהם עשאוה הוא וחבירו ולכן שניהם חייבין ומשא"כ לגבי חימוץ אין דנין על המחמץ אם חימץ רק דנין על הנחמץ ממי נחמץ אם מן האיסור ואסור או מן ההיתר ושרי וע"כ בזה איפכא הוא דביש בכ"א הרי נחמץ מן האיסור שהרי הי' בכח האיסור לבד לחמץ ואין כאן זוז"ג [ואם דנחמץ גם מן ההיתר מ"מ אין זה מתיר מה שנאסר ע"י האיסור] ומשא"כ באין בכ"א כדי לחמץ א"א לך לומר דנחמץ מן האיסור דהא לא הי' בכח האיסור לחמץ ונמצא דנחמץ רק מכת שניהם וזהו רק זוז"ג ושרי ואם דגם סברת חילוק זה צריכה עדיין בירור יותר מ"מ האמת כך דהחילוק רק בין אם דנין על העושה אם עשה לבין אם דנין על הנעשה ממי נעשה] וע"כ כאן לענין שחיטה נמי דאין דנין על השוחטים רק על השחיטה היינו על הבהמה הנשחטת ממי נשחטה אם מעכו"ם או מהשוחט לשם דבר פסול ואסור או נשחטה מהישראל כו' ומותרת ולכן ג"כ איירי שפיר כאן ולהלן בז"י וז"י ושפיר להלן הרי נשחט גם ע"י השוחט לשם דבר פסו ונמצא שנשחט גם לשם פסול ופסול ומשא"כ בישראל ועכו"ם דהעכו"ם פוסל רק מפאת שאינו שחיטה וא"כ מה בכך הרי נשחט גם ע"י ישראל ודל שחיטת העכו"ם מהכא ושפיר כשר דהא נשחט ע"י ישראל ולפי"ז אם ישחטו שנים בזא"י וזא"י יהי' איפכא דלהלן יוכשר כיון דלא נשחט ע"י הפסול לבד רק ע"י שניהם יחד כמו בזוז"ג ולכן מחשבת הפסול לשם דבר פסול לא מעלה ולא מוריד דהא אין נעשה על ידו לבד כ"א בצירוף האחר ולא נעשה הנשחט זבחי מתים וכאן בישראל ועכו"ם יופסל דא"א לך לומר דנשחט ע"י הישראל לבד דהא הישראל לא יכל לשחוט לבדו ונשחט רק ע"י שניהם יחד וא"כ הא אין כאן שחיטת ישראל ואינה שחיטה וכנ"ל ובאתי רק להעיר, והיכא דזה יכול וזה אינו יכול פשוט דמתייחס בכל מקום הן להלן והן כאן רק אחר היכול דהב' הוא רק מסייע ואין בו ממש כמו דקיי"ל כן לענין שבת וגם כאן נ' פשוט דהוא כן:

יז

בסי' ד' בט"ו סק"ב א"כ הא דלא אמרו כאן היתר היינו משום כבודו דרשב"ג ע"כ סגי בזה שאין להתירו באכילה אבל בהנאה שרי כו' עכ"ל, ואינו מובן דמה חילוק בין אכילה להנאה הרי גם הנאת זבחי מתים אסורה מה"ת כמו אכילה ואם נהנין הרי זה נגד כבודו

דרשב"ג כמו אכילה וי"ל דהעניין כמבואר בפנ"י פסחים י"א ב' אהך דר' יהודה אומר אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש כו' וז"ל ותולין כל חמש כו' פירש"י דהיינו שאינו אוכל אבל מאכיל לבהמתו וקשיא לי כיון דטעמא דר"י משום טעות א"כ מה איכא בין איסור אכילה לאיסור הנאה הא תרוייהו אסורין מדאורייתא כו' ויש ליישב דנהי דר"י סבר דאדם טועה ב' שעות לאו דרובא דאינשי טעו אלא מיעוטא או מיעוטא דמיעוטא חיישינן לטעות נמצא דלפי"ז לא רצו חכמים להחמיר בכה"ג אלא לענין אכילה דהוי כלכתחלה משא"כ לענין איסור הנאה לא החמירו כל כך כיון דאיכא פסידא עכ"ל והיינו דהחמירו לחוש למיעוט רק לאכילה דאינו נפסד לגמרי דיכול להאכילו לבהמתו ולמוכרו לעכו"ם ומשא"כ לאסור גם בהנאה דיהי' נפסד לגמרי לא חשו למיעוטא וכך כאן כיון דחכמים פליגי ארשב"ג ויחיד ורבים הלכה כרבים ורק דמשום כבודו דרשב"ג באו לחוש לסברתו אף דהוא מיעוט ורבים פליגי עלי' לכן ג"כ חיישי' רק לאכילה אבל לא להפסיד לגמרי לאסור אף בהנאה דוגמת הך דפסחים [ובלאה"נ י"ל גם בפשיטות דבאו לחוש לכבודו רק לאסור באכילה דהוא הפסד מועט אבל לאסור גם בהנאה דהוא הפסד גמור לא רצו להפסיד ממון ישראל הפסד גמור אף משום כבודו דרשב"ג] ועוי"ל דהענין כמבואר בט"ז לקמן סי' ה' סק"ה ע"ש מש"ש ומו"ח ז"ל חולק ע"ז דכולה גזיר' דרבנן היא משום מראית עין דנראה כשוחט קדשים בחוץ, והכי דייק לישנא דפוסקים בזה שכתבו פסולה משמע אין איסור הנאה כו' עכ"ל ע"ש וק' ג"כ דנהי דהאיסור משום מראית העין מ"מ ראוי ג"כ שיאסר גם בהנאה דהא המראית עין הוא שיסבור הרואה דהוא קדשים שנשחטו בחוץ והרי קדשים שנשחטו בחוץ גם בהנאה אסורין מה"ת, וצריך לומר בהכרח דהנאה שמאכיל לבהמתו או מוכרו לא מיפרסמא מילתא כל כך ואין כאן חשש לפני הרואה כל כך כמו באכילה שאוכלו בעצמו [דאז הקפידא גדולה יותר לפני הרואה שראה ששחט לשם עולה ואח"כ אוכלו] וא"כ כיון דהנאה אין בו ענין גילוי כ"כ לפני רואים כמו אכילה לכן ממילא הרי אין בה משום כבודו דרשב"ג ג"כ כל כך כמו באכילה כיון דאינה נגלית לרואים כ"כ דכל ענין הכבוד הוא רק לפני הרואים דמתבזה כבודו ע"י שרואים דעבדינן דלא כוותי' ולכן שפיר בהנאה לית לן בה משום כבודו כו' ודו"ק, ועוד נ' דהיא הנותנת דכיון דבזבחי מתים הא אין חילוק בין אכילה להנאה דגם ההנאה אסורה מה"ת כמו אכילה א"כ כיון דאסרנו האכילה ויראה הרואה שאין אוכל אותו א"כ הרי הוא רואה דחייש לסברת רשב"ג דהוא זבחי מתים וא"כ הרואה עצמו שיראה שמוכרו לעכו"ם או מאכילו לכלבו הרי לא יאמר דהוא משום דלא חייש לדרשב"ג דא"כ הא הי' לו לאוכלו בעצמו וכיון דאין אוכלו בעצמו א"כ הרי

רואה דחייש לדרשב"ג דס"ל דהוא זבחי מתים וא"כ כיון דחייש לדרשב"ג, א"כ הא גם למוכרו כו' לא הי' לו דהא זבחי מתים המכיר' אסורה מה"ת כמו האכילה וא"כ הרי א"א להרואה לתלות הדבר רק בטעות דבעל הבהמה הזו טועה ואין יודע הדין וסובר דזבחי מתים רק באכילה אסורה אבל בהנאה לא אסירא ודו"ק היטב מאוד וא"כ מה שיתלה אותו בטעות בעל הבהמה דסבור דזבחי מתים מותר בהנאה בזה הא תו אין פגם עוד בכבודו דרשב"ג וכיון דאין פגם בכבודו דרשב"ג תו הא שרי שפיר כיון דבעצם הא קיי"ל כרבנן ורק משום כבודו דרשב"ג הוא דחשו וא"כ בזה שאין בו עוד משום כבודו שפיר שרי ודו"ק היטב:

יח

שם בט"ז סק"ד כתב הר"ן כו' ותימא על הב"י ורמ"א שלא הביאו כו' וע' בנקה"כ דהשיב דהביאוהו בב"י וד"מ ע"ש, ומה אעשה ולא זכיתי בעניי להבין בזה אפי' פירוש המלות של הט"ז והש"ך הנ"ל דמה דנו בזה במה שלא הביאו המחבר ורמ"א סברת הר"ן הא וודאי דסברת הר"ן לא שייכא רק אי אמרי' דהשוחט את של חבירו לשם עכו"ם כיוון באמת לשם עכו"ם ורק ההיתר מפאת דאין כח לאדם לאסור את שאינו שלו ע"י מחשבתו ובזה הוא דשייך לומר דרק במה שא"צ למעשהו הוא א בכחו לאסור ומשא"כ לענין היתר אכילה דעל כרחך צריך לבא למעשהו דאל"כ הא ה"ל נבילה ובלא"ה אסורה וכיון דאתה צריך לבא למעשהו ממילא גם בכחו לאסור ומשא"כ לפי המבואר בש"ע כאן בטעם ההיתר מפאת שוודאי לא כיוון אלא לצערו וא"כ הא אמרינן דלא כיוון כלל לשם עכו"ם ורק בפיו הוא שאמר כך לצער בזה את חבירו אבל בלבו לא כיוון כלל לזה ואין כאן שחיטה לעכו"ם כלל א"כ מדוע תיאסר באכילה הרי שחיטת ישראל כשירה היא ככל שאר שחיטה וא"כ איך הי' אפשר להמחבר ורמ"א כאן להביא לסברת הר"ן והוא פליאה עצומה:

יט

שם בט"ז ומו"ח ז"ל הקשה על הר"ן בזה כו'. ואגב חורפי' לא עיין בזה כו' ובנקה"כ השיב ע"ז דכוונת הב"ח דהוי כשחיטת עכו"ם וא"כ הוי כעכו"ם וישראל שוחטין דפסולה עיין בדבריו, ולא אבין דבריו לענ"ד דעכו"ם וישראל נמי הא עיקרא דמילתא דהשחיטה כשיר' כיון דפסול עכו"ם רק מפאת דלאו בר זביחה והרי יש כאן זביחת ישראל וכמ"ש הש"ך בעצמו בסי' ב' סק"ל דדעת הב"ח כן אלא דחשש להחמיר וא"כ עכ"פ הרי אין להקשות על הר"ן מפאת זה והנה בלא זה גוף ההבנה הנ"ל דבשוחט את של חבירו לשם עכו"ם הוי כשחיטת עכו"ם ג"כ נפלאת היא בעיני דשחיטת עכו"ם הוא פסול זביחה דלאו בר

זביחה הוא ומשא"כ שחיטת ישראל לשם עכו"ם אי בתר מחשבה לשם עכו"ם אזלת ה"ל זבחי מתים ואם אין כח במחשבה יען הוא בשל חבירו ונשאר כאילו לא חישב הרי הוא שחיטת ישראל כשיר' ועכ"פ הרי אין שום מקום לומר דיש כאן פסול זביחה והוא אינו זבוח רק או דהוא זבוח אלא שזבוח לעכו"ם או דהוא זבוח גרידא שלא במחשבה לעכו"ם אבל שנאמר בישראל השוחט לשם עכו"ם דהוא אינו נשחט אין שום מקום לזה לענ"ד ובוודאי דלא נתכוון הר"ן כלל לזה רק כוונתו דרק במה שא"צ לבא למעשהו הוא דאין לו כח לחשב בשל חבירו ומשא"כ לענין אכילה דאילו לא הי' שם מעשהו ואי מדלת למעשהו מהכא ה"ל נשחטה מאילי' שלא ע"י מעשה אדם וא"כ הרי הית' נאסרת באכילה משום נבילה וא"כ כיון דההיתר באכילה רק ע"י מעשהו ששחט הוא תו במה שהוא רק ע"י מעשהו יש לו ג"כ הכח בו וה"ל כבעלים בענין ההוא ויש לו כח בו שפיר לחשב ולכן אהני מחשבתו בענין האכילה ולא אהני בענין ההנאה והוי דין שחיטה זאת דלאכילה הוא זבחי מתים ואם אוכלו חשוב אוכל זבחי מתים ואילו ליהנות ממנה מותר דלהנאה אינה זבחי מתים, כך נ' ברור כוונת הר"ן (וכבר כתבתי כן בקונטרס גבורות שמונים אות מ"ט ע"ש שכתבתי כן עוד הכרח לזה דאל"כ ראוי שתטמא ג"כ טומאת נבילה וזה וודאי אינו) ולפי"ז הרי וודאי צדקו מאוד דברי הט"ז דבב' ששוחטין הרי שפיר א"צ למעשה השוחט לשם עכו"ם כלל וכלל ואי מדלית מעשהו מהכא לגמרי נמי הא אינו נשחט מאיליו רק נשחט ע"י הב' ומותר באכילה וא"כ כיון דא"צ למעשהו כלל אף להיתר האכילה תו אין גם למחשבתו כח לפעול כלל ושפיר ראוי שיהי' מותר באכילה וז"פ:

כ

שם בט"ז סק"ה וק' א"כ אף בלא כיוון לאסור כו' ע"ש, ולענ"ד ע"י ההתראה וקבלת ההתראה לבד אין נעשה מומר דזהו רק שאומר שישחוט לעכו"ם ואף שאומר כך במסירת נפשו דהא יודע שיהי' חייב מיתה ע"ז מ"מ אפי' אומר כך במסירת נפשו ג"כ אין נעשה מומר כיון דלא עבד עכו"ם עדיין ויש כאן רק מחשבה לעבוד וגם עבירת איבוד עצמו לדעת בקבלת ההתראה ולא זה ולא זה עושים אותו מומר דלא מצינו למחשב שיעבוד עכו"ם בעתיד שיהי' נעשה מומר עי"ז ואף דנענש על המחשבה דבמחשבת עכו"ם המחשבה מצטרפת למעשה מלמען תפוש את בנ"י בלבם מ"מ מומר לא מצינו דנעשה רק ע"י העבודה לעכו"ם בפועל ועבירת איבוד עצמו לדעת וודאי דאין נעשה מומר על ידה דהוא רק עבירת רציחה ורוצח אינו מומר וכשר לשחיטה ורק כוונת הגמ' דלא לבד דוודאי כיוון לשחוט לעכו"ם באמת דאי רק לצער חבירו מי שוטה יעשה זה

שברצותו להפסיד לחבירו בהמה בשנאתו יבא לקבל על עצמו התראה למות בשביל זה ועל כרחך דאין כוונתו לצער רק כוונתו באמת לשחוט לעכו"ם והוא עובד לעכו"ם בשחיטתו והא פשיטא הוא רק דעוד יותר מזה דבעלמא השוחט לעכו"ם אין נעשה מומר בפעם אחת או באותה שחיטה עצמה מיהת ומשא"כ זה שעובד בחציפות ובאדיקות כל כך עד שמוסר נפשו על העבודה והתיר עצמו למיתה לכן נעשה גם מומר מיד ובאותה שחיטה עצמה כיון דעובד באדיקות כל כך וזהו התרו בו וקיבל עליו התראה מהו א"ל התיר עצמו למיתה קאמרת אין לך מומר גדול מזה ור"ל דלא לבד דוודאי כיוון לעכו"ם והוא עובד עכו"ם רק דהוא עוד יותר מזה גם מומר לעבודת עכו"ם כיון דעובד באדיקות כל כך עד שהתיר עצמו למיתה עבור העבודה וא"כ עכ"פ מה שהוא מומר הרי הוא ג"כ רק עבור שכיוון לעכו"ם וא"כ הא אין קושי' כלל על הטור שכ' בוודאי כיוון לאסור דתיפוק לי' דאפי' לא כיוון הרי שחיטתו פסולה משום שחיטת מומר דז"א דהא אילו האמת שלא כיוון הרי גם מומר לא הי' כיון שלא עבד בפועל ומה שמחזיקין אותו למומר הרי הוא ג"כ רק בשביל שאנו אומרים דוודאי כיוון וא"כ כיון דכל האיסור רק כשכיוון ולענין האיסור של הבהמה הרי נאסרת גם ע"י הכוונה לבד לא מפאת הוספת ענין המומרות מה שהוא גם מומר לכן הרי שפיר הי' לו להטור לכתוב כך דהבהמה אסורה בשביל שכיוון לאסור ולא לצער וכמובן:

כא

סי' ה' בט"ז סק"ג אלא וודאי שקורי קמשקר עכ"ל וצ"ל הכוונה דאע"ג דאין כאן חזקת כשרות עוד בממ"נ הא לא עשה כהוגן דאם אינו מחויב עשה שלא כהוגן עתה במה ששיקר ואמר שמחויב חטאת ושחט לשם חטאת בפני רואה דמביא עצמו לחשד שוחט קדשים בחוץ ואם מחויב עשה שלא כהוגן במה שלא הודיע לרבים חטאו כדי שיתברייש וא"כ מנין לנו דהאמת שאין מחויב וקילקל לשקר כו' דילמא האמת שמחויב וקילקל שלא להודיע לרבים כו' דז"א דנהי דממ"נ קילקל מ"מ יש לנו לומר ג"כ מפאת החזקת כשרות דעתה הוא דאיתרע לקלקל ועד עתה כשר הי' ואילו הי' מחויב כבר חטאת הי' מודיע כו' כיון דעד עתה כשר הי' וכמ"ש השך בסי' א' סק"ח דלגבי חזקת כשרות שנתקלקל אמרי' השתא הוא דאיתרע ואין נעשה חשוד למפרע וע"כ אמרי' דאין מחויב ועתה הוא דאיתרע לשקר כו':

כב

בט"ז שם סי' ה' סק"ז משש חדא דלא מצינו בשום מקום שיבא חיסור משום מראית עין חמור טפי מאיסור מצד עצמו כו' עש"ה כל הדיבור, והנה אין בזה די היתר הספק לענ"ד

דמה שייך לומר דלא מצינו כו' והרי סוף סוף יש כאן מראית העין ואה"נ דראוי לומר דהמקדיש בהמת חבירו ושחטה תיאסר מפאת הרואה דלא ידע שאינה של המקדיש וכשיראה שאוכלין אותה יחשוד את האוכל שאוכל קדשים שנשחטו בחוץ, והעיקר נלענ"ד דאיסור מראית העין ישנו רק בדבר שענין ההיתר שבו בהעלם וכיסוי וההעלם והכיסוי שלו הוא המביא לטעות את הרואה לחשוד באיסור וכגון בשוחט בהמת עצמו לשם עולה דאף שמכוון בלבו באומרו לשם עולה לשחוק בעלמא מ"מ מה שבלב הרי הוא נעלם ומכוסה ואין אל הרואה לידע מה שבלב וכפי דבורו הרי מקדישו לעולה ושוחט עולה בחוץ וע"כ שפיר אסור משום מראית העין וכן בבשר בחלב שקדים וכדומה כיון דחלב שקדים דומה לחלב בהמה במראיתו והמראה מביאה הרואה לידי הטעות ואין אל הרואה לידע שהוא חלב שקדים דהא מראהו כחלב בהמה לכן יש בו משום מראית העין ומשא"כ בשוחט את שאינו שלו לשם עולה דההיתר מפאת שאינה שלו ואין אדם יכול להקדיש את שאינו שלו ואין ההקדש חל הרי אין כאן דבר המטעה את הרואה דאטו מראה הבהמה מראה שהיא של המקדיש [ואי דנאמר דסתמא אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו הרי זה השוחט בלא"ה יצא מן הסתמיות דגם אם היא שלו הרי אסור להקדיש ולשחוט קדשים בחוץ] וע"כ כיון שאין ענין ההיתר שבכאן דבר הנעלם ומסותר בהיפיכו אין בכל כמו זה משום מראית העין ויש אל הרואה להסתפק בעצמו בכל כמו זה ולהתוודע על הדבר דכיון דהוא יודע דאין הקדש חל על שאינו שלו דכל כה"ג וודאי אמרי' אדם יודע יש לו להסתפק שמא אין הבהמה של המקדיש ואין ההקדש חל ויש לו להתוודע ולחקור ע"ז בטרם יחשוד ואין לנו לאסור בזה בהמת ראובן באכילה אם שחטה שמעון לשם עולה מפני הרואה והגע עצמך אם שחט ראובן בהמת שמעון לשם עולה אם יראה הרואה זה אח"כ כי שמעון אוכלה מדוע יש לו לתלות דהבהמה ש ראובן ושמעון אוכלה באיסור והלא יש לו לתלות גם להיפוך כי היא של שמעון האוכלה והקדש ראובן לא חל ושמעון האוכל בהיתר אוכל ועכ"פ יש לו להתוודע ע"ז של מי הוא בטרם יחשוד את שמעון וע"כ אם אין הרואה נכנס בספק זה רק סובר דהיא של ראובן וחושד את שמעון כו' הוא רק שטות וחסרון דעת מאת הרואה ואין לנו לחוש לשטות של הרואה שיחשוד בשטות ורק במקום שיש לו לחשוד באמת ע"י דבר המטעהו דהיינו במקום שענין ההיתר נעלם באמת כשוחט בהמת עצמו לשם עולה והי' בלבו לשחוק דאין אל הרואה לידע מה שבלבו וכן חלב שקדים שדומה במראיתה לחלב בהמה והמראה מטעהו ולית לי' לרואה לאסוקי אדעתי' דהיא חלב שקדים אז הוא דחיישי' למראית העין ואסור לו לאדם להביא עצמו לידי חשד ומשא"כ במקום שהחשד הוא רק

מפאת טעות הרואה במקום שאין לו לטעות כהך דשוחט את שאינו שלו לשם עולה דיודע דלגבי הקדש צריך שיהי' שלו וצריך להתוודע תחלה אם הית' של המקדיש ואית לי' שפיר לאסוקי אדעתי' זה בראותו אוכל מן הבהמה דלא הית' הבהמה של המקדיש ולא חל הקדישו ומפאת זה הוא שאוכל האוכל ולכן אם אין עושה א רק חושדו באיסור כל כה"ג לא איכפת לן פי' משום מראית העין כך נ' פשוט, ועוי"ל דכיון דלא מצינו בהדיא גזיר' בזה בשוחט בהמת חבירו לכן אין לנו לומר מעצמינו דגם זה בכלל הגזיר' כיון דיש לחלק ולומר דלא גזרו רק בבהמת עצמו ומשא"כ בבהמת חבורו מה פשע בעל הבהמה אם בא אדם ושחט בהמתו לשם עולה שתיאסר לו אכילתה [וע' כזה תוס' יבמות צ' א' ד"ה אזיל בסה"ד] ואינו בדין שנאסור בזה דא"כ כל אדם יוכל לאסור בהמת חבירו עליו ע"י שיקדישה ותיתסר לו משום מראית העין ואף דיהי' המקדיש חייב לשלם מ"מ אכתי אינו בדין שיפסיד בעל הבהמה את בהמתו ויקח ממון דרוצה אדם בקב שלו כו' וע"כ כל כמה דלא מצינו בזה גזיר' בהדיא אין לנו לומר סתמא דגם בהמת אחר היא בכלל הגזיר' ופ' אהלות פי"ז מ"ג דהחורש את שאינו שלו אינו עושה בית הפרס ובר"ש דלדידי' קנסו רבנן בשדה שלו אבל כשחרש בתוך של חבירו לא קנסו רבנן למיהוי ארעא דחברי' בית הפרס עכ"ל ובלאה"נ י"ל דאפי' אי ענין בית הפרס כשאר גזירות ואינו ענין קנס מ"מ י"ל דלא רצו חכמים לאסור בזה בשל חבירו דלא פשע ואינו בדין שיוכל זה להפסיד קרקע חבירו לחבירו ע"י שיחרוש בה קבר שבתוכה ואף דבאיסור עצמיי דאורייתא לא שייך זה דהזורק בשר לתוך קדירת חלב של חבירו נאסרת ולא שייך לומר דאינו בדין כו' מ"מ בית הפרס דהוא רק חשש דרבנן לא רצו באיסור זה להפסיד לבעלים שלא פשעו בחרישה ונחרש שדהו ע"י אחר ולא גזרו בזה וכזה גם כא כיון דלא מצינו בהדיא שאסרו גם בשל אחר אין לנו להכניס גם של אחר בכלל הגזיר' [ואולם לכאורה יש לדקדק מהך דאהלות איפכא דמדהוצרך להתפרש דחורש את שאינו שלו אינו עושה כו' מכלל דבעלמא אין חילוק בין שלו לשל חבירו ואולם באמת זה רק כאשר הדבר שוה בשל אחר לשלו ומשא"כ כאן דבשל אחר צריך לחוש לטעות אחר שיטעה הרואה דהבהמה של המקדיש א"כ מניין לנו דחשו חכמים לטעות זה ואסרו עבורו הרי מצינו רק דשוחט לשם עולה הבהמה נאסרת והיינו בשוחט של עצמו דחשו שלא ידע הרואה מה שבלבו דבלבו לשם שחוק אבל בשל חבירו דצריך לחוש עוד לטעות אחר דלא יבא הרואה להתוודע הבהמה של מי היא ויסבור שהיא של המקדיש א"כ מניין לנו דחשו חכמים לזה ומעצמינו הרי אין לנו לחדש גזיר' שלא הוזכרה בתלמוד וע"כ שפיר אין להכניס כאן של חבירו בכלל הגזיר' כיון דבשל חבירו צריך לבוא עוד לחשש אחר

והרי לא פירשו חכמים לחוש לו וז"פ] ועוי"ל דכיון דמצינו בגזירות חכמים דלפעמים גזרו רק באיסור מיתה ולא באיסור לאו כמבואר בערכין י"א ב' ועוד בכ"ד וא"כ הא יכול להיות גם כאן דלא היו גוזרים בתחלה לאסור האכילה משום מראית העין כיון דהוא רק איסור לאו אפי' הוא באמת קדשים שנשחטו בחוץ [היינו לאו דמעילה דאיסור קדשים שנשחטו בחוץ מפאת שלא הי' להם היתר ויש בהם איסור הקדש והוא רק איסור לאו וכדקיי"ל דהזיד במעילה באזהרה] ורק הואיל דגוף השחיטה אסורה משום מראית העין שלא יחשדוהו בשוחט קדשים בחוץ דזה איסור כרת לכן מגו דאסרו השחיטה אסרו גם האכילה וכן יוכל להיות דמה שאסרו האכילה וכן יוכל להיות דמה שאסרו האכילה הוא באמת רק משום קנס הואיל ועבר ושחט באיסור וענין הגזיר' הוא רק על השחיטה ואף דהאכילה אסורה לכל העולם מ"מ מצינו גם בקנסות דקנסו לאסור לכל העולם כמו בחמץ שעבר עליו הפסח וכדומה וע"כ בשוחט את של אחר דלא שייך קנס לקנוס הבעלים דלא פשעו מידי במה ששחט אחר באיסור את בהמתו וגם סברא דמגו י"ל דלא שייך מגברא לגברא דהואיל ואסרו לזה לשחוט אסרו לאחר היינו הבעלים האכילה ורק בשוחט בהמת עצמו הוא דאמרי' דמגו דאסרו לו לשחוט אסרו לו ג"כ לאכול אם שחט וכיון דהוא בהמה שלו נמשך איסור האכילה ממילא לכל העולם וכמובן וע"כ כיון דיש סברות הנ"ל לחלק שפיר אין להכניס שוחט את של אחר בכלל האיסור כל כמה שלא נתפרש ודו"ק ואולם בשוחט את של אחר לשם עולה אם תיתסר האכילה לשוחט מיהת (אם ירשוהו הבעלים לאכול או אם יקנה בשר מבהמה זאת מן הבעלים) לכאורה נ' דראוי שיהי' אסור כיון דהוא השוחט והוא האוכל והרואה אותו שוחט ואוכל יסבור דבהמתו היא ואכיל קדשים שנשחטו בחוץ דאין לומר בזה דהרואה יתלה לומר שאינה בהמתו רק בהמת אחר דא"כ בשוחט בהמת עצמו נמי לשם עולה מדוע אסורה משום מראית העין נימא נמי דהרואה יאמר דאינה בהמתו ואף דזה שקר דהא בהמתו היא מ"מ מה בכך דהרואה יתלה ההיתר בדבר שהוא שקר הא כל האיסור רק משום מראית עין הרואה ואם לא יחשוב בו הרואה שעושה איסור יהי' בשקר או באמת הרי אין כאן מראית עין וע"כ דכיון דהוא עצמו השוחט והאוכל לא יבא הרואה לתלות דאינה שלו וא"כ ה"ה בשוחט של אחר נמי תיתסר האכילה לשוחט מיהת דכיון דהוא השוחט והוא האוכל לא יבא הרואה לומר דהיא של אחר ויש כאן מראית העין ואולם לפמ"ש דיש אל הרואה להסתפק בזה ולהתוודע אם הבהמה של השוחט א"כ בבהמת עצמו שפיר יש איסור דהא אם יבא הרואה להתוודע הרי יתוודע באמת דהבהמה שלו ואז יחשדהו באיסור ומשא"כ בשוחט את של אחר אף דהוא עצמו אוכל ממנה מ"מ אם יבא הרואה

להתוודע הרי יתוודע דאינה שלו ולא חל הקדישו ואין כאן איסור [ונזכרתי דבמגן אברהם סי' רמ"ג סק"א בשם הה"מ כו' שלא התירו חכמים מפני הטעם שתולין באריסות אלא כשהאמת כן שאם יחקרו הדבר ימצאו שכן הוא כו' עש"ה], ולפמ"ש הש"ך בס"ק יו"ד דשוחט בהמה שאינה שלו לשם דבר פסול קלא אית לי' א"כ בפשיטות בשוחט את של אחר מותרת באכילה גם לשוחט דהא ידע הרואה דאינה שלו כיון דאית לי' קלא:

ודע דאני נבוך בעיקר הדין דכאן בשוחט לשם עולה לפי' המפרשים דהוא משום מראית העין ע' ט"ז ס"ק א' והיינו על כרחך דמפרשי' דאיירי במכוון בלבו לשחוק דאי מכוון כך ממש הא ה"ל הקדש ממש ואסור מדינא לא משום מראית העין דאף דאינו מחויב עולה מ"מ עולה הא באה נדבה וא"צ שיהי' מחויב והאמיר' לשם עולה זו היא הקדישה כמו במחויב חטאת ואומר הריני שוחט לשם חטאתי ע' ט"ז סק"ה וע"כ דלמפרשים דהאיסור רק משום מראית העין מפרשינן דאיירי במכוון בלבו לשחוק ועכ"פ הכוונה דאיירי באין מכוון בלבו להקדיש דאי מכוון הא הקדש חל במחשבה ואסור מדינא וע"כ דמפרשי' דאיירי באין מתכוון להקדיש דכיון דאין מתכוון לא הוי הקדש באמת במה שאומר לשם עולה דלגבי הקדש בעי' פיו ולבו שוין ולכן האיסור רק משום מראית העין וא"כ ק"ל טובא דמאי שנא זה ממתכוון לומר שלמים ואמר עולה דמבואר במשנה תרומות פ"ג מ"ח דלא אמר כלום משום דאין פיו ולבו שוין ולא מצינו שם שיהי' בו איסור ויוצרך שאלה לחכם משום מראית העין מיהת וכן בשבועות כ"ו ב' בגמר בלבו להוציא פת חטין ואמר פת שעורין דמותר בשניהם משום דאין פיו ולבו שוין ולא אמרי' דיותסר בפת שעורים משום מראות העין מיהת דאין הרואה יודע מה שבלבו וככל עניני נדרים ושבועות ונזירות קיי"ל דכל שאין פיו ולבו שוין לא חיילי ולא מצינו שיהי' שם איסור משום מראית העין, [וכזה יל"ע גם בהך דפסחים נ"ג א' אסור לו לאדם שיאמר בשר זה לפסח כו' דגם שם גם האכילה אסורה משום מראית העין וק' ג"כ כנ"ל] ובאתי רק להעיר:

כג

בש"ך שם ס"ק ט' כ' דהכא בעינא שיתחיל הפסול בדבר שעושה אותה נבילה כו' ולא זכיתי להבין דהא האיסור כאן משום דהרואה שוחטו לשם עולה סבור שהקדישו לעולה וא"כ אפי' בשוחט כך רק משהו של קנה סוף סוף כיון שהרואה יאמר שהקדישו לעולה והרי הקדישו חל על חציו כיון דיש לו בה חצי א"כ אפי' ישחוט אח"כ אחר הרי היא אסורה לפי סברת הרואה דהא חצי' עולה ויש בה חצי שהוא עולה שחוטה ואין לברר וכולה אסורה וא"כ שפיר ראוי שתיאסר ואפי' ע"י דיבור לבד כל שיאמר אחד מן

השותפין דבר המטעה את שומעו לחשוב שהקדיש חציו ראוי שתיאסר אפי' תישחט אח"כ ע"י אחר לגמרי כיון דההקדש חל והוא קדשים שנשחטו בחוץ ומאי שייטא דדבר העושה נבילה לכאן הא אין השחיטה כאן היא האוסרת כי היכא דניבעי דבר העושה נבילה דצריך להיותו שחיטה דאל"ה ה"ל נבילה ואך הרי ההקדש כאן הוא האוסר וכל שהוקדש אף אם נשחט אח"כ שלא לשם עולה כלל מ"מ הרי היא עולה ע"י ההקדש וה"ל עולה שנשחטה ואסורה וצע"ג וכן ק"ל במ"ש הש"ך שם דאם שחט כבר אחד הכשר שחיטה ואח"כ שחט הב' את המיעוט לשם עולה כו' אין פוסל דאין כאן מראית העין דהא שור שחוט לפניך ע"ש וכוונתו דהרי הרואה יראה דהוא כבר שחוט הכשר שחיטה וגם בזה לא ידענא ל"ל שישחוט הכשר שחיטה הרי אפי' שחט הראשון רק מיעוט נמי הרי התחלת השחיטה מיד הוא מום כמבואר בחולין ל' א' והרי לא אסרי' כאן בבעל מום רק משום דזימנין דרמי לי' מידי אמומא ולא ידיע ומשא"כ בשחיטה לא שייך זה והרי אתה אומר שהרואה יראה שהוא שחוט וא"כ כך לי ג"כ אפי' יראה רק שהוא קצת שחוט הרי הוא בע"מ מעתה וצ"ע:

כד

בסי' ו' בט"ז סק"ד דאין שוחטין בדבר המחובר שנא' ויקח המאכלת לשחוט דווקא מידי דניקח מיד ליד כמו מאכלת עכ"ל ונ' מהתחלת דבריו דהלימוד מתיבת ויקח דמשמעותו מידי דניקח מיד ליד וצ"ע דא"כ אמאי אין שוחטין בשן וצפורן המחוברין בבהמה הא הוא מידי דניקח מיד ליד וע' ב"מ מ"ז ב' דילפי' קניין משיכה מדכתי' או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד והרי גם בהמה נקנית במשיכה ודוחק לחלק בין שם דכתי' ל' קנין אף דכתי' מיד דמשמעותו דבר הניקח מיד ליד לבין כאן דכתי' ל' קיחה אחרי דהטעם בל' קיחה ג"כ רק משום דקיחה משמעותו הניקח מיד ליד וא"כ ה"ז כמו ל' קנה מיד דתיבת מיד משמעותו מיד ליד וכמובן] וי"ל דקנין משיכה שאני דקונה הבהמה עצמה במשיכה והבהמה הרי ג"כ מיטלטלת מיד ליד ומשא"כ כאן דשוחט בשן המחובר בבהמה והרי אין השן מיטלטל כ"ז שהוא מחובר בבהמה רק הבהמה היא שמיטלטלת ומיטלטל אז גם השן ע"י טלטול הבהמה אבל אין השן מצד עצמו מיטלטל מיד ליד וכיון דהשחיטה בשן והשן אין מיטלטל לכן לא מהני [וע' ב"מ ט' קלתה מינח נייחא ואיהי דקא מסגיא מתותה וע"ש תוד"ה ספינה] ואולם גם במשיכה הא מהני גם משיכת בהמה לקנות שן המחובר בה והרי דחשוב שן דבר הקנוי מיד ליד במה שהוא קנוי ע"י משיכת הבהמה מיד ליד וכך כאן יוחשב שן מידי דניקח כיון דניקח ע"י לקיחת הבהמה וע"ק דהא קיי"ל כרבא בסוכה ל"ז א' דלקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה וא"כ כאן נמי בפשיטות ג"כ

יוחשב שן דבר הניקח כו' כיון דניקח ע"י לקיחת הבהמה והנה י"ל עוד דשאני קנין משיכה דלא נתמעט בו מחובר לקרקע דהא הוא מידי דלא שייך כלל במחובר לקרקע דא"א למשוך מחובר לקרקע וע"כ במטלטלין דשייך משיכה שפיר גם בהמה בכלל ואפי' שן נקנה ע"י משיכת הבהמה ומשא"כ בשחיטה דשייך לשחוט גם במחובר לקרקע בקנה הגדל ומחובר לקרקע דאפשר לשחוט בו כמו שהוא מחובר ואימעיט מקרא דויקח וע"כ כיון דאפשר לשחוט במחובר ופסולא הוא דפסיל לי' רחמנא הרי דפסיל רחמנא מחובר לשחיטה וע"כ ממילא גם שן כו' המחובר בבע"ח כיון דגם הוא מחובר דבע"ח נחשב כמו קרקע בכ"ד וכן לענין ע"ז קרקע ובעלי חיים אין נאסרין משום ע"ז וע' ל' הגמ' עירובין ק' א' אחד אילן ואחד כל הבהמה ע"ש] וע"כ גם הוא פסול ממילא מתורת מחובר כיון דפסיל רחמנא מחובר לשחיטה והרי גם הוא מחובר] ודו"ק היטב מאוד ואולם גם ז"א דמנא לן דהא דפסיל רחמנא מחובר לקרקע הוא משום תורת מחובר [כי היכא דנפסול גם שן כו' דהוא ג"כ מחובר] דילמא הפסול באמת רק משום דאינו דבר הניקח מיד ליד וזהו הגזה"כ דבעי' לשחיטה דבר הניקח מיד ליד וא"כ שן דהוא דבר הניקח ע"י לקיחת הבהמה שפיר ראוי שיוכשר ועוד דבב"מ נ"ו ב' ממעטי' קרקעות מאונאה ג"כ מהאי קרא דאו קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד והרי אונאה ג"כ שייכא גם במכירת קרקעות אלא דאימעיט וא"כ נימא נמי דמתורת מחובר הוא דאימעוט ולא תנהוג ג"כ אונאה במכירת שן וצפורן, וכדומה איברים המחוברים בבע"ח וכן במכירת בע"ח עצמו לא תנהוג בו אונאה כיון דבע"ח נחשב קרקע וכנ"ל והרי אין אונאה בקרקע, ולכן נ' עיקר דהמיעוט מתיבת מאכלת דמאכלת אינה מחוברת לא לקרקע ולא לבע"ח ובעי' דומי' דמאכלת שאינה מחוברת כו' וכנראה ג"כ מסוף דברי הט"ז דכ' כמו מאכלת ויל"ע בזה ג"כ בסוגי' בתוס' חולין ט"ז א' ד"ה מניין:

והנה יש להעיר ג"כ לפי התחלת דברי הט"ז דהלימוד מתיבת ויקח דא"כ נצריך ג"כ שתהי' שחיטה ביד דווקא לדיעות הסוברים גבי ד' מינין דבעי' לקיחה ביד דווקא ולא באבר אחר מקרא דולקחתם לכם דסתם לקיחה הוא ביד וע' סוכה מ"א ב' ולקחתם שתהא לקיחה ביד כל אחד ואחד, וא"כ ה"נ דכתי' ויקח ניבעי ג"כ שחיטה ביד דווקא ולא באבר אחר וי"ל דרק במידי דצריך עשי' הוא דשייך לומר דקפיד רחמנא דתהי' העשי' באבר היד דייקא ולא באבר אחר ומשא"כ שחיטה דבעי' רק כח גברא לגבי כח אין לחלק בכח איזה אבר הוא דהכא אין מתייחס לאבר פרטיי רק תמיד הוא בשוה כח של חיות האדם בכללו בין אם העשי' והפעולה ביד או באבר אחר דהכח הוא כח החיוני של האדם בכלל ואין מתייחס לאבר פרטיי ודו"ק היטב מאוד [ועד"ז כתבתי במ"א ביישוב

מה שהעיר בס' חלקת יואב חאהע"ז סי' י"ב דמדוע בזורק גט לאשתו מגורשת הא כתי' ונתן בידה ולגבי זריקת דם קדשים כל היכא דכתי' ונתן או ושפך אם נתנן בזריקה לא יצא, וכתבתי דזריקה הוא רק כח כמבואר בב"ק דצרורות דהוא זריקה חשוב רק כח ולא גוף וע"כ לענין זריקת דם קדשים היינו טעמא דלא מהני כיון דשם בעי' ימין ונתן בשמאל פסול וע"כ היכא דכתי' נתינה היינו שיתן בימין לכן אם זורק אין שם נתינה בימין כיון דהזריקה רק כח והכח אינו מן הימין בפרט יותר משאר הגוף וע"כ אף דכחו כגופו דמי הוי זה רק שנתן בגופו לא בימינו וע"כ שפיר פסול כיון דבעי' שם נתינה בימין דייקא ומשא"כ בגט דכתי' רק ונתן ולא נתפרטה הנתינה באבר פרטיי וע"כ שפיר מהני זריקה דכחו כגופו דמי וחשיב שנותן בגופו והרי מהני שם נתינת גופו ואפי' ערק לה חרצי' ושלפתי' מגורשת ודו"ק היטב] ועוי"ל דנהי דויקח משמעותו ביד מ"מ הא לא כתי' זה בשחיטה עצמה כי היכא דניבעי יד בשחיטה עצמה שהרי נאמר רק שלקח את המאכלת לשחוט והרי הוזכר רק קיחה לשחוט ואין ראי' מזה על השחיטה עצמה שצריך שתעשה ביד ורק לענין תלוש כיון דהוזכר דלקח לשחוט וכיון דלקיחה הוא דבר הניקח מיד ליד א"כ הרי נאמר שלקח דבר הניקח מיד ליד לשחוט בו וא"כ הרי הית' השחיטה בדבר הניקח מיד ליד וע"כ שפיר בעי' גם בכל בכל שחיטה שתהי' בדבר הניקח מיד ליד היינו בתלוש ומשא"כ שתהי' השחיטה באבר היד של השוחט מניין לנו הרי נאמר רק שלקח בידו את המאכלת לשחוט בה אבל הרי לא נאמר ששחט בידו וז"פ:

כה

בסי' יו"ד בט"ז סקי"ז דבג' זימני מקרי רגיל ע"ש, וע' ר"ן נדרים מ"ו א' בשם הירושלמי דבב' זימה מקרי רגיל והארכתי במ"א:

כו

בש"ע סי' י"א סעי' ג' ואם יש בכלי מים כו' ואם הם עכורים מותר, נ' לכאורה דזהו רק באם המים מרובים שכשיפול הדם לתוכו לא יהי' בדם מראית דם אבל אם הם מועטים שלא יבטלו מראית הדם שפיר אסור דכיון דיהי' בדם מראית דם עדיין הרי הוא ראוי לזריקה גם בפנים וא"כ חשוב ראוי לזריקה גם להבדיל לעכו"ם דכל מילי דעכו"ם כעין פנים דייניו להו וא"ל דאפי' יהי' בדם מראית דם נמי הא אין ראוי לפנים מטעם דיחוי דהא הדם נופל לתוך המים ואמרי' קמא קמא בטל ואין ראוי גם אחר הריבוי מטעם דיחוי כמבואר פ' כיסוי הדם ובפ' כל הזבחים דז"א דמה שאין ראוי לפנים מטעם דיחוי בזה לא איכפת לן לגבי עכו"ם כיון דלגבי עכו"ם אין ענין דיחוי דענין הדיחוי הוא רק למעלת הפנים ואפי' למצות כיסוי אמרי' בזה דאין דיחוי אצל מצוות ע"ש בגמ' וא"כ

כ"ש להבדיל בעכו"ם דוודאי דלא שייך שם ענין דיחוי כלל ואף דמילי דעכו"ם כעין פנים דייניין להו היינו רק בעצם הדבר דמה שאין קרב בפנים מפאת עצמותו ג"כ אין מקריבין אותו לעכו"ם ומשא"כ כאן אחרי שיש בו מראית דם אחר הריבוי והרי הוא דם אז כיון דאזלי' בזה בתר חזותא וכל שיש בו מראית דם חשוב דם לענין זריקה] וא"כ כיון שהוא דם שפיר ראוי לזריקה לעכו"ם דהא דם נזרק גם בפנים ומה שדם כזה לא הי' זורקין אותו בפנים מפאת דיחוי הואיל ונדחה כבר זה הרי הוא למעלת הפנים דיש שם ענין דיחוי וכיון דלגבי עכו"ם אין ענין הדיחוי והדם עתה הרי הוא דם שפיר הוא ראוי לזריקה וז"פ ועוד נ' בזה ביותר ביאור דהא כל דם הנזרק לעכו"ם הרי אין ראוי לזריקה לפנים דהא אינו קודש ורק דאמרי' דכל דאילו הי' קודש הי' נזרק בפנים זורקין אותו גם ק לעכו"ם וא"כ גם דם זה הרי ענינו כן דכל ענין דיחוי בקדשים הוא רק דכיון דאין הקדושה דבר עצמיי בתולדה רק שהושם עליו קדושה אם קדושת פה ע"י דיבור הפה או קדושת כלי ע"י הקידוש בכלי שרת וע"כ בשעה שהי' בו הפסול הרי כבר פקעה אז קדושת דבר המקדיש אם הפה ואם הכלי דהפסול מסלק הקדושה וע"כ גם אחר שנסתלק הפסול הרי אין כאן עוד דבר המקדישו ונותן לו קדושה ומאין תבא לו קדושה והוא כענין ש"ס מנחות ק"ב א' לבתר דפקעה לי' קדושתי' במאי הדרא רכבא לה ע"ש וזה כל ענין הדיחוי בקדשים וכמ"ש כבר בכ"ד וא"כ כיון דכל ענין הדיחוי רק מפאת דאינו קודש דאין כאן קדושת המקדישו עוד וא"כ לגבי עכו"ם מה בכך הרי כל דם הנזרק לעכו"ם אינו קודש ואמרי' דכיון דאילו הי' קודש הי' ראוי לזריקה לפנים לכן הוא ראוי לזריקה לעכו"ם וא"כ גם בדם זה הא יש לנו לומר כן דכיון דאילו הי' קודש הי' ראוי לזריקה לפנים דהא הוא דם הואיל ויש בו מראית דם ע"כ ראוי לזריקה גם לעכו"ם ומה שאינו ראוי לפנים מפאת הדיחוי הרי ג"כ ענינו רק שאינו ראוי מפאת שאינו קודש וא"כ אכתי שפיר הרי ראוי לומר דכיון דאילו הי' קודש כו' ודו"ק היטב מאוד:

והנה מ"ש המחבר שם עוד וכן אם יש בכלי עפר מותר לשחוט בתוכו, זה באמת צל"ע דאין זה מבואר בגמ' ומסברא אין לדון הדבר רק מפנים וע"כ מיבעיא לי טובא מאין המקור לומר דדם שעפר מעורב בו אין ראוי לזריקה בפנים ואי משום דע"י תערובת העפר אינו לח ואינו נזרק ז"א דהא אפי' דם שקרש ראוי לזריקה בחטאות החיצוניות דלא בעי' זריקה רק נתינה כמבואר במנחות כ"א א' וע' כריתות ד' ב' דמצריך הש"ס קרא בדם כיסוי לחייב עליו משום דם ופי' התוס' שם דהכוונה אדם חי' ועוף הטעון כיסוי דה"א דהואיל וטעון כיסוי ואינו נשפך כמים לא ליחייב קמ"ל ואולם ברש"י פי' שם דהכוונה אדם שנכסה בעפר ונתגלה דסד"א בטלה אגב ארעא ואי הדר אכלה עפרא

בעלמא הוא ולא ליחייב קמ"ל וכבר הארכתי בדברי רש"י הנ"ל באתוון דאורייתא, ואולם לפי מאי דמשמע בש"ע כאן דדם שנתערב בו עפר אינו ראוי לזריקה א"כ בפשיטות כיון דכיסהו בעפר ונתערב בו עפר הוא אינו ראוי לזריקה וה"א דלא ליחייב עלי' כמו דם שבישלו דשרי מפאת דאין ראוי לזריקה ומש"ה צריך קרא ואולם לפי"ז לא ה"ל להש"ס להזכיר דם כיסוי רק הל"ל דצריך קרא לדם שנתערב בו עפר וע"כ אין נ' שיהי' כוונת הש"ס כן ועכ"פ הרי רש"י ותוס' לא פירשו כך וע"כ צריך לי עיון דבר זה המתבאר מש"ע כאן דדם שנתערב בו עפר אין ראוי לזריקה דמנא לן הא, ולומר דכוונת הש"ע דכך המציאות דדם שנתערב בו עפר אין זורקין אותו לעכו"ם זה וודאי אינו דמניין לנו לדעת זה דהא עתה דלא"ה אין דרך עובדי עכו"ם בכך כמבואר סוף סי' י"ב וכל האיסור רק מפאת שהי' כך הדרך אצלם בזמן הש"ס ואסרו חכמים דבר זה שחיטה לתוך הכלי כו' וצריך מנין אחר להתירו וא"כ מניין לנו שלא הי' הדרך אז לזרוק דם שנתערב בו עפר ורק אילו לא הי' ראוי לזריקה בפנים יש לדון כן מסברא דאין מקריבין לעכו"ם רק דבר שדוגמתו קרב בפנים כמבואר בש"ס ע"ז בכמה דוכתי ומשא"כ אחרי שבפנים ראוי לזריקה מניין לנו שאין זורקין אותו לעכו"ם, ולומר דבפנים דם שנתערב בו עפר אין ראוי לזריקה דאסור לזרוק העפר ע"ג המזבח משום דקמוסיף אבנין ז"א דהיכא דלא מבטל לי' לית לן בי' משום הוספה אבנין כמבואר ריש כיסוי הדם ואי משום חב"ע דהעפר הוא חולין ז"א דא"כ דם שנתערב במים ויש בו מראית דם דכשר לזריקה נמי הרי המים חולין ויותסר משום חב"ע וכמו שהעירו בזה בתוס' זבחים וא"כ עכ"פ כי היכי דדם שנתערב במים ראוי לזריקה ולא משגחינן באיסור חב"ע ה"נ דם שנתערב בעפר ראוי שפיר לזריקה, ואולי הטעה דכיון דעפר מערב בו אינו ראוי לשתי' ואם שותהו ה"ל שלא כדרך שתי' דלא חשיב שתי' [ככל שלכד"א דלא חשיב אכילה] וע"כ פסול לזריקה משום דלא הוי ממשקה ישראל דהא אין ראוי לשתי' ואף דיש דברים שאין נאכלים וקריבין כלבונה וקטורת כו' מ"מ שם מצותו בכך וגזה"כ הוא ומשא"כ בדם דראוי לשתי' לכן אם אין ראוי שפיר אית בי' פסול משום ממשקה ישראל ואף דבלא"ה אין ראוי לשתיית ישראל משום איסור דם מ"מ גם לענין זה הא מצותו בכך וגזה"כ הוא וגם א"א שיעשה זה פסול כיון דאדרבה זה סבת האיסור דכל איסור דם להדיוט רק מפאת דהוא קרב לגבוה כמ"ש הראשונים וע"כ היכא דנעשה אין ראוי בעצם לשתי' דאין מצותו בכך שפיר י"ל דפסול לזריקה מפאת שאינו ממשקה ישראל ובדברים שאין נאכלין כלבונה כו' נמי נ' דהיינו דאמרי' בהו בחולין ל"ו א' וזבחים ל"ד א' ומנחות ק"א א' דחבת הקודש משויא להו אוכלא והיינו דהא הי' ראוי שלא יהיו ראוים להקרבה כיון דלהקרבה בעי'

ממשקה ישראל והני אינם ממשקה ישראל כיון דאין ראוים לאכילה וע"כ מאי דקריבים על כרחך דרחמנא אחשבינהו כאילו היו בני אכילה וראוים לאכילה להדיוט והויין להו ממשקה ישראל והיינו דאמרי' דחבת הקודש משויא להו אוכלא ומקבלין טומאת אוכלין כאוכל ממש ודו"ק היטב ונודע פירש"י והר"ן בהך דציפן זהב כו' דהפסול מפאת דזהב אינו אוכל ומיפסיל משום מותר בפיך ואף דהאחרונים דנו בזה דכיון דאינו איסור רק דאינו אוכל לא מימעיט ממן המותר בפיך וע' נוב"י חאו"ח סי' א' מ"מ הרי סברת רש"י והר"ן כן דזהב כיון דאינו אוכל מימעיט ממותר בפיך וא"כ כ"ש הך דממשקה ישראל מן המותר לישראל דנתפרש תיבת ממשקה דהוא ממעט מה שאינו לא משקה ולא אוכל [דאוכל לא מימעיט דקרא בנסכים כתי' וע"כ כתי' משקה וע"כ ה"ה בהקרבת דבר גושיי בעי' אוכל וגם אוכל יש בו גם חשיבות משקה דשתי' בכלל אכילה ומשא"כ מה שאינו לא משקה ולא אוכל שפיר מימעיט וע"כ קטורת ולבונה כו' דאינם אוכל שפיר הי' ראוי שיופסלו משום ממשקה ישראל ועל כרחך דרחמנא אחשבינהו אוכלא והיינו דאמרי' דחבת הקודש משויא להו אוכלא וכנ"ל ודו"ק כי נכון מאוד בס"ד וע"ע ירושלמי סוכה סוף לולב וערבה דמים מגולין פסולין לניסוך משום ממשקה ישראל ואף דהמים בעצמותם מותרים ורק א"א לשתותם מפני ארס הנחש שבם וצ"ל ג"כ דכיון דמפני הארס שבם מזיקים הוי להו שתייתם שלא כדרך שתי' ולא חשיבי משקה עש"ה וע"כ פסילי משום ממשקה ישראל ודו"ק] ואולם גם בזה יל"ע עדיין דפשוט דגם דם שנתערב בו עפר אפשר לנקותו מעפר שבתוכו היינו להוציא העפר ממנו עד שיהי' ראוי לשתי' וא"כ הא שפיר יש לו להחשב ממשקה ישראל מפאת דראוי לשתי' אחרי שינקוהו כו' ומ"מ י"ל בזה דכיון דכמו שהוא עכשיו אין ראוי לשתי' לא חשוב ממשקה ישראל ובזה שפיר נ' דגם לזריקה לעכו"ם אין ראוי כיון דזה חסרון בעצם הדם דאין ראוי לשתי' וכי היכא דאין נזרק בפנים רק דם הראוי לשתי' כך להבדיל אין זורקין אותו לעכו"ם, וי"ל עוד כוונת הש"ע דאם יש בכלי עפר זה דבר המוכיח דאין מקבל אותו לזרקו לעכו"ם דאילו קיבלו לזרוק לא הי' מקבלו בכלי שיש בו עפר רק בכלי נקי דאף דגם דם שנתערב בו עפר ראוי לזריקה מ"מ כיון דמאמין בע"ז ורוצה לעובדה לא הי' מקבלו בכך לערבו בעפר רק הי' מחזר אחר כלי נקי או הי' מפנה העפר מכלי זה ואח"כ מקבל הדם לתוכו וע"כ מדלא עשה כן זה הוכחה שלא קיבלו לזרקו לעכו"ם וזה נ' העיקר לכאורה בכוונת הש"ע, ולפי"ז הנה גם מה שכתבתי לענין אם יש בכלי מים דאם המים מועטים ויהי' בדם מראית דם אסור כיון דעדיין ראוי לזריקה ג"כ יש לפקפק בו די"ל דאף דראוי מ"מ מוכחא מילתא דאין מקבלו לזרוק דאילו קיבלו לזרוק הי' מקבלו בכלי שאין בו מים

או הי' שופך המים תחלה מכלי זה דהי' מהדר להיות הדם נקי בלי תערובת מים דאין הדרך לזרוק מים לעכו"ם כיון דאין נזרק בפנים וע' אתוון דאורייתא כלל מ' דמה שנזרק בפנים בחג לא אהני בזה ע"ש בארוכה] ואולם הרי ל' הש"ע ואם יש בכלי מים שאז אין הדם ראוי לזריקה כו' וא"כ מבואר דכל הטעם מפאת שאין ראוי כו' ואילו הי' ראוי עדיין אסור באמת וכן מדכ' אח"ז וכן אם יש בכלי עפר מותר כו' משמע תיבת וכן דחד טעמא נינהו והיתר דעפר הוא ג"כ רק מפאת שאז אין הדם ראוי לזריקה וא"כ עדיין צריך לתת טעם בזה מדוע אינו ראוי וכנ"ל ובאתי רק להעיר:

כז

שם בש"ך סק"ה כ' וצ"ל שמותר לשחוט ע"ג אחורי הכלי שיש לו תוך דלא מיחזי כמקבל דם לעכו"ם עכ"ל וגם בזה יל"ע דכל מילי דעכו"ם כעין פנים דייניגן להו והרי זה איבעי' דלא איפשיטא במנחות י"א א' אי הוי קבלה בכך בפנים ע"ש דאמר בעי מר בר ר' אשי הפכי' למנא ודבקי' לקומץ בארעיתא דמנא מאי כו' וברש"י בארעיתא דמנא כגון שהי' לכלי בית קיבול מאחוריו כמו שיש בקערות עכ"ל וא"כ אי בפנים הוי קבלה א"כ הא גם לעכו"ם מקבלין בכך וי"ל דכיון דכל האיסור רק מדרבנן משום מראית העין לכן כיון דהוא איבעי' דלא איפשיטא בהך דמנחות ע"ש לכן ה"ל ספיקא דרבנן ולקולא וע"ע בזה בתוס' זבחים פ"ח א' ד"ה אלא בפנים דכתבו אהך דאמר שם דכלי שרת אין מקדשין אלא בפנים דהכוונה למעוטי חקק מושבו מבחוץ ונתן הקודש בתוכו ע"ש וצע"ק דהא זה איבעי' דלא איפשיטא בהך דמנחות אי מקדש בחקק בית מושב מאחוריו ויש לחלק בין אחורי כלי להך דמבחוץ דתוס' זבחים הנ"ל די"ל הכוונה דחקק המושב בדופן הכלי מבחוץ וזה גרע מאחוריו דבית קיבול דאחוריו אם מהפך הכלי ומקבל שם ה"ל שם תוכו ובית קיבולו הפנימיי נעשה אחוריו ומשא"כ בדופן הכלי אין דרך שיהי' בית קיבול ואין נעשה פנים ויש ליישב עוד בכמה גווני, ועוי"ל כוונת הש"ך כאן ג"כ כדרך שכתבנו באות הקדום דאף דהוי קבלה גם בתוך שבאחורי כלי מ"מ כיון דיש לו תוך גמור בעיקר הכלי וכל דרך קבלתו רק בתוך הגמור לכן אילו הי' מקבל לעכו"ם וודאי הי' מקבל ג"כ בתוך הגמור כדרכו ומדשבק לתוך הגמור ומקבל בתוך שבאחוריו לכן זהו הוכחה שאינו מקבל לעכו"ם ולית בי' משום מראית העין:

כח

שם בהגהות הש"ע מקצת שוחטין נזהרין שלא לשחוט שום אווז בטבת ושבט אם לא שאוכלין מלבה משום שקבלה היא שיש שעה אחת באותן חדשים אם שוחט בו אווז ימות השוחט אם לא אוכל ממנה עכ"ל ואין להקשות בזה דכל שעה יהיו מותרין לשחוט

דבכל שעה ניזיל בתר רובא דאין זו היא השעה שמתים בה דז"א חדא דהשעה היא קבוע וה"ל כמהלך במדבר ואינו יודע מתי שבת דאסור לעשות רק כדי פרנסתו ולא אמרי' דבכל יום ניזיל בתר רובא דהוא מרוב הימים שהם חול ואינו שבת [וע' ירושלמי ריש כלל גדול ויחוש לכל הימים כו' וכבר הביאוהו האחרונים] ועוד דהא בס' סכנה לא אזלי' בתר רובא דאין הולכין בפ"נ אחר הרוב ועוד דאם לא ינהיגו מנהג לאכול מן האווז כו' א"כ הרי יהיו כל השוחטים שוחטים בלי שיאכלו ממנה וא"כ א"א שבכל השוחטים בעולם השוחטים תמיד לא יארע אף אחד שלא ישחוט פעם באותה שעה וימות ונמצא דהויין להו שופכי דמים וודאין במיתתו של זה במה שלא הנהיגו מנהג לאכול מן האווז דאז לא הי' זה מת וא"ל דאולי שעה זו היא באחד השבתות שבטבת ושבט דאין אז זמן שחיטה ז"א דלגבי שבתות תו הא הויין ימי החול רובא ויש לנו לומר דהשעה היא באחר מימי החול דהוא זמן שחיטה, והנה מ"ש בש"ע דרק מקצת שוחטין נזהרין כו' צ"ל דענין זה מזיק רק למאן דקפיד כענין זוגות ומאן דלא קפיד לא קפדינן בהדי' וע"כ אותם שאין חשים לא יזיק להם באמת, וע' סנהדרין ס"ה ב' דמעונן זה המחשב עתים כו' לימודי ערבי שביעיות חטין יפות כו' וצריך לחלק בין שם דהוא ענין ניחוש לבין הך דכאן דהוא ענין סגוליי שפיר יש לחוש לו ואין בכל כמו זה משום מעונן וז"פ:

כט

בסי' י"ג בט"ז סק"ג וכ' הרא"ש הטעם כו' ונראה דעתו כו' ע"ש, ולכאורה כוונת הט"ז דדם הבהמה מעורב בדם העובר ומש"ה אסור וצ"ע דא"כ אם יפול דם העובר לקדירה ויהי' בקדירה ס' פחות משהו ישתרי דעכ"פ משהו יש בו מדם העובר שהוא היתר וכן אם יאכל כזית מדם העובר לא יתחייב דהא יש בו משהו היתר ובוודאי אין הדין כן, ולולי דברי הרא"ש והט"ז וע' בר"ן בפ' בהמה המקשה דכ' עוד טעם אחר בהא דדמו אסור וחלבו מותר] הי' נלענ"ד הטעם בפשיטות דכיון דעובר ירך אמו ונחשב כאחד מאברי' לכן החלב שפיח מותר דהא אין חלב אסור רק של אברים פרטיים כחלב הקרב והכליות כו' וע"כ עובר זה נהי דהוא אחד מאברי הבהמה אבל עכ"ז הרי אינו אבר הפרטיי של הבהמה שחלבו אסור שהרי אין לומר בו דהוא כוליא של הבהמה או הקרב שלו והוא רק אבר סתמא אבל לא אותו אבר הפרטיי שחלבו אסור וכיון דהוא רק אבר סתמא ואבר סתמיי הרי אין חלבו אסור כלל זולת אותם אברים הפרטיים שפירשה בהם תורה שחלבם אסור והרי אין עובר זה אותם אברים הפרטיים רק אבר סתמא ולכן שפיר חלבו מותר ומשא"כ לענין דם דדם של כל הבהמה יהי' מאיזה אבר שיהי' אסור ולכן שפיר גם דם עובר זה אסור דנהי דעובר ירך אמו והוא אבר הבהמה מ"מ אבר הבהמה נמי יהי'

איזה שיהי' הרי ג"כ דמו אסור ולכן שפיר גם דם העובר אסור, זהו הנלענ"ד בפשיטות לכאורה ואולם עדיין יל"ע בזה דא"כ אכתי הי' ראוי שיוחשב דם העובר רק דם האברים והי' ראוי שיהי' רק בלאו ואילו בחולין ע"ד ב' משמע דהוא בכרת לר' יוחנן ע"ש ואולם גם זה אין קושיא דנהי דהעובר הוא אבר הבהמה מ"מ הרי יש לו חיות לעצמו והרי יש בו נפש ודם הקזה וכדומה היוצא ממנו הוא דם הנפש וה"ל העובר אבר הבהמה שיש באבר ההוא נפש ואילו הי' באבר אחר של הבהמה יהי' איזה שיהי' נפש והי' הדם היוצא ממנו איפוא דם הנפש הרי ג"כ הי' בכרת כיון דקרינן בי' כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא כל אוכליו יכרת ע' ריש דם שחיטה וז"פ ואדרבה לפי טעם הרא"ש יוקשה דכ' דדם האברים של הבהמה מתערב עם דם העובר כו' דא"כ הי' ראוי שיהי' רק בלאו דהא דם האברים הוא רק בלאו ואולם באמת י"ל כדברי הרא"ש ולאו מטעמי' די"ל דדם הנפש של הבהמה מתערב בדם העובר דכיון דהעובר ניזון וגדל מן הבהמה לכן הדם העיקריי של הבהמה היינו דם הנפש מתערב בו ואסור שפיר משום דם הנפש ואך מה שכתבנו למעלה עדיין ק' דא"כ הי' ראוי דלא יוצרך ס' נגד כזית וכן שלא יהי' חיוב בכזית (וכוונת הרא"ש נ' באמת דכיון דהעובר ניזון וגדל מדם הבהמה והוא מתערב ונבלע בכולו לכן נהפך דם העובר עצמו להחשב כולו דם הבהמה ממש ואולם גם זה צריך הבנה ואין להאריך כי לענ"ד עיקר הטעם כדכתיבנא):

ל

בט"ז שם סק"ד כ' טעון שחיטה משום מראית עין דאתי לאיחלופי בבהמה גמורה כו' עכ"ל וצ"ע ל' זה דהרכיב בזה ב' טעמים דמראית עין אין ענינו גזיר' שמא יבואו לידי איסור וענינו רק משום חשד שאסור להביא עצמו לידי חשד שהרואה יחשדהו בעובר איסור ואילו הך דאתי לאיחלופי ענינו גזיר' אטו בהמה גמורה דאתי לאיחלופי בבהמה גמורה לומר שגם בהמה גמורה ניתרת בלא שחיטה והוא ככל איסורים דרבנן משום גזיר' ואין זה איסור מראית העין והמראית העין בכאן הוא רק ביאור טעם הגזיר' דכיון דנראה לעין כבהמה גמורה אתי לאיחלופי כו' אבל איננו איסור מראית עין רק איסור גזיר' ככל שאר איסורים דרבנן וע' ציונים לתורה כלל יו"ד וע' ש"ך סק"ד כ' באמת רק דילמא אתי לאיחלופי כו' ולא הזכיר מראית העין:

לא

בט"ז שם מתבאר מדבריו כלל דכל היכא דיש פלוגתא דחד מתיר לכתחלה וחד אוסר ואין מבואר בל' האוסר אם כוונתו גם לדיעבד או לא יש לט לומר דאין כוונתו לדיעבד דלא מיסתבר שיחלקו מקצה אל הקצה זה מתיר לכתחלה וזה אוסר גם בדיעבד כל כמה

שלא מצינו כן מפורש, ע"ש מ"ש ואין להפליג מחלקותם כל כך ודוגמא לזה בש"ס שבת קל"ח א' מי איכא מידי דרבנן מחייבי חטאת ור"א שרי לכתחלה וע' מש"ש בגליון:

לב

בט"ז שם ותו דהא כ' הב"י בשם המגיד וגדולי המורים דאין סכין פגומה אוסר כלל עכ"ל ולא הבנתי דמה ענין סכין פגומה ללא נשחט כלל דסכין פגומה הרי הוא שחיטה אלא דהוא שחיטה בפסול וע"כ כיון דנשחט עכ"פ ונתקיים גוף ענין שחיטה שאמרו חכמים ומראית העין ג"כ אין בו דהרואה לא ידע דבסכין פגומה שחט לכן שרי וגם לכתחלה הי' ראוי שיהי' מותר באופן זה כיון דאין בו המראית עין רק דאמרי' דכיון דחייבו חכמים לשחוט צריך לשחוט כתיקנו ע' ט"ז סק"ה וש"ך סק"ה וע"כ רק בזה דאמרי דכיון דחייבו כו' בזה הוא דמקילינן שלא לאסור בדיעבד מחמתו] ומשא"כ בלא נשחט כלל דלא נתקיים חיוב החכמים כלל לשחוט וגם יש שם המראית עין מנ"ל להתיר [ותדע דיש חילוק בין שחיטה בסכין פגום ללא נשחט כלל דשחיטה בסכין פגום שם שחיטה עליו אלא דחשיב נשחט בפסול דעיקור הוא מפסולי שחיטה ומשא"כ בלא נשחט כלל דהא סכין פגומה וכן שאר פסולי שחיטה שהי' דרסה חלדה פוסלים גם במיעוט בתרא ואף דאין מיעוט בתרא צריך שחיטה ואילו הי' פסול שחיטה נחשב לא נשחט א"כ לא הי' ראוי שיפסול במ"ב דא"צ שחיטה וע"כ דנחשב נשחט רק נשחט בפסול ולכן גרע דכיון דשחט גם במ"ב שם שחיטה עליו והרי יש שם פסול בשחיטה ופוסל כל השחיטה ותדע דשחיטת עכו"ם במיעוט בתרא לא פסיל כמ"ש הש"ך סי' ב' סקכ"ז והטעם דכיון דעכו"ם לאו בר זביחה הוא כלל ה"ל לגמרי אינו נשחט לא נשחט בפסול רק נחשב אינו נשחט ומיעוט בתרא הא א"צ שחיטה ויש גם במליקה כזה דיש שנחשב לא נמלק כלל ויש שנחשב נמלק רק הוא מליקה פסולה ע' רש"י חולין כ' א' ד"ה שן וצפורן בהדיא תנא להו כו' מש"ש אלא תלוש לאו מילתא הוא דנימא כשר בשחיטה ופסול במליקה דהא בתלוש לא מקרי מליקה ואפי' מליקה פסולה לא מקריא כו' וע' רש"י זבחים פ"ה א' אהך דשחיטת העוף בפנים מיקטל קטלי' וברש"י לא שייכא שחיטה בפנים כלל לא בחולין ולא בקדשים אבל שחיטת לילה שחיטה היא בחולין הילכך בקדשים שחיטה פסולה היא קרוי' עכ"ל וכזה יש חילוק גם בגט בין גט בטל לפסול דפסול שם גירושין עליו אלא דהוא גירושין פסולים וחשוב עכ"פ ריח הגט ופוסל לכהונה כמבואר ברמב"ם וע' גיטין כ"ד ב' וע"כ גם כאן שפיר יש חילוק ג"כ בין נשחט בסכין פגום ללא נשחט כלל דנשחט בסכין פגום שם שחיטה עליו ונתקיים עכ"פ ענין שחיטה שהצריכו חכמים אלא דלכתחלה כיון דאמרו חכמים לשחוט צריך לשחוט כתיקנו בלי פסול אבל בדיעבד

אין זה מעכב ומשא"כ בלא נשחט כלל שלא נעשה כלל ענין שחיטה שאמרו חכמים שפיר יוכל להיות דמעכב וגם מפאת המראית עין עצמו הא יש חילוק וכנ"ל דבסכין פגום אין שם המראית פין דאין הרואה יודע שסכינו פגום דאין זה ניכר כל כך ומשא"כ בלא נשחט כל דבו עיקר המראית עין דהצריכו חכמים לשחוט משום מראית עין וז"פ]:

לג

בש"ך שם סק"ה אבל טרפות שהוא מחמת שחיטה כגון ששהה או דרס או החליד או הגרים או שחט בסכין פגומה וכיוצא בזה כאילו לא שחוט דמי דכיון שהצריכוהו שחיטה בעי שחיטה מעליותא כו' עכ"ל, ל' זה ג"כ אין מדוקדק לכאורה כ"כ דלא הי' לו לכלול הגרמה בהדי אינך בשוה דבהגרמה פשיטא דלא מהני דכיון דהוא שלא במקום שחיטה אינו שחיטה כלל והרי אמרו חכמים דטעון שחיטה וזה הרי אינו שחיטה ומאי ה"א דיועיל ורק בשאר פסולי שחיטה שהי' דרסה כו' דחשיבי שחיטה אלא דהם שחיטה בפסול וע"כ בזה הוא דיש צורך להשמיענו דה"א דפסול שחיטה הוא רק כשאר טריפות שאין אוסרים אותו ובזה הוא דיש צורך להשמיענו דכיון דאמרו חכמים דטעון שחיטה צריך שתהי' שחיטה כשיר' לא שחיטה בפסול אבל הגרמה דלא נשחט כלל פשיטא דאם אמרו חכמים טעון שחיטה [ע' חולין ע"ה ב' א"ל זיל שחטי'] דצריך שיהי' נשחט ואולם לפי המנהג להטריף גם בהגרמה במיעוט בתרא ע' לקמן סי' כ"ד סעיף י"ב א"כ לכאורה גם הגרמה שם שחיטה פסולה עלי' לא שלא נשחט כלל דהא מיעוט בתרא א"צ שחיטה ואולם באמת המנהג הנ"ל חומרא בעלמא הוא והגרמה וודאי דאין עליו שם שחיטה כלל דכיון דהוא שלא במקום שחיטה ה"ל כמוליך הסכין בידה או ברגלה כמ"ש תוס' חולין ל' ב' וע' לקמן סי' כ"ד בש"ך סק"כ עש"ה:

לד

בש"ע שם סעי' ג' או שנמצאת טריפה אם העובר הנמצא בה בן ט' חי טעון שחיטה לעצמו וניתר בה ע"כ ונ' דאם אכל מן העובר לפני שחיטה אינו לוקה רק בהתרו בו משום טריפה ומשא"כ אם התרו בו משום אמ"ה אינו לוקה דהא גם בן פקועה זה שאמו טריפה אהני לי' שחיטת אמו כמו דאהני לעצמה כמבואר בגמ' דאם מת העובר טהור מלטמא במשא משום נבילה ורק דבאכילה אסור דאמרי' דכיון דמכח שחיטת אמו אתה בא לאוכלו דנחשב כאחד מאברי' א"כ הא ה"ל אבר של טריפה ואסור וא"כ הא איסורו רק משום טריפה אבל לא משום אמ"ה דהא נשחט באמת ע"י שחיטת אמו ואינו אמ"ה ורק איסור טריפה הוא דיש בו כאחד מאברי אמו דאסורים משום טריפה וא"כ הרי צריך להתרות בו משום טריפה ולא משום אמ"ה ויש לספק עוד דגם בהתרו בו משום טריפה

לחוד ג"כ אין לוקה כיון דבעצמו אינו טריפה ורק לענין היתר אכילתו לכתחלה אמרי' דהא הוא אמ"ה ואסור אלא דמכח שחיטת אמו אתה בא לאוכלו וא"כ תו הא אסור משום טריפה כאחד מאברי אמו וא"כ זהו רק לענין היתר אכילתו ומשא"כ לענין מלקות יש לנו לומר שפיר דאין לו ללקות בהתראה משום טריפה דהא אינו טריפה ואי דהוא אמ"ה הרי משום אמ"ה לא התרו בו ולומר דנגרר אחר האם והוא אחד מאברי' דהוא טריפה ז"א דמנא לך לומר דנגרר אחר האם והוא טריפה לחייב את זה מלקות אימא דאינו נגרר והוא אמ"ה ויופטר כיון דלא התרו בו משום אמ"ה ועוד דכיון דד' סימנים אכשר בי' רחמנא ואם בא לאוכלו בשחיטת עצמו ג"כ בידו ואין נחשב אז אחד מאברי אמו ואין בו איסור טריפה ורק הוא בהמה לעצמו ככל בהמות דעלמא וטעון שחיטה כמוהם וניתר ע"י השחיטה וא"כ עכ"פ הרי יש בו ג"כ ענין שאין נגרר אחר אמו רק צריך שחיטה לעצמו וא"כ מפאת הענין ההוא הרי אין בו איסור טריפה רק איסור אמ"ה מפאת דעדיין לא נשחט וצריך שחיטה וא"כ כיון דלא התרו בו משום אמ"ה שפיר אין לו ללקות ודו"ק היטב מאוד ואין ראוי שיולקה האוכל לפי"ז רק אם התרו בו משום אמ"ה ומשום טריפה דאז ממ"נ אם בשחיטת אמו הוא אוכלו הרי איסור משום טריפה כמותה ואם באת לומר שאין נגרר אחר אמה הרי אז צריך שחיטה ואסור משום אמ"ה כיון שעדיין לא נשחט, ואולם י"ל ג"כ דאף דד' סימנים כו' מ"מ היינו רק כששוחטין אותו בפועל אבל כ"ז שאין שוחטין אותו אין לדון אותו נפרד מאמו רק כ"ז שאין נשחט נגרר אחר אמו בהחלט והוא אחד מאברי' וה"ל אבר של טריפה שחוטה ויש בו וודאי איסור טריפה ואין בו איסור אמ"ה כלל, ולפי צד סברא זאת יש לספק ג"כ באם נמצא בו ספק טריפות אחר השחיטה דבעלמא קיי"ל דנשחטה הותרה והיינו משום דאין מחזיקין מאיסור אמ"ה ואינו זבוח לאיסור טריפה (ויש לו אדרבה חזקת היתר דהוחזק אינו טריפה מפאת דרוב בהמות אינן טריפות] וע"כ זה דלפני השחיטה הרי הי' אסור באמת משום טריפה ואף דהי' רק טריפות דאמו ובוודאי נסתלק זה ע"י שחיטת עצמו דנסתלק על ידו הגרירות אחר האם מ"מ י"ל דמחזיקין מאיסור טריפות שמצד האם שהי' בו לטריפות דעצמו כיון דשם אחד הוא וע' ציונים לתורה כלל ד' [ולומר דע"י שחיטת עצמו אגמ"ל דלא נגרר אחר אמו מעולם ולא הי' בו איסור טריפות מעולם ז"א לפי צד סברא הנ"ל דלוקה האוכל ממנה לפני השחיטה בהתראה משום טריפה לחוד דלצד סברא זאת א"א לומר דע"י השחיטה אגמ"ל כו' דא"כ הא הלקינו לזה האוכל ממנה אתמול לפני השחיטה בחנם כיון דהתרו בו רק משום טריפה והא לא הי' טריפה רק אמ"ה ועל כרחך דרק משעת השחיטה ואילך הוא דמסתלק הגרירות אחר האם ונפרד אז ממנה להחשב בהמה לעצמה להיות ניתר

בשחיטת עצמו אבל לא למפרע ואם דק' להבין זה דא"כ נמצאת שחיטה מתרת איסור טריפה דעד עתה הי' טריפה והשחיטה מתרת איסור טריפה שבו מכאן ולהבא מ"מ אין רחוק לומר כן כיון דלא הי' טריפה מעצמותו רק מפאת הגרירות כו' וע"כ משעה שנשחט לעצמו ומקבל היתר וטהרה לעצמו ואין האם צריכה לפעול בו עוד לכן מאז נפרד גרירות האם ומסתלק איסור הטריפות שמפאת הגרירות ורק כ"ז שהי' אמ"ה מצד עצמו ואז הית' האם פועלת בו סילוק איסור אמ"ה [דאיסור אמ"ה לחוד ואיסור טריפה לחוד] וטהרת טומאת אמ"ה ולכן ממילא הי' נגרר אחר האם גם לאיסור טריפה שבה כיון דהאם פועלת בו היתר וטהרה ולכן נגרר גם לאיסור ומשא"כ משעה שנשחט דמעתה א"צ לאמו גם בהיתר וטהרה ויש לו ההיתר והטהרה מצד עצמו ואין האם פועלת בו זה עוד כיון דא"צ לפעולתה ויש לו הדבר מצד עצמו ולכן נפרד ומסתלק מאז הגרירות אחר האם ואין עוד הגרירות גם לאיסור ופוסק מכאן ולהבא איסור טריפה ממנו ודו"ק וע' חולין ס"ח ב' ובשר בשדה טריפה לא תאכלו מה ת"ל לפי שמצינו במע"ש וביכורים שאעפ"י שיצאו חוץ למחיצתן וחזרו מותרים יכול אף זה כן ת"ל טריפה מאי תלמודא אמר רבה כטריפה מה טריפה כיון שנטרפה שוב אין לה היתר אף בשר כיון שיצא חוץ למחיצתו שוב אין לו היתר כו' ולכאורה יש אריכות ויתור לשון בדברי רבה דל"ל לומר מה טריפה כיון שנטרפה כו' והל"ל בקצרה מה טריפה אין לה היתר אף בשר היוצא חוץ למחיצתו א לו היתר ואולם להנ"ל ניחא דאם הי' אומר כן מה טריפה אין לו היתר כו' הי' המשמעות דאיסור טריפה אין לו היתר והאיסורים הוא דיליף מהדדי דמה איסור טריפה אין לו היתר אף איסור יוצא חוץ למחיצה כו' וזה הרי אינו באמת דהא איסור טריפה הא משכחת באמת שיהי' לו היתר בבן פקועה והאם טריפה דיש בהולד איסור טריפה כ"ז שלא נשחט ומשנשחט פוסק האיסור וכנ"ל ואלא דזה רק איסור טריפה אבל ולד זה הא לא נטרף בפועל בעצמו ורק דהי' בו איסור טריפה מפאת הגרירות אחר האם והי' בו מש"ה איסור טריפות דאם וע"כ שפיר הוצרך לומר מה טריפה כיון שנטרפה שוב כו' והיינו דדן היציאה בפועל מטריפות בפועל דכמו דטריפה משעה שנטרף ונעשה בו מעשה טריפות בפועל שוב אין לו היתר כך בשר משעה שנעשה בו מעשה היציאה כו' ג"כ אין לו היתר וע"ז אין עוד פירכא מבן פקועה הנ"ל דהא בן פקועה הנ"ל לא נטרף מעולם ורק איסור טריפה הוא דהי' בו ודו"ק היטב מאוד] ואולם אם אירע בו בבן פקועה הנ"ל ספק בשחיטה כגון ס' שהה ס' דרס וכדומה כו' כ' דשחיטתו וודאי פסולה כמו בכל ס' בשחיטה דהוי וודאי אינו שחוט משום חזקת אינו זבוח ואף דזה גם לפני השחיטה הי' זבוח ע"י האם רק דהי' בו איסור טריפה וא"כ עכ"פ ליכא חזקת אינו זבוח

מ"מ מה בכך הרי הי' בו איסור טריפה ואם לא היתי' השחיטה כראוי ושהה או דרס הרי עדיין יש בו אותו האיסור וא"כ הרי יש בו ג"כ חזקת אותו האיסור והוי עדיין באיסורו הראשון היינו וודאי טריפה מפאת החזקה כמו בכל ספק בזביחה דאסור עדיין מפאת אמ"ה ואינו זבוח כמעיקרא מפאת החזקה וז"פ:

לה

בט"ז שם סק"ט ובש"ך ס"ק י"ב דטעמא דבן פקוע הבא על בהמה מעליותא והוליד דהולד אין לו תקנה מפאת דסימן אחד שמצד האב שחוט ועומד ואין לו עוד אלא סימן אחד מצד אמו ואם ישחטנו עתה ה"ל שהי' בשחיטה ע"ש והוא מדברי רש"י וע' תוס' חולין ע"ה ב' בסוגי' ד"ה ק פקועה דגימגמו בפירש"י הנ"ל דכ' דהפסול משום שהי' דאפי' לא היתי' שהי' פוסלת בשחיטה מ"מ כאן שאני דכל סימן וסימן בכאן חציו מצד האב וחציו מצד האם וה"ל כל סימן וסימן חציו שמצד האב שחוט ונשאר רק חצי סימן ואין שחיטה בחצי סימן ונמצא דחצי הולד שמצד האם לא נשחט כלל דאפי' ישחטנו עתה הא שחיטה בחצי סימן לא הוי שחיטה כלל אפי' שלא מטעם שהי' ע"ש והנה ד"ז אי ענין שותפות האב והאם בהולד ראוי לומר מחמתו דסימן אחד הוא מצד האב ואחד מצד האם וה"ל סימן אחד שחוט ואחד לא או ראוי לומר דכל סימן וסימן חציו מצד האב וחציו מצד האם לכאורה כזה מחלוקת רש"י ותוס' גיטין מ"ז ב' בשותפות בשדה אי כל חטה חצי' של זה וחצי' של זה או חטה של זה וחטה של זה עש"ה [והחליפו שיטתם איפוא לפי"ז משם לכאן עש"ה] ואולם באמת ז"א דבשותפות ג"כ שייך לומר רק דחטה של זה וחטה של זה מפאת דהחטים שוין הן ויש לזה חטה ולהב' חטה כנגדה משא"כ כאן דהם ושט וקנה ולא שייך לומר דיש מצד האב הושט ומצד האם הקנה או להיפוך כיון דהם ב' אברים שונים בענינם וה"ל כמו שותפין בחטין ושעורין דלא שייך לומר דיש לזה חטים כנגד שעורים של הב' ורק לכל אחד חצי בחטים וחצי בשעורים כמבואר במשניות דמאי וא"כ כך גם כאן מצד האב חצי בקנה וגם חצי בושט וכן מצד האם ואולם י"ל דגם כאן חשיבי דברים שוין דאף דושט וקנה הם אברים שונים בגופם ותכניתם מ"מ כאן דדנין רק לענין כח ההכשר וההיתר שבם דהבהמה ניתרת בשחיטה דידהו וע"כ כיון דהיתר הבהמה צריך שחיטת ב' סימנים הויין להו לענין ההיתר דברים שוין דשניהם יחד מתירים בשוה וכל אחד חצי מתיר וכדקרינן כך בזבחים פרק ב' לב' סימנים ב' מתירין וכ"א חצי מתיר ע"ש וא"כ שפיר שייך לומר דכיון דיש כאן ב' מתירין בשוה ויש בהולד כח האב והאם בשוה ה"ל מתיר אחד מצד האב ומתיר אחד מצד האם כמו בחטה וחטה ואולם באמת הך דכאן אין לו ענין לשותפות כלל דשותפות אינו דבר של טבע רק דבר

של חלוקה ויכולים כך להתחלק שיטול זה חצי חטה וזה חצי או שיטול זה חטה וזה חטה ומשא"כ כאן דהוא דבר טבעיי דהולד בטבעו גדל כולו מכח האב ומכח האם ויש בכל מה שבו כח האב וכח האם גם שניהם [ואין ענין לכאן הך דנדה אביו מזריע לובן כו'] וע"כ וודאי דהן הקנה והן הושט יש בכ"א מהם כח האב וכח האם גם שניהם בשוה וז"פ [ומה שתפסו התוס' כאן בזה על רש"י ע' ברש"י חולין שם ס"ט א' ד"ה אין לו תקנה דשם כ' רש"י עצמו ג"כ כתוס' די"ל דכל סימן חציו שחוט עש"ה] ואולם גוף הדבר הזה שתפסו רש"י ותוס' דחלק הסימן שמצד האב חשוב שחוט ולא שייך בו שחיטה עוד צריך לי עיון טובא דמנא לן הא והאם כשבהמה ניתרת ע"י שחיטה נחשב רגלה שחוט והרי מעשה השחיטה רק בסימנין היא נעשית והסימנים הם שנשחטים והבהמה כולה רק ניתרת מאיסורה ע"י מעשה השחיטה שנעשית בסימנים וא"כ בן פקועה נמי דניתר בשחיטת אמו מפאת היותו כאחד מאברי' הנה בו לא נעשית מעשה שחיטה כלל ואין סימנין שלו שחוטין כלל ורק דכולו ניתר ע"י מעשה השחיטה שנעשתה בסימני האם כמו שאברים שלה ניתרים ע"י מעשה זאת וא"כ גם חצי הולד של ק פקועה זה ענינו ג"כ רק שהוא מותר אבל אינו שחוט כלל וסימנין שלו כסימני שאר בהמה רק דסימני שאר בהמה יש בם איסור אמ"ה ואינו זבוח כמו שיש בכל שאר חלקי הבהמה] לפני שחיטתם וסימנים של ולד זה יש בם חלק האב שהוא מותר ואין בו איסור וכן בכל הולד יש חצי שהוא מותר ואין בו איסור וא"כ מניין לנו שלא תועיל מעשה שחיטה בסימנים שהם היתר להתיר מה שיש בבהמה איסור עדיין ואטו איסורם של הסימנים הוא הגורם שמעשה השחיטה בם פועלת היתר הבהמה והרי ענין השחיטה רק דנתנה תורה היתר לבהמה פ"י סילוק החיות בחתיכת סימני חיותו דהסימנים בם עיקר החיות ומה"ט קרוים סימנים דהם סימני החיות וע' סנהדרין ע"ח א' טריפה מיחתכי סימנים כו' ובערכין ז' א' עיילה טיפה דמה"מ ומחתך להו לסימנים וכזה בכ"ד ואמרה תורה דסילוק החיות ע"י חתיכת סימני החיות באופנים שגזרה מסלק איסור אמ"ה ומונע איסור נבילות [וע' ט"ז לקמן סי' כ"ד סק"ב] וא"כ גם ולד זה הרי יש בו סימני חיות וסימנין דידי' סימנין של חיות כשאר בהמה ושייך בם מעשה השחיטה כבשאר בהמה ושפיר ראוי גם בו שתועיל מעשה השחיטה בסימניו להתיר האיסור שבו כל כמה שיש בו היינו חלק האם שבו שהוא אסור וחלק האב שהוא מותר כבר לא יקבל עוד ענין ההיתר ממעשה זו כי אין צריך לו דהוא מותר מכבר ורק מה שצריך לו בולד הזה היינו חלק האם דהוא אסור הוא יקבל ההיתר וא"כ מה בכך דהסימנים מותרים ומדוע לא יועיל מעשה שחיטה בסימנים מותרים להתיר האיסור שבבהמה כל כמה שהוא וע' לקמן בדברינו באות מ"ה מש"ש דענין השחיטה

בצואר לפי ששם הנפש ע"ש וא"כ בן פקועה נמי דחשוב נפש שלו נפש דהא חייבין על דמו כרת משום דם הנפש וע' לעיל אות כ"ט וע"כ שפיר סימנים שלו ראוים לשחיטה, והנה לומר הטעם בהך דולד בן פקועה הבא על בהמה כו' דכל שאין השחיטה פועל פעולת ההיתר בכל הבהמה גם במקצתו אין פועל דלא ניתנה השחיטה להתיר רק בשעה שמתרת כל הבהמה גם זה מניין לנו לומר כן ומהך דשבת צ"ג ב' דאמר אהך דשותפין שגנבו וטבחו חייבין ואמאי ניבעי שיעור טביחה לזה ושיעור טביחה לזה ע"ש אין ראי' לזה לומר דבעי' בשחיטה שתתיר כל הבהמה דאל"ה הא יש חצי הבהמה לזה וחצי הבהמה לזה ועל כרחך דכל שאין מתיר כל הבהמה לאו טביחה היא ובעי' לכל אחד כולי' בהמה וליכא שיעור לזה ושיעור לזה ודו"ק דז"א דאפי' אי סגי בהיתר קצת הבהמה מ"מ הא בעי' כל שיעור שחיטה בסימנים לשיתיר אותו המקצת וא"כ בב' שישחטו הא ליכא לכל אחד רק מקצת השחיטה דסימנים ושפיר ליכא שיעור לזה ושיעור לזה דאפי' למ"ד דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף מ"מ אין לחלק השחיטה לעשותה ב' שחיטות רק מקצתה שם שחיטה עלי' וכולה ג"כ רק חדא שחיטה היא אבל א"א לשחיטה אחת להחשב ב' שחיטות שיהי' שם שחיטה לזה ושחיטה לזה וז"פ ועוד דאפי' נאמר דבעי' בשחיטה שתתיר כל הבהמה מ"מ נ' ג"כ דהוא חסרון רק באם כל הבהמה אסורה ואין בכח השחיטה להתיר רק חצי' דאז הוא חסרון וגרעון בכח השחיטה ולכן אין בכחו לפעול כלל ומשא"כ מה שחצי הבהמה מותר כבר וא"צ להיתר השחיטה זה הרי אינו גרעון בכח השחיטה דהרי השחיטה הית' מתירתו אילו הי' צריך ושפיר יש לשחיטה לפעול להתיר עכ"פ מה שצריך להיתר ועמ"ש כזה לענין שירים נכרים באתוון דאורייתא כלל כ"ה דף מ"ד ע"א מדפי הספר ד"ה ודע דגוף סברת המהרי"ט אלגאזי הנ"ל כו' ע"ש מה שהבאתי שם בזה מגמ' גיטין ע"ד ב' הא לא דלה כו' הא לא אצטריכא כו' עש"ה מש"ש בזה ותדע עוד דהא שהי' וחלדה במיעוט בתרא איבעי לו לפסול והיינו דאף דאין מ"ב צריך שחיטה מ"מ כששוחטו שם שחיטה עליו וה"ל ממילא שהי' בשחיטה ופוסלת כל השחיטה וע' בתבואות שור דכ' הטעם דנחשבת השחיטה גם במ"ב שחיטה דאף דהבהמה כבר כמתה מ"מ כיון דמה ששוחט במ"ב מקרב המיתה שתמות מהר ע"כ קירוב המיתה הוי ג"כ כמיתה ומש"ה חשוב שחיטה ע"ש וא"כ א היתר עכ"פ הרי אין המ"ב מתיר כל דהא כבר הבהמה מותרת ואיסור אכילה מבהמה קודם שתצא נפשה לכמה דיעות רק דרבנן וגם איסור זה הא לא שייך בהיתר שחיטה דבכל מיתה שהיא מתה אחרי השחיטה הרי מסתלק איסור זה ולא שייך לומר דחשוב המ"ב שחיטה לפי שממהר המיתה ומקרב היתר איסור זה ודו"ק וא"כ על כרחך לומר דענין שחיטה אין

תלוי בהיתר הבהמה רק אפי' אין עושה פעולת היתר ג"כ חשוב שחיטה וא"כ ה"נ בולד בן פקועה הבא על בהמה מעליותא שפיר יש לשחיטתו לחשוב שחיטה להתיר איסור חלק האם שבו ואף שאין פועל פעולת היתר בחלק האב]:

וע"כ נלענ"ד לולי דברי רש"י ותוס' בזה דהטעם באמת בענין זה מה שהולד אין לו תקנה כדברי רש"י דהוא משום שהי' ורק לא כדבריו ממש דנחשב שוחט עתה סימן וסימן אחד שחוט משנולד וה"ל שהי' בין סימן לסימן רק ענין אחר לגמרי הוא שיש כאן והיינו דאותו פסול וחסרון אשר יש בשהי' בשחיטה יש ג"כ בולד זה מה שאין לו תקנה וזה דולד זה הא חציו שמצד האב מותר ע"י שחיטת אם אביו דהותר אביו על ידו דהי' אבר שלה והוא ג"כ דבא מאבר זה דהיוצא מן ההיתר הוא מותר כמוהו וא"כ חצי זה שהוא מותר כבר הרי אין מתפעל עוד להיות ניתר ממה שישחט הולד הזה עתה דכיון דהאמת שהוא מותר כבר אין היתר יכול לקבל עוד היתר דהא מותר הוא ורק איסור ניתר אבל לא היתר ולא דמי לולד טריפה דאמרי' ד' סימנים אכשר בי' רחמנא דשם לא פעלה שחיטת אמו להתירו באכילה בפועל דהי' בו איסור טריפה ולכן מקבל עדיין ההיתר משחיטת עצמו ומשא"כ זה החצי שבולד זה שמצד האב דהוא מותר לגמרי א"א לו לקבל עוד היתר שהרי כבר מותר לגמרי וכיון דאין מקבל היתר ע"י השחיטה דעכשיו נמצא דנשאר באמת ההיתר שלו בפועל רק משחיטת אם אביו דהא לא קיבל היתר משחיטה דעכשיו כיון שמותר הי' באמת ואין היתר מקבל היתר וא"כ תו הא נשאר באמת היתרו רק משחיטת אם אביו ולא משחיטה דעכשיו ואילו החצי שמצד האם דהוא אסור הוא יקבל ההיתר משחיטה דעכשיו ואין זה חצי וחצי רק כל משהו ומשהו שבולד יש בו כח אב וכח אם וכח וחלק אב שבו יהי' היתרו משחיטת אם אביו וכח וחלק אם שבו יהי' היתרו משחיטה דעכשיו וע"כ נ' דכמו דבשהי' בשחיטה מבואר בדרישה ועוד בראשונים הטעם דכיון דהי' הפסק בשחיטה ה"ל ב' שחיטות ושחיטה אחת אמר רחמנא ולא ב' שחיטות כך כאן ג"כ כיון דהיתר הולד הזה ע"י ב' שחיטות שחיטת אם אביו ושחיטת עצמו דעכשיו וכל משהו ומשהו שבו היתרו ע"י ב' שחיטות דיש בכל משהו ומשהו כח אב וכח אם והיתרו ע"י ב' שחיטות שחיטת אם אביו שהותר בה אביו והוא מה שבו כח האב ושחיטת עצמו דהותר בו מה שבו מכח אם ולכן כיון דהיתרו ע ב' שחיטות לכן תו אין מותר כלל דשחיטה אחת אמר רחמנא ולא ב' שחיטות וזה שהיתרו רק ע"י ב' שחיטות לכן אין מותר כלל כנלענ"ד בזה והוא נכון מאוד לפום רהיטא:

והנה צריך להבין לפי"ז עדיין הא דבן פקועה שהוציא אבר אחד לחוץ דלא מהני לי' שחיטת עצמו להתיר האבר כמבואר בחולין ס"ט א' דלית לי' תקנתא לאיסורי' בשחיטה

וצריך להבין הטעם ג"כ מדוע לא מהני שחיטת עצמו להתיר האבר והש"ך לקמן סי' י"ד סקי"א כ' בשם הרשב"א הטעם בזה מפאת דאין לו סימנים להתירו בהן ע"י שחיטה והרי כל הגוף כבשר וכמונח בדיקולא והאבר שיצא הוא לבדו נשאר חי עכ"ל וגם זה אינו מובן וכנ"ל דוודאי הבן פקועה הוא חי ככל שאר בהמה וסימנים שלו סימני חיות הם ככל שאר בהמה ורק דאין בם איסור אמ"ה ואינו זבוח וא"כ מאן לימא לן דלענין שחיטה בעינן שתהי' השחיטה בסימנים שיש בם איסור אמ"ה כו' ומשא"כ בסימנים מותרים לא אהני שחיטה (והא דאמרי' בגמ' אבן פקועה דהוא כבישרא בדיקולא הכל רק למידי דדינא לענין שאין פודין בו את הבכור דיש לו דין בשר כיון דהוא מותר ולא חשיב שה וגם בזה אמרו שם א"ד כיון דרהיט ואזיל שה קרינן בי' אבל לענין שחיטה דתלוי בחיות דכל ענין השחיטה רק סילוק החיות ע"י חתיכת סימני החיות וכנ"ל א"כ מדוע לא יועיל חתיכת סימני בן פקועה להחשב שחיטה להתיר האיסור שיש בו וה"נ שפיר ראוי שתועיל שחיטת עצמו להתיר האיסור שיש בו באבר שיצא וע' בדברינו לעיל אות כ"ט, והנה אם האבר היוצא היא אבר שאין הנשמה תלוי' בו אפשר לומר דאין לו עוד שייכות לסימני החיות כיון דהולד כולו שיש בו חיות מותר וזה האבר אין לו שייכות אל חיות הולד כיון דאין החיות תלוי באבר זה והי' חי גם בלעדו ולכן אין לו שייכות וחיבור לסימני החיות להיות ניתר איסור אבר זה על ידם ורק בבהמה דעלמא דכולה אסורה גם מה שבה שהחיות תלוי בו וע"כ השחיטה ג"כ מתרת את כולה דמגו דמתרת לאברים שהנשמה כי' מתרת גם לאברים שאין הנשמה כו' כיון דמחוברים בה וכולם בהמה אחת ומשא"כ כאן דכל הולד מותר גם בלי השחיטה ואין מה שבו שהחיות תלוי בו צריך לשחיטה ובאה השחיטה רק עבור זה האבר שיצא לבד שאין הנשמה תלוי' בו לכן זה האבר בבחינת עצמו לבדו נחשב כאילו הי' נפרד מן הולד ולא מהני שחיטת הולד להתירו כיון דאין חיות הולד תלוי באבר זה והוא רק מחובר חיבור גרידא לולד אבל אין מחובר לחיות שבו כיון דהחיות ישנו גם בלעדו ואין תלוי בו וע"כ לא מהני חתים סימני החיות להתיר אבר זה לבד ודו"ק והנה כך הי' אפשר לומר לכאורה לענין אבר היוצא שאין הנשמה תלוי' בו והי' בזה נתינת טעם שפיר למה שמבואר בזה בגמ' חולין ס"ט א' הנ"ל דאמר מהו לחוש לזרעו כי' עד הכא לית לי' תקנתא לאיסורי' בשחיטה כו' והיינו דהא הש"ס התם אמתני' קאי דתנן בהמה המקשה לילד והוציא העובר את ידו כו' וע"ז בעי מהו לחוש לזרעו של בן פקועה זה שהוציא את ידו כו' וע"ז הוא דאמר דלית לי' תקנתא לאיסורי' בשחיטה ע"ש וא"כ כיון דיד הוא אבר שאין הנשמה תלוי' בו לכן שפיר אמר דלית לי' תקנתא כו' ואה"נ דאבר שהנשמה תלוי' בו אם יצא י"ל שפיר דניתר ע"י

שחיטת עצמו ואין בזה ראי' עוד מן הגמ' להיפוך, ואולם עכ"ז ק' לומר דבר כזה דאבר יוצא שהנשמה תלוי' בו תיהני בי' שחיטת עצמו להתירו אחרי שאין רמז לזה בפוסקים] והנה הטעם שכתבנו למעלה בהא דבן פקועה הבא על בהמה מעליותא והוליד דהולד אין לו תקנה דהוא משום דחלק אב שבו היתרו ע"י שחיטת אם אביו וחלק אם שבו היתרו ע"י שחיטת עצמו וה"ל ב' שחיטות ושחיטה אחת אמר רחמנא ולא ב' שחיטות, הנה טעם זה ניתן להאמר לכאורה ג"כ בהך דאבר היוצא דלא מהני בי' שחיטת עצמו להתירו והטעם דכיון דכל הולד היתרו ע"י שחיטת אמו ואבר היוצא היתרו ע"י שחיטת עצמו וכל הולד עם אבר היוצא הרי הוא גוף אחד ונמצא דגוף זה יש בו היתר ב' שחיטות וע"כ ג"כ שחיטה אחת א"ר ולא ב' שחיטות ואולם באמת אין נ' לומר כן דנהי דהם גוף אחד מ"מ כיון דהם דברים ידועים כל אחד לעצמו הולד והאבר ואפשר לחתוך האבר מן הולד [ואפי' חיבורי אוכלין כמאן דמיפרתי דמי] ע"כ ה"ל כב' בהמות שניתרת זו בשחיטת עצמה וזו בשחיטת עצמה וכך כאן ג"כ הולד יש לו שחיטה שהתירתו היינו שחיטת אמו והאבר שפיר ג"כ יכול להיות לו שחיטה לעצמו שתתירתו היינו שחיטת סימנים דולד כיון דהאבר דבר בפ"ע מן הולד ויכול שפיר להיות לו ג"כ שחיטה לעצמו וכמובן ואפי' נאמר דיש באבר בליעה מן הולד המרובה ממנו ואין בטילה בו [וע' רש"י זבחים כ"ו ב' אהך דהיא בפנים ורגלי' בחוץ שחט ואח"כ חתך פסולה דכ' שמשנשחטה נפסל דם הרגלים ביוצא וכל דמי בהמה יונקים זה מזה ועלה ויצא דרך בית שחיטה ונתערב בדם המזרק ופסלו עכ"ל ואין ראי' מזה לכאן היות כאן בליעה מבשר הולד והדם כאן הא בלא"ה אסור וע"ע ביצה ל"ז ב' דקא ינקי תחומין מהדדי וגם משם אין ראי' ואך אפי' נאמר דיש כאן בליעה] מ"מ ג"כ אין לומר דצריך לבא בהיתר האבר עצמו לב' שחיטות דהוא גופי' ניתר ע"י שחיטת עצמו והבליעה שבו מן הולד היתרו ע"י שחיטת אמו וא"כ תו שחיטה אחת א"ר כו' דז"א דגם הבליעה הא ה"ל רק כבשר היתר של בהמה שחוטה שבלע מבשר היתר של בהמה שחוטה אחרת דאין לומר דיש בהבשר היתר ב' שחיטות דהוא גופי' היתרו בשחיטת עצמו והבליעה שבו היתר' ע"י שחיטה האחרת ואתסר מש"ה וא"ל דאדרבה הרי מזה ראי' באמת נגד סברתנו הנ"ל לומר בב' שחיטות גמורות ג"כ הך דשחיטה אחת א"ר כו' דז"א דבליעה באמת ה"ל ג"כ כב' גופים כיון דאין זה עירוב טבעיי והם ג"כ כב' גופים דב' בהמות שכל גוף יש לו שחיטה לעצמו וכך גם בבליעה גוף הדבר שפיר לו שחיטה לעצמו והבליעה שבו שפיר יכול להיות לה שחיטה אחרת ורק בהך דבן פקועה שבא על בהמה דעלמא והוליד כו' דשם הוא עירוב טבעיי בתולדה וחשיבי כח האב והאם שבולד דבר אחד דהוא מורכב כולו בטבעו בכל חלקיו

מן האב והאם גם שניהם ולכן אין זה ב' גופים כאילו חלק האב שבולד דבר בפ"ע וחלק האם שבולד ג"כ דבר בפ"ע רק שמעורבין יחד דאין לזה תורת תערובת רק כל הולד כח האב וכולו כח האם והכל דבר אחד ושפיר הוא דבר אחד הניתר ע"י ב' שחיטות וע"כ שפיר שחיטה אחת א"ר כו' ותדע דפרד בן סוס וחמור מותר בפרדה בת סוס וחמור ולא אמרי' דאתי צד סוס ומשתמש בצד חמור כי היכא דאמרי' הכי בחציו עבד וחציו ב"ח והטעם דחציו עבד כו' אינו הרכבה טבעית מלידה רק הרכבה שכניית וחשיבי חלקי עבד וב"ח שבו דברים נפרדים ולכן שייך לומר דאתי צד כו' ומשא"כ פרד בן סוס וחמור הואיל וכח אביו ואמו מעורבים בו עירוב טבעיי מלידה והוא הרכבה מזגית לכן הכל דבר אחד ואין כאן ב' צדדים כי היכא דנימא דאתי צד כו' וכמבואר זה בשו"ת תשב"ץ והביאוהו האחרונים וא"כ ה"נ בבן פקועה הבא על בהמה מעליותא והוליד אין כח האב והאם שבולד דברים נפרדים שיוחשבו ב' דברים שלכל אחד שחיטה לעצמו רק כל הולד דבר אחד מורכב הרכבה מזגית [והוא ממש כהך דפרד כו' וכמובן] ויש לדבר האחד הזה ב' שחיטות המתירות אותו וע"כ שפיר אמרי' דשחיטה אחת א"ר ולא ב' שחיטות ולא דמי לבליעה דהוא עירוב שכניי והם ב' דברים נפרדים גוף הדבר והבליעה שבתוכו ושפיר יכול להיות לכל אחד שחיטה בפ"ע וז"פ:

ולכן נלע"ד דהטעם בהך דאבר היוצא לא מהני לי' שחיטת עצמו להתירו הוא בפשיטות עפ"י גמ' חולין ס"ח ב' דדרשי' קרא דבשר בשדה טריפה לא תאכלו כטריפה מה טריפה כיון שנטרפה שוב אין לו היתיר אף בשר כיון שיצא חוץ למחיצתו שוב אין לו היתיר ע"ש וע"כ ג"כ לא מהני שחיטת עצמו להתיר אבר היוצא דהא גזה"כ הוא דכל שיצא שוב אין לו היתיר ואף דהוזכר שם זה לעניין חזרה שאם חזר האבר למעי אמו אין ניתר עוד בשחיטת אמו מ"מ הרי אין כתוב שחיטת אמו בקרא רק ההיקיש לטריפה דמה טריפה כו' וא"כ הא גם לעניין שחיטת עצמו הרי יש ההיקיש הזה דמה טריפה כיון שנטרפה אין לה היתיר עוד בשום שחיטה אף בשר כיון שיצא אין לו עוד היתיר בשום שחיטה ושחיטת עצמו נמי לא מהני להתירו כמו דלא מהני שחיטה להתיר איסור טריפה שנטרפה ואדרבה שחיטת עצמו דלא מהני להתיר באבר היוצא הוא דבר פשוט ולא הוצרך הגמ' להזכיר בו טעם כלל דמאחר דקריי' קרא טריפה ואיתקש לטריפה הא טריפה אין לו היתיר בשחיטה ורק בחזר למעי אמו אז הי' ה"א דכיון דחזר ונתבטל ענין היציאה שלו שהוא אוסרו שהרי חזר ע"כ ה"א דחוזר אז להותירו וניתר שוב שפיר בהיותו בפנים [בין בשחיטת עצמו אי מהני שחיטה במעי אם] ובין בשחיטת אמו וע"כ אשמעי' דגם בזה ילפי' לי' מטריפה דכמו דטריפה משנטרפה לא שייך שתעשה אינה

טריפה ויסתלק עניין הטריפות שבה להיותה ניתרת כך אבר זה א"א שיתבטל עוד עניין היציאה שבו ואפי' חזר להיותו ניתר. עי"כ אבל בלא חזר ואתה בא להתירו סתמא בשחיטת הולד זה בפשיטות א"א דהא טריפה קריי' רחמנא ואיתקש לטריפה וטריפה הא אין לה היתיר בשחיטה וצ"ע בזה באמת לענ"ד על הרשב"א המובא בש"ך הנ"ל דהוצרך לתת טעם להא דאבר היוצא אין ניתר בשחיטת הולד דהוא משום דהסימנים כשחוטין וליכא סימנין להתירו על ידם דבלאה"נ בפשיטות אפי' הסימנים סימנים מ"מ מה ה"א דיועיל שחיטתם להתירו הא איתקש לטריפה וטריפה הא אין לה היתר בשחיטה ומאי ה"א דתועיל שחיטה להתיר איסור אבר היוצא וז"פ [וע' ט"ז סי' י"ד סק"ב דכ' ג"כ וז"ל דכתי' ובשר בשדה כו' כיון שיצא חוץ למחיצתו נאסר והאי עובר מחיצתו הוא הרחם להתירו בשחיטת אמו וכיון שיצא חוץ למחיצתו דהיינו לאויר העולם נאסר מהיתיר שחיטת אמו עכ"ל ומשמע כוונתו ג"כ דקרא קאתי לאוסרו רק מהיתיר שחיטת אמו ומכלל דבריו נשמע לכאורה קצת טעם לזה ג"כ דכוונת הכתוב דכיון שיצא חוץ למחיצתו נאסר מהיתיר של מחיצה היינו דמחיצתו היא אמו להתירו בשחיטתה וכיון שיצא כו' נאסר מהיתיר מחיצה זו אבל מהיתיר של עצמו לא מישתעי קרא ואולם לענ"ד אין הדבר כן דלא הוזכר בקרא היתיר המחיצה דייקא ולא הוזכרה המחיצה אלא בעניין היציאה דכיון שיצא חוץ למחיצתו הוא כטריפה וכיון דהוא כטריפה הוא ממילא לגמרי כטריפה דאין לה היתיר כלל אפי' בשחיטת עצמה וכנ"ל, כנלענ"ד פשוט מאוד]:

ואין לומר דלפי דברינו דאין לאבר גם שחיטת עצמו דכיון דיצא וקאי עלי' קרא דובשר בשדה טריפה לכן הוא כטריפה דלא מהני גם שחיטת עצמו דא"כ בכל ולד נמי דיצא אבר אחד תחלה ואח"כ שאר הולד מדוע מועלת שחיטה להתיר גם האבר שיצא תחלה נימא נמי דכיון דיצא וקאי עלי' קרא דובשר בשדה כו' ומה החילוק לגבי האבר בין היכא דיצא גם הולד אחריו קודם שחיטת האם וניתר בשחיטת עצמו או אם יצא הולד אחריו אחר שחיטת האם וניתר בשחיטת האם הרי האבר הוא תמיד יוצא תחלה בשוה וגם בצאת הולד אחריו קודם שחיטת האם ויש שחיטת עצמו לולד מ"מ מדוע יש חילוק בזה לגבי האבר איזה היתיר שהי' לולד שחיטת האם או שחיטת עצמו ולהאבר תמיד אין ראוי לשחיטה להועיל הואיל ויצא תחלה וקרינן בי' ובשר בשדה טריפה כו' כי היכא דאמרי' כן ביצא הולד אחר שחיטת האם וניתר הולד ע"י שחיטת האם דז"א דביצא גם הולד אחר האבר אין ליציאת האבר שם יוצא כלל כי היכא דניקרי בי' ובשר בשדה היינו בשר שיצא חוץ למחיצתו לשדה דהא כל הולד יצא ונסתלק ענין המחיצה לגמרי לא שיש שם מחיצה והאבר יוצא חוץ למחיצה ודרך לידה הוא זו שיוצא בזאח"ז והרי זו

לידה לא יציאה ממחיצה ורק אם הולד נשאר במעי האם ושחט האם דניתר הולד ע"י שחיטת האם ואז אפי' בצאת הולד אח"כ מ"מ אין זה סילוק מחיצת האם לגבי הולד דהא יש בהולד תמיד היתיר שחיטת אמו דהא הוא תמיד מותר ע"י שחיטת אמו וע"כ כיון שיש בו תמיד ההיתיר מאמו הוי לי' תמיד מחובר לאמו ונחשב תמיד כאילו הוא במחיצת אמו עדיין כיון שיש בו ההיתיר מצד אמו [וע' בכורות נ"ז ב' לעניין יתום דפטור ממעשר בהמה דס"ל שם לר' יהושיע דאפי' שחט את אמו והשלח קיים אין זה יתום ואמר התם עלה העיד ר' ישמעאל כו' במקומינו מפשיטין את המתה ומלבישין את החי אמר רבי נתגלה טעמא של משנתינו וברש"י נתגלה טעמא כו' דוודאי מש"ה קאמר ר' יהושיע אם נולד כ"ז שהשלח קיים אינו יתום דכיון דהעור מהנה לולד דומה כמי שאמו קיימת עכ"ל הרי דהנאת הולד מן האם אפי' לאחר מיתת האם נחשב כאילו הית' האם בחיים עדיין והוא נהנה ממנה וכך כאן מעין זה כיון דיש בהולד תמיד ההיתיר מפאת שחיטת האם נחשב תמיד כאילו האם קיימת עדיין והוא מקבל ממנה ההיתיר בתורת אבר שלה וה"ל תמיד מחובר לאמו וכאילו הוא במחיצת אמו עדיין ולא נתבטל ענין מחיצת האם כיון דיש בו תמיד עדיין ההיתיר מן האם] וע"כ כיון שיש המחיצה ואילו אבר הזה שיצא קודם שחיטת האם הרי הוא נפרד מן המחיצה לכן אז הוא דקרינן בי' ובשר בשדה שיצא חוץ למחיצתו לשדה ואהאי הוא דקאי קרא והקישו הכתוב לטריפה ולכן תו אין לו היתיר כלל אפי' ע"י שחיטת עצמו של ולד כטריפה וכנ"ל ומשא"כ אם יצא גם הולד קודם שחיטת האם הרי לא הי' כלל יציאה חוץ למחיצה גם באבר דהא כל הולד יצא ונתבטלה כל המחיצה ולידה היא זו לא יציאה ממחיצה אלא שהית' הלידה בזאח"ז וכל דרך לידה בכך וע"כ כיון דאין כאן יציאה הא לא קאי עלי' כלל קרא דובשר בשדה ומדוע לא תועיל בו שחיטת עצמו וז"פ [ולפי"ז יציאת האבר תלוי ועומד דאם גם הולד יוצא אחריו קודם שחיטת האם אגמ"ל דלא הית' יציאת האבר יציאה כלל רק התחלת לידה וחלק ממנה ואם אין הולד יוצא אחריו רק אחר שחיטת האם אז אגמ"ל דהית' יציאת האבר יציאה ממחיצה וקאי עלי' קרא דובשר בשדה והוקש לטריפה ולא מהני לי' תו היתיר כלל אפי' ע"י שחיטת עצמו ויש כזה הרבה וכגון שחיטה דתחלת שחיטה הוא נקב בושט ותלוי ועומד דאם גומר השחיטה דרך שחיטה בכך והוא חלק משחיטה ואם אין גומר הוא נקיבת הושט לא שחיטה וכן בשחיטת קדשים בפנים אם גומר השחיטה גם ההתחלה חלק משחיטה ואינו מום ואם אינו גומר ה"ל ההתחלה מום וכהנה רבות מאוד וז"פ]:

ועפ"י דברינו אלה הנה מקום אתי ליישב דברי המחבר בסי' י"ד סעיף ג' דכ' אם יצא רוב העובר הרי הוא כילוד ואם יצא חציו ברוב אבר או שיצא רובו במיעוט אבר הרי הוא כילוד ובט"ז סק"ה חציו ברוב אבר כגון שיצא רוב ידו וכשנשער מה שיצא מהעובר אינו אלא חציו ואם נטיל מיעוט היד שבפנים אחר רוב היד שיצא להשלים רוב העובר אסור וזהו בעיא בגמ' ולא איפשיטא וקיי"ל לחומרא וע"כ ברור הוא דלא מהני לי' ג"כ שחיטת עצמו דאימור לאו כילוד דמי אבל הנשאר בפנים מותר בשחיטת עצמו ממ"נ אי כילוד פשיטא דמותר ואי לאו כילוד ניתר בשחיטת האם דהא לא יצא כלל אבל חלוקה השנית שיצא רובו במיעוט אבר הוא פשוט בגמ' דאזלי' בתר רוב העובר ולא בתר רוב האבר שבפנים, וא"כ אפי' לקולא קיי"ל כילוד וא"כ מהני לי' שחיטת עצמו אף למה שיצא ולפי"ז לא הי' לכתוב על שניהם לשון אחד הרי הוא כילוד עכ"ל והוא באמת פליאה עצומה בדברי המחבר דנתן מכשול כזה בדבריו לכתוב על חציו ברוב אבר הרי הוא כילוד דדין ילוד הרי הוא דצריך כולו שחיטת עצמו וניתר כולו בשחיטת עצמו ואילו כאן החצי שיצא הרי אינו ניתר בשחיטת עצמו כיון דהוא רק ספק ילוד ודילמא אינו כילוד ואסור וא"כ הרי דברי המחבר להתיר החצי שיצא ע"י שחיטת עצמו שלא כדין והוא תימה גדול:

ואולם לפי דרכנו בזה הנה דברי המחבר נכונים וצודקים מאוד דלפי דרכנו דהא דלא מהני שחיטת עצמו להתיר אבר היוצא אין הטעם כמ"ש הרשב"א דהוא מפאת דהחצי שנשאר בפנים שבו הסימנים כיון דניתר החצי ההוא ע"י שחיטת האם ה"ל הסימנים בישרא בעלמא ותו אין כאן סימנים להתיר החצי שיצא רק דהסימנים הם שפיר סימנים ראוים לשחיטה עדיין דרק הותר אכילתם ע"י שחיטת האם אבל ראוים הם שפיר לשחיטה עדיין דלא בעינן לשחיטה סימנים אסורים ומה שאין אבר היוצא ניתר עוד ע"י שחיטת הסימנים האלו הוא מטעם אחר מפאת דאבר היוצא כיון שלא נולד רק יצא ממחיצה וקאי עלי' קרא דובשר בשדה טריפה לכן הוא כטריפה דלא מהני לי' שחיטה להתירו ואפי' שחיטת עצמו וכנ"ל וע"כ נ' דזה רק באבר שהוא מיעוט הולד ומשא"כ אם יצא חצי הולד נ' דלא חשיב מה שיצא יוצא כלל רק נולד דהא הוא חצי כמו החצי שנשאר בפנים ומדוע לא תחשבהו לידה רק יציאה בעלמא מפאת שחצי הפנים לא נולד אמור להיפוך דגם החצי שבפנים נולד הואיל ונולד החצי שמבחוץ וכשבאנו לדון על החצי שבפנים ג"כ אמרי' כן דהוא לא נחשב נולד דהא הוא עדיין במעי האם ואי דיצא חצי לחוץ מדוע יכריעהו החצי שיצא לחוץ להחשב גם הוא נולד אמור להיפוך דהוא יכריע אותו להחשב גם החצי שמבחוץ לא נולד רק יצא יציאה בעלמא וע"כ כיון דב'

החצאין שוין לכל באמת אין נכרע כל אחד כלל ע"י הב' ויש לכל אחד החשיבות לעצמו והאי כי דיני' והאי כי דיני' ונחשב החצי שמבחוץ נולד והחצי שבפנים לא נולד ולכן החצי שבפנים ניתר ע"י שחיטת האם והחצי שמבחוץ ניתר שפיר ע"י שחיטת עצמו כיון דלא יצא רק נולד ולא קאי עלי' קרא דובשר בשדה טריפה דאינו בשר היוצא חוץ למחיצה דאין כאן יציאה רק לידה וע"כ הרי שפיר כ' המחבר גם ביצא חציו ברוב אבר דהרי הוא כילוד דדינו שפיר ממש ככל ילוד דהא צריך לשחטו בעצמו גם עבור החצי שבפנים ככל ילוד דצריך לשחטו בעצמו כיון דהיא איבעי' דלא איפשיטא דדילמא שדינן מיעוט אבר שבפנים בתר רובא וה"ל רוב וה"ל כולו ילוד ממש ולא ניתר בשחיטת האם וגם כן שפיר ניתר כולו אחרי שחיטת עצמו ככל ילוד דהא אפי' האמת דלא שדינן מיעוט אבר שבפנים בתר רובא ויצא איפוא רק חצי מ"מ הרי גם חצי ג"כ ניתר בשחיטת עצמו ושפיר איפוא דינו ממש כילוד דצריך שחיטת עצמו וניתר כולו בשחיטת עצמו ודברי המחבר נכונים וצודקים מאוד, וכלל עניין הדבר דאם יצא רק מיעוט אז הרוב שלא נולד מכריע את המיעוט להחשב גם הוא לא נולד ויציאתו רק יציאה בעלמא וקאי עלי' קרא דובשר בשדה כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו והרי הוא כטריפה ולא מהני לי' תו שחיטה כלל ואם יצא רובו אז הרוב שיצא מכריע גם את המיעוט שלא יצא להחשב גם הוא נולד אלא שמונח במעי האם והוא כמונח בקופסא בעלמא ואינו עוד אבר האם ולא מהני תו גם למיעוט שחיטת אמו ואם יצא רק חצי אז לא החצי שמבפנים נכרע ע"י החצי שמבחוץ ולא החצי שמבחוץ נכרע ע"י החצי שמבפנים וע"כ החצי שיצא הוא לעצמו שפיר נולד ואינו כלל בכלל קרא דובשר בשדה כיון שיצא כו' דאין כאן יציאה רק לידה ומהני לי' שפיר שחיטת עצמו והחצי שמבפנים נידון ג"כ כמו שהוא בעצמו דהוא לא נולד וניתר שפיר בשחיטת האם וא"כ עכ"פ לעניין יצא חציו ברוב אבר שפיר כ' המחבר דהוא כילוד ואין כאן שום מכשול לפני המעיין דאפי' אם האמת דלא שדינן כו' מ"מ חצי ג"כ הרי ניתר בשחיטת עצמו וכנ"ל:

ואולם לכאורה יש להקשות עדיין על דברינו אלה דלפי דברינו דביצא חצי הולד חשוב אותו החצי נולד והחצי שבפנים לא נולד דא"כ הא ראוי ג"כ לעניין בכור דביצא חצי הולד יהי' החצי שיצא קדוש בבכורה וגם ראוי שתהי' האם נפטרת מן הבכורה דהא כבר הולידה ואילו ל' המשנה חולין ס"ט ב' המבכרת המקשה ליליד מחתך אבר אבר כו' יצא רובו ה"ז יקבר ונפטרה מן הבכורה ומבואר דדווקא רובו הא חצי גם אותו החצי שיצא אין קדוש בבכורה וא"צ קבורה וגם האם אין נפטרת מן הבכורה רק ע"י רוב דייקא ולעניין יצא חציו ברוב אבר גופי' הא כ' המחבר לקמן סי' שי"ט סעי' ד' דהוא ספק בכור

וכן שהבא אחריו ספק בכור ואילו לדבריו הא ראוי דהחצי שיצא יהי' וודאי בכור והבא אחריו יהי' וודאי חולין וכנ"ל:

ואולם באמת אין כאן קושי' כלל דהנה סברתנו הנ"ל שכתבנו דאין להחצי שיצא לחוץ להיות נכרע ע"י החצי שלא יצא להחשב לא נולד רק הוא לעצמו חשוב שפיר נולד הואיל והוא חצי ואינו פחות מן הפנים הנה הוא באמת סברא דמחצה כרוב המבוארת בגמ' חולין כ"ח ב' אליבא דרב לעניין שוחט חצי סימן ואם דמסקינן שם דלעניין שחיטה מודה רב דמחצה אינו כרוב ורק לעניין פסח הוא דאמר כן לעניין שאם היו הציבור מחצה טמאים ומחצה טהורים דהללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן מ"מ לענייננו נמי נ' ג"כ דיש לנו לומר ג"כ בכל חצי דין מחצה כרוב וזה דרק בשחיטה דב' החצאין מחצה השחוט ומחצה הבלתי שחוט באים לסתור זה את זה בעניין הרוב שבהם דמחצה השחוט אומר דהוא רוב ויש כאן שחיטה והבהמה שחוטה ומחצה הבלתי שחוט אומר דהוא רוב ונמצא שהרוב אינו שחוט ואין לו שחיטה ואין הבהמה שחוטה והרי א"א רק לאחד מב' הדברים או שהבהמה שחוטה או אינה שחוטה ולכן בכה"ג לא אמרי' מחצה כרוב (והא דאזלי' בתר מחצה הבלתי שחוט היינו משום דאין מתחדש דבר ואין כח למחצה השחוט לחדש דבר זה דהית' כאן שחיטה והבהמה שחוטה כיון דעד עתה אינה שחוטה ומחצה השחוט הוא שבא לחדש זה ולכן אין לו כח לחדש] וכן לעניין בכור דדנין ג"כ לעניין האם אם ילדה ונפטרה מן הבכורה או לא ילדה ולא נפטרה ואומר בזה מחצה הולד שבפנים דהוא הרוב ומה שיצא המיעוט ואין כאן לידה ולא נפטרה ומחצה שיצא אומר דהוא הרוב ומה שבפנים המיעוט ויש כאן לידה ונפטרה והרי בזה ג"כ א"א רק לאחד מב' הדברים או שנפטרה או שלא נפטרה ולכן הא ג"כ לא אמרי' מחצה כרוב ואין מתחדש הפטור כיון דעד עתה לא נפטרה ואין מתחדש הפטור גם עתה ולכן ממילא הוי גם הולד כולו חולין בהכרח כיון דהבא אחריו בכור וודאי כיון דהבהמה וודאי לא נפטרה דזה ג"כ הרי א"א שיהי' זה בכור והבא אחריו בכור דזה ג"כ תרתי דסתרי דב' בכורים ליכא וע"כ הולד כולו חולין בהכרח גם מה שיצא וכמובן ומשא"כ לענייננו דאין כאן תרתי דסתרי כלל ושפיר אפשר שיהי' לחצי שיצא שחיטת עצמו ולחצי שבפנים שחיטת אמו ואין אלו דברים הסותרים כלל ולכן שפיר האי כי דיני' והאי כי דיני' ואין שום אחד נכרע ע"י הב' וה"ז כמו בפסח דהללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן והיינו ג"כ דהאי כי דיני' והאי כי דיני' ואין שום חצי נכרע ע"י הב' היינו דלא הטהורין נכרעין ע"י הטמאין לעשות בטומאה כדין רוב טמאין ומיעוט טהורין דגם הטהורין עושין בטומאה ולא הטמאין נכרעין ע"י הטהורין להדחות לפסח שני כדין רוב טהורין ומיעוט טמאין

דטמאין נדחין לפסח שני רק האי כי דיני' והאי כי דיני' והללו עושין לעצמן בטהרה והללו עושין לעצמן בטומאה וכך כאן שפיר ג"כ יש לחצי שבפנים שחיטת אמו ולחצי שיצא שחיטת עצמו וכנ"ל, ואין להקשות ע"ז מהא דאמרי' בחולין כ"ח ב' שם דתרי רובי בחד מנא ליכא דז"א רק שם בחלקו לשנים והן שוין א"א לומר דשניהן טמאין מפאת דכל אחד הוא רוב דא"כ הא הוא וודאי שקר דהא הי' שם חלוקה והוא שביר' ותנור שנשבר הרי טהור רק דבנחלק ממנו מיעוט אין למיעוט חשיבות להחשיבו כולו שבור ורק אותו המיעוט הוא שנשבר ונחלק ן הכלי ואינו כלי אבל הרוב עדיין הוא כלי אבל כאן שהי' חלוקה אם נטמא שניהם הרי היינו אומרים שלא הי' שם שביר' כלל וזה הרי שקר שהרי הי' שם חלוקה והוא שביר' וא"כ ממילא הרי ההכרח לטהר שניהם וזה אינו שקר דשפיר כיון דכל אחד לא נשאר בו רוב אין לו חשיבות והוא שבור ושפיר שניהם שבורים ומשא"כ שנאמר שלא הי' שם שביר' כלל זהו שקר וודאי שהרי הי' שם חלוקה וחלוקה הרי הוא שביר' ונתיצה וודאי ודו"ק היטב מאוד וזהו רק שם דהי' שם חלוקה דהוא שביר' ונתיצה וודאי וכנ"ל ומשא"כ לענייננו שפיר אין כאן שקר אם אנו אומרים דהחצי שבחוץ נולד והחצי שבפנים לא נולד דשפיר מה שיצא נולד ומה שלא יצא לא נולד עדיין ותדע דהא רב ס"ל בחולין ס"ח ב' דיש לידה אפי' לאברים למיסר מיעוט אבר שבפנים היינו דביצא רוב אבר חשוב לידת אותו האבר וכיון דרובו נולד מיעוטא דאבר שבפנים בתר רובא דבחוץ שדינן לי' ונחשב גם מיעוט האבר שבפנים נולד ואין ניתר עוד גם המיעוט שבפנים בשחיטת אמו ואף דהולד לא נולד עדיין מ"מ האבר שיצא נחשב עכ"פ נולד לעצמו ואיננו יציאה גרידא דאין בכח יציאה גרידא לגרור גם מיעוט שבפנים רק יש לו שם לידה לגבי אותו האבר ונחשב נולד ולגבי לידה אמרי' רובו ככולו דכל שיש שם של חשיבות לדבר נגרר המיעוט אחר הרוב ומקבל כל הדבר השם ההוא ע"י הרוב וע"כ נהי דר' יוחנן ס"ל שם דאין לידה לאברים ולא חשוב אבר להיות לו שם לידה והכי קיי"ל דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן מ"מ הא ר' יוחנן נמי לא אמר רק באבר דהוא מיעוט הולד ולכן אף שהוא אבר שלם לא חשוב להיות לו שם לידה להחשב נולד ומשא"כ לגבי חצי הא לא שמעינן גם לר' יוחנן וכל למעוטי בפלוגתא הא טפי עדיף וא"כ הא אית לן למימר דבחצי גם ר' יוחנן מודה דיש לידה לחצי לומר שנולד אותו החצי שיצא עכ"פ אף שאין גורר כל הולד אף החלק שבפנים להחשב גם הוא נולד על ידו כי היכא דרב ס"ל לגבי אבר דיש לו לידה להחשב אותו האבר שיצא נולד אף דשאר הולד לא נולד וא"כ ה"נ חצי לר' יוחנן שפיר יש לנו לומר דחשוב נולד אף דחצי האחר שלא יצא לא נולד עדיין וע' תוס' תמורה כ"ו א' ד"ה האומר וד"ה מהו דתימא דכתבו

כזה דאע"ג דאין חמורה באברין ואפי' באבר שהנשמה תלוי' בו מ"מ חצי' עדיף מאיברין ושפיר מיתפיס בתמורה עש"ה וא"כ אחרי דחצי עדיף מאבר אפי' שהנשמה כו' א"כ ה"נ הא אית לן למימר דאף דבאיברים פליגי וס"ל לר' יוחנן דאין לידה לאברים ומשמע הסתימות דאפי' באבר שהנשמה תלוי' בו נמי אין לידה מ"מ בחצי דעדיף מאבר ואפי' שהנשמה תלוי' כו' גם ר' יוחנן מודה דיש לידה דכל למעוטי בפלוגתא טפי עדיף וכיון דחצי עדיף מאבר ובחצי לא שמענו דפליגי הא אית לן למימר איפוא דבחצי כ"ע מודו דיש לידה והוי דין חצי גם לר' יוחנן כדין אבר לרב דיש לו לידה לעצמו אף שהולד שבפנים לא נולד עדיין וה"נ חצי שיצא שפיר יש לו לידה לעצמו וחשוב נולד אף דהחצי שבפנים לא נולד עדיין ואין כאן איפוא שקר כלל אם אנו אומרים דהחצי שיצא נולד והחצי שלא יצא לא נולד וז"פ, ונ' דזהו ג"כ עניין האיבעי' דגמ' ביצא חציו ברוב אבר אי שדינן מיעוטא דאבר שבפנים בתר רובא וחשיב לי' רוב או לא דלכאורה מה סברא לומר דשדינן כו' הא באבר אחד ס"ל לר' יוחנן וכוותי' קיי"ל דלא שדינן כו' והטעם מפאת דאין לידה לאברים וכיון דלא הוי לידה לא חשיב לגרור גם המיעוט שבפנים וא"כ אי נימא דגם חצי לא חשיב לידה א"כ מאי עדיפותי' דחצי מאבר אחד לגרור כו' [וי"ל דחצי ברוב אבר שאני דאמרי' גרירה ע"ש סופו כיון דאי נימא גרירה יהי' רוב ורוב חשוב לידה ולידה הא חשובא לגרור ולכן תו שפיר אמרי' גרירה ובאין כאחד הגרירה ועניין הלידה כעניין גטו וידו באין כאחד] ואולם יותר נ' דהכוונה כנ"ל דחצי לכ"ע הוי לידה גם לר' יוחנן דסברא דבאין כאחד הנ"ל באמת לא נ' לומר כאן אחרי העיון דו"ק ותשכח] וע"כ שפיר בעי דכיון דיש כאן לידה בחצי שיצא וא"כ אותו האבר שבו שרובו בחוץ ומיעוטו בפנים הרי נולד הרוב ההוא שבחוץ ג"כ וכיון דהוא נולד תו יש לו לגרור גם המיעוט שבפנים דהא אבר נולד לכ"ע גורר וטעמא דר' יוחנן באבר אחד דאין גורר משום דאין לידה לאברים וכיון דלא נולד רק יצא בעלמא אין לו חשיבות לגרור וע"כ אבר זה שהוא נולד שפיר יש לו לגרור, וצד הסברא המקבלת דאין גורר ג"כ מובן דרק באבר אחד לרב דס"ל יש לידה לאברים דהאבר הזה נולד מצד עצמו לכן שפיר גורר גם מיעוטא שבפנים ומשא"כ לר' יוחנן דאין לידה לאברים ורק חצי הוא דהוי נולד א"כ אבר זה שבאותו חצי דרובו בחוץ הא האבר ההוא מצד עצמו ג"כ לא הוי נולד דהא אן לידה לאברים וחצי הוא דיש לו חשיבות לידה ובתוך החצי הרי הוא משמש רק מעשה עץ ואפי' הי' בשר בעלמא הי' משלים לחצי ומשא"כ מצד עצמו מה שהוא אבר שלם ואין לחלק אבר אחד מיעוטו מרובו וראוי לומר דכיון דרובו נולד מיעוטו שבפנים ג"כ נולד הא אין לנו לומר כן דהא מצד עצמו מה שהוא אבר שלם הרי אין לו כלל חשיבות לידה ואילו הי' נידון

בבחינת עצמו הרי כולו לא נולד דהא אין לידה לאברים ורק בתוך החצי הוא דנחשב נולד ובתוך החצי מעשה עץ הוא משמש ואינו בתורת אבר שלם פרטיי לשיהי' בלתי אפשר לחלק מיעוט אבר ההוא מרובו כיון דהאבר מצד עצמו לא הי' חשוב נולד כלל ע' חולין קכ"ט א' בסברות הגמ' שם כששימש מעשה עץ שימש ותבן דברינו אלה ביותר וע' זבחים ק"ד ב' דבעי ג"כ בפרים הנשרפים כו' ביצא חציו ברוב אבר כה"ג אי שדינן מיעוטא דאבר שבפנים בתר רובא כו' ע"ש ושם לכאורה נ' דאין לפרש טעם צד הספק המקביל כנ"ל רק הטעם שם דמיעוט האבר שבפנים להיכא דאיתי' היינו בפנים שדינן לי' ולא אחר החוץ ואולם בהך דחולין ק' לפרש כן טעם צד ספק המקביל הנ"ל דהא גם באבר אחד הייתי אומר בהך דחולין דשדינן מיעוטו שבפנים בתר רובו שמבחוץ אילו הי' לידה לאברים ואף דכל הולד בפנים ולא אמרי' דלהיכא דאיתי' היינו לפנים שדינן לי' וא"כ בחצי דיש לידה כו' כנ"ל על כרחך טעם סברא המקבלת רק מפאת דגם בחצי אין לידה באבר מפאת עצמותו רק בתוך החצי ומעשה עץ הוא משמש וכנ"ל ודו"ק היטיב מאוד ובאתי רק להעיר]:

ואין לומר דמה הועלנו בזה שאמרנו דחצי חשוב לידה גם לר' יוחנן כמו באבר לרב והרי באבר לרב נמי דיש לידה וחשוב נולד מ"מ הא האבר אסור משום ובשר בשדה כו' וא"כ חצי נמי נהי דחשוב נולד לכ"ע מ"מ ג"כ יותסר משום ובשר בשדה כו' ולא יועיל לו גם שחיטת עצמו לפי דברינו דקרא דובשר בשדה טריפה ממעט גם שלא יועיל לו שחיטת עצמו דז"א דרק באבר אחד אף דהוא לעצמו נולד לרב לגרור מיעוטו של אבר זה שבפנים אחרי רובו שמבחוץ מ"מ בכלליות הולד כיון דרוב הולד לא נולד ורוב יש לו חשיבות כל בכל מקום וע"כ הרי כלליות הולד לא נולד וע"כ בכלליות הולד שפיר נחשב גם לידת האבר רק יציאה ממחיצה בעלמא לא לידה ואף דלעצמו חשוב לידה מ"מ בכלליות הולד אין לו חשיבות לידה דכיון דהכלליות לא ולד אין כאן לידה ומה שיצא ממנו מיעוט הוא רק יציאה בעלמא ולכן בכלליות הולד חשוב גם זה האבר רק יצא לא נולד ושפיר קאי עלי' קרא דובשר בשדה כיון שיצא בשר כו' ומשא"כ חצי שיצא אחרי שאתה אומר דאותו החצי לעצמו נולד א"כ מדוע תחשבהו יציאה מפאת הכלליות הרי אין כאן כלליות כלל שיכחיש ויסתיר עניין לידה של חצי זה דהא הוא חצי כמו חצי הפנים שלא נולד ומדוע יעשה החצי שבפנים כלליות יותר מהחצי שיצא דו"ק מאוד וא"כ החצי שיצא דהוא נולד הרי לידתו לידה לגמרי כשאר ולדות ואין בו עניין יציאה כלל רק הוא לידה גמורה ככל שאר ולדות וכשם דבשאר לידה שנולד הולד כולו לא קאי עלי' קרא דובשר בשדה וגו' מפאת שהי' תחלה במעי האם ויצא משם ונאמר דיצא חוץ

למחיצה וקאי עלי' האי קרא לאוסרו רק אמרי' דכיון דהוא לידה ה"ז ביטול המחיצה והסתלקותה ואין זה יציאה חוץ למחיצה דהוא לידה לא יציאה וכך בחצי זה דהוא ג"כ לידה לגמרי א בו ג"כ עניין יציאה כלל כיון דאין כאן כלליות נגדו שיתן לו שם יציאה מפאת הכלליות וכנ"ל וא"כ שפיר ג"כ הא לא קאי עלי' קרא דובשר בשדה כו' כי היכא דלא קאי אשאר ולדות ושפיר יש לו להיות ניתר בשחיטת עצמו ככל שאר ולד ודו"ק היטיב מאוד:

ועוד נ' יותר בזה דאין תלוי כלל כאן באמת בעניין יציאה ולידה דל' הגמ' כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו כו' הוא לפי המציאות דהא כך המציאות שיצא ממעי האם אבל בעצם אין תלוי כלל בשם יציאה ולידה דהא בקרא דובשר בשדה לא כתי' כלל יציאה רק ובשר בשדה כתי' היינו דהוא בשדה חוץ למחיצה דחוץ למחיצה קרוי שדה (כמו יוצא ממחיצה דקדשים דהוא בכלל המקרא הזה מה"ט] ואין חילוק בין אם יצא חוץ למחיצה דרך יציאה או דרך לידה רק כל הקפידא רק מה שיש שם מחיצה לולד וזה הוא חוץ למחיצה וע"כ רק באבר שיצא אפי' לרב דיש לידה לאברים והוי האבר ההוא נולד מ"מ מה בכך ואחרי דרוב הולד בפנים וניתר בשחיטת האם לכן נידון הולד כפי רובו וה"ל האם מחיצת הולד ולכן זה האבר שאינו במעי האם הוא ממילא חוץ למחיצה ואף דיצא חוץ למחיצה דרך לידה אין שום נפקותא בזה רק כיון דהוא חוץ למחיצה הולד קאי עלי' קרא דובשר בשדה וגו' ואסור ומשא"כ בחצי שיצא אפי' תאמר דלר' יוחנן דאין לידה לאברים גם חצי לא חשוב לידה ותקראהו יצא לא נולד מ"מ מה בכך מ"מ הרי אין לך לומר עליו דהוא חוץ למחיצה דמאין לך לשפוט על כלליות הולד דהאם הוא מחיצתו וזה החצי חוץ למחיצה הרי הוא חצי כמו החצי שבמעי האם והוא הרי אינו במעי האם וא"כ לפי עניין זה החצי הרי אין האם מחיצת הולד כלל ומדוע תאמר מפאת החצי שבפנים דהאם הוא מחיצת הולד וזה החצי שבחוץ הוא חוץ למחיצה אדרבה אמור להיפוך מצד החצי שבחוץ ואינו במעי האם דאין האם מחיצת הולד כלל וגם החצי שבפנים רק מונח בה כמונח בקופסא בעלמא אבל אינה מחיצתו ואין לו התייחסות לה ואין לו להיות ניתר בשחיטתה באמת ואך דכיון דהן חצאין שוין אין לזה להכריע את זה ולא זה את זה וע"כ החצי שבפנים שבמעי האם הוא מצד עצמו האם מחיצתו כיון דהוא במיעי' וה"ל אבר שלה וניתר בשחיטתה והחצי שבחוץ שאינו במיעי' הוא מצד עצמו אין שם מחיצת אם כלל ואינו חוץ למחיצה רק דאין שם מחיצה כלל ושפיר אף שהוא רק יצא לא נולד מ"מ ג"כ לא קאי עלי' קרא מובשר בשדה דאין זה החצי שיצא בשדה חוץ למחיצה רק דלגבי דידי' אין האם מחיצה כלל וכמו בכל שאר ולד שיצא

כולו דאינו נחשב חוץ למחיצה רק דאין שם מחיצה דנתבטלה המחיצה בצאת הולד ולא חשוב מה שיצא שהוא הווה חוץ למחיצה ולא קאי עלי' קרא דובשר בשדה וגו' וכך כאן בחצי זה ורק במיעוט ולד בחוץ והרוב בפנים אז כיון דרוב חשוב ככל הדבר בכל מקום לכן נידון כלליות הולד לפי הרוב וכיון דהרוב בפנים נחשבת האם מחיצת הולד וממילא כיון דיש לולד מחיצה לכן המיעוט שאינו בפנים הרי הוא ממילא חוץ למחיצת הולד וקאי עלי' קרא דובשר בשדה ומשא"כ בחצי שאינו בפנים מדוע יעשה החצי שבפנים מחיצה לשיוחשב זה חוץ למחיצה הרי הוא חצי כמוהו ואדרבה אמור להיפוך כו' ולכן נשאר שפיר כל חצי כפי עניינו בעצמו דהחצי שבפנים האם מחיצתו וניתר בשחיטתה והחצי שבחוץ אינו חוץ למחיצה כלל דלפי עניינו אין האם מחיצה כלל לשיוחשב הוא חוץ למחיצה ולא קאי עלי' כלל קרא דובשר בשדה כיון דאינו חוץ למחיצה כלל ולכן שפיר יש לו להיות ניתר בשחיטת עצמו וכמובן ודו"ק היטיב כי זה נ' ברור מאוד אחרי העיון היטיב הד בס"ד:

והנה מה שכתבנו למעלה בהך דפסח דהללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן דהוא משום דלא הוי תרתי דסתרי דהא יכולין לעשות אלו לעצמן ואלו לעצמן ולכן הוי כל מחצה כרוב ומשא"כ בשחיטה דהוי תרתי דסתרי דהבהמה בהכרח או שחוטה או אינה שחוטה וא"א לקיים ב' ענייני הרוב דב' החצאין לכן לא אמרי' מחצה כרוב לכאורה ל' הגמ' בחולין כ"ט א' לא משמע כן דאמר שם דמודה רב בשחיטה דלא אמרי' מחצה כרוב וכי איתמר דרב לעניין פסח איתמר כו' והתם מ"ט דרב דכתי' איש איש כי יהי' טמא לנפש איש נדחה ואין ציבור נדחין וברש"י דכתי' איש איש כי יהי' טמא ידחה לשני ופלגא נהי דרובא לא מיקרי מיהו מכלל יחידין נפקי להו ולא מידחו עכ"ל וא"כ הא אין הטעם בהך דפסח משום דלא סתרי אהדדי רק משום דמיעוטא מיהת לא הויין ואולם באמת גם כוונת הגמ' הוא דבר אחד עם כוונתינו דרק אילו הי' נאמר דציבור טמאים יעשו בטומאה וא"כ הא היו צריכים להיות ציבור ואז ממילא לא הי' אפשר שיעשו אלו בטומאה ואלו בטהרה דהוי ג"כ תרתי דסתרי דא"א להיות ב' ציבורין דאין ב' אומות ישראליות בעולם רק אומה אחת וכיון שהטמאים אומה ממילא הטהורים מיעוט של זו האומה וראוי שיעשו בטומאה כדין רוב טמאים ומיעוט טהורים ורק כיון דקפידא דקרא אאיש היינו מיעוט דיודחה לשני ומשא"כ מי שאינו איש היינו מיעוט אינו נדחה לשני רק עושה בראשון לכן זה אינו תרתי דסתרי דשפיר יכולים להיות כת זו אינה מיעוט וכת זו אינה מיעוט והיינו דהם כל אחד חצי דחצי אינו מיעוט ורק בשחיטה דא"א לקיים תורת ב' החצאין שחוט ואינו שחוט דא"א שתהי' הבהמה שחוטה ואינה שחוטה כאחד

וה"ל תרתי דסתרי לכן שפיר לא אהני תורת המחצה לחדש השחיטה וכנ"ל בדברינו בזה וע"כ גם לענייננו נמי דאין כאן תרתי דסתרי דא"צ לומר דהפנים הוא רוב והחיצון הוא רוב רק דכל אחד אינו מיעוט ואין הפנים מיעוט להיות נכרע ע"י החיצון להחשב נולד שלא יועיל לו שחיטת אמו וגם אין החיצון מיעוט להיות נכרע ע"י הפנים להחשב לא נולד או להחשב האם מחיצה והוא חוץ למחיצה וכנ"ל וע"כ זה שפיר הא יוכל להיות דזה אינו מיעוט וזה אינו מיעוט היינו דהוא כ"א חצי ואין שום אחד מהם מיעוט והוא כמו בהך דפסח וכנ"ל [ויש כאן עוד הבנה בזה דהא דלא אמרי' מחצה כרוב היינו רק דאין בכח רוב דמחצה לחדש דבר שלא הי' מקודם כגון בשחיטה דהבהמה מעיקרא אינה שחוטה ואין בכח הרוב דמחצה לחדש לומר דיש שם שחיטה וכן בבכור אין בכח הרוב דמחצה שיצא לומר דהוא בכור רק נשאר כמעיקרא שהי' חולין במעי אמו וכן לעניין האם דעד עתה לא נפטרה מן הבכורה אין בכח הרוב דמחצה לחדש שנפטרה ומשא"כ לענייננו דהחצי שיצא הא בכל אופן נתחדש לו דין חדש בצאתו ואנו מסופקין רק מה נתחדש לו אם נתחדש לו שם יוצא חוץ למחיצה וקאי עלי' קרא דובשר בשדה כו' ולא תיהני לי' גם שחיטת עצמו או נתחדש לו שם נולד כשאר ולד הנולד כולו ואבר רק שחיטת אמו אבל מועלת לו שחיטת עצמו וא"כ לעניין זה תו שפיר מדוע תיזיל בתר רוב דמחצה דפנים לומר דזה שיצא הוא מיעוט ונתחדש לו שם יוצא חוץ למחיצה וקאי עלי' קרא דובשר וגו' אדרבה זיל בתר רוב דגופי' ואמור שהוא הרוב ונתחדש לו שם נולד ככל שאר ולד שיצא רובו ומהני לי' שפיר שחיטת עצמו ודו"ק היטיב וכך יש לפרש גם כוונת הגמ' חולין הנ"ל לעניין פסח דבשלמא אילו הי' נאמר במקרא דציבור יעשו בטומאה א"כ הרי זה חידוש התורה וע"כ אין כח ברוב דמחצה לחדש זה שיעשו בטומאה ומשא"כ עתה שנאמר איש איש וגו' והוי החידוש מה שאיש לא ועשה בראשון רק יודחה לשני הא מה שציבור עושין בראשון בטומאה זה אינו חידוש כלל רק עיקר דין הפסח דאדרבה הא הוצרך הכתוב לחדש דאיש יודחה וע"כ נהפוך הוא דאין כח ברוב דמחצה טהורין לחדש חידוש זה שיודחו הטמאים רק אדרבה זיל בתר רוב דמחצה טמאים ויש להם לעשות בטומאה דכיון דהב' רובי מחולקים אין להיות דבר החידוש רק יש להיות מה שאינו החידוש כי היכי דאמרי' לעניין שחיטה כו' וכל הני דראוי להשאר הדבר כמעיקרא ולא יתחדש דבר וכך כאן מעין זה ראוי להיות מה שהוא עיקר דין הפסח לא מה שהוא חידוש התורה בו ודו"ק היטיב ועפי"ז יובן לישנא דרב דאמר גבי פסח מחצה מ"מ כרוב דלפירש"י הנ"ל הא אין הטעם מפאת דהם כרוב רק מפאת

דאינם מיעוט ואך לפירושינו הנ"ל הטעם שפיר מפאת שחשובים רוב רק דרוב דידהו עדיף מרוב דטהורים כיון דהרוב דטהורים בא לחדש ודו"ק היטיב:

ועוד יש כאן הבנה אחרת דהא דלא אמרי' דמחצה כרוב היינו רק כשב' החצאין מחולקין בדבר הזולת כגון בשחיטה דמחצה השחוט בא לומר דכל הסימן שחוט ומחצה הבלתי שחוט בא לומר דכל הסימן בלתי שחוט דכיון דאומר על עצמו דהוא בלתי שחוט ממילא כולו בלתי שחוט דחצי שחוט הוא נקב בעלמא ואינו שחיטה] וע"כ כיון דמחולקין שניהם על כל הסימן ואילו הם רק חצאיו ה"ז שמחולקין על הזולת דהכלל הוא דבר אחר מן החצאין דהם רק חלקי הכלל ולכן אין בכח הרוב דמחצה לחדש דבר בזולת לעשות הסימן שחוט רק נשאר אינו שחוט כדמעיקרא וכן בבכור הרי ב' החצאין מחולקין בכל הולד דהמחצה שבפנים אינו אומר על עצמו בפ"ע דהוא אינו בכור ועל החצי שיצא בפ"ע דאינו בכור דלא מצינו בבכור חילוק חצאין שיהי' חציו בכור וחציו אינו בכור ומאותו הטעם שהוא אומר על עצמו שאינו בכור מפאת שלא נולד א"כ כיון דאין כאן לידה ממילא כולו אינו בכור דרק לידת הבכור הוא העושאו בכור ונותן לו קדושת בכורה ולכן הוא אומר על כולו יחד דאינו בכור וכן המחצה שיצא בא לעשות ככה כל הולד כולו יחד בכור וה"ז ג"כ שמחולקין על הזולת כיון דהם רק חצאין ולכן ג"כ אין כח למחצה דרוב לחדש כו' כנ"ל ונשאר כדמעיקרא במעי האם דכולו חולין וכן לעניין פטירת האם מן הבכורה וכמובן ומשא"כ בב' חצאי ציבור בפסח דהמחצה טהורים בא לתת ב' דינים מחולקים היינו דין בפ"ע לעצמו ודין בפ"ע למחצה הטמאים דעל עצמו אומר דהוא רוב ויעשו בטהרה ועל הטמאים אומר דהם מיעוט ויודחו לשני וכן מחצה הטמאים בא לומר דין בפ"ע על עצמו דיעשו בטומאה ודין בפ"ע על הטהורים דמותרים לעשות בטומאה [דהא אין חייבים לטמא עצמם ולהיות כטמאים רק דאם חשובים מיעוט אין צריכים להיות נזהרים לעשות בטהרה] וע"כ בכה"ג שפיר רק מה שהחצאין אומרים על הזולת הוא דאין להם כח ומשא"כ מה שאומרים על עצמם שפיר יש להם כח וחשוב שפיר כל מחצה רוב לעניין דין של עצמו עכ"פ ונשאר לו דין של עצמו ולכן שפיר הטהורים מחויבין לעשות לעצמן בטהרה דווקא והטמאים ג"כ יעשו בטומאה דו"ק מאוד וה"נ לענייננו דמחצה דפנים אומר על עצמו דין בפ"ע דיש לו שחיטת אמו ועל החיצון הוא אומר דין אחר דחשוב יוצא ממחיצה וקאי עלי' קרא דובשר וגו' וכן החיצון אומר על עצמו דהוא נולד ויש לו שחיטת עצמו ועל הפנימיי אומר דין בפ"ע דאין לו שחיטת אמו דדין הזה איננו בחיצון מפאת היות החיצון רוב והוא נולד דאפי' אין החיצון רוב נמי הא אין לו שחיטת אמו דאפי' מיעוט שיצא אין לו או שחיטת אמו כיון דאינו בבהמה

ונמצא דעניין הרוב דחיצון אומר דין בפ"ע על הפנימיי דלא מהני לי' שחיטת אמו מה שאין אומר הדין הזה על עצמו כלל [דבו בעצמו אין תלוי בעניין הרוב כלל] ועל עצמו אומר עניין הרוב דהוא נולד ומהני לי' שחיטת עצמו וזה אומר רק על עצמו לבד ולא טל הפנימיי דלגבי פנימיי אפי' אין החיצון רוב מהני לי' ג"כ שחיטת עצמו דהא ד' סימנים אכשר בי' רחמנא אלא דאין הפנימיי צריך לזה דכבר הותר ע"י שחיטת אמו אבל הרי יש לו שחיטת עצמו אילו הי' צריך ונמצא איפוא דכל חצי אומר א בפ"ע על עצמו ודין בפ"ע על החצי האחר ולכן שפיר כיון דהם ב' דינים חלוקים לכן על הזולת אין להם כח ומשא"כ מה שאומרים על עצמם יש להם כח ושפיר נשאר לפנימיי דין שלו שאומר על עצמו דמהני לי' שחיטת אמו ועל החיצון דין שלו שאומר על עצמו דהוא נולד ומהני לי' שחיטת עצמו ודו"ק היטיב מאוד ויש לדון עוד בזה בכמה גווני אלא שאין להאריך דהעיקר נ' בזה כמ"ש למעלה דאין תלוי כלל כאן בעניין שמות לידה ויציאה [דבשם לידה שפיר י"ל דאין לחלק להיות חציו נולד וחציו לא ולכן לעניין בכור דתלוי בלידה שפיר אין לחלק כן לומר דחציו שבחוץ נולד והוא בכור כו' רק כיון דאין לחלק בלידה לכן ממילא אין מתחדש עניין הלידה כיון דעד עתה לא נולד ואין כח בחצי שיצא לחדש עניין הלידה לומר שנולד כולו דמאי חזית דאזלת בתר חצי שיצא זיל בתר חצי שבפנים ולא נולד ולחלק הא א"א ולכן כולו לא נולד ממילא דנשאר כדמעיקרא ולכן שפיר אינו בכור כלל אף מה שיצא] ומשא"כ כאן לעניין שחיטה אין תלוי כלל בשם לידה רק בשם חוץ למחיצה דאפי' נולד כל שהוא חוץ למחיצה ה"ל בשר בשדה ואסור ואפי' יצא כל שאינו חוץ למחיצה ניתר ע"י שחיטת עצמו וע"כ לעניין מחיצה שפיר כל אחד כדינו דהחצי שבפנים האם מחיצתו וניתר בשחיטתה והחצי שבחוץ ג"כ אינו חוץ למחיצה דמנא לך לומר דחצי הפנימיי עדיף מיני' לעשות האם מחיצת הולד והוא חוץ למחיצה אדרבה זיל בתר דידי' דאינו במעי האם ואין האם מחיצת הולד כלל כמו שאר נולד דלא חשוב חוץ למחיצה לשלא תועיל לו שחיטת עצמו מקרא דובשר וגו' דכיון דאינו במעי האם ויצא לפני שחיטת האם אזדא לה מחיצה ונסתלקה ואינו חוץ למחיצה רק שנסתלקה המחיצה ואין שם מחיצה כלל וכך זה החצי שיצא קודם שחיטת האם לכן ג"כ לפי ענייננו אין האם מחיצה כלל ואין הוא חוץ למחיצה רק דאין שם מחיצה כלל ולא קאי עלי' קרא דובשר בשדה כלל ושפיר מהני לי' שחיטת עצמו ורק ביצא מיעוט והרוב בפנים אז הוא דרוב חשוב ונידון כלליות הולד לפי הרוב וכיון דהרוב בפנים במעי האם הו"ל האם מחיצת הולד ולכן המיעוט היוצא ממילא חוץ למחיצת הולד וקאי עלי' קרא דובשר בשדה ולכן אין ניתר תו גם בשחיטת עצמו כיון דאיתקש לטריפה וטריפה

אין לה היתיר בשחיטה ומשא"כ חצי שיצא אין כאן כלליות שיש לו מחיצה דמדוע יעשה החצי שבפנים כלליות יותר ממנו ולכן שפיר הוא אין לו מחיצה כלל לא שהוא חוץ למחיצה והפנים לעצמו שהוא במעי האם יש לו האם למחיצה וניתר בשחיטתה, כנלענ"ד נכון מאוד בס"ד ליישב דברי המחבר הנ"ל בהך דיצא חציו ברוב אבר:

והנה אשוב לענייננו לעניין בן פקוע הבא על בהמה מעליותא והוליד דהולד אין לו תקנה ואכתוב דעתי בעזה"י לעניין החלב של הולד והנה הש"ך בסי' י"ד סקי"א הביא דעת הב"ח דהחלב מותרת דאף דאין לו תקנה בשחיטה מ"מ הא גם שמוטת הסימנים אין לה שחיטה וחלב שלה מותר והא דבבן פקועה ובו אבר יוצא הוא איבעי' בחולין ס"ט א' מהו לאסור חלבו מי אמרי' חלב דעלמא לאו כאמ"ה דמי ושרי האי נמי לא שנא א"ד התם אית לי' תקנתי' לאיסורי' בשחיטה הכא לית לי' תקנתא לאיסורי' בשחיטה ולא איפשיטא האיבעי' התם שאני דאבר היוצא אסור משום טריפה וחלב טריפה אסור עכ"ד הב"ח, והש"ך שם הרבה להשיג עליו ובעניי איני מבין כל השגותיו דמש"ש דלא דמי לשמוטה דשמוטה לאו טריפה היא משא"כ בבן פקוע הבא על בהמה מעליותא והוליד הולד טריפה משום דסימן אחד שלו הוי כשחוט עכ"ל תמהני פה קדוש יאמר דברים כאלו דאפי' לדברי רש"י ותוס' דסימן אחד שלו הוי כשחוט היינו רק לעניין דינא דכיון דחלק האב כבר מותר ולא שייך בי' היתיר שחיטה לכן הוי כשחוט לעניין היתיר שחיטה ואין בו עוד לשחיטה אלא סימן אחד ולא מהני בי' שחיטה דהוי שהי' בין סימן לסימן וכ"ז רק לדין השחיטה אבל וודאי הרי אין כאן טריפות ואין ולד זה טריפה רק בריא אולם ככל ולדות רק דאין לו סימנים להשחט בהן דסימן אחד כבר נחשב שחוט לעניין היתיר שחיטה וסימן הב' אם ישחטנו יהי' נחשב שהי' וג"כ לא תועיל השחיטה וא"כ ה"ז רק כשמוטת הסימנים דאין לה סימנים להשחט בהן, וכ' עוד הש"ך שם ע"ז וז"ל והגע עצמך אם שחט סימן אחד ואח"כ הניחה אם חלבה מותר דנימא שיגמור אח"כ השחיטה והאי נמי דכוותה היא עכ"ל וגם דברים אלו נפלאים מהבין כנ"ל דשם בשחיטת סימן אחד הוא טריפה ממש רק דכשגומר השחיטה אגמ"ל דגם סימן א' מהתחלת שחיטה וכ"ז שאין גומר הרי היא טריפה לפניך וחלב טריפה אסורה אבל כאן הא אין כאן טריפות כלל, וכ' עוד וז"ל ועוד דבשמוטה הית' לה שעת הכושר משא"כ הכא דמיום שנולד אין לו תקנה וחילוק זה מבואר בדרישה עכ"ל וגם סברת חילוק זה איני מבין דמה בכך דלא הי' לו שטת הכושר הא כל עיקר הטעם בשמוטה רק דאין בחלב של בהמה זו יותר איסור מבחלב שאר בהמה דהוא חלב של אמ"ה וכך גם חלב שמוטת הסימנים הרי אין בה יותר מזה ומה בכך שלא תשחט לעולם אבל לע"ע הרי אין בחלב יותר איסור מבשאר

חלב דהוא חלב אמ"ה ושריא וא"כ מדוע יוסיף מה שלא הי' שעת הכושר ומלידה לא הית' ראוי' להשחט סוף סוף הרי אין בהחלב יותר רק שהוא חלב של אמ"ה וזה הרי התירה תורה, ועוד דא"כ שמוטת הסימנים נמי יומצא לפי"ז דאם יושמטו סימני עובר במעי אמו יהי' חלבו אסור בצאתו לאויר העולם (דהא לא הי' לו שעת הכושר כלל דהא שחיטת עובר במעי אמו לא הוי שחיטה כמבואר סי' י"ד סעיף ו' בהג"ה] וזה לא שמענו וא"ל דעובר הי' לו שעת הכושר במעי אמו להיות ניתר באכילה ע"י שחיטת אמו דא"כ בן פקוע הבא על בהמה דעלמא נמי והוליד נמי הרי הי' לולד היתיר במעי אמו ע"י שחיטת אמו כמ"ש הש"ך עצמו בס"ק י"ד (דסימן י"ג שלפנינו) וע"כ נלענ"ד עיקר כסברת הב"ח דהחלב מותר כמו בשמוטת הסימנים ואך דגוף הדבר צריך טעם באמת דמה בין שמוטת הסימנים לאבר היוצא דחלבו אסור והנה מ"ש הב"ח דאבר היוצא אסור משום טריפה וחלב טריפה אסור זה ג"כ צ"ע דאילו הי' קרא דובשר בשדה טריפה לאו ממש לאסור אבר היוצא משום טריפה א"כ מה האיבעי' כלל מהו לגמוע חלבו הא פשיטא וודאי דחלב טריפה אסור ומדוע לא בעי בחלב טריפה גופה דתישתרי ומאי קאמר ג"כ חלב דעלמא לאו כאמ"ה דמי ושרי האי נמי לא שנא ומאי ל"ש הא שנא ושנא דחלב דעלמא הוא רק אמ"ה וזה התיר' תורה ומשא"כ כאן דהוא חלב טריפה וע"כ מדברי הגמ' נ' ברור דגם אבר היוצא אין בו יותר מאיסור אמ"ה רק דאיסור אמ"ה שלו לית לי' תקנתא לאיסורי' בשחיטה ומפאת זה הוא דאיבעי' דיהי' חמור מאמ"ה דעלמא לאסור חלבו וכמפורש בדברי הגמ' וע"כ נ' דהש"ס הבין דקרא דובשר בשדה טריפה דקאי אאבר היוצא אין הכוונה להשים עליו איסור בפ"ע במקרא זה רק הכוונה לגלות על האיסור שבו עתה היינו איסור אמ"ה דאיסור הזה דומה לטריפה דמה טריפה אין לה היתיר בשחיטה כך איסור זה אין לו היתיר בשחיטה ואכתי אין אסור יותר רק משום אמ"ה רק דקרא גילה דאין היתיר לאיסור זה בשחיטה אבל איסור טריפה אין בו כלל, ואולם לעניין החילוק שבין חלבו לחלב שמוטת הסימנים נ' דהחילוק בפשיטות גמור דשמוטת הסימנים הא יש היתיר מדין התורה לאיסור אמ"ה שלו בשחיטה רק דאין לו סימנים להשחט בהן וחסר רק מציאות השחיטה אבל הרי אין זה נותן חומר בעצם האיסור אמ"ה מה שאין שם מציאות השחיטה דעצם האיסור רק כשאר איסורי אמ"ה דיש כח לשחיטה להתירו וכך איסור אמ"ה זה יש כח לשחיטה להתירו ורק שאין שם מציאות השחיטה ומשא"כ אבר היוצא דאדרבה יש לו סימנים היינו סימני הולד דהי' ראוי להיות לו שחיטת עצמו להיות ניתר האבר על ידו באמת ורק דחדית קרא בקרא דובשר בשדה טריפה דלא מהני שחיטה להתירו וא"כ הרי הוחמר עצם האיסור אמ"ה שלו מאמ"ה דעלמא דאמ"ה

דעלמא יש כח בשחיטה להתירו ומשא"כ איסור אמ"ה דאבר זה חמור מיני' דאין כח בשחיטה להתירו ולכן שפיר אין ללמדו מאמ"ה דעלמא שיהי' חלבו מותר וזהו איבעי' דגמ' דמי אמרי' דכיון דאין בו אלא איסור אמ"ה כאמ"ה דעלמא חלבו מותר כמו בעלמא א"ד כיון דאיסור אמ"ה שלו חמור מדעלמא במה דלית לי' תקנתא בשחיטה היינו דאין כח בשחיטה להתירו [לא שאין לו מציאות השחיטה] לכן אין ללמדו מאמ"ה דעלמא להתיר חלבו והנה אין תימה על הב"ח שלא פי' דברי הגמ' כן דלא נחית ז"ל לזה דהא דלא מהני שחיטת עצמו לאבר היוצא הוא מפאת דקרא דובשר בשדה טריפה מגלה דלא מהני לי' שחיטה כטריפה רק נמשך וודאי אחר דברי הרשב"א דהביא הש"ך בסי' י"ד סקי"א הנ"ל דהטעם מפאת דסימני העובר דהוא מותר כבישרא בדיקולא דמיין והויין להו בשר בעלמא ולא שייך בהו שחיטה וא"כ הרי עניין אבר היוצא ג"כ דשחיטה מועלת להתירו אילו הית' לו ורק שאין לו סימנים להשחט בהן דקרא דובשר בשדה טריפה קאי רק אשחיטת אמו הפרטיית דלא מהני לי' שחיטת האם להתירו אילו יחזור למעי האם אבל שחיטת עצמו הא מהני בי' להתירו אלא שאין שם מציאות שחיטת עצמו דאין שם סימנים עוד בולד שיהי' ניתר על ידם וא"כ הא הוי לי' ממש רק כבהמה שמוטת הסימנים דג"כ אין לה סימנים להשחט בהן ועכ"ז חלבה מותר ואולם לפי מה שכתבנו בענייננו בזה והוא פשוט מאוד בעיני דטעמא דלא מהני שחיטת עצמו להתיר אבר היוצא הוא ג"כ מקרא דובשר בשדה טריפה דכיון דהוקש לטריפה לכן כי היכא דטריפה לא מהני שחיטה להתיר איסור טריפה שבה כך אבר היוצא לא מהני גם שחיטת עצמו להתיר איסור אמ"ה שבו וא"כ הרי אין כח בשחיטה להתירו מדין התורה לא שרק חסר מציאות השחיטה ואדרבה לדברינו אין חסר המציאות דסימני האם באמת הי' ראוי להועיל השחיטה בהם להתיר אבר היוצא ואך דגזה"כ הוא מקרא דובשר בשדה טריפה דאין לו היתיר בשחיטה] וא"כ שפיר אין לו דמיון כלל לשמוטת הסימנים דשם רק חסר מציאות השחיטה אבל השחיטה מתרת בעצם אילו הי' אפשר לשוחטו ואין איסור אמ"ה שלו חמור משאר איסור אמ"ה דבהמה דעלמא ולכן שפיר ראוי לחלבו להיות מותר ומשא"כ איסור אמ"ה דאבר היוצא דאין שחיטה מתירתו והוא חומר בעצם האיסור דיש בו חומר דאין כח בשחיטה להתירו לכן שפיר חלבו אסור [ועל הרשב"א יש לתמוה באמת בזה דהוא ז"ל גופי' הוא מרא דהך דינא דשמוטת הסימנים חלבה מותר כמובא בשמו סי' כ"ד סעיף ט"ו ואילו הוא ז"ל גופי' פי' טעם איסור אבר היוצא מפאת דהסימנים כבישרא כו' ולא שייך בם שחיטה וא"כ הרי רק חסר לו מציאות השחיטה וא"כ מה בינו לבין שמוטת הסימנים ומדוע באבר היוצא בעי הש"ס לאסור חלבו ונשאר האיבעי' דלא איפשיטא

ואילו בשמוטת הסימנים התיר הרשב"א חלבה, ואולם לפי דרכנו ודעתנו בזה בס"ד נ' באמת כדעת הרשב"א גבי שמוטת הסימנים דחלבה מותר כיון דאין שם חומר בעצם איסור אמ"ה שלה מבהמה דעלמא דמה שאין מציאות השחיטה זה אין עושה חומר בעצם האיסור ועכ"ז לא קשיא ע"ז מאבר היוצא דשם שאני דאין השחיטה מתירתו מדין התורה לא שאין שם המציאות ולכן גוף האיסור חמור בזה דאין כח בשחיטה להתירו וכנ"ל) ולפי"ז בבן פקוע הבא על בהמה מעליותא והוליד דמה שאין להולד תקנה הוא ג"כ רק מפאת דאין שם מציאות השחיטה אי לטעם התוס' מפאת דהסימנים כבר חציים שחוטים מפאת האב ואין שחיטה בחצי סימן ואי לטעמא דרש"י מפאת דסימן אחד שחוט ואם ישחוט הב' יהי' שהי' ואי מטעמא דידי דאם ישחטנו יהי' שם ב' שחיטות וג"כ לא יועיל להתיר דשחיטה אחת א"ר ולא ב' שחיטות ובכל פנים עכ"פ הרי אין בו דין התורה שלא יהי' כח בשחיטה להתירו ורק דאין שם מציאות שחיטה להתירו על ידה וע"כ שפיר ראוי לחלבו להיות מותר וכמובן כנלענ"ד בזה וע"ע בזה לקמן סי' כ"ד בט"ז ס"ק יו"ד וגם דבריו שם אינם מובנים ונ' דכוונתו ג"כ כהב"ח דאיסור יוצא הוא איסור עצמיי בפ"ע שאין לאיסור זה תקנה בשחיטה וכבר כתבתי דז"א דאבר היוצא אין לו איסור אחר כלל מלבד איסור אמ"ה והכתוב רק מגלה שאין שחיטה מועלת להתירו וע"ע בט"ז סי' י"ד סק"ו דהשיג ג"כ על פסק הב"ח הנ"ל דהתיר חלב של ולד בן פקוע הבא על הבהמה מעליותא ומכלל דבריו אלה הנה דבריו בזה שם ממילא מופרכים עש"ה ותבן והנלענ"ד כתבתי:

לו

בט"ז שם סי' י"ג סק"ט וה"ה אם האב בהמה דעלמא והאם בת פקועה והולידו דאין לולד תקנה וכ"כ רש"ל אבל אם נשחטה האם ונמצא הולד בתוכה מותר הולד דלא בא הולד לכלל שחיטת עצמו דהותר במעי אמו מכח בבהמה תאכלו ע"ש ובש"ך ס"ק י"ד כ' כן ג"כ בשם הב"ח והשיג ע"ז וז"ל אבל אם נמצא ולד בבת פקועה שנתעברה מבהמה דעלמא י"ל כיון שהבת פקועה זאת א"צ שחיטה אין הולד ניתר בשחיטת אמו וה"ל כילוד ויש לו סימן אחד מצד אביו והב' שהוא מצד אמו הרי הוא כשחוט ואין לו תקנה ולא מרבינן מריבויא דבבהמה תאכלו אלא היכא דניתר בשחיטת אמו אבל כאן שאין אמו צריך שחיטה ה"ל כלא נשחטה וה"ל הולד כילוד דאין לו תקנה עכ"ל והנה מ"ש הש"ך דכיון שאין אמו צריך שחיטה ה"ל כלא נשחטה צ"ל כוונתו דה"ל כלא נשחטה עתה היינו דהשחיטה ששחטו אותה בשעת היות העובר בתוכה אינו שחיטה כיון דאז כבר לא הית' צריכה שחיטה דהא היא שחוטה מכבר מהיותה היא במעי אמה כיון דהיא בת

פקועה וע"כ השחיטה ששוחטין אותה עתה אינה שחיטה וה"ל כלא נשחטה אבל וודאי אין כוונת הש"ך דה"ל כלא נשחטה מעולם דהא סברת הש"ך דהיתיר בן פקועה היינו דנחשב כשחוט וכאילו סימניו שחוטין וכמ"ש בדבריו הנ"ל עצמם דסימן הב' שמצד אמו הרי הוא כשחוט וכן בס"ק י"ב כ' שהסימן הב' שחוט ועומד הוא כו' וכך הם דבריו בכל הסימן הזה דנחשב כשחוט וא"כ גם האם בת פקועה הזאת הרי היא שחוטה אלא דהיא שחוטה מאז ומה ששוחטין אותה עתה בהיות העובר בתוכה אינו שחיטה דהא היא שחוטה מכבר וע"כ אין לשחיטה זאת להתיר את העובר דהא אינו שחיטה כלל והנה בזה נ' וודאי דהדין עם הש"ך דגם סברת הט"ז בס"ק ט' הנ"ל דבן פקוע נחשב כשחוט עש"ה ובוודאי דאין שייך מעשה שחיטה במה שכבר שחוט וע"כ מה ששוחטין עתה את האם לאו מילתא היא כלל ואין לשחיטה זאת להתיר את העובר ואפי' לפי דברינו באות הקדום דכתבנו דסימני בן פקועה שפיר שייך בהו שחיטה להתיר חלק איסור הנמצא בו והך דבן פקוע הבא על בהמה מעליותא דאין לולד תקנה היינו מטעמא דאם נשחוט הולד להתיר חלק אם שבה יהי' היתיר הולד מפאת ב' שחיטות דחלק אב שבו היתירו משחיטת אם אביו וחלק אם שבו היתירו משחיטת עצמו ושחיטה אחת א"ר ולא ב' שחיטות א"כ לסברא זו נמי הא אין ראוי להועיל שחיטת האם בת פקועה כאן להתיר העובר שבה דהא יהי' ג"כ היתיר העובר מכח ב' שחיטות היינו חלק אב שבו משחיטת אמו וחלק אם שבו משחיטת אם אמו שבו הותרה אמו ודו"ק היטיב מאוד והנה כ"ז לסברת הט"ז וש"ך ורש"ל וב"ח הנ"ל ואולם באמת כשאני לעצמי הייתי אומר דאם האב בהמה דעלמא והאם בת פקועה והולידו אז אפי' לא נשחטה האם הבת פקועה כלל ונמצא בה הולד רק הולידה את הולד ככל שאר לידה ולא נשחטה כלל ג"כ הולד מותר דהא בקרא דבבהמה תאכלו לא הוזכר כלל שחיטה רק נאמר דכל בבהמה תאכלו והיינו דכל שהבהמה מותרת באכילה מותר לאוכלה עם כל הנמצא בה ואפי' חותך מן הטחול הי' מותר אי לאו מגזה"כ דאותה שלימה ולא חסירה] והא דבן פקוע ניתר רק בשחיטת אמו היינו משום דכ"ז שלא נשחטה האם הרי גם האם הית' אסורה ולא קרינן בה בבהמה תאכלו דהא האם גופי' לא הית' ראוי' לאכילה עדיין וע"כ רק משנשחטת האם וניתרת באכילה מאז הוא דקרינן בה בבהמה תאכלו דכשהיא מותרת מותר לאוכלה עם כל הנמצא בה והי' מותר לאוכלה גם עם העובר שבה וכיון דכבר הותר העובר באכילה לכן תו אין יציאתו לאויר העולם אוסרו דאין עניין ללידה ויציאה לאויר העולם לעשות איסור לאסור דבר שכבר הותר וע"כ גם באב בהמה דעלמא הבא על בת פקועה ונתעברה הימנו הנה ג"כ זה העובר מותר באכילה בהיותו בתוכה דקרינן גם

בו בבהמה תאכלו דהא האם מותרת באכילה כיון דהיא בת פקועה וכיון דהיא מותרת באכילה מותר לאוכלה עם כל הנמצא בה גם עם העובר מקרא דבבהמה תאכלו דלא הוזכר בקרא שחיטה כלל רק שמותר לאכול הבהמה עם מה שבה וא"כ מה לי אם היא מותרת מפאת שנשחטה היום או מותרת מאז מפאת שנשחטה אמה ואין שום חילוק בזה מפאת מה הוא היתיר הבהמה רק כל שהבהמה מותרת גם העובר שבתוכה מותר וכיון דהותר העובר כבר בהיותו במעי אמו לכן גם בהולדו וצאתו לאויר העולם אין נאסר דאין הלידה כו' אוסרים דבר שכבר הותר וה"ז ממש ככל בן פקוע דעלמא דהותר במעי אמו ע"י שנשחטה אמו והותרה לאכילה והי' הוא מותר להאכל עמה מקרא דבבהמה תאכלו ואין נאסר עוד גם אחרי הולדו וצאתו וכך גם עובר זה הי' מותר באכילה במעי אמו מפאת שגם אמו הית' מותרת והי' הוא מותר להאכל עמה מקרא דבבהמה תאכלו וגם אחרי צאתו לאויר העולם אין נאסר עוד, כנלענ"ד פשוט לולי שהט"ז והש"ך והב"ח ורש"ל הנ"ל כתבו בפשיטות דאין לולד תקנה גם בכה"ג ודנו רק באם שחט את הבת פקועה אם מועלת השחיטה להתיר העובר ולענ"ד בזה הדין עם הש"ך דלסברא דאין לולד תקנה אין להועיל כאן שחיטת האם דשחיטת האם לאו שחיטה היא כיון דהיא בת פקועה וגם לפני השחיטה הית' מותרת ואין השחיטה פועלת בה דבר והיא שחוטה מעולם ושחיטתה עתה לאו מילתא ואך בעיקרא דמילתא דכתבו דאין לולד תקנה ולא נחתו כלל לדון בזה לענ"ד אילו הי' הרשות נתונה הי' נלענ"ד פשוט כנ"ל דהולד מותר לגמרי אפי' נולד ככל ולד ולא נשחטה אמו כלל דהותר במעי אמו מכח היתיר שבה שהיא בת פקועה וקרינן בה בבהמה תאכלו וכנ"ל, ונ' עוד ראי' ברורה לזה דעניין היתיר בן פקועה איננו מוסב על עניין השחיטה לבד שהולד ניתר בשחיטת אמו וכדברי הש"ך דלא מרבינן מריבויא דבבהמה תאכלו אלא היכא שהולד ניתר בשחיטת אמו ונ' ראי' ברורה נגד זה מהך דחולין ע' ב' במשנה בהמה שמת עוברה בתוך מיעי' והושיט הרועה את ידו ונגע בו כו' טהור ובגמ' שם מ"ט כו' ק"ו אם הועילה אמו להתירו באכילה לא תועיל לו לטהורי' מידי נבילה ע"כ ואי איתא דכל עניין בן פקוע הוא רק לפרט השחיטה לומר דנחשב נשחט ע"י שחיטת אמו א"כ מאי ק"ו ומאי שייך לדון מזה שיהי' הולד טהור אם מת במעי אמו הואיל ואמו טהורה והרי כאן לא נשחטה אמו והרי גם לעניין אכילה אין אנו אומרים בכה"ג דלא נשחטה אמו דהולד מותר מפאת שאמו מותרת שהרי אתה אומר שבהיות האם היתיר מטעם אחר היינו מפאת היותה בת פקועה ולא נשחטה אין מועיל היתירה להתיר הולד וא"כ מדוע תועיל האם לטהורי' כו' וע"כ מכאן ראי' ברורה לסברתנו דאין היתיר בן פקועה מפאת עניין שחיטה כלל רק עניין הגזה"כ

דבבהמה תאכלו היינו דיש לעובר שבבהמה דין הבהמה לאכילה דכל שהיא מותרת באכילה גם העובר מותר ואין חילוק בזה מפאת מה האם מותרת אם מפאת ששוחטין או מטעם אחר וע"כ שפיר אמרי' בזה ק"ו דאם נדון הולד כאם להיות ניתר גם באכילה ואם הוא מת דהי' ראוי מצד עצמו להיותו אסור וגם מטמא ועכ"ז אם האם מותרת [ואין חילוק מפאת מה אם נשחטה או היא חי' אלא שהיא בת פקועה] גם הוא טהור וגם מותר כ"ש שיהי' נדון כמותה לעניין טהרה בלבד והיינו דאף דהוא מת וראוי שיהי' בו טומאת נבילות מ"מ כיון דהאם חי' ואין בה טומאת נבילות לכן גם הוא כמותה ואין טומאה גם בו וז"פ [וגם י"ל עניין הק"ו דטהרה היא פעולה קלה יותר מהיתיר וכהך דחולין פ"ו ב' אם אמרו ספק טומאה לטהר יאמרו ספק איסור להתיר וע' תוס' חולין פ"ז א' ד"ה רואין והארכתי בזה במ"א ואכ"מ] ודו"ק היטיב כי יש מש"ס חולין הנ"ל ראי' ברורה לדברינו דהיתיר בן פקועה לא תלוי כלל בשחיטת אמו ואינו כלל מכח שחיטה ורק כל שהאם מותרת באכילה חדית קרא דבבהמה תאכלו ומותר לאוכלה עם כל מה שבה ואפי' עם העובר וגם בנשחטה אמו אין השחיטה היא הגורמת כלל והשחיטה רק גורמת בה בעצמה דע"י כך הותרה אבל העובר מותר הואיל והיא מותרת והיתירה הוא שמתיר העובר והואיל והותר העובר אין נאסר עוד גם בצאתו לאויר העולם וה"נ אם האם היתיר מפאת היותה בת פקועה ג"כ היתירה מתיר העובר וג"כ אין נאסר עוד כו' וז"פ מאוד בעינו [ואין לומר כוונת ש"ס חולין הנ"ל אם הועילה לו אמו כו' דהכוונה דכיון דאם ישחוט אמה בעתיד הרי יותר העובר הזה באכילה ולכן א"א שיוחשב עתה נבילה ויהי' בו עתה טומאת נבילות כיון דאפשר לו עוד להיותו היתיר ונשחט ע"י אמו דז"א דל' הק"ו דגמ' אין משמעותו כלל לסברא הנ"ל דהוא סברא גרידא ואינו הק"ו שהוזכר בגמ', ועוד דהא אמר התם בתר הכי דגם עובר שבבהמה טמאה שמת טהור מהיקישא דבהמה טמאה לטהורה מה טהורה עוברה טהור אף טמאה כו' ע"ש וא"כ בשלמא אם עובר שבטהורה טהור מפאת דיש לעובר דין האם וטהרה שלה שהיא חי' והיא טהורה מתפשט גם לעובר [דאמרי' כן מכח הק"ו דאם היתיר שלה מתפשט בו כ"ש טהרה לבד וכנ"ל] וע"כ מפאת ההיקיש אמרי' גם בבהמה טמאה כן דכיון דהאם חי' והיא טהורה מתפשט טהרה שלה גם בעובר ואין גם בעובר טומאת נבילות ומשא"כ אם מה שעובר שבמעי טהורה טהור הוא רק מפאת דיש לו עדיין שחיטה והיתיר אכילה בעתיד ע"י שחיטת אמו וא"כ עובר שבבהמה טמאה דאין לו שחיטה והיתיר אכילה ע"י אמו בעתיד הא שפיר ראוי שיטמא ולא מהני ההיקיש בזה ע' תוס' קידושין ד' ב' ד"ה מעיקרא דאף דהקישה הכתוב לאחרת מ"מ כיון דלא ידענו דאמה העברי' נקנית בכסף

אלא מוהפדה דהואיל ויוצאה בכסף ניקנית בכסף ע"כ ממילא אין ללמוד מאמה העברי' לאשה שתתקדש בכסף כיון דאשה אין יוצאה בכסף עש"ה וא"כ ה"נ דוגמתו לא מהני היקיש דטמאה לטהורה לדון דכי היכא דעובר דטהורה טהור כו' כיון דעובר דטהורה גופי' לא נתבארה טהרתו בקרא וידענו טהרתו רק מסברא מפאת דיש לו שחיטה בעתיד וא"כ עובר דטמאה דאין לו שחיטה בעתיד שפיר ראוי שיטמא ודו"ק היטיב]:

ואין להקשות על דברינו מהך דחולין ע"ד ב' במשנה ר"ש שזורי אומר אפי' בן ה' שנים וחורש בשדה שחיטת אמו מטהרתו ובגמ' שם ע"ה ב' אמר זעירי א"ר חנינא הלכה כר"ש שזורי וכן הי' ר"ש שזורי מתיר בבנו ובן בנו עד סוף כל הדורות כו' וא"כ הא כאן בבן פקועה זכר איירי דהתנן אפי' הי' בן ה' שנים וחורש כו' בל' זכר ואמר עלה דמתיר בבנו ועל כרחך הכוונה דאזיל אבת פקועה דכוותי' והוליד בן דאי אזל אבהמה דעלמא א"כ ממ"נ אי אין חוששין לזרע האב הרי הבן צריך שחיטה ואי חוששין כו' א"כ הבן אין לו תקנה וכדר' משרשיא ועכ"פ הא אין הבן ניתר בלא שחיטה וא"כ על כרחך הכוונה דאם בן פקועה זה אזל אבת פקועה דכוותי' והוליד בן גם הבן מותר וכן מה שהזכיר בן בנו הכוונה ג"כ דאם גם הבן [דהוא זכר דהא קרי לי' בן] אזל אבת פקועה דכוותי' כו' גם בן הבן מותר וא"כ כיון דבאזל אבת פקועה דכוותי' איירי א"כ ל"ל להזכיר הדבר בבן פקועה הא בת פקועה אפי' נתעברה מבהמה דעלמא ג"כ הרי הולד מותר וכדברינו הנ"ל, דז"א דאין זה קושיא כלל דכוונת ר' חנינא באמת על בת דבת הראשונה מותרת וכן בתה וכן בת בתה והא דנקט בנו ובן בנו היינו משום דקאי אדר"ש שזורי דנקט לישנ' בזכר אפי' בן ה' שנים לכן אמר גם הוא ל' זכר בנו ובן בנו אבל באמת הכוונה אנקיבות ויש כזה ביבמות פ' א' אכל חלב מבן י"ב ועד בן י"ח כו' והכוונה אנקיבה עש"ה וכזה עוד במקומות רבות וכמש"ש בגליון ותדע דאילו הי' הכוונה אזכר ובאזל אבת פקועה דכוותי' א"כ הא הכי הול"ל וכן הי' ר"ש שזורי מתיר בבנו אם בא על בת פקועה כמותו ומדוע סתם ואמר סתמא דבנו מותר והרי אין מותר בסתם מכל מי שיוליד בן רק אם מוליד מבת פקועה כמותו ועל כרחך לומר כנ"ל דאיירי באמת בנקיבה ובנה מותר באמת מכל מי שתוליד בין מבן פקועה ובין מבהמה דעלמא וע"כ א הוצרך להזכיר ממי הולידה ולפי"ז אדרבה הי' נ' לכאורה ראי' לסברתנו מכאן וכמובן, ואולם ראי' ג"כ ליתא די"ל דהא דלא הזכיר ממי הולידה היינו משום דס"ל דאין חוששין לזרע האב ולכן אפי' הולידה מבהמה דעלמא נמי הא רק בתר דידה שדינן לי' ומותר כמותה ומשא"כ לדידן דקיי"ל דחוששין כו' וכמובן ואפי' לא הי' פשיטא לי' דאין חוששין מ"מ כיון דזה תלוי בפלוגתא דתנאי אי חוששין כו' לכן לא חש לפרש ולהאריך ממי הולידה דהי'

צריך לומר וכן הי' מתיר בבנו מכל מי שהולידה למ"ד אין חוששין או שהולידה מבן פקועה למ"ד חוששין וכולי האי לא רצה להאריך וסמך שנבין זה מעצמינו דלעניין האב תלוי בפלוגתא דחוששין כו' אם צריך שיהי' האב ג"כ בן פקועה או לא ולכן אין ראי' מש"ס הנ"ל לסברתנו הנ"ל אבל גם קושי' הא ליתא וכמובן בפשיטות ושוב ראיתי בבעל המאור שם דכ' להדיא דהאי וכן הי' כו' מתיר בבנו ובן בנו הכוונה בבתו ובת בתו של בהמה פקועה והובא בגליון שם ע"ש:

והנה הבנת הראשונים דסימני בן פקועה חשובי שחוטין ותמהנו ע"ז באות הקדום וע' ש"ך בסי' שלפנינו ס"ק י"ב שם שכ' שהסימן הב' שחוט ועומד הוא שאין שחיטה נוהגת בו כו' נתיישבתי די"ל באמת כן וכש"ך הנ"ל דההיתיר שא"צ שחיטה נחשב כשחיטה וכאילו נשחט דיש דוגמא לזה בשו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ל"ח דטבל שהותר לחולה שיש בו סכנה כיון דיש לטבל היתיר ע"י הפרשה חשוב ההיתיר מטעם פ"נ כאילו הופרש תרומה ממנו עש"ה וע"ע כזה בכסף משנה פ"ז מבכורים ה"ח דהפטור מפאת שעשאו לחלק נחשב כהפרשת חלה עש"ה:

וגוף הדבר מדוע בן פקוע הבא על בהמה מעליותא והוליד אין תקנה לולד י"ל עוד דחיבור הבהמה לסימנים להיות ניתר ע"י שחיטתם הוא רק מפאת שהבהמה צריכה להם להיות ניתרת על ידם לכן זהו העושה החיבור וע' ב"ק ע"ח ב' דכיון דצריך לאישתרויי בהדה בשחיטה חשיב גופה עש"ה הרי דהצריכות אליו להיות ניתר על ידו עושה חיבור] ומשא"כ בן פקועה דא"צ שחיטה כל משהו שבו לחודי' קאי ואין להם חיבור לסימנים וע"כ בבן פקועה דבא על בהמה דעלמא כו' חלק האב שבולד אין לו חיבור לסימנים ולכן תו חלק האב דהוא בכל משהו ומשהו מפסיק בין סימנים לחלק האם וגם חלק האם אין ניתר ע"י שחיטת הסימנים ודו"ק, ועיי"ל דכשנכנס הסכין בסימן ושוחטו הרי הוא נטמן בו והוי חלדה אלא דבשחיטה דעלמא כיון דהסימנים הם עצמם המידי דשחיטה אין זה חלדה והוי חלדה רק בהטמנה בשאר בשר זולת הסימן תחת הסימן וכדומה ומשא"כ בבן פקועה דא"צ שחיטה אין להסימנים תורה אחרת משאר הבשר שבו וה"ל הסימן כידי ורגלו ושאר בשרו וע"כ בן פקועה הבא על בהמה דעלמא כו' חלק האב שבסימנים ה"ל כשאר בשר ולכן הסכין הנכנס בסימן ה"ל חלדה בחלק האב שבו כאילו הוטמן בשאר בשר הבהמה ופסול משום חלדה ודו"ק היטיב מאוד, ועוי"ל דכיון דחלק האב שבולד מותר וחלק האם אסיר הויין להו חלקי האב והאם כב' גופין והסימנים גופייהו הרי בם חלק אב וחלק אם ולא מצינו שתועיל שחיטה בגוף זה להתיר גוף אחר ולכן אין חלק אם ניתר ע"י השחיטה שבחלק אב דסימנין ואף דפרד בן

סוס וחמור מותר בפרדה ולא אתרי' דאתו צד סוס ומשתמש בצד חמור היינו רק לעניין כלאים דב' הצדדים שוין דשתיהן היתיר מצד עצמן ומשא"כ כאן דחלק האב מותר וחלק האם אסור הויין שפיר כב' גופין וע' תוס' חולין נ"ח א' ד"ה מכאן דחילקו כזה לעניין זוז"ג ונודעים דברי רש"י מכות כ"ב א' דשור פסולי המוקדשין חשוב כלאים הואיל והיא קודש וחול והוי מכח זה כב' גופין ע"ש דאמר דהכתוב עשאו ב' גופים, ואף דולד בן פקוע הבא על בהמה מעליותא מותר לחרוש בי ואין בו משום כלאים מ"מ ה"מ לעניין כלאים דאין תלוי באיסור והיתיר רק בעצם הפרד הגופים [וצ"ל דאיסור והיתיר לא חשוב ריחוק כ"כ כקודש יחול דעושה ב' גופים] ומשא"כ שחיטה דבאה רק להתיר האיסור ודנין לעניין איסור והיתיר לכן לגבי איסור והיתיר חשיבי שפיר ב' גופין הואיל וזה איסור וזה היתיר וכ"ה סברת הר"ן בנדרים דטעמא דמב"מ בטיל לרבנן דהאיסור והיתיר משוי להו אינו מינו ואף דמותר לחרוש בולד בן פקועה הבא כו' ולא חשיב חורש בב' מינים והיינו ג"כ כנ"ל דשאני כלאים דאין דנין לאיסור והיתיר ומשא"כ בביטול דדנין לעניין ביטול האיסור בהיתיר להיות ניתר כמוהו לכן בעניין זה תו שפיר חילוק האיסור והיתיר חשוב כב' מינים נפרדים, וע' רש"י שבת ע"ד ב' ד"ה שטוף בעזים דכ' קרא קדרים טוו את העזים בגופן של עזים משמע עכ"ל וכך כאן דכתי' ושחט את בן הבקר בעי' שחיטה בגוף הנשחט ואף דכ' הט"ז בסי' ג' סק"א דמה דנלמד מבן הבקר אינו נוהג בחולין מ"מ ד"ז דצריך שתהי' השחיטה בגוף הנשחט הוא טפי מידי דגוף השחיטה ושפיר ראוי שינהוג גם בחולין ובאתי רק להעיר:

לז

בסי' י"ד בש"ך סק"א השיג הב"ח דכ' דבעינן כל פדחת ולענ"ד הדין עם הב"ח דהא בגמ' הוזכר רק פדחת ואי דנימא מעצמינו רובו ככולי ז"א דהא במשנה חולין ס"ח א' הוזכר יציאת הראש אלא דיציאת פדחת חשוב יציאת הראש משום דהוא רוב הראש כמבואר בנדה כ"ח א' וע"כ אין לתת רוב לרוב ואפי' תימא דפדחת הוא רוב הראש רק מפאת האיכות היינו דהוא חלק היותר עיקריי בראש [וע' שבת נ"ד ב' דע"י חימום הפדחת מתחמם כל גוף הבהמה] מ"מ ג"כ אין לתת לו עוד רוב בכמות ואף דהם ב' דברים כמות ואיכות מ"מ רוב האיכות ג"כ אין לו כל חשיבות האיכות רק רובו וה"ל ג"כ רוב לרוב:

לח

בט"ז שם סק"ג ע"ש ואין דבריו מובנים וסברא דמקום חתך מותר בהחזיר ואסור בלא החזיר מבואר ברש"י חולין ס"ח א' ד"ה לעולם ובר"ן שם ריש בהמה המקשה דמקום חתך הוא ממוצע ואינו לא פנים ולא חוץ וע"כ בלא החזיר אסור גם מקום חתך דהא

אינו בבהמה כיון דאינו פנים ולא קרינן בי' בבהמה תאכלו ומשא"כ בהחזיר הרי כולו בבהמה אלא דמה שיצא לשדה היינו לחוץ נאסר כבר מקרא דובשר בשדה טריפה ואינו ניתר עוד כטריפה אבל מקום החתך דלא יצא לחוץ ולא קאי עלי' קרא דובשר בשדה שפיר שרי:

לט

בט"ז סי' ט"ו סק"ג דפסול ליל ח' משום לילה ודבריו צ"ע מתוס' זבחים י"ב א' ד"ה לילה לקדושה דכתבו דהפסול משום מחוסר זמן וזה ק' באמת דהא ילפי' דהמתנת ח' מברר שאינו נפל מומיום השמיני והלאה ירצה וא"כ ניבעי נמי ליל ח' וצ"ל דכיון דלילה לקדושה ומקמי הכי לא ע"ש בזבחים ע"כ דבליל ח' כבר יצא מספק נפל דהא על נפל אין הקדש קרבן חל ואף דלמחר יתברר דהי' הקדש טוב מ"מ הא בתוך ח' לא מצי לאקדושי' ואע"ג דג"כ יתברר אחר ח' וע"כ דאצריך רחמנא הקדש מבורר בשעתו וא"כ ע"כ דליל ח' כבר יצא מספק נפל, ואולם לפי"ז מה הלימוד מהך דומיום השמיני וגו' הא ע"כ אין הטעם משום ספק נפל דהא בליל ח' יצא מכלל ספק ואפ"ה הוא עדיין מחוסר זמן ובשלמא מיודע דכלו לו חדשיו דצריך ג"כ להמתין עד ח' לא ק' דהתם הוא משום לא פלוג שלא רצתה תורה לחלק בולדות בין יודע שכלו כו' כמבואר ברמב"ן פר"א דמילה ומשא"כ לעניין ליל ח' דתמיד יצא כו' הא לא שייך לא פלוג וא"ל דהלימוד הוא דבח' על כרחך יצא כו' מדהותר להקריב ז"א דא"כ הא אין לימוד רק על יום ח' ואי דממה שהותר להקדיש בליל ח' דילמא הוא מטעם שיתברר למחר כו' ואף בתוך ח' אסר רחמנא להקדיש אף דיתברר כו' זהו מטעם מחוסר זמן דנתנה תורה זמן בפ"ע להקדש כל ז' וזמן בפ"ע להקרבה כל ז' וליל ח' דכי היכי דאמרת דטעם איסור ההקרבה דליל ח' אינו מפאת ספק נפל רק מפאת מחוסר זמן דכך נתנה לו התורה זמן א"כ הא יכול להיות טעם איסור ההקדש תוך ח' ג"כ כך וצ"ל כמ"ש תחלה דטעם איסור הקדש והקרבה תוך ח' משום ספק נפל וביודע שכלו לא פליג רחמנא וע"כ מהיתיר הקדש בליל ח' ידעי' דבליל ח' יצא כו' והא דלהקרבה אחשבי' קרא גם בליל ח' מחוסר זמן היינו משום דסוף סוף לא הגיע עדיין ראויות הקרבתו בפועל דא"א להקריבו משום פסול לילה ולכן נעשה ממילא גם מחוסר זמן להקרבה דא"א שיחול בליל ח' זמן ועניין הקרבתו רק יהי' בו פסול משום לילה דא"א להכח לבד לחול וכיון דפסול לילה מעכב ההקרבה בפועל לכן הכח לבד א"א לו לחול ורק אחרי שחל זמן ועניין הקרבתו ביום ח' דאז ראוי להקרבה בפועל מאז ואיליך חשוב גם בלילה ראוי להקרבה בכח אלא דפסול לילה מעכב הפועל וחשוב זמנו שפיר גם בלילה ומשא"כ שיהי' התחלת החלות מפאת הכח לבד זה א"א וע"כ שפיר

כיון שא"א להקריב בפועל בליל ח' מפאת פסול לילה מיהת לכן אין חל עניין ההקרבה עדיין כלל והוי שפיר גם מחוסר זמן ודו"ק היטיב מאוד:

מ

בנקה"כ על דברי הט"ז סק"ד כ' זה אינו דהא הכא אין המתיר בוודאי שיבוא וכה"ג לא הוי דשיל"מ כלל וכדלקמן סי' ק"ב סעי' ב' עכ"ל, ולק"מ דוודאי בבע"ח אסור שנתערב בב' בע"ח מותרים ויש להאיסור היתיר בעתיד חשוב דשיל"מ דחשוב דהמתיר עתיד לבא בוודאי דלא חיישי' לשמא ימות ורק בהך דסי' ק"ב דאיירי בביצת ספק טריפה שנתערבה דהמתירין מפאת דאפשר לשהות האם י"ב חודש ובזה הוא דאמרי' דאין המתיר עתיד לבא בוודאי דהא מספקינן שמא האם טריפה וא"א לה לחיות י"ב חודש ונמצא דאם תחי' י"א חודש ובחודש הי"ב תמות לחנם הצרכתו להמתין י"א חודש דלא הגיעו מתירין להביצה וזה שייך רק שם דהספק טריפות מספק עלינו אם יבא המתיר ולכן שפיר הביצה בטילה וניתרת באכילה דאף דהוא ביצת טריפה מ"מ הא בטילה וניתרת ואי דאפשר לו להמתין י"ב חודש וידע ההיתיר ויאכל שלא בסמיכה על ביטול [כמו שהסביר הצמח צדק אין לחייבו להמתין בשביל זה דהא אין וודאי שתחי' י"ב חודש דשמא היא טריפה ולא תחי' ובטילה הרי היא אף שהיא טריפה ולכן אין חייב להמתין ומותר לאכול מיד ומשא"כ כאן מה המספק עלינו לומר דלא יבא המתיר אי משום דמספקינן בי' בנפל ושמא הוא נפל ואין יכול לחיות ח' ימים הרי אם הוא נפל הרי אסור באכילה באמת ואיך יאכלנו ואם אינו נפל תו הרי המתיר עתיד לבא בוודאי וצריך להמתין וא"כ שפיר אסור לו לאוכלו עתה ממ"נ דאם הוא נפל הרי אסור באכילה ואי אינו נפל כמו שאומרת הס"ס א"כ אם אינו נפל תו הא יחי' ח' ימים דבבהמה גרידא לא חיישי' לשמא ימות וחייב להמתין איפוא לח' ימים כדי שידע היתירו וודאי ולא יאכל בסמיכה על ס"ס וז"פ מאוד:

מא

בסי' ט"ז בט"ז סק"ג ולא מיעטו בגמ' אלא שלא נאסור אותו לעולם כו' ואינו מובן דהא בגמ' מקרא איירינן ואילו כאן האיסור רק דרבנן משום קנס ואפי' הי' הקנס לאסור אלעולם ג"כ אין קושי' מן הגמ', ואולי כוונתו בזה לטעמי' דס"ל ז"ל דדבר המפורש בתורה להיתיר אין כח לחכמים לאסור וע"כ ה"נ דמלא תאכל כל תועבה נפיק איסור או"ב לאכילה להדיוט וממילא ג"כ אסור לגבוה וא"כ מאי דנאסר לגבוה הוי זה גילוי בפירוש להתיר להדיוט דלגופי' לא צריך וא"כ הרי ממילא א"א גם לחכמים לאסור להדיוט ורק

דמקרא אין ראי' רק כלפי איסור ל"ת כ"ת דאוסר אלעולם ובזה הוא דהותר ומשא"כ שלא להאסר גם לבו ביום אין ראי' ושפיר יכולים חכמים לאסור לבו ביום ודו"ק:

מב

בט"ז שם סק"ט דלא זו דלא נקרא זריז כו', זה תמוה מן הגמ' עש"ה בחולין פ"ב א' וע' ש"ך ס"ק י"ד וצ"ל דמאי דאמר בגמ' דהוא זריז דלא עבד איסורא היינו דבעניין או"ב הוא כך דבעניין זה הוא זריז שקדם לשחוט שלא יבא לידי איסור זה אבל יש בו איסור באמת מצד אחר היינו מטעם גזל דגוזל זכותו של ראשון וכה"ג בתוס' ישינים שבת ג' א' דבבא דרישא פטור ומותר היינו דמותר משום שבת אף דיש איסור מצד אחר משום לפני עור והבאתי שם בגליון עוד כמה מקומות כזה וע"ע כזה תוס' פסחים כ"ט א' ד"ה בדין דכתבו ושמא י"ל אבל אתה נהנה משל גבוה שלא יהא איסור חמץ אבל איסור הקדש יש ע"ש:

מג

בש"ך שם סק"כ הקשה על הב"ח דהא אסור למסור להם לשחוט אפי' להשליך לכלבים וי"ל דהטעם שם שמא יטעה ויאכל משחיטתם וע"כ כאן דשחיטת הראשונה מוכחת עליו דמחזיק להו במקלקלין דאל"כ הא מאכיל להו בידים איסור שחיטת או"ב וע"כ לא אתי למיכל משחיטתן עמ"ש בגליון מועד קטן ד' ב' אהך דזיבלו מוכיח עליו ועוד דאם יבא לאכול הא עכ"פ אסור באכילה בו ביום משום או"ב כמבואר בסעיף ג' ושישכח ב' הדברים דשחיטת חש"ו פסולה וששחט אמה היום ואסור הבן באכילה בו ביום להא לא חיישינן וא"כ כיון דהיום לא יאכל לכן לשמא יאכל למחר נמי לא חיישינן דאדהכי והכי מידכר דכיר ע' כזה שבת קמ"ט א' ועמש"ש בגליון:

מד

במחבר סעי' יו"ד מותר לשחוט את המעוברת עובר ירך אמו הוא, לענ"ד אין צורך בזה לטעמא דעובר ירך אמו דאפי' אינו ירך אמו רק הוא בהמה לעצמו מ"מ נמי לא אסר קרא רק ב' מעשי שחיטות אחת באותו ואחת בבנו אבל להתיר שניהם ע"י מעשה שחיטה אחת לא אסר קרא דלא נאמר ואותו ואת בנו לא תתירו ע"י שחיטה ביום אחד רק לא תשחטו ביום אחד וקאי תיבת תשחטו אאותו ובנו דלא יעשה מעשה שחיטה באותו ומעשה שחיטה בבנו גם שניהם ביום אחד אבל להתיר או"ב ע"י מעשה שחיטה אחת לא אסר קרא:

מה

בסי' י"ז בש"ך סק"ח דבבהמת עכו"ם אסור ממדת חסידות והוא מדברי הגאונים והוא חידוש איסור לכל ישראל ממדת חסידות ואינו מובן איך נוכל לחייב לבני אדם להיות חסידים ולאסור עליהם דבר שמותר מעיקר הדין וי"ל דנהי דמדת חסידות אינו עיקר הדין מ"מ להביא עצמו בידים לידי עבירה על מדת חסידות הוא איסור גם מדינא ולכן רק בבהמת ישראל מסוכנת הוא רק מדת חסידות לגדולי החכמים שלא לאכול הימנה אבל לכ"ע לא אסרו משום הפסד ממונו של זה ומשא"כ לקנות מסוכנת מעכו"ם לאכילה דאפשר לו לקנות בריאה ומביא עצמו בקנייתו בידים לעבור על מדת חסידות זה אסור גם מדינא להביא עצמו בידים לידי עבירה על מדת חסידות ודוגמתו בביטול איסור ברוב דמותר מעיקר הדין ועכ"ז הבינו חכמים דהוא רק היתיר בקושי ואסרו להביא עצמו לידי כך היינו לערב ולבטל לכתחלה וכן אם יש לו מתירין חייבו להמתין שלא לאכול ע"י ביטול וכך בכל מדת חסידות יש עכ"פ כיעור בדבר לעניין זה דאסור מדינא דרבנן להביא עצמו בידים לידי העבירה עליו ולפי"ז בהך דר' יוחנן בן זכאי בסוכה דהביאו לפניו כותבות כו' ואמר העלום לסוכה והוא ממדת חסידות כמבואר שם בגמ' וא"כ בכל אדם נמי אם כבר יושב בסוכה והביאו לפניו כותבת כו' יהי' אסור לו לצאת חוץ לסוכה וליטלה עמו ולאוכלה חוץ לסוכה דאף דבהיותו בחוץ לא יהי' חייב תו ליכנס לסוכה לאכול הכותבת רק ממדת חסידות מ"מ עתה שיושב בסוכה ויכול לאוכלה בסוכה ואם יוצא לאוכלה בחוץ הרי הוא מביא עצמו בידים לידי עבירה על מדת חסידות וזה אסור גם מדינא וכל כיוצא בזה, ועוי"ל בפשיטות דהאיסור כאן מדינא (דבדברי הגאונים אין מפורש דהוא רק מדת חסידות רק כתבו סתמא דאין ליקח מעכו"ם] דהגאונים כך קיבלו דהיו חכמים אוסרים הדבר ומה שלא אסרו הוא רק משום הפסד ממון וכהך דחולין מ"ט ב' דמשום התורה חסה על ממונם של ישראל מקלינן לפעמים בדבריהם ורק באיסור דאורייתא הוא דאמר שם רב ואיסורא דאורייתא ואת אמרת התורה חסה כו' וכזה הוא בכמה דוכתי דחששו להפסד ממון שלא לאסור מחמתו ופליגי בעלמא אי להפסד מועט נמי חששו או רק להפסד מרובה וע"כ גם כאן כך קיבלו הגאונים דהיו חכמים אוסרים ממש מדרבנן אי לאו משום הפסד ממון וע"כ בשל עכו"ם דליכא הפסד ממון אסור באמת מדרבנן ליקח וצ"ע בעבר ולקח אי אסור ולפי הנ"ל דהטעם משום דבשל עכו"ם ליכא הפסד ממון ואסור ליקח מדינא דרבנן הנה בעבר ולקח דעתה יש הפסד ממון ישראל יש לדמותו לכאורה להך דשבת קנ"ג א' בהך דמי שהחשיך בדרך נותן כיסו לעכו"ם דווקא כיסו אבל מציאה לא כו' בעי רבא מציאה הבאה לידו כיון דאתי לידי' ככיסי' דמי כו'

ע"ש ונ' דאם לקח בשוגג שלא ידע שאסור ליקח וודאי דשרי אחר הלקיחה ואם ידע מן האיסור ועבר ולקח נ' דגם אח"כ אסור כהך דירושלמי יבמות פ' כיצד בהך דהנטען על השפחה ונשתחררה כו' ה"ז לא יכנוס ואם כנס אין מוציאין ואמר עלה בירושלמי התרו בו שלא יכנוס וכנס מוציאין וכך כאן ג"כ אם ידע מן האיסור ה"ל התראה דחבר א"צ התראה הואיל ויודע ואפי' למאי דקיי"ל דחבר צריך התראה היינו רק למיתה ולמלקות דשם ההתראה דבר עצמיי וכן בעוברת על דת דצריכה התראה להפסיד כתובתה ג"כ ההתראה דבר עצמיי דלא רצו להפסידה כתובה על העבירי' לבד כ"ז שאין חצופה לעבור אחרי התראת ב"ד ומשא"כ כאן כיון דידע הוי גם הדיעבד כלכתחילה דהי' לו שלא ליקח כיון דידע דאסור ליקח ועמ"ש בזה בגליון הש"ס שלי ביבמות פ' כיצד שם בארוכה, ועוי"ל דכוונת הגאונים לאיסור מדינא די"ל דגם בפירכסה יש מיעוט דנשמתם נטולה מקודם והפירכוס רק כזנב הלטאה רק דברוב אינו כן רק הפירכוס מחמת חיות וסמכי' ארובא והיינו טעמא דגדולי החכמים כיחזקאל מחמירים על עצמם היינו דמחמירים לחוש למיעוט וכך נ' ל' המחבר ודבר זה אין בו איסור אלא כל הרוצה להחמיר על עצמו כו' והיינו דדבר זה אין בו האיסור אשר יש באינה מפרכסת דאמרי' דנשמתה נטולה מקודם לכן אלא כל הרוצה להחמיר על עצמו לחוש גם בזה לאיסור זה דשמא נשמתה נטולה כו' ה"ז משובח [כך נ' כוונת הלשון הזה ואילו הי' הכוונה רק למיאוס בעלמא דמסוכנת מאיסא א"כ הא אין לו שייכות אל האיסור המדובר ממנו כאן כלל ולא שייך ל' ודבר זה אין בו איסור אלא כל הרוצה להחמיר ע"ע כו' דו"ק וגם ל' להחמיר שייך רק כשמחמירים לחוש לאיסור ומשא"כ מה שפורשים מחמת מיאוס שהנפש קצה בו לא יפול עליו ל' חומרא רק פרישות ואם דהוזכר הך דמסוכנת בסי' קט"ז בין דברים האסורים משום סכנה ומיאוס מ"מ גם שם בהך דמסוכנת נ' הכוונה לחשש איסור מדכ' גם שם ל' מחמירים ע"ש בסעיף ז' ותדע דהרמ"א הביא שם ג"כ הך דבעל נפש לא יאכל מבהמה שהורה בה חכם מסברא ולא נמצא הדין בפירוש, ושם וודאי החומרא מחשש איסור דחוששין שמא טעה החכם בסברתו והיא אסורה ומ"ש המהרש"א בחידושי אגדות חולין פרק ב' דהטעם כיון דהחכם דן עלי' במחשבתו וכבר הי' לו צד מחשבה עלי' לאיסור לכן יחזקאל הי' אוכל חולין על טהרת הקודש דהמחשבה פוסלת ופוגמת בקדשים וע"כ יש בה פגם מה מפאת המחשבה ע"ש, הנה זה רק טעם דרושיי והפשיטות אינו כן רק דחשש שמא החכם טעה בסברתו וז"פ, ואולם ברש"י חולין ל"ז ב' ד"ה היינו רביתי' כ' דמה שלא אכל יחזקאל מסוכנת הוא משום דמאיסא וכ"ה ברש"י קידושין כ"א ב' ד"ה יפת תואר, ואולם מגוף דברי הגמ' אין ראי' וגם כוונת רש"י י"ל דמאיסא

מפאת החשש דשמא נשמתה נטולה כו' והוא נבילה ומגוף דברי הגמ' קידושין שם אדרבה כדמות ראי' לזה מדנדמה למסוכנת הך דיפת תואר דהמיאוס ג"כ מפאת אותו הדבר עצמו שהי' ראוי להיות אסור היינו דהי' ראוי להיות איסור מפני שהיא ביאת כותית ואף דהותר מפני יצה"ר מ"מ היא מיאוס עכ"פ מפאת זה ודו"ק ועכ"פ ל' המחבר כאן דהוא מדברי הרמב"ם משמע כנ"ל ועכ"פ י"ל כן בסברת הגאונים דהית' סברתם דיחזקאל מחשש איסור הוא שפירש וע"כ דיש מיעוט כו' כנ"ל דאי כולם חיים א"כ הא אין חשש כלל וע"כ דיש מיעוט כו' וחשש יחזקאל למיעוט] והנה נ' דגם מסוכנת שאומרים בה דנטולה נשמתה קודם לכן מ"מ נטילת נשמה זה אינו מתיר לבני נח דאינו מיתה ממש ולב"נ אין מתיר רק מיתה ממש ואין לך מסוכנת יותר מנשחטה ומפרכסת אחר שחיטה דנקובת הוושט היא נבילה מחיים ועכ"ז אסורה לב"נ משום אמ"ה היכא דלא שייך מי איכא מידי כגון בטמאה ע' חולין קכ"א ב' נקוט להא דר' יוחנן בידך כו' וכך משמעות ל' נטולה נשמתה דגמ' דאינו מיתה רק נטילת נשמה ולא מהני בה תו שחיטה דלשחיטה בעי' נפש דזה עניין השחיטה בצואר לפי ששם הנפש וכדנקרא בית הבליעה נפש גבי נבלת עוף טהור ע' אתוון דאורייתא כלל א' וכן בספרא פ' אחרי עה"כ תענו את נפשותיכם עינוי שהוא בבית הנפש היינו דכוונת הכתוב אעינוי דאכילה ושתי' דהנאתם בגרון דהוא בית הנפש ע"ש והבאתי שם באתוון דאורייתא כבר ג"כ גמ' ברכות מ"ד ב' כל הקרוב לנפש משיב את הנפש כו' א"ל רבא לשמעי' כי מייתית לי אומצא דבישרא טרח ואייתי לי מהיכא דמיקרב לבי ברוך פי' הסמוך לצואר שברכו שם על השחיטה ע"ש ברש"י ונ' הכוונה ג"כ דלא אמר בהדיא מהיכא דמיקרב לצואר רק אמר לבי ברוך והיינו דבא להטעים דבריו דכיון דמברכין שם על השחיטה ומצות השחיטה שם זה מורה ששם הנפש וע"כ הבא לי מהקרוב לשם דקרוב לנפש משיב את הנפש ודו"ק וע"כ בהמה שנשמתה היינו נפשה נטולה מקודם כו' לא מהני בה תו שחיטה אבל יש בה איסור אמ"ה לב"נ עדיין שפיר דהויא לה רק כשמוטת הסימנים דאין לה שחיטה לפי שנשמטו סימני השחיטה והיא חי' ויש בה איסור אמ"ה שפיר וכך זו אין לה שחיטה הואיל ונשמתה היינו נפשה נטולה ולשחיטה בעי' נפש, וכן בפ' כלל גדול קרינן לשחיטה נטילת נשמה וזו שנשמתה כבר נטולה לא שייך בה תו שחיטה ודו"ק אבל מתה ממש שפיר אינה כי היכא דתישתרי לב"נ [ועדיין יל"ע בזה אבל עכ"פ יש לומר כן וכמובן] ולפי"ז ימצא דבהמת עכו"ם מסוכנת שנשחטה אפי' פירכסה מ"מ יהיו הבני מעיים אסורים לו דיש לחוש שמא נשמתה נטולה מקודם ולא אהני השחיטה לגבי ישראל ולא שייך מי איכא מידי ואף דהוא רק מיעוט במפרכסת שתהי' נשמתה נטולה

מקודם מ"מ לגבי ב"נ הא לא אזלי' בתר רובא דאחרי רבים להטות לישראל נאמר ולא לבני נח כמ"ש האחרונים וא"ל דכיון דבישראל אזלי' בתר רובא תו הא שייך מי איכא מידי ז"א דמה שמותר לישראל מכח רוב לא שייך מי איכא מידי כיון דאין זה היתיר בעצם רק הוכחת ההיתיר ואילו האמת שנשמתה נטולה מקודם הא לא אהני השחיטה באמת גם לגבי ישראל ורק דלישראל הוי הרוב הוכחה דאין נשמתה נטולה וע"כ לגבי ב"נ דאין הרוב הוכחה הא תו לפי עניינו דחוששין דנשמתה נטולה הא אסורה גם לישראל ובעניין הוכחת הרוב עצמו מה דבעי' גבי ב"נ בירור טוב יותר ולא מהני בי' הוכחת רוב אף דמהני בישראל בזה לא שייך מא"מ דמא"מ שייך רק בעצמיות דברים דלא שייך שיהי' איסור בעצם לב"נ והוא היתיר לישראל ותדע דב"נ נהרג בעד אחד ומפי קרוב כי' ואילו בישראל בעי' בירור טוב יותר ב' עדים ורחוקים כו' וע"כ דבכל כמו זה לא שייך מי איכא מידי ורק בעצמיות הדברים הוא דשייך לא בהוכחותם וז"פ, ועוד נ' דמפאת עניין הרוב לא שייך מי איכא מידי כו' דהא סברת מהרש"ל הובא בש"ך סי' כ"ז סק"ב דבבהמת עכו"ם שנשחטה ע"י ישראל הבני מעיים אסורים לעכו"ם דכיון דהבעלים עכו"ם דלא נאמר לו היתיר שחיטה לא אמרי' מי איכא מידי כו' ולא מהני מה שהותר לישראל ע"ש ואולם סברת מהרש"ל הנ"ל באמת צ"ע דכיון דשחיטה מתרת בעצם לישראל וא"צ לדון על ההיתיר רק הוא היתיר מאיליו בעצם א"כ מה בכך דהבעלים עכו"ם סוף סוף הרי אין בני מעיים דבהמה זו אמ"ה לישראל ורק משום גזל עכו"ם הוא דאית בהו וכיון דלישראל אינם אמ"ה גם לעכו"ם אין ראוי שיוחשבו אמ"ה דמי איכא מידי כו' ורק לעניין מה שהותר לישראל משום רוב כיון דרוב נלמד רק מאחרי רבים ושם הוא רוב שדנין עליו דאחרי שרוב הדיינין והמיעוט מחולקין דנין כולם יחד לפסוק כהרוב משום אחרי רבים וע"כ בכל מקום נמי שייך רוב רק כשדנין על הדבר ומה"ט בלא נודע התערובות לא אמרי' ביטול ברוב ובירושלמי ערלה מסופק לומר דבעי' ידיעת בעלים דייקא והיינו משום דלאחר אין מה לדון דבלא"ה אסור לו משום גזל ואי דימכרו לו הבעלים או יתנו אז הוא דיהי' לדון ומשא"כ לעת עתה אין לאחר על מה לדון כמ"ש במ"א בארוכה וע"כ ה"נ בבהמת עכו"ם אין עדיין כלל עניין הרוב המתיר לישראל כיון דאין דנין כלל עתה לגבי ישראל ורוב אהני רק כשדנין עליו ולא דמי להיתיר גוף השחיטה דמתיר בעצם מאיליו וא"צ לדון על היתירו וע"כ גם בבהמת עכו"ם אף דאין דנין עדיין לגבי ישראל מ"מ שייך שפיר ג"כ מא"מ בעניין היתיר גוף השחיטה שמתיר הבני מעיים לישראל ואך במה שההיתיר רק מכח רוב בזה שפיר לא שייך מי איכא מידי דלישראל כו' כיון דאין דנין עדיין כלל לעניין ישראל וכ"ז שאין דנין אין עניין הרוב כלל ודו"ק היטיב מאוד

ולפי"ז י"ל סברת הגאונים דכיון דבבהמת עכו"ם מסוכנת הדין דאם תשחט ותפרכס יהיו הבני מעיים אסורים לו מספק דשמא נשמתה נטולה כו' ואילו הי' בא לשאול אם מותר לו להניח לשוחטה ולאכול מבני מיעי אם תפרכס היינו מורין לו לאיסור וא"כ הדין הזה שישנו בב"נ הנה כבר הוא הוראה לאיסור בעניין זה לחוש לנשמתה נטולה אפי' תפרכס אחר שחיטה [והוראה להיתיר להיפוך לגבי ישראל אין א דכ"ז שהבהמה של עכו"ם אין דנין כלל לגבי ישראל וכנ"ל] והוראה לאיסור הוי כמו חזקה שהוחזק באיסור ע' ט"ז לקמן סי' י"ח ס"ק יו"ד עש"ה וע"כ תו גם כשקונה אותה הישראל ממנו אין ניתרת תו ע"י פירכוס כיון דיש באמת מיעוט דנשמתם נטולה גם במפרכסת אלא דלא חיישו למיעוט וע"כ בבהמת עכו"ם דהית' כבר הוראה לאיסור בזה והוי כמו חזקה לאיסור לכן תו גם בבואה לרשות ישראל יש לחוש שפיר למיעוט דוגמת סמוך מיעוט לחזקה דאמרי' בכמה דוכתי להחמיר מדרבנן ודו"ק:

מו

בסי' י"ח בש"ך ס"ק י"ב כ' מיהו וודאי לכתחלה אין לשחוט בו אפי' עוף כיון דצריך לכתחלה לשחוט ב' סימנים בעוף כמו בבהמה עכ"ל ואין זה נ' לענ"ד דרק בבהמה דמעיקר הדין צריך רוב של ב' הסימנים וכשנשחט רוב סימן ראשון א"צ עוד לשחוט מיעוטו מעיקר הדין והוא רק מידי דלכתחלה לכן לפי עיקר הדין מה ששוהה עוד בשחיטת מיעוט הראשון ה"ל שהי' גרידא בין רוב סימן ראשון להתחלת סימן הב' לפי עיקר הדין ומשא"כ בעוף כיון דמעיקר הדין די ברוב סימן אחד לבד וא"צ יותר מזה כלל ואילו לפי עניין הלכתחלה הא צריך לשחוט כל ב' הסימנים גם בעוף כמבואר בסי' כ"א סעי' א' א"כ ממ"נ אי לפי עיקר הדין אזלת הרי אין כאן שהי' עוד בשחיטה ששוחט אחר רוב סימן ראשון דאין עוד אח"ז שחיטה כלל שתהי' שחיטת המיעוט שהי' בינה לבינה ואי לפי עניין הלכתחלה אזלת א"כ לכתחלה הא צריך לשחוט באמת כל ב' הסימנים ואין שחיטת מיעוט הראשון שהי' רק שחיטה דו"ק וז"פ לענ"ד, ואולי טעם הש"ך דכיון דבגמ' חולין כ"ז א' אי' איבע"א אאחד בעוף ואיבע"א ארובו של אחד כמוהו ומשמע דלהאי איבע"א ליתא לאידך מדלא אמר בחד שינויא כי קתני אאחד בעוף וארובו של אחד כמוהו ודו"ק וע"כ אף דמחמרינן לעשות ב' הדברים גם בעוף לכתחלה שחיטת ב' הסימנים ושחיטת כולם מ"מ בנידון שהי' הנ"ל שפיר יש להחמיר ולחוש ג"כ דשמא העיקר כתי' הגמ' דקאי אאחד בעוף וא"כ הא לא בעי' בעוף באמת גם לכתחלה רק שחיטת רוב סימן א' ורוב סימן ב' וא"כ תו בשחטו מיעוט סימן הא' ושוהה בשחיטה זאת כדי שהי' הוי שפיר שהי' בין רוב סימן א' לב' לפי עניין הלכתחלה ולא נתקיים

איפוא עניין הלכתחלה שהצריכו חכמים, ואף דאנו מחמירין להצריך שחיטת כל ב' הסימנים לכתחלה מ"מ א"א לחומרא דידן לעשות קולא לומר דהוי זה עניין הלכתחלה בעצם ודו"ק:

מז

בסי' י"ט בש"ך סק"ג השיג על הס' ברכת אברהם והנה מה שהביא הס' הנ"ל ראי' לסברתו מברכת טבילה בזה וודאי צדקו דברי הש"ך דכיון דשם כל הברכה רק אח"כ א"כ הכי תיקנו ואין ראי' משם ושפיר יוכל להיות דבשאר מצוות שתיקנו לברך מתחלה אם לא בירך מתחלה לא יברך עוד ואולם הרי ראיית הס' הנ"ל בסגנון הנ"ל יש מגוף הדין שלפנינו ברמ"א כאן דבשוחט דבר דאיתיליד בו ריעותא יברך אח"כ והרי ברכת השחיטה ג"כ הוא עובר לעשייתן ועכ"ז אמרי' דבא"א לברך עובר כו' יברך אח"כ וא"כ הא שפיר יש ראי' מזה דבכל מקום נמי בדיעבד מברך אח"כ דאין מעלה לאי אפשר רק דמפאת הא"א הוי גם הלכתחלה כדיעבד אבל אם איתא דאין שייכות לברכה כלל אח"כ אפי' דיעבד א"כ גם בא"א מה בכך דא"א ולא הי' לו לברך כלל וכזה יש במרדכי ב"ק פ' בתרא בשם הראב"ן ע"ש דדיקדק דבדיעבד אם קיבלו עדים שלא בפני בע"ד מהני מדמקבלין במקום אונס כגון שהי' הוא חולה כו' עדים שלא בפני בע"ד לכתחלה ואונס לא עדיף מדיעבד ע"ש והיא דומה ממש להך דכאן, וע"ע כזה ברא"ש סוכה פ' לולב הגזול סי' י"ד מש"ש בשם הראב"ד דאיך יתכן זה להיות שבמקום הדחק יוצאין בו ומברכין עליו לכתחלה ושלא במקום הדחק אפי' דיעבד לא יצא עכ"ל עש"ה והנה דבריו ג"כ סברא הנ"ל ממש דעניין הדחק והאי אפשר עניינו רק דעושה מן הלכתחלה דיעבד דכיון דהוא דחק וא"א לכן גם הלכתחלה חשוב כמו דיעבד וע"כ ההכרח דבדיעבד אפי' שלא במקום הדחק יצא בו ואי אמרי' דבעלמא אפי' בדיעבד לא יצא תו גם הדחק והא"א אין לו להועיל כלום דאין עניין הדחק כו' יותר רק שעושה גם מן הלכתחלה דיעבד, וא"כ ה"נ לענייננו כיון דבא"א מברך אחר עשייתן ע"כ דאפי' באפשר נמי בדיעבד מברך אח"כ וכנ"ל:

ומה שהקשה הש"ך מגמ' ברכות נ"א א' דאמר בלא בירך ברכת הנהנין לפני האכילה לא יברך אחר האכילה דהואיל ואידחי אידחי וי"ל גם בברכת המצוות הוא כן דהא רבינא שם דמינהו אהדדי ולא מצינו דפליג עלי' ש"ס בהאי, נלענ"ד בזה דהרי הדבר צריך הבנה באמת דמה עניין דיחוי שייך כאן והרי אין כאן רק שלא קיים את חיובו אבל במה נדחה מן הקיום ואטו מי שאינו מקיים מצוה יש שם דיחוי שנדחה ממנה לשנאמר הואיל ואידחי כו' וע"כ נ' דבאמת בברכת מצות אם לא בירך תחלה מברך אח"כ דאין

שם דיחוי רק שלא בירך אבל המצוה עצמה שעשה הרי מחייבת הברכה אלא שהוא לא בירך ולכן שפיר יברך עתה ואך ברכת הנהנין שאני דברכת הנהנין הרי יש איסור בגוף האכילה אם אוכל בלא ברכה דהוי כאוכל קדשי שמים והוא איסור מעילה כמבואר ריש כיצד מברכין וא"כ לפי מאי דקיי"ל דאין מברכין על אכילת איסור דלא תיקנו חכמים לברך על אכילת איסור דבוצע ברך וגו' וא"כ לפי עניין האכילה כעת שאכל בלא ברכה דהאכילה איסור הרי אין עלי' חיוב ברכה עוד כלל ולא שייך בה ברכה תו כלל דבוצע ברך אלא דז"א דאחרי דשייך ברכה גם אחר המעשה ומוסבת על מה שעשה א"כ ה"נ הרי אם יברך עתה ותוסב הברכה על מה שאכל הרי ג"כ תסתלק המעילה ויותר המאכל למפרע ותו הרי אין שם איסור כלל ותו לא הוי בוצע ברך והמאכל ראוי לברכה שפיר, ואולם ע"ז שפיר אמר בש"ס דיש כאן עניין דיחוי וזה דהא טרם שמברך הרי כבר נדחית האכילה מעניין הברכה כיון דהיא אכילת איסור ולא שייך בה ברכה כלל דבוצע ברך אלא דאם מברך אז כיון דע"י הברכה עצמה נתקן האיסור למפרע תו שפיר ברכה טובה היא ובאין כאחת וא"כ בזה הא שפיר שייך דיחוי דה"ז כהך דריש כל הזבחים דאמר דהשתא דאמור רבנן לא נקריב אי קריב לא מרצי מטעם דיחוי והרי דאע"ג דכשמקריב הרי אינו קבוע עוד ובטל ברוב והיא הקרבה כשיר' שפיר מ"מ כיון דעתה הוא קבוע ואסרו חכמים לשחוט ולהקריב לכן אם עובר ומקריב אף דאז האיסור מסולק מ"מ חשיב דיחוי ממה שהי' אסור להתחיל לעשות וכך כאן ג"כ כיון דלפני הברכה אין על מה לברך ואסור לברך דהוי מנאץ תו הרי נדחית הברכה ואף אם מברך אינו מצוה עוד כלל אף דעם הברכה יחד מסתלק האיסור ודו"ק היטיב מאוד וזהו סגנון דברי הגמ' דרבינא מייתי ראי' מהך דטבל ועלה דשייך עכ"פ ברכה אחר המעשה ומוסב על מה שעשה כבר וע"כ כאן נמי יברך אחר האכילה ויהי' מוסב על מה שאכל וע"ז אמר בגמ' דלא היא דהתם מעיקרא גברא לא חזי הכא מעיקרא גברא חזי והי' חייב לברך תחלה וכיון דהי' חייב לברך לכן ממילא אם אכל בלא ברכה הרי הוא אכילת איסור דברכת הנהנין הוי גוף האכילה איסור דרבנן בלא ברכה דרק אם לא הי' אפשר לברך ממילא אינו איסור ג"כ ויש כמה הנאות דלא תיקנו עליהם ברכה ומותר ליהנות ורק במקום שתיקנו לבר ולשבח לפני ההנאה אם נהנה ואינו מברך הוי כאילו נהנה מקדשי שמים וכמובן וע"כ כיון דגברא חזי והי' חייב לברך ולא בירך הרי גוף האכילה שאכל איסור ואכילת איסור תו הרי לא שייך בה ברכה כלל ונדחית האכילה מברכה ולכן הואיל ואידחי אידחי דאף דאם יברך יותקן האיסור ובאין כאחת מ"מ הואיל ואידחי כו' כנ"ל ולפי"ז בברכת המצוות שפיר יש לו לברך אח"כ אם לא בירך מתחלה ואדרבה מש"ס ברכות הנ"ל

ראי' לזה דמדאמר רק טעמא דהואיל ואידחי מכלל דהיכא דלא הוי דיחוי כמו בברכת המצוות דאין גוף המצוה איסור בלא ברכה רק יש חיוב גרידא לברך שפיר יש לו לברך אח"כ אם לא בירך תחלה [וע' ציונים לתורה כלל ז' שק דברינו כאן ביותר ומש"ש בהך דמי שאכל שום וריחו נודף כו' יש לאומרו ג"כ עפ"י דרכנו כאן עש"ה ותבן ויל"ע עדיין לפי דברינו כאן דא"כ האוכל בלא ברכה ראשונה לא יברך ג"כ ברכה אחרונה דהא הוא אכילת איסור ואולם י"ל בפשיטות בזה דכיון דברכה דאחרי' דומיא דבהמ"ז דאורייתא תיקנו וחיוב ברהמ"ז הרי הוא בלא ברכה לפני' דברכה לפני' הוא רק דרבנן והרי חייבה תורה לברך ביהמ"ז אף בלא בירך לפניו ולכן הדרבנן נמי כעין דאורייתא תיקון ושפיר חייב לברך ברכה אחרונה אף בלא ברכה תחלה ודו"ק]:

ומ"ש הש"ך ראי' מהך דפסחים ו' ב' תניא נמי הכי טבל ועלה כו' כבר מחקו בעצמו בנקה"כ ובוודאי דאין משם התחלת ראי' דהש"ך הבין דכוונת ראיית הגמ' דלולי הראי' הי' הה"א דיכול לברך לפני הטבילה וע"ז מייתי ראי' דמדמברך אח"כ ע"כ דאינו ראוי לברך תחלה דאילו הי' ראוי הול"ל הואיל ואידחי כו' וז"א דאין כוונת הגמ' כלל לזה דז"פ דא"א לגר לברך לפני הטבילה בעודו עכו"ם ורק דהי' ה"א דאין מברך כלל על הטבילה באמת ואילו רבינא אמר רק דאין מברך עובר לעשייתן משום דלא חזי ומשמע דהא אחר עשייתן מברך וע"ז מייתי ראי' דתני' נמי הכי דמברך אחר הטבילה וז"פ וגם י"ל דהי' הה"א דהב"ד יברכו לפני טבילת הגר דהטבילה הוא דין של הב"ד שדנין לגיירו כדאמרי' דאין מטבילין גר בלילה משום דמשפט כתי' בי' וע"כ הי' הה"א דהב"ד יברכו לפני הטבילה והגר אין מברך כלל וע"ז מייתי ראי' מברייתא טבל ועלה בעלייתו אומר כו' דהגר מברך אחר הטבילה כדברי רבינא]:

מח

בש"ך שם סק"ו דהא דאם סח בין שחיטה לשחיטה צריך לכסות דם הראשונה תחלה ולברך אח"כ על שחיטה שני' הוא משום דכיון דהשיחה הוי הפסק וצריך לחזור ולברך על שחיטה השני' מש"ה לכן יש לו לגמור תחלה מצות שחיטה ראשונה ולכסות הדם דהכיסוי הוא גמר השחיטה ע"ש ולענ"ד סברא זו דכיסוי הוא גמר השחיטה צ"ע דאין מובן מסברא היות להם שייכות כלל והרי שחיטה נוהגת גם בבהמה ואין שם כיסוי וכן שחיטה שא"ר שמה שחיטה וא"צ כיסוי ולכן גם כשיש כיסוי ג"כ הכיסוי מצוה בפ"ע וכסברת הר"ן נדרים פ"ג ב' לעניין איסור טומאה שבנזירות דכיון דמשכחת נזירות בלא איסור טומאה בנזירות שמשון לכן גם בנזירות דעלמא הם ב' דברים שונים ע"ש ובלאה"נ הרי הכיסוי מצוה בפ"ע דכשיש דם שחיטת חי' ועוף יכסנו ומדוע יוחשב גמר השחיטה

[ואולי משום דמצוה לכתחלה בשוחט דמי ששפך יכסה לכן חשוב גמר השחיטה דאילו לא הי' לו שייכות לשחיטה הי' ראוי שתהי' המצוה לכל אדם בשוה או דיהי' לבעלי הדם קדימה לאחר לא שיהי' תלוי בשוחט], ואולם הדין הנ"ל דכשסח בין שחיטה לשחיטה וצריך לברך על השחיטה השני' צריך תחלה לכסות דם הראשונה נלענ"ד דיש לו טעם בלא"ה דבאמת הי' ראוי שיכסה דם הראשונה תחלה תמיד דהא אין מעבירין על המצוות ואך לפמ"ש האחרונים דממצוה לרשות לא חשוב העברה דלאו מינא לא מחריב וע"כ כיון דשחיטה היא רשות דאי בעי לא שחיט לכן שפיר מותר לשחוט השני' לפני כיסוי דם הראשונה ולא חשוב העברה ומשא"כ בשח כו' דצריך לברך על שחיטה השני' והברכה הא הוא שפיר מצוה דרבנן ואף דג"כ אי בעי לא שחיט ולא בריך מ"מ כששוחט הרי מצוה לברך ועל כרחך דהברכה הוא מצוה דבברכה לא שייך עניין רשות דכל שאינה מצוה ה"ל ברכה לבטלה ויש בה משום לא תשא ואפי' עניין מצוה מן המובחר לא שייך בה כל שאינה מצוה ממש ע' ברכות ל"ג א' וע' ציונים לתורה כלל ז' [ואף דהברכה רק מצוה דרבנן מ"מ ה"ל העברה מדרבנן מיהת וגם להרמב"ם הוא חיוב גם מה"ת מלא תסור וע' ציונים לתורה כלל ל' דהבאתי כמה ראיות דמצוה דרבנן יש לה שם מצוה גם מה"ת עש"ה] וע"כ מה שמעביר מכיסוי הראשונה לברכת השני' הוי שפיר העברה וע"כ צריך שפיר לכסות דם הראשונה תחלה, ועוי"ל עד"ז דבאמת צריך לכסות דם הראשונה תחלה דאל"כ ה"ל מעביר כו' ואך לפמ"ש בציונים לתורה כלל ל"ח [ד"ה ואולם אחרי העיון גם זה לק"מ] דכ"ז שאין מסתלק מן המצוה לא חשוב העברה וע"כ שחיטת השני' לא הוי העברה דהא אין מסתלק בזה מן הכיסוי כיון דאפשר דשחיט בחדא ידא ומכסי בחדא ידא ומשא"כ בשח כו' דצריך לברך על השני' ובשעת ברכה אסור לו לעסוק בכיסוי הראשונה כמבואר בירושלמי ברכות בהך דפועלים דכוללין בונה ירושלים בברכת הארץ משום ביטול מלאכה זאת אומרת שאסור לעשות מלאכה עד שיברך והובא בט"ז או"ח סי' קצ"א ע"ש וא"כ כיסוי דם נמי דהוי מלאכה דהשוחט לחולה בשבת אסור לכסות א"כ נ' ג"כ דאסור לו לכסות בשעת ברכה ואף דהכיסוי מלאכה של מצוה מ"מ גם מלאכה של מצוה אסור לעשות בשעת ברכה ע' ט"ז באו"ח שם וע"כ תו שפיר ה"ל הברכה הסתלקות מן הכיסוי וחשוב העברה וע"כ שפיר צריך לכסות תחלה ודו"ק ובעניין אי הכיסוי הוא גמר השחיטה נזכרתי דבירושלמי ביצה פרק א' הלכה ג' אמר דבשחט חי' ועוף ביו"ט יחפור בדקר ויכסה מטעם עדל"ת ואפי' לר' יוסי דאין עדל"ת אא"כ כתובה בצדה שאני הכא דמכיון שהתחיל במצוה (היינו בשחיטה) אומר לו מרק (וגמור גם הכיסוי) ע"ש ומבואר דהכיסוי הוא גמר השחיטה]:

מט

במחבר סי' כ"ג סעי' ג' שחט מעט ושהה מעט וחזר ושחט מעט ושהה מעט כו' והוא איבעי' בחולין ל"ב א' בעי רבא שהיות מהו שיצטרפו כו' ובתר הכי שם בעי ר"ה ברי' דר' נתן שהה במיעוט סימנים מהו תיקו וצריך להבין סברת האיבעיות ונ' דעניין הספק אי פסול שהי' רק מהלל"מ דהוא מה' הלכות שחיטה דהם הלל"מ וא"כ השהי' פוסלת בעצמותה את השחיטה דכל שהי' שהי' בנתיים היא פוסלת את השחיטה הקדומה [ושלאחרי'] או טעם פסול השהי' כדברי הדרישה משום דשחיטה אחת אמר רחמנא ולא ב' שחיטות וא"כ אין השהי' היא הפוסלת בעצם והיא רק עושה הפסק והפסול רק בשחיטה עצמה דכיון דהם ב' שחיטות דע"י הפסק שבנתיים נעשו ב' מעשים ואינם מעשה אחת וע"כ הם פסולות מעצמם דשחיטה אחת א"ר כו' ונ' דזהו עניין הספק אי שהיות מצטרפות בשחט מעט ושהה מעט ושחט מעט ושהה מעט ושחט מעט ואין בכל שהי' כשיעור רק בב' השהיות יחד יש שיעור שהי' וזה דאם השהי' בעצמותה פוסלת את הנשחט כאן נמי דיש שהי' בצירוף פוסלת ג"כ ומשא"כ אם הטעם רק מפאת דההפסק עושה אותם ב' מעשים א"כ כיון דאין פוסל רק בשיעור שהי' ע"כ דבפחות מכשיעור הוא מעשה אחת עדיין וא"כ כיון דבין האחד לב' לא הי' שיעור שהי' הרי האחד והב' מעשה אחת וכן הב' והג' וא"כ תו הרי שלשתן יחד מעשה אחת גם הראשונה והשלישית דהא האמצעית מחברתן [דאל"כ אפי' אין בשהי' הראשונה והשני' גם שתיהן כשיעור שהי' ורק עם השחיטה האמצעית יש שיעור שהי' נמי ליפסול דהא הראשונה והשלישית הם ב' שחיטות וע"כ דהאמצעית אינה הפסק דהיא אדרבה חיבור לראשונה וגם לשני' וא"כ גם ביש בב' השהיות יחד שיעור מ"מ כיון דבכל אחת בפ"ע ליכא שיעור והאמצעית מחוברת לראשונה ולשלישית נמי הרי שלשתן מעשה אחת אחת גם הראשונה והשלישית ע"י חיבור האמצעית ודו"ק היטיב מאוד] וע' כזה מנחות כ"ד ב' אפי' נטמא אחד מהם נמי שניהם מצטרפין מ"ט כלהו בני ביקתא דהדדי נינהו עש"ה ועמש"ש בגליון וע' בכורות נ"ד ב' רש"י ד"ה הי' לו באמצע דכ' אותן האמצעיות מצרפות את הצדדין כו' וע' עירובין נ"ז א' במשנה וכן ג' כפרים המשולשין כו' עשה אמצעי את שלשתן להיות אחד וכהנה עוד רבות מאוד והנה איבעי' השני' אי שהי' במיעוט סימנים והיינו במיעוט בתרא לפירש"י] פוסל נ' ג"כ דזה עניין הספק דאי עניין פסול שהי' דהשהי' פוסלת בעצם את השחיטה הקדומה לה א"כ בנשחט הרוב דכבר הוכשר א"א דשהי' שלאחרי' תפסול אותה דכי מאחר שהוכשר יחזור ויופסל זבחים כ"ט א' ומשא"כ אם עניין הפסול מפאת ההפסק בין השחיטות דעושאם ב' שחיטות א"כ במיעוט בתרא

נמי נהי דא"ל שחיטה מפאת דרובו ככולו דהוא רק עניין רואין דרואין כאילו נשחט כולו וע"כ כאשר יש הפועל לא אמרי' רואין וע' לקח טוב כלל י"ב אות ו' וע"כ כששוחטו שפיר שם שחיטה עליו וא"כ כיון דגם שחיטת המ"ב שחיטה נמצא דהי' שהי' בין ב' מעשי השחיטה ונעשו ב' שחיטות ולכן גם הראשונה שפיר נפסלת דלא שייך לומר וכי מאחר שהוכשר כו' כיון דהשחיטה הראשונה עצמה נשתנתה למפרע דמתחלה הית' אחת ועתה היא אחת משתים ואף דהיא עדיין הראשונה מ"מ נשתנה מאחת לראשונה דראשונה אינה אחת דאחת הוא אחת בהחלט ומשא"כ ראשונה יש שָם שתים והיא אחת מן השתים אלא דהיא הראשונה שבהם ודו"ק היטיב מאוד וע"כ שפיר יש לה ליפסל למפרע כיון דנשתנתה למפרע שלא להיות אחת רק ראשונה וראשונה הא לא מהני כיון דיש שתים דגם הראשונה פסולה בהיות שתים דשחיטה אחת א"ר ולא ב' שחיטות דכשיש שתים לא מהני לא הראשונה ולא השני' וזה רק אם הטעם מפאת ב' שחיטות ומשא"כ אם השהי' בעצם פוסלת שחיטה הקדומה א"כ כאן דשחיטה הקדומה כבר הוכשרה והשהי' שלאחרי' הרי אין משנה כלל את גוף השחיטה רק דהלל"מ דהשהי' שלאחרי' פוסלת אותה א"כ כאן דכבר הוכשרה שפיר א"א לשהי' שלאחרי' שתפסול אותה דמה שהוכשר א"א למעשה שלאחריו לבוא ולפוסלו וכש"ס זבחים הנ"ל ודו"ק היטיב מאוד כי הדברים עמוקים ולפי"ז אם ישחוט ב' בהמות אחת בצירוף שהיות ואחת בשהי' במיעוט במ"ב ויפול כזית משתיהם יחד לקדירה חצי זית מזו וחצי זית מזו יוצרך ס' רק נגד חצי זית דאחת מן השחיטות הא ממ"נ כשיר' וכמובן וכן אם ישהה אחר שחיטת הרוב פחות מכשיעור שהי' וישחוט מעט במ"ב ושוב יושהה פחות מכשיעור וישחוט עוד במ"ב וב' השהיות יחד הם כשיעור ג"כ שחיטה זאת כשיר' לגמרי ממ"נ וכמובן ואולם לדידן לכאורה אין נפקותא בזה דהא פסלינן אפי' בשהי' משהו משום גזיר' ושאין בקיאין בשיעור והוי תמיד דין שהיית משהו כאילו הי' שיעור וא"כ לא משכחת כלל צירוף שהיות דיש לו תמיד דין שהי' אחת כשיעור ובאתי רק להעיר:

והנה בגוף טעם הדרישה הנ"ל בעניין שהי' דהוא משום דשחיטה אחת א"ר ולא ב' שחיטות יש לדון ג"כ דאין כאן ב' שחיטות ע"י ההפסק כיון דהשחיטה רק אחת ואם נפסקה הרי נעשית רק ב' חצאי שחיטה וכך צריך לומר דשחיטה אחת א"ר ולא ב' חצאי שחיטה ואולם בזה יש ספק גדול אי אמרי' כן דבר ולא ב' חצאי דבר וכמ"ש בבית האוצר חלק אות בי"ת בזה ואולם נ' די"ל באמת כדברי הדרישה דהפסול מפאת ב' שחיטות ואך בסגנון אחר לגמרי [ויובן ג"כ מדוע שיעור שהי' רק כדי שחיטה דייקא [דהגבהה והרבצה הוא רק מפאת דהוא הכשר שחיטה וההכשר ג"כ מכלל הדבר ותדע דבמשנה

חולין ל"ב א' הוזכר רק אם שהה כדי שחיטה פסולה ואף דבעי' גם בכדי הגבהה כו' ועל כרחך דזה נכלל ג"כ בכדי שחיטה דעיקר השיעור בכדי שחיטה ורק דכיון דגם הגבהה כו' צריך לשחיטה לכן גם הם מכלל השחיטה וכדאשכחן בכמה דוכתי דהכשר וצורך הדבר חשוב מכלל גוף הדבר עצמו ע' פסחים צ' א' דמכשירין דפסח כגופי' דפסח וביומא ס' ב' דצורך פנים כפנים ובמנחות ז' א' דאי אין קומצין מכלי שע"ג קרקע וצריך להגביה הכלי מכח זה בקמיצה אזי גם ההגבהה מכלל העבודה ומהני גם מחשבת המגביה לפגל ולפסול עש"ה וע' תוס' ב"מ צ"ד א' ד"ה פרה מש"ש וי"ל דלאו דווקא בעידן עבידתייהו אלא בשעת הליכתן או אפי' מזמנים עצמן לילך ולעשות חשיב בעידן עבידתייהו עכ"ל וברשימותי הבאתי עוד מקומות רבות בזה בארוכה וע"כ כזה גם כאן גם ההגבהה והרבצה דהם הזמנת השחיטה וצורכה חשיבי מכלל מעשה השחיטה] והיינו דעניין הפסול כמ"ש התבואות שור בהסברת הדבר דמיבעי לן בשהי' וחלדה במיעוט בתרא דיפסלו דמה דחשוב גם המ"ב שחיטה ואף דהבהמה כבר כמתה חשיבא מ"מ כיון דמה ששוחט המ"ב מקרב מיתתה לכן גם הקירוב מיתה חשוב מיתה ומש"ה חשוב להיות לו שם שחיטה ע"ש ובתשובה הארכתי בזה ולפי"ז י"ל דזהו עניין פסול וטעם שהי' שאמרה ההלכה והיינו דאחרי שנעשה בה מעשה טריפות בשחיטת משהו דווקא או רוב הקנה הרי היא עומדת למות מטתה ע"י מעשה זו וכל שעה ושעה היא נחלשת יותר עד שתמות וא"כ שהיית הזמן עצמו מעתה הרי הוא קירוב מיתתה ע"י מקצת השחיטה שנעשה בה שכל שעובר זמן מה הרי היא נחלשת ומתקרבת אל המיתה יותר ויותר וע"כ הוי שהיית הזמן עצמו שחיטה ג"כ אלא דעכ"ז רק בשהיית זמן דשייך בי' שחיטה בפועל היינו שישחוט אדם בפועל אז הוא דמקבל הזמן עצמו ג"כ עניין זה בקירוב מיתתו ונחשב גם הוא שחיטה ומשא"כ בזמן קצר שא"א לשחוט בו בפועל א"א להזמן ג"כ לקבל השם שחיטה ומצינו דוגמתו בנטמא בעזרה דהחיוב בהשתחוה או ששהה בכדי השתחואה ע' שבועות י"ד ב' ושם ט"ז ב' ומדוע נתלה השיעור בכדי השתחואה ולא הוזכר זמנו בהדיא ואך עניין הדבר ג"כ דעיקר החיוב רק בהשתחואה דההשתחואה הוא ביטול לקדושה וכשמבטל עצמו עם הטומאה שבו לכן מתחייב ע"ז וע"כ עניין השיעור בשהי' בכדי השתחואה הוא ג"כ רק מפאת דהזמן עצמו שיש בו אפשריות השתחואה יש לשהיית הזמן עצמו ג"כ עניין ההשתחואה ולכן מתחייב גם על שהיית הזמן ועיקר הטעם רק מפאת דהוא זמן דכדי השתחואה ויש בו עניין ההשתחואה מכח זה וחשוב השתחוה וע"כ הוזכר בכדי השתחואה וכמבואר אצלי בזה במ"א בארוכה בעזרתו ית' וע"כ כזה גם כאן רק זמן שיש בו אפשריות שחיטה בפועל הוא דיש בשהיית הזמן

עצמו [במה שפועל עניין השחיטה בקירוב המיתה] עניין השחיטה ולא בפחות מזה ולכן בעי' שהי' כדי שחיטה דייקא ואז יש בשהיית הזמן עצמו שם שחיטה ויש שם עי"ז ב' שחיטות ממש שחיטת האדם ושחיטת שהיית הזמן ולכן פסיל מפאת ב' שחיטות וזה הרי הוא ב' שחיטות ממש ולא ב' חצאי שחיטה ודו"ק היטיב מאוד, ועי"ל טעם עניין פסול השהי' בפשיטות דבאמת אחרי שחיטת משהו דושט או רוב הקנה דנטרפת ואינה חי' תו אין חיותה חשוב ולא הי' ראוי לפסיקת חיות זה להחשב שחיטה כי היכא דהורג את הטריפה לא חשוב רציחה מטעמא דגברא קטילא קטל וע"כ מה דאצריך רחמנא בשחיטה שחיטת רוב ב' הסימנים א"כ עניינו על כרחך דאמרה תורה דגם פסיקת מיעוט חיות שיש בה עדיין ע"י השחיטה שם שחיטה עליו וא"כ י"ל דכך שיערה תורה דרק מיעוט חיות שיש בה אחר שחיטת המשהו כו' היא דחשיב פסיקתו להיות לו שם שחיטה ומשא"כ אם שהה בנתיים דבשהיית הזמן הרי כל רגע ורגע היא נחלשת יותר ומתמעט חיותה יותר וע"כ כך שיערה תורה דאם הי' שם שהי' כדי שיעור שנתנה כבר נתמעט חיותה בזמן ההוא עד שהחיות הנשאר אין חשוב עוד להיות לפסיקתי שם שחיטה ולכן השחיטה פסולה דהא חסר הגמר דאין שם רק ההתחלה ומשא"כ מה שגומר אחרי השהי' אין עוד שם שחיטה עליו ודו"ק ואין לומר דהא ע"י מקצת השחיטה ה"ל רק טריפה וא"כ מה בכך דנחלשה עוד ע"י שהיית הזמן והרי בהמה שנטרפה מהני בה שחיטה לטהר מידי נבילה אפי' שהתה בטריפותה זמן ארוך ומהני בה שחיטה אפי' ברגע האחרונה לפני מיתתה לטהר מידי נבילה והרי דחשוב שחיטה גם בכה"ג לטהר מיהת וא"כ שהי' בשחיטה נמי מדוע פוסלת השחיטה לגמרי ואין השחיטה מועלת כלל אפי' לטהר דז"א דשם בטריפה הא כל השחיטה בעניין זה דז"א ובאה רק לטהר וע"כ כך הגזה"כ דשחיטה כזאת בפסיקת חיות מועט מהני לטהר ומשא"כ בשהי' בשחיטה בעלמא דהתחלת השחיטה באה להתיר ואילו המקצת שאחרי השהי' יוכל רק לטהר לבד ולכן תו אין מצטרפין כלל ההתחלה והגמר ואפי' לא לטהר וכהך דבעי אילפא בחולין ל"ב ב' וס"ט א' וגזה"כ הוא כאן לומר כסברא הזאת אבל עכ"פ יש סברא וטעם בדבר ואינו חוקה גרידא בלי היות בה הבנת טעם כלל וא"ל דא"כ עכ"פ בשחיטת טריפה לא תפסול שהי' דז"א דכיון דברוב השחיטות דהם בכשירות השהי' פוסלת לגמרי לכן לא חילקה תורה תו בפסול שהי' ופוסלת שפיר בכל מקום לגמרי גם בטריפה דכזה מצינו בכמה דוכתי עניין לא פלוג גם בדאורייתא ע' לעיל אות ל"ט וע' תוס' זבחים ז' ב' ד"ה ריצה וברשימותי הבאתי עוד כמה דוכתי בזה]:

ועוד יש הבנה פשוטה בעניין השהי' דהתחלת השחיטה הרי הוא באמת מעשה טריפות בעלמא ורק דכשגומר הוי גם ההתחלה ממעשה שחיטה ואגמ"ל דהוא חלק שחיטה וע"כ כיון דא"א לעשות כל המעשה בבת אחת ממש וההכרח שיעשה במשך זמן וע"כ גם ההתחלה שפיר מן השחיטה ומשא"כ אם מפסיק באמצע נעשית אז ההתחלה מיד מעשה טריפות בעלמא ותו אינה נהפכת עוד להיות שחיטה ע"י הגמר שאחרי ההפסק דו"ק מאוד (וטעם שיעור השהי' בכדי שחיטה דכך שיערה תורה דבפחות מזה לא חשוב הפסק והוי כאילו שחט עדיין כסדר בלי הפסק ודו"ק היטיב ומצינו דוגמתו בעלמא בק"ש ותפלה למ"ד דאם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש הרי דשהי' לעשות הפסק בדבר הוא רק אם שהה כדי כל הדבר וע' מגילה י"ח ב' דבעי' מרישא לסיפא] וכך כאן הוי השהי' בשחיטה הפסק רק אם שהה כדי שחיטה ודו"ק] ויש צ"ע בזה באמת אסברת רש"י בהך דבן פקוע הבא על בהמה מעליותא והוליד דאין לולד תקנה דהוא משום דסימן שמצד האב שחוט ועומד וסימן שמצד האם ישחט עתה והוי שהי' בין סימן לסימן וזה צ"ע דמנ"ל דשהי' פוסלת בכה"ג דילמא רק בעלמא דכשהי' שהי' נשאר בנתיים התחלת השחיטה מעשה טריפות לכן תו אין נעשה שחיטה ומשא"כ כאן דמה שהסימן מצד האב שחוט זה הרי אין מתבטל ע"י השהי' דהא האמת הוא כן דהוא שחוט וא"כ מה שהוא מקצת שחיטה באמת ואין מתבטל מהיותו כן ע"י השהי' מאן לימא לן דמקצת שחיטה לא תצטרף למקצת אחר אפי' אחר כמה שנים ודו"ק ובאתי רק להעיר:

וגוף הך דבן פקועה דבא על בהמה מעליותא והוליד דאין לולד תקנה דכבר הארכנו בטעמו וי"ל עוד דהטעם דהא שמוטת הסימנים שנעקרו הסימנים ממקום חיבורן בלחי לא מהני בהו שחיטה ומ"ש הר"ן בשם הרמב"ן הטעם והובא בש"ך סי' כ"ד ס"ק כ"ד דמחמת העיקור הסימנים מתנדנדין וא"א שתשחט בהכשר הנה באמת הרי אין אנו זקוקין לזה דעיקור הוא הלמ"מ מה' הלכות שחיטה ולא דרשי' טעמא ואין לנו רק גוף ההלכה דכל שאין הסימנים מחוברין ללחי לא מהני בהו שחיטה וע"כ י"ל דסימני בן פקועה נמי לא שייך בהו תו שחיטה דכיון דהבן פקועה היתיר והוא אוכל וחיבורי אוכלין לאו חיבור הוא וכמאן דמיפרתי דמי ונחשב כאילו חלקיו חתוכים ופרודים זה מזה ורק נוגעים זה בזה כב' דברים נפרדים הנוגעים זה בזה ע' חולין ע"ג א' ופסחים פ"ה א' וע"כ אין כאן חיבור סימנים ללחי ולא מהני בהו שחיטה וע"כ גם בבן פקועה הבא על בהמה מעליותא והוליד כיון דחלק האב שבסימן אינו מחובר לחלק האב שבלחי כיון דהם מותרין והם אוכל ואין חיבורן חיבור וע"כ תו שפיר לא מהני שחיטה בסימן כלל ואף דלגבי עיקור סימנים די אם מחוברין אפי' במיעוט היינו רק משום דכשמחובר

במיעוט הדר בריא וסופו להתחבר כולו ונידון ע"ש סופו וחשוב כמחובר כולו ע' ש"ך סי' כ"ד סקכ"ה ומשא"כ כאן דעניין הפירוד לא הדר בריא וישאר מפורד תמיד לכן שפיר לא מהני שחיטה, ואל יהא הטעם הזה קל בעיניך דכיון דחיבורי אוכלין לא הוי חיבור כש"ס פסחים וחולין הנ"ל עש"ה ע"כ הוי כאילו חלק האב שבסימנים לא הי' מחובר בבהמה והוא נחשב רק מונח בבהמה אבל לא מחובר בה ואין מועיל השחיטה בו להתיר הבהמה והיינו נמי עניין עיקור סימנים דהוא בפירוד ממש שנפרדו הסימנים ממקום עיקר חיבורן בבהמה דלא מהני בהו תו שחיטה להתיר הבהמה כיון דאין להם חיבור לה וכך גם בהך דבן פקועה יש עניין זה עוד ביותר דחלק האב שבסימן חשוב לגמרי חתוך מכל צדדיו מחלק האב שבבהמה ודו"ק היטיב מאוד:

נ

בסי' כ"ד בט"ז ס"ק יו"ד כ' הוכיחו זה בתוס' פ"ק דף ט' מכת קושיא שהקשו פשיטא שלא מהני בי' שחיטה כיון שכבר נטרף כו' עכ"ל והנה קושי' זו סתמא כמו שהעתיקה הט"ז דל"ל ההלכה דעיקור סימנים פוסל השחיטה תיפוק לי' דכבר נטרף הא אינה קושי' דהא איצטריך ההלכה לומר שאינה שחיטה כלל ואפי' לטהר מידי נבילה ואך כוונת התוס' חולין ט' א' שם ד"ה כולהו דכתבו וא"ת פשיטא דלא מהני בי' שחיטה שכבר נטרף צ"ל כוונתם לדקדק על דברי הגמ' שם דאמר כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו ואילו הן הלכות שחיטה שהי' דרסה חלדה הגרמה ועיקור וע"ז הוקשה להם דהא הגמ' מצרכת שידע הלכות שחיטה ומשמע דאפי' יודע הלכות טריפות כל שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו וע"ז חשיב גם עיקור וע"ז הוקשה להם דאמאי הרי אם יודע דיני טריפות אפי' אין יודע הלכת שחיטה דעיקור ג"כ ראוי שיהי' מותר לאכול משחיטתו דהא אין לחוש דשמא סימנים אלו היו עקורים מהלחי והוא לא ידע שזה פוסל השחיטה דז"א דכיון דיודע דיני טריפות א"כ הא עכ"פ ידע דזו טריפה היא וא"כ הרי לא הי' מאכילה לנו ונותנה לנו לאכילה רק הי' מודיע שהיו סימנים שלה עקורים והיא טריפה ושהוא שחט רק לטהרה מידי נבילה וא"כ הרי שפיר ראוי שיהי' מותר לאכול מן השחיטה כל כמה שאין אומר שנעקרו הסימנים דהא וודאי לא נעקרו דאילו נעקרו הי' מודיע שנעקרו מפאת הטריפות עכ"פ זהו קושית התוס' וע"ז תירצו דבאמת גם טריפה לא הויא רק דלא מהני בהו שחיטה וא"כ מי שאין יודע הלכות שחיטה הרי סבור שכשרה לגמרי לאכילה אבל מגוף ההלכה וודאי דלא קשיא להו לתוס' כלל דהא ההלכה אצטריכא בלא"ה לעניין לטהר מידי נבילה וז"פ:

נא

בסי' ג' סעיף א' דשחיטה אינה צריכה כוונה כלל והוא נלמד מקרא ע' בט"ז ויש לנו לדרוש טעמא דקרא בזה דהא שחיטה בעינן בגילוי ע' חולין ל' א' בעינן שחיטה מפורעת כו' וכן חלדה שהסכין טמון ואין נראה ששוחט השחיטה פסולה וע"כ נ' דזה ג"כ עניין שאין השחיטה צריכה כוונה שאילו הית' צריכה כוונה והית' הכוונה מעכבת א"כ הרי תו לא הי' עניין השחיטה בגילוי שהרי מעשה השחיטה עצמה לא מהני רק עם הכוונה והכוונה הרי אינה נגלית וע"כ הא א"א לשחיטה שתוצרך כוונה, ועוד ביותר ביאור דהי' זה חלדה ממש דכי היכא דהסכין הפועל השחיטה אם הוא נחלד וטמון דבר זה פוסל השחיטה כך אילו הית' הכוונה מעכבת בשחיטה הרי גם הכוונה פועלת השחיטה דו"ק מאוד והכוונה הרי היא חלודה וטמונה במוח והי' לו ג"כ לפסול השחיטה דהרי כאן חלדה ממש בכוונה הפועלת השחיטה כמו בחלדה בסכין ודו"ק היטיב מאוד וא"ל דטעם זה שייך רק לעניין דיעבד ולא לעניין שלא יוצרך גם לכתחלה כוונה דז"א דהא שחיטה אינה מצוה בעצם דאי בעי לא אכיל ולא שחיט והיא רק מתרת וע"כ בכל כה"ג לא שייך עניין לכתחלה דכיון דאין מעכב ומתיר בלא זה הרי נעשית מצוותו ע' תוס' נדה ס"ו ב' ד"ה כל וז"פ ואין לומר דא"כ מדוע בעי שחיטת קדשים כוונה הרי גם שם בעינן שחיטה מפורעת וחלדה פוסלת דז"א דבקדשים נמי הרי אין שם הצרכת הכוונה מפאת עניין השחיטה דאפי' יזרוק סכין לנועצו בכותל וישחוט קרבן בהליכתו השחיטה כשיר' ואין הקרבן נבילה ורק הוא פסול בקדושה שבו דמתעסק פסול בקדשים והוא פסול בקרבן אבל אינו פסול בשחיטה ושפיר השחיטה נגלית וז"פ, ועוד דבקדשים הוי לגמרי נגלה דאנן סהדי שכיוון כוונה הראוי' דאל"כ הרי הוא מטריף קדשים ופוסלם ועובר אעשה דשימור ומשא"כ בחולין ע' תוס' ע"ז י"א א' ד"ה עיקור ואפי' לרש"י שם דאסור להטריף בהמה טהורה גם בחולין משום בל תשחית מ"מ הא זימנין דלא שייך בל תשחית דמשכחת שוחט וצריך לדם ע' חולין כ"ז ב' וא"כ הא אין ראי' דמתכוון לשחיטה וכן מותר לשחוט חולין להאכיל לכלבו אם צורך הכלב יש בו שיווי יותר ואין לו בשר אחר להאכילו ואין אז משום בל תשחית וא"כ עכ"פ הרי אין נגלה כוונתו לשחיטה מתרת ומטהרת דשמא כוונתו למיתת הבהמה בעלמא וממיתה כך ע"י חתיכת הסימנים בשביל צורך לדם או לכלבו ומשא"כ בקדשים דאסור להמית קדשים ואפי' לפוסלם בשום פנים לכן שפיר גם הכוונה נגלית מפאת החזקת כשרות שכיוון וכמובן:

ולפי"ז מה שכ' הרא"ש דבעי' עכ"פ כוונת מעשה בשחיטת חולין דוזבחת הוי לכל הפחות כמו ועשית הנה לפי דרישת הטעם שלנו הנ"ל גם כוונת מעשה אין ראוי שיוצרך

דגם זה הוי חלדה בכוונה וכמובן וכך היא סתימות דברי הש"ע דא"צ אפי' כוונת מעשה רק כח גברא וע' בט"ו סק"א דדבריו בזה מעורבבים קצת ע"ש:

נב

בסי' כ"ח במחבר סעיף י"א דכסהו הרוח וחזר ונתגלה חייב לכסות וכן שם סעיף ט' דבדם שנפל לתוך מים ויש בו מראית דם חייב לכסות [אף דקמא קמא בטל משום דחוזר וניעור כשיש בו מראית דם לבסוף] ומשמע הסתמות להדיא דחייב לכסות מטעם וודאי וצריך לברך כבכל כיסוי, ובפרי חדש תמה מגמ' ע"ז מ"ז א' דמבואר דהוא רק חיוב מספק דמספקינן אי יש דיחוי אצל מצוות או לא [וכן הוא ג"כ בסוכה ל"ג א'] וא"כ הא צריך לכסות בלא ברכה וכ' כן בפשיטות להלכה דלא יברך ע"ש והנה לכאורה דבריו צדקו מאוד והוא פליאה עצומה על המחבר דסתימות ל' המחבר חייב לכסות משמע להדיא דחייב לכסות סתמא כבכל כיסוי בברכה וזה נגד ש"ס הנ"ל בע"ז ובסוכה, ואולם הנה באמת יוקשה זה ג"כ על המשנה עצמה בחולין פ"ז א' כסהו הרוח חייב לכסות והכוונה אחזר ונתגלה וק' ג"כ דלמה תני סתמא חייב לכסות דמשמע מטעם וודאי ובברכה והול"ל חייב לכסות מספק או יכסנו בלא ברכה והרי הברכה הוא איסור דהוי ספק ברכה לבטלה וא"כ לא הו"ל לסתום ולמיתני בל' כזה המביא לידי מכשול דמשמעות הסתמיי חייב לכסות הא הבנתו וודאי דיכסה בברכה דמאין אית לי' ללומד המשנה לאסוקי אדעתי' דספוקי מספקא לי' לתנא אי יש דיחוי אצל מצוות ומספיקא הוא דקמחייב והוא תימה גדול:

והנה ל' הגמ' בסוכה שם בעי ר' ירמי' נקטם ראשו מעיו"ט ועלתה בו תמרה ביו"ט מהו יש דיחוי אצל מצוות או לא ותיפשוט לי' מהא דתנן כיסהו הרוח חייב לכסות וארבב"ח אר"י לא שנו אלא שחזר ונתגלה כו' והוינן בה כי חזר ונתגלה אמאי חייב הואיל ואידחי אידחי וא"ר פפא זאת אומרת אין דיחוי אצל מצוות, דר' פפא גופא תיבעי לי' מיפשט פשיט לי' דאין דיחוי אצל מצוות לא שנא לקולא (להכשיר הדס שנקטם ראשו כו') לא שנא לחומרא (לחייב בכיסוי) או דילמא ספוקי מספקא לי' לחומרא אמרי' לקולא לא אמרי' תיקו עכ"ל הגמ' והנה יש תימא לכאורה גם בדברי הגמ' דל"ל לתלות הספק בדר' פפא הרי הספק בדברי המשנה עצמה אי מספיקא הוא דקמחייב תנא לכסות או מטעם וודאי דפשיטא לי' לתנא דאין דיחוי:

וע"כ נ' דבאמת ל' המשנה דתני סתמא חייב לכסות משמע וודאי חיוב וודאי בברכה כנ"ל ובזה אין לספק כלל אלא דלגבי חיוב כיסוי יש טעם לומר דלא שייך דיחוי לעשות פטור הואיל ונפטר בנתיים מן החיוב דהא דיחוי אינו סברא חיצונית רק נלמד מכי

משחתם בהם מום בם בהם הוא דכי עבר מומן ירצו הא שאר כל הפסולין הואיל ונדחו ידחו וא"כ הא אין לימוד רק על פסול החפץ דומי' דמום דאף דנסתלק הפסול מ"מ כבר נדחה ומשא"כ לגבי חיוב ופטור לומר דנדחה החיוב הואיל וכבר הי' פטור בזה הא ליכא קרא כלל לומר דיחוי כזה וע"כ רק לעניין פסול חפץ הוא דאיכא לספוקי גם בחפץ של מצוה דאע"ג דקרא כתי' רק בקדשים מ"מ י"ל דמדמינן בזה חפץ של מצוה לחפץ של קדושה וע"כ בנקטם ראשו בהדס ג"כ דהי' פסול בחפץ שפיר שייך לומר ג"כ דאף דעבר הפסול אינו נכשר עוד אח"כ דומי' דמום שעבר בקרבן וכמובן ומשא"כ לגבי פטור מחיוב דבקדשים גופייהו ליכא קרא ע"ז וראוי לומר בקדשים גופייהו דלעניין החיוב להביא קרבן ולהקריבו לא אמרי' דיחוי דהואיל ונפטר מן החיוב כו' א"כ מהי תיתי לומר דיחוי כזה וע"כ נ' דהש"ס דייק רק מלישנא דר' פפא דאמר דרך כלל זאת אומרת אין דיחוי אצל מצוות דאילו הי' כוונתו דרק כה"ג הוא דאין דיחוי לפטור מחיוב אבל אין כוונתו לעניין הכשר החפץ לא הול"ל סתמא אין דיחוי אצל מצוות רק הול"ל אין דיחוי אצל מצוות לפטור ואילו הל' סתמא אין דיחוי אצל מצוות משמעותו דגבי מצוות אין נוהג תורת דיחוי כלל דכל תורת דיחוי הוא רק בקדשים אבל לא אצל מצוות וא"כ הא גם לעניין פסול החפץ אין דיחוי גבי מצוות ואי דהיכא דייק ר' פפא זה מן המשנה כדאמר זאת אומרת הא המשנה רק לעניין פטור מחיוב איירי י"ל דבאמת הא גם לעניין הכשר החפץ הא קרא כתי' רק בקדשים ואילו מצוה הא זוטר מעלתה מקדושה ואפשר להיות דאף דבעניין הקדושה של החפץ אמרי' דיחוי ע"י הפסול מ"מ בעניין יצוה שבו ל"א דיחוי ואין ללמוד מצוה מקדושה וא"כ אם באת לומר דיחוי ב"ה אצל מצוות על כרחך לומר דאף דקרא רק בקדושה כתי' מ"מ אחרי דגלי קרא עניין דיחוי גילוי מילתא בעלמא הוא ויש לנו לומר גם עתה רק כאילו הי' בלתי מעורב בהאחר וא"כ הא אין כאן רק היכיר הבשר בפ"ע והחלב בפ"ע בלתי מעורבים כלל ולאכול בשר וחלב אפי' יחד בהיותם בלתי מעורבים כלל הא שרי שפיר ורק בבליעה בתבשיל כשיש נתינת טועם אז נרגש טעם בשר בחלב לא בשר בפ"ע וחלב בפ"ע רק כמו שהחלב יש לה טעם בפ"ע ע"י בליעת הבשר בה שנתן בה טעם ונרגש טעמה בשינוי ע"י ההרכבה מחלב גרידא שחלב זו אין לה טעם חלב גרידא רק טעם מורכב מעירוב בשר בחלב וכך הטעם המורכב הזה נרגש גם בתבשיל וכשאוכלין התבשיל אוכלין עי"כ בשר מעורב בחלב במה שמרגישין טעם המורכב העירוביי הזה וזה הא הוא שפיר איסור בב"ח וע"כ אסור ומשא"כ כאן בהעמדה דליכא נתינת טעם ואן רר היכיר פעולת ההעמדה ע"כ כיון דאין אל העירוב עניין העמדה בפ"ע רק שהחלב מעמדת כמו שמעמדת לעצמה ועור הקיבה

שבה מעמיד כמו שמעמיד בעצמו א"כ הא נפרדו איפוא זה מזה וכשאוכלין הגבינות הוי כאילו אוכלין בשר בפ"ע וחלב בפ"ע בלתי מעורבין כלל ושפיר שרי דו"ק היטיב מאוד כי הדברים עמוקים וא"כ הא נכונים דברי הש"ך דיש חילוק בזה בין בב"ח לשאר איסורים דבב"ח לא שייך עניין מעמיד כיון דאינו איסור מגופו רק שלא נתן הסברה לדבר דהא גוף החלב נאסרת ולהנ"ל שפיר יש הסברה לדבר וכנ"ל:

ועד"ז הנה יש לקיים גם מ"ש הש"ך עוד דיש חילוק בזה בין בב"ח דאוריתא היינו שנאסרו ע"י בישול לבין בב"ח דרבנן שנאסרו ע"י מליחה וזה דבאמת גוף דמיון התה"ד שדימה חלב שנפרד הבשר ממנה וכן להיפוך לכלאי בגדים שנפרדו חוטי הצמר מבגד הפשתן שכל אחד חוזר להיתיר נלענ"ד דיש חילוק גדול בין הנושאים וזה עפמ"ש התוס' בע"ז מ"ט א' בעניין גידולים דרק גידולי איסורי הנאה אסורים ולא גידולי איסורי אכילה דמה שאוכלין הדבר הגדל הרי אין אוכלין בזה את הזרע ורק שנהנין בזה מ הזרע דלולי הזרע לא הי' לו הדבר הגדל ונמצא שבאכלו הגידולין הוא נהנה מהזרע לא אוכל הזרע וע"כ אין איסור בגידולין רק באיסורי הנאה ולא באיסורי אכילה עש"ה ויש כזה עוד בכמה דוכתי הבאתים באתוון דאוריתא בכלל שינוי באיסורים ולפי"ז הנה יש חילוק גדול ומבואר בזה בין כלאי בגדים לבב"ח דבאמת כיון שנאסרה החלב ע"י בליעת הבשר בה לכן אף בהפרד ממנה הבשר מ"מ כשאוכלין החלב הרי נהנין מהוייתה הקדום כשהית' אסורה עדיין דלולי הוייתה הקדום הא לא הית' גם עתה ונמצא שבאכלו אותה עתה הוא נהנה מהוייתה הקדום ולא גרע מה שהוא הדבר עצמו מגידולי הדבר דאמרי' דאכילת הגידולין הוי הנאה מן הדבר שגדלו ממנו וכ"ש הדבר עצמו דחשוב נהנה ממנו מהוייתו הקדום וכמובן וא"כ הא שפיר ראוי שיהי' איסור בזה בבב"ח אף שבכלאי בגדים אין איסור וזה דהא כלאי בגדים מותרין בהנאה ורק בלבישה אסורין וא"כ כשלובש הפשתן אחר שנפרד הצמר ממנו הא אין לובש הפשתן הקדום שהי' בו הצמר ורק נהנה מפשתן הקדום כו' שלולי הי' אז הפשתן הא לא הי' גם עתה ונמצא נהנה מהוייתה הקדום ונמצא איפוא שהוא רק נהנה מפשתן שצמר מעורב בו אבל לא לובשו והנאה מפשתן שצמר מעורב בו הא שרי וע"כ שפיר אין איסור בזה והוי ממש כגידולי איסורי אכילה דמותרים וכנ"ל ומשא"כ בבב"ח דאסור בהנאה וא"כ גם כשנפרד הבשר מן החלב ואוכל החלב נהי דאין אוכל החלב הקדומה שהי' בשר בלוע בה מ"מ הא נהנה ממנה והנאה מבב"ח הא ג"כ אסור וא"כ הא שפיר החלב גם אח"כ אסורה מפאת הנאה עכ"פ דו"ק היטיב מאוד וא"כ הא בטלו דברינו הנ"ל דאין איסור מפאת מעמיד בבב"ח כיון דבעניין ההעמדה חשיבי נפרדו זה מזה דז"א דגם אחרי הפרידה הא יש איסור עדיין מפאת הנאה עכ"פ

וכנ"ל ולפי"ז בבב"ח דרבנן שנאסר רק ע"י מליחה וכדומה דקיי"ל דכל בב"ח שאין אסור מה"ת מותר בהנאה כמבואר בסי' פ"ז שם א"כ תו הא קמה סברתנו וא"כ שפיר קמי דברי הש"ך דבבב"ח דרבנן מיהת אין לאסור מפאת מעמיד וכנ"ל ודו"ק היטיב בכ"ז כי הדברים עמוקים:

עח

בעניין אחזוקי איסורא לא מחזקינן, הארכתי כבר בכמה אותיות וע"ע בפתחי תשובה סי' פ"ז סקט"ו בשם שו"ת בל"י והובא גם בפמ"ג שם ע"ש וע"ע סי' נ' סעי' ב' בהג"ה ואין לאסור שניהם שמא נתהפך השפוד דבדיעבד לא מחזקינן איסורא עש"ה:

עט

בש"ך סי' פ"ח סק"ב ע"ש בעניין אי מותר להעלות בשר נבילה על השלחן שאוכלין עליו בשר שחוטה ע"ש שהאריך ולענ"ד מכל המקומות שהביא מתראה רק דין וכלל אחד דרק כשעולין על השלחן ב' דברים שכל אחד בפני עצמו נאכל כגון בשר וגבינה דמותר לאחד לאכול הבשר ולהשני הגבינה ואפי' אין שם רק אדם אחד מ"מ הא לפני התחילו לאכול שניהם מותרים לו ומותר לו להתחיל לאכול זה או זה איזה שרוצה ע"כ דעתי' אתרוייהו ויש לחוש שיטעה לאכול גם שתיהם יחד וכן במודר ומדיר דזה אוכל משלו וזה משלו וזה משל זה אסור וכן עכו"ם המעלה חמץ על שלחן ישראל בפסח דהעכו"ם אוכל החמץ והישראל מאכלים של עצמו והישראל בחמץ אסור אז הוא דגזרי' מתוך שכל אחד בפני עצמו נאכל שמא יבואו לידי טעות ויאכל בשר וגבינה יחד או המדיר גם משל מודר או הישראל את החמץ וכל כיוצא בזה אבל בשר נבילה העולה על השלחן שאוכל עליו שחוטה ואין שם עכו"ם האוכל הנבילה דהנבילה אין נאכלת כלל לשום אדם ולאו דעתי' עלה כלל לאכילה דהא היא אסורה לא עלה על הדעת בכמו זה לחוש שמא כשיאכל שחוטה המותרת יטעה לאכול גם הנבילה האסורה וז"פ לענ"ד:

פ

בש"ך סי' צ' סק"ד מש"ש א"נ הוא בכלל מ"ש שמשערין אותו בס' שמשמע שמשערין הכחל עצמו בס' עכ"ל, דוגמת זה בפסחים צ"ה א יעשו אותו במצות שבגופו הכתוב מדבר דאותו משמעותו גופו וכך כאן ל' אותו משמע גוף הכחל לא מאי דנפק מיני בד:

פא

בעניין כל מילתא דלא רמיא עלי' דאינש לאו אדעתי', ע"ע ט"ז סי' צ"ד סקי"ב בשם מהרש"ל וגם משם ק' על הנוב"י שהבאתי כבר ואולם בש"ך שם סקכ"ח הביא דברי

המהרש"ל וכ' דדברי המחבר והרב עיקר ע"ש וע"ע ט"ז סי' צ"ו סק"ד וע' פתחי שם סי' צ"ד סק"א:

פב

בעניין אחזוקי איסורא לא מחזקינן, הארכתי כבר וע"ע ש"ך סי' צ"ז סק"ב ע"ש שכ' ל' לא מחזקינן איסורא כו' ועכ"ז לא התיר שם מפאת זה רק מפאת ס"ס עש"ה:

פג

בעניין דשיל"מ, כבר הערותי בכתבי חרפי דמדוע דשיל"מ בטל באינו מינו בס' הא לפעמים נותן טעם גם ביותר מס' רק דעפ"י רוב אין נותן טעם ביותר וא"כ בדשיל"מ הא לא אזלי' בתר רובא ולעניין רובא הא אין חילוק בין מינו לאינו מינו וכמובן ודבר זה דלפעמים נותן טעם גם ביותר מס' מבואר בש"ך סי' צ"ח סק"ד דמה"ט למחבר אפי' יש ס' צריך לתתו לקפילא דשמא נותן טעם אף דיש ס' וצריך לברר ע"י קפילא כיון דאפשר לברר ע"ש וע"ע בש"ך שם סקכ"ח דאם נותן טעם אפי' ביותר מס' וודאי דאסור וא"כ משמע ג"כ דמשכחת שיהי' כן והא דמהני ס' היינו רק משום דעפ"י רוב אין נותן טעם ביותר וע' בט"ז שם סקי"א כ' באמת דזה טעם ביצה שנולדה ביו"ט וליבנו בו מאכל דאינו בטל מפאת דכיון דהוא דשיל"מ חיישי' שמא נו"ט גם ביותר מס' ורק שהט"ז כ' זה רק בביצה דיש עוד טעמא דחזותא וגם עביד לטעמא ע"ש ובאמת הא ראוי לומר כן בכל דשיל"מ וכנ"ל וכבר דנתי בזה בט"ז הנ"ל בכתבי חרפי:

פד

ע' לעיל אות ע"ו דהארכתי בסברת מהרש"ל המובא בט"ז סי' פ"ז דאין אוסר בבב"ח רק בשר שיש לו טעם בשר משא"כ בשאר איסורים בבשר מן החי וכה"ג בעי' רק שם בשר ולא טעם בשר עש"ה וע"ע ט"ז סי' צ"ח סקי"א מש"ש דאף דשומן עביד לטעמא ואין לו להתבטל בשאר איסורים מ"מ בבב"ח בטל שפיר כיון שאין האיסור מצד עצמו רק מצד התערובת כו' עש"ה ואין כוונתו מובנת לכאורה דהך דעביד לטעמא הרי הוא רק מפאת הטעם ועל כרחך דחשוב טעם אף דהוא יותר מס' וא"כ גם בבב"ח מדוע לא יאסור אחרי שנותן טעם וטעמו חשוב טעם ונ' כוונתו ג"כ כמהרש"ל הנ"ל דבבב"ח בעי' טעם בשר דייקא וע"כ בשומן כה"ג דאילו הי' בשר לא הי' טעמו נרגש עוד ומה שנרגש הוא רק מפאת דהוא שומן וטעם שמנונית נרגש גם ביותר מס' לכן אין כאן טעם בשר עוד רק טעם שומן ושפיר אין אוסר בבב"ח דאף דנרגש טעם הפליטה מ"מ כיון שאין לה טעם בשר רק טעם שומן דהא טעם בשר אין נרגש ביותר מס' ולכן אין אוסרת דו"ק היטיב מאוד ואולם נ' לכאורה עוד סתיר' על סברא הנ"ל דבבב"ח בעי' טעם בשר מגמ'

חולין גבי להוציא את הדם ול"ל קרא הא וודאי דדם אין לו טעם בשר דדם בבשר משמע בכמה דוכתי דאוסר מדאוריתא בנו"ט ועל כרחך דאין טעמן שוה וטעם דם הוא טעם אחר מטעם בשר וא"כ הא בלא"ה אין ראוי שיאסור באיסור בב"ח ובאתי רק להעיר:

פה

בש"ע סי' צ"ט סעי' ה' בהג"ה ואסורים למכרו כו' וע"ש בש"ך סקי"ב ומ"ש עליו הפר"ח ותלי"ת קיימתי הערת הפר"ח מהך דב"מ דייך שקנסת עליהם מכיר' מסברא דנפשאי מיד בלמדי דברי ההג"ה ואולם עכ"ז יש לקיים דברי ההגה דהם מן הארוך וי"ל דסברת הארוך דהך דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא משום איסור סחורה בדברים האסורים והיינו דמה שבא להרויח האכילה דעתה אין לו האכילה חשוב סחורה וכמ"ש כבר בזה למעלה אות ע"ד וע"כ גם אם יהי' מותר למוכרו מפאת היתיר האכילה ביוקר נמצא דהי' לו ריוח ע"י הביטול שלא הי' לו זולת הביטול היינו המכיר' ביוקר כו' וא"כ הא שפיר סחר ואכתי אית בי' איסור בביטול מפאת סחורה וע"כ אף דלא יבא לבטל משום ריוח מועט דמכיר' מ"מ ס"ל לארוך דאין הדין דאסור למבטל כו' כלל משום קנס דנאמר דדייך שקנסת עליו מכיר' ותו לא יבא לעשות כך וא"צ לקנוס יותר רק הא דאסורה האכילה למבטל וכן המכיר' ביוקר כו' הוא כדי שיתוקן האיסור שעבר בביטול דכל האיסור רק משום סחורה בדברים האסורין וכיון דעדיין אסור לו האכילה כו' וגם המכיר' ביוקר כו' נמצא דלא הרויח כלום ע"י המכיר' ולא סחר כלום וע"כ אמרו חכמים דאסור כדי שיתוקן האיסור וע"כ שפיר גם המכיר' אסורה דאל"כ אכתי הא לא הי' מתוקן האיסור כיון דסחר ריוח המכיר' וכנ"ל ומשא"כ בהך דב"מ דאיירי בבהמה מותרת ולא שייך שם איסור סחורה בדברים האסורין במעשה הסירוס והוא רק איסור גרידא דאסרה תורה לסרס בהמה וא"כ מאי דאסרינן בעבר וסירס הוא רק משום קנס ולא כדי שיתוקן האיסור דאין כאן שום תיקון כלל דאין מה שבא להרויח איסור כלל דהא מותר להרויח בבהמה טהורה ורק גוף מעשה הסירוס אסור וזה הא כבר נעשה ואין שם רק קנס על שעבר עביר' וכדי שלא יורגלו לעשות כן וע"כ מפאת קנס שפיר דייך שקנסת עליו מכיר' דבשביל ריוח מועט דמכיר' ג"כ תו לא יבא לעשות כן דו"ק היטיב כי זה נכון מאוד ביישוב דברי הארוך מהך דב"מ:

ובהיותי בזה נלענ"ד דיש לחדש דגם לדעת הראב"ד דהא דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא מה"ת מ"מ עתה גם לראב"ד הוא רק איסור דרבנן וזה דסברת הראב"ד דהוא דאוריתא הוא מפאת איסור סחורה בדברים האסורים וס"ל לראב"ד דהוא דאוריתא וכמ"ש בשו"ת הרי"מ וכמ"ש בזה למעלה באות ע"ד וע"כ עתה אחרי דאסרו חכמים גם אחר הביטול לו

ולמי שנתבטל בשבילו וגם המכיר' ביוקר כו' וא"כ נמצא דלא סחר כלום ואף דהרויח היתיר האיסור מה"ת מ"מ היתיר איסור לא מיחשיב סחורה וע' בכורות י"ב ב' ואינו עניין לכאן] ורק הריוח ממון בפועל שיהי' לו הוא דמיחשיב סחורה וכיון דבפועל עדיין אין שם ריוח ממון כיון דמפאת האיסור דרבנן עכ"פ לא יוכל לאכול ולא למכור כו' ובעניין דין ושיווי ממון מהני מניעת האיסור דרבנן גם מה"ת דלא למיחשיב ממון כמו דמקדש באיסורי הנאה דרבנן אינה מקודשת גם מה"ת וא"כ נמצא דאין כאן ריוח כלל בפועל גם מה"ת ואין כאן רק היתיר האיסור מה"ת אבל לא ריוח בפועל דלא הרויח בפועל דבר לא האכילה ולא המכיר' וע"כ היתיר האיסור לבד לא מיחשיב סחורה וע"כ עתה אחרי שאמרו חכמים דאם מבטל הוא אסור לו ולמי שנתבטל בשבילו כו' ואין כאן סחורה עוד לכן גם להראב"ד אין איסור בביטול רק מדרבנן ובאתי רק להעיר:

פו

בעניין אחזוקי איסורא לא מחזקינן, הארכתי וע"ע בט"ז סי' צ"ט סקי"א ובש"ך שם סקט"ז ושם ג"כ העניין דאף דאפשר לברר ע"י השאלה והחקירה א"צ לברר כלל דאמרי' מהיכא תיתי שהוסיפו עליו אח"כ ואחזוקי איסורא לא מחזקי' עש"ה:

פז

בט"ז סי' צ"ט סק"ז מש"ש דהיינו דווקא בא"א בעניין אחר צ"ע דאפי' באפשר הא קיי"ל דאפשר ולא קמיכוון שרי וע"ע בט"ז שם סקט"ו בשם הר"ן ע"ז דבאינו מתכוון לבטל רק להכשיר הכלי שרי ואין לדקדק מזה להתיר ביטול איסור באין מתכוון לבטל אפי' בפ"ר דשם הוא פ"ר דלא ניחא לי' וכן דיקדק שם הר"ן בלשונו במ"ש אבל במתכוון להכשיר הכלי ואינו נהנה מהאיסור שרי והיינו דכיון דאינו נהנה מהאיסור ה"ל פ"ר דלא ניחא לי', וע"ש סברת הרשב"א ודעמי' דבאיסור מועט בכלי שדרכו להשתמש בשפע ליכא משום אין מבטלין כו' ע"ש והדבר צריך טעם דמה עניין דרכו להשתמש בשפע להועיל לעניין איסור אין מבטלין ומשמע לכאורה דסבירא להו טעמא דאין מבטלין דגזרו חכמים שלא יערב ויבטל דשמא יערב פעם ולא יהי' בו כדי ביטול וע"כ בכלי שדרכו להשתמש בשפע הא ליכא חששא זאת ואולם דוחק באמת לומר דזה טעם אין מבטלין דהבא לבטל ולהתיר וודאי הא מדקדק לערב בכדי ביטול כדי שיותר ואולי כוונתו דבלא"ה ליכא שם משום אין מבטלין כו' דהוא רק מבשל בהקדירה ואין מתכוון לבטל הבליעה אשר בקדירה ואולם עכ"ז הי' לנו לחוש שמא יבשל פעם ולא יהי' כדי ביטול דבשאר מבטל בידים כדי שיותר ליכא באמת חששא זאת דכיון דמתכוון להתיר וודאי מדקדק שיהי' בכדי ביטול ואך כאן דאין כוונתו לבטל תו אדרבה דבר זה ראוי שיגרום איסור מטעם

אחר דשמא יבשל ולא יהי' כדי ביטול הבליעה כיון דאין כוונתו על ביטול הבליעה וא"כ ממ"נ אסור דאי כוונתו ודעתו על ביטול הבליעה הא אסור משום אין מבטלין ואי אין כוונתו ודעתו על הבליעה תו יש לחוש שמא יבשל ולא יהי' בתבשיל כדי ביטול הבליעה וע"ז אהני הא דדרכו להשתמש בשפע דאין לחוש שמא יבשל ולא יהי' כדי ביטול דהא אין דרכו בכך ודו"ק ואולם ל' הרשב"א שם אין מורה על כוונה זאת רק דהא דדרכו להשתמש בשפע מהני להתיר גוף איסור אין מבטלין כו' וצ"ע הבנת הדבר:

פח

בעניין אחזוקי איסורא לא מחזקינן, הארכתי כבר וע"ע ברמ"א סי' ק"ד סעי' ב' מש"ש ולא מחזקינן איסור שמא הי' השומן רך כו' ע"ש דהתחלת דבריו משמעין מפאת אחזוקי איסורא לא מחזקינן וכיון דעתה הוא קשה אין להחזיק איסור דכשנפל הי' רך ואילו סיום דבריו דמתיר רק מפאת ס"ס עש"ה וכבר הבאתי כזה הש"ך:

פט

ע' לעיל אות פ"ד דהקשיתי אסברת מהרש"ל דבעי' טעם בשר לעניין בב"ח משא"כ לעניין בשר מן החי והקשיתי מהך דחולין גדי להוציא את הדם דל"ל קרא הא דם אין לו טעם בשר וכמ"ש למעלה נתיישבתי דאדרבה מכאן יש ראי' למהרש"ל דבאמת הא ק' דעל כרחך סוגי' דחולין הנ"ל הא סוברת דדם הוא בכלל בשר דהא בחולין שם גדי מיותר הוא דקדריש ומשמע דאילו הי' נאמר רק פעם אחד גדי הי' דם בכלל וא"כ על כרחך דס"ל דדם הוא בכלל בשר דיש ספק בזה בכמה דוכתי כמ"ש התוס' בכ"ד וסוגי' זו על כרחך ס"ל דהוא בכלל בשר וכנ"ל [ותיבת גדי הוא כתיבת בשר רק דדיבר בהווה וכמ"ש כבר] וא"כ תו הא ק' להיפוך דאיך אימעוט דם מיתורא דגדי הא גם דם הוא גדי ומה משמעות יש כאן למעט ועל כרחך דכוונת הדרש הוא כך דהייתור מורה דבעי' בדקדוק יותר עניין גדי ולא סגי בשם גדי לבד רק בעי' גם טעם גדי והוא כמו אם אינו עניין דאא"ע לגדי תנהו עניין לטעם גדי היינו טעם בשר וע"כ שפיר נתמעט דם דאף דהוא בשר מ"מ הא אין לו טעם בשר [מדאוסר בבשר מבשא"מ מדאוריתא בנו"ט וכמ"ש כבר] וזהו עניין הדרש גדי להוציא את הדם וא"כ הא נשמע מכאן דיתורא דגדי מוציא את שהוא בשר ואין לו טעם בשר דאינו איסור בבב"ח וזהו רק בבב"ח דאיכא יתורא דגדי ומשא"כ לעניין בשר מן החי דליכא חיבת בשר מיותרת וכתי' רק חד זימנא בשר לכן בעי' שפיר רק שם בשר לחוד ולא שיהי' לו גם טעם בשר וע"כ שפיר כ' המהרש"ל דביצה כו' חשיבה בשר רק שאין לה טעם בשר וע"כ לגבי בב"ח אין בה איסור משא"כ לעניין בשר מן החי שפיר יש בה איסור בשר מן החי ודו"ק היטיב כי נכון הוא בס"ד:

צ

בעניין אחזוקי איסורא לא מחזקינן, ע"ע ש"ע סי' ק"ז סעי' א' בהג"ה מש"ש דלא מחזקינן איסור לומר דנשאר האיסור בלא ס' וע"ש בט"ז וש"ך:

צא

סי' ק"י בש"ך סקי"ח בשם הרוקח דלקחו קטן דינו כלקחו מעכו"ם ע"ש וכבר הבאתי בחידושי במ"א דברי הרבינו מנוח על הרמב"ם ה' חמץ ומצה בהך דט' ציבורים כו' דלא כ' כן רק כ' דתלוי באם הוא קטן שיש בו דעת לישאל דאז הוי כפירש בפנינו וחשוב קבוע ואם אין בו דעת לישאל חשוב פירש ע"ש והיינו דמדמי לי' לדין ספק טומאה דיש חילוק בקטן בין יש בו דעת לישאל כו' דגם בטומאה הא אין הקטן צריך לשאול אפי' יש בו דעת לזה דהא אין מוזהר על הטומאה וא"כ מה מהני דעתו ועל כרחך דאמרי' דאם יש בו דעת לישאל יש לנו לדון על הדבר כיון דיש שם דעת קטן שיכול לשאול אף שא"צ לשאול ולנו הרי יש לדון דהא יש נפקותא לנו אם יגע הקטן בטהרות מה יהי' דינם וכמובן וע"כ חשיבא שפיר דעתו לעשות טומאה כיון דיש לדון עפ"י דעתו וכך כאן כיון דיש בו דעת לישאל ויש לנו לדון על פי שאלתו תו הוי כפירש בפנינו דזהו כל הטעם בפירש בפנינו דכיון דנודע בשעת פרישה והי' לדון מיד על הדבר הוי כלקח בידים ורק בנמצא דלא דננו תחלה על הדבר דהא לא נודע כלל לאדם ועתה שנודע ודנין הרי כבר הוא פירש ולכן אינו קבוע וא"כ גם בפירש ע"י קטן שיש בו דעת לישאל דדנין ג"כ כו' חשוב ג"כ קבוע וק"ל:

צב

בש"ך סי' ק"י סקנ"ו מש"ש א"נ סתם יו"ט לצורך הוא עכ"ל ונ' כוונתו דאף דאפשר לאכול למחר מ"מ האכילה היום הא יש בה מצוה שמחת יו"ט ע"כ חשוב לצורך ויל"ע דשם איירי כביצה וביצה י"ל דאין בה קיום שמחת ז"ט הואיל והוא מאכל אבילים כמבואר בש"ס פ"ק דב"ב נ"מ לנחומי בביעי ע"ש וכה"ג כ' הרבינו מנוח בה' פסח דמטעם זה אין אוכלין מיני קטניות בפסח לפי שהם מאכל אבילים ואין בם שמחת יו"ט ע"ש:

צג

בש"ך בדיני ס"ס דין ט"ו בשם הרמ"ע מפאנו דס"ס שאינו יכול להתהפך אסור משום ספק דלא ידעי' אם נתחיל בספק זה או באחר עש"ה וצ"ע דס"ס הא הוא רק כרוב או אפי' עדיף מרוב אבל עכ"פ הא חשוב ג"כ צד הספק המנגד מיעוט להיפוך וא"כ כאן הרי יש ספק אחד לגמרי להיתיר וספק הב' יש בו ס"ס לאיסור היינו גוף הספק ועוד ספק שמא אין לנו להתחיל בו רק בהאחר ואין כאן זה הספק כלל וא"כ עכ"פ הא אין

זה רק שיש בספק זה ב' ספיקות לאיסור וספק אחד להיתיר וא"כ זה הספק האחד הא הוא עכ"פ מיעוט אף שיש ב' ספיקות לאיסור נגדו וא"כ כיון דיש עוד ספק אחד שקול להיתיר דהוא נחשב כמחצה א"כ ראוי לומר סמוך מיעוט למחצה ויש כאן רובא כהך דפרק בתרא דיבמות סמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקיבות וכהנה רבות ועוד יש לדון לפמ"ש במ"א טעמא דס"ס דסד"א מה"ת לחומרא רק מדאיצטריך קרא להתיר ספק ממזר וא"כ הא ליכא לימוד רק על ספק אחד לא על ב' ספיקות וא"כ ה"נ הא ליכא לימוד רק על ספק אחד לא על ספק ומחציתו של ספק וכאן דיש ספק בספק הב' אם הוא ספק הוי כמו מחציתו של ספק דערך ספק הוא ערך חצי וכמובן וכמו שהארכתי במ"א וא"כ ג"כ ראוי שיהי' מותר דעל ספק ומחציתו של ספק אין לנו לימוד רק על ספק גרידא לא על ספק ומחצה וכי היכא דב' מותרים הואיל ואין לימוד על ב' ה"נ אחד ומחצה ג"כ הא אין לימוד עליו ובאתי רק להעיר:

צד

בסי' קי"א בט"ז סק"ט ע"ש שהקשה דכיון דמותר לערב ואין בו משום אין מבטלין על כרחך דגם לפני העירוב בטל וא"כ ראוי שיהי' מותר לאכול גם בלי העירוב עש"ה ונ' פשוט בזה דכיון דההיתיר רק מפאת דכיון דעתיד להתערב חשוב כמעורב א"כ לתוס' חגיגה ד' א' ד"ה לא נצרכה דעומד להשתחרר דכמשוחרר דמי הוא רק אם נשתחרר לבסוף משא"כ במת ולא נשתחרר אגמ"ל דלא הי' עומד לשיחרור עש"ה וא"כ ה"נ אם יאכלם בלא עירוב ולא נתערבו לבסוף הא אגמ"ל דלא היו עומדים להתערב ותו אין כאן ביטול כלל ומשא"כ לערב בידים שרי שפיר דכיון דמתערב לבסוף הא אמרי' כל העומד כו' והי' גם לפני העירוב מעורב ונתבטל כבר והא היתיר ונמצא שלא ביטל איסור כלל דו"ק מאוד ואולם יל"ע בזה מירושלמי גיטין פ' המגרש דמגרש ע"מ שתיבעלי לפלוני אסור לו לבעול דאף דע"י הביאה חל הגט למפרע ובועל פנוי' מ"מ אסור להתחיל לבעול וחשוב בועל אשת איש וא"כ ה"נ כיון דרק ע"י העירוב הוא דנעשה למפרע עומד כו' א"כ הא אסור לערב והוי שפיר העירוב ביטול איסור לכתחלה כמו שם דחשיבא הביאה ביאת א"א כיון דרק ע"י הביאה עצמה היא שנעשית למפרע פנוי' וי"ל דשאני הכא דא"צ פעולת העירוב כלל דבלא"ה כל העומד כו' והוא מותר מאז רק אם יאכלם בלא עירוב אז יהי' אגמ"ל שלא עמד לעירוב ויתבטל עי"ז ההיתיר למפרע משא"כ כל שאין ביטול העירוב אין שם היתיר מתחדש עתה למפרע רק מותר מאז באמת דו"ק מאוד ואולם גם בגט לכאורה ג"כ הא תנאי מילתא אחריתי הוא וכבר. חל הגט ודק שאם לא הי' בועל הי' מתבטל למפרע ע"י ביטול התנאי ויש עדיין לחלק בדברים ואין להאריך בזה

דבלא"ה אין לדון בזה מירושלמי הנ"ל דאיירי באיסור דאוריתא חמור איסור א"א להך דאין מבטלין דהוא רק איסור דרבנן ואולם בלא"ה יש לדון דעכ"פ הוא כאן גרם ביטול כיון שע"י העירוב הוא שמתבטל למפרע וא"כ יש לדקדק דגרם ביטול שרי אולם גם ז"א דבלאה"נ כל העומד כו' ובטל מאו רק שהאכילה הית' מבטלתו למפרע ואין העירוב פועל הביטול למפרע רק מקיים ביטול שישנו שלא יופסק ויתבטל ע"י האכילה וא"כ זהו רק קיום ביטול אבל לא גרם ביטול וה"ל כמו יבש ביבש שנתבטל ברוב דמותר להוסיף ולבשל מפאת דהוא רק קיום ביטול ובאתי רק להעיר:

צה

בש"ך סי' קי"א סקי"ח ע"ש דבב' קדירות אמרי' דכיון דאפשר לערבם מצטרפין אף דהוא רק אפשריות מ"מ אמרי' דעומד להתערב כמעורב ואילו בזה נתבשל במתיקות וזה בקיוהא אין מצטרפים ואפי' אם עתה יערבם דיהי' ניחא לי' לאכול תבשיל מורכב ממתיקות וקיוהא משיפסיד ב' התבשילין ולא יאכלם כלל מ"מ אין מצטרפים עש"ה וצריך טעם למה הא גם ב' התבשילין הנ"ל מעתה עומדים להתערב וצ"ל דבאמת מה בכך דיכול לערבן הא כבר נעשה נבילה וכסברת הב"ח המובא בש"ך שם סקי"ז ורק דאמרי' דכיון דעומד להתערב חשוב כבר כמעורב וכאילו נפל לקדירה אחת שיש בה כדי לבשל ולא נעשה נבילה מעולם וא"כ התינח בקדירות שבלא"ה היו אפשרי העירוב שייך לומר דגם לפני הנפילה חשיבי כבר כמעורב והית' הנפילה מיד לקדירה אחת כו' ומשא"כ בזה נתבשל במתיקות כו' דלפני הנפילה היו עומדים בוודאי שלא להתערב רק שיאכל כ"א בפ"ע וע"י הנפילה שיהיו נאסרים שתיהן אם לא יערב בשביל כך הוא דיערב וא"כ הא עומדים להתערב רק אחר הנפילה והנפילה עצמה הרי הית' איפוא לב' קדירות וא"כ הא מיד נעשה נבילה עם הנפילה ולא מהני תו העומד לעירוב דאחרי הנפילה ע"י הנפילה ולא אמרי' בזה באין כאחת דו"ק מאוד ועוי"ל דכיון דכאן יערב רק עבור שלא יפסיד שניהם ע"י האיסור ולולי זה הא וודאי לא הי' מערב וא"כ כוונת העירוב רק לביטול האיסור ולכן תו העירוב עצמו אסור משום אין מבטלין ואין מותר העירוב רק במקום שהי' אפשר שיערב גם בלי הנפילה וכוונת הביטול דאז אין מעשה העירוב ביטול רק שכוונתו לערב תבשיליו וכך הוא רוצה לאוכלם כך מעורבין ומשא"כ כאן דאנן סהדי דלולי האיסור לא הי' מערב מתיקות וקיוהא וא"כ העירוב רק עבור ביטול האיסור ולכן תו אסור מפאת אין מבטלין וק"ל:

בעניין דצריך לברר אפי' ברוב וחזקה כשאפשר, נדבר בזה בפנים באותיות ז, לא, לז, מד:

בעניין אחזוקי איסורא לא מחזקינן, נדבר באותיות יב, כד, מח, נ נה, עח, פב, פו, פח, צ:

בעניין מילתא דלא רמיא עלי' דאיניש לאו אדעתי', נדבר באותיות יז, פא:
בעניין דאין אנו בקיאין בבדיקה, באות סח:

חידושי יורה דעה

עזה"י רשימות חידושי יו"ד.

א

בט"ז סי' ה' סק"ג דלא מהימן לומר שעשה עבירת שגגת כרת בשלא נודע דאי איתא דעבר הי' מוציא קול כדי שיתבייש ויתכפר והי' נודע עש"ה ואף דלא מצינו חיוב זה מעיקר הדין לעובר אשגגת כרת שיצטרך להודיע לרבים שעבר [ויל"ע בזה ביומא פ"ו ב' בהך דאשרי נשוי פשע כסוי חטאה ע"ש דמשמע דחטא שאינו מפורסם ושבין אדם למקום אין ראוי לגלותו משום כבוד שמים ואולי יש חילוק בזה בין שוגג למזיד וע"ש ביומא ברמב"ם בזה וע"ע סוטה ל"ב ב' בהך דלא חילקה תורה מקום בין חטאת לעולה שלא לבייש לעוברי עביר' ומשמע דאין צריך להודיע עבירת שגגת כרת ויש לחלק דהתורה לא רצתה לביישו אבל הוא יש לו לעשות זה מעצמו כדי שיתכפר ואולם לפי"ז הי' ראוי שיהי' קדימה לשעירה אכבשה דע"י שעיר' איהו מיכסיף נפשי' עש"ה בסוטה ואילו שלהי כריתות מבואר דשניהם שקולין וע' הוריות י"ג א' ואינו עניין לכאן] וע"ע ברכות ל"ד ב' וסוטה ז' ב' חציף עלי מאן דמפרש חטאי' ואני כותב הכל לפי זכרוני כי אין לפני שום ספר זולת הש"ע יו"ד, ועכ"פ זה וודאי דאינו חיוב מעיקר הדין להודיע לרבים עבירת שגגת כרת] ועכ"ז אינו נאמן לומר שעבר ולא הודיע ואף דאמיר' זאת היא לחומרא לאסור שחיטתו עתה משום שחוטי חוץ, וצ"ל דאף דאינו חיוב מדינא מ"מ מדת חסידות הוא להודיע כדי שיתבייש ויתכפר וגם אמדת חסידות לא מהימן לומר שעבר כמ"ש הרשב"א כתובות פ' האשה שנתארמלה סוגי' דעדים שאמרו ע"ש ואולם קצ"ע עדיין בזה דהא אם משקר במה שאומר עתה שעבר הרי בא עתה לאסור בהמה באכילה והנאה באמירתו זאת בשקר דהא לפי אמירתו ה"ל הבהמה שחוטי חוץ ואסורה באכילה והנאה וטעונה קבורה [וע"ש בט"ז סק"ה] וא"כ הא עובר באמירתו זאת משום בל תשחית והוא איסור גמור מה"ת וא"כ אחרי דכל הך דאין אדם משים עצמו רשע הוא רק משום חזקת כשרות דאינו נאמן נגד חזקת כשרות שלו להשים עצמו רשע א"כ מאי חזית לומר מכח החזקת כשרות דלא ביטל תחלה חיוב הודעה לרבים כו' ועתה משקר ועובר בבל תשחית אדרבה אמור דעתה אומר אמת וליכא בל תשחית דהאמת כן הוא כמו שאומר דהי' חייב חטאת ושוגג לשחוט חטאתו בחוץ דסבר דמצוה קעביד ולא ידע

מאיסור שחיטת קדשים בחוץ [וע"ש בט"ז סק"ז] והבהמה אסורה באמת ואין עובר אבל תשחית ומתחלה הוא שחטא במה שלא הודיע לרבים כו' ואף דלגבי חזקת כשרות קיי"ל ג"כ דאמרי' השתא הוא דאיתרע ה"מ בעבירי' עצמה או ב' עבירות שוות ואין ידוע מתי נשתנתה חזקת כשרותו דאז יש לנו לומר דהשתא הוא דאיתרע ומשא"כ כאן דאם איתרע השתא הא איתרע טפי לעבור לאו גמור מה"ת ואי איתרע מעיקרא איתרע רק במידי דקיל טפי ביטול חיוב הודעה כו' דאינו חיוב כלל מעיקר הדין א"כ הא יש גוף חזקה לומר דאיתרע מעיקרא ולא נשתנתה חזקת כשרותו רק מעט משנאמר דאיתרע השתא ונשתנתה ביותר לעבור אלאו דאוריתא כי היכא דאמרי' דהחשוד על הקל אין חשוד על החמור והיינו דאף דנשתנתה חזקת כשרותו בדבר קל מ"מ החזקה בעינה עומדת לגבי חמור ממנו ואכתי יש לו חזקת כשרות לגבי החמור ממנו וא"כ ה"נ הא החזקה מחייבת לומר דמעיקרא הוא דלא הודיע כו' ולא נשתנתה החזקה לגבי חמור ומשא"כ אם אומר עתה שקר הרי נשתנתה לעבור אחמור לאו דאוריתא וכנ"ל וא"כ הא יש לנו לומר מכח החזקה לגבי חמור דהיא לא איתרעה כלל דעתה אומר אמת ומעיקרא הוא דאיתרע בקל במה שלא הודיע וכנ"ל, וכבר דנתי במ"א בזה בעניין השתא הוא דאיתרע אי היכא דנימא דאיתרע מעיקרא לא יהי' איתרע בחמור כ"כ כמו השתא אי אמרי' גם בכה"ג השתא הוא דאיתרע ואולם בהך דינדון הט"ז י"ל דאפי' נימא דלא אמרי' בכה"ג השתא הוא דאיתרע מ"מ שאני הכא דאם אומר עתה אמת הרי מלבד העדר ההודעה לרבים יש עוד גופי חטאי ב' פעמים בשגגת כרת היינו השגגת כרת שעבר ונתחייב עליו חטאת ועתה חטא עבירת שחיטה בחוץ בשוגג וע"כ כיון דגם שוגג הוא קצת פשיעה מדחייב כפרה ואונס פטור והיינו דשוגג חשוב פשיעה וחייב כפרה על מה שלא הי' נזהר ומשגיח במעשיו שלא יכשל וע"כ יש גם בזה חזקת כשרות לומר דוודאי לא פשע ב' פעמים להכשל בשגגת כרת וע"כ כל הנך ג' דברים היינו פשעו ב' פעמים להכשל בעבירת כרת ועבירת ביטול הודעת חטאו לרבים י"ל דשקולין כחטא בל תשחית שבא לעבור עתה ותו שפיר יש לומר דהשתא הוא דאיתרע ובאתי רק להעיר:

ב

שם בט"ז סק"ה ע"ש דמפאת מראית עין אסורה רק באכילה ולא בהנאה והוא תמוה דאחרי דקדשים שנשחטו בחוץ אסורים מה"ת באכילה והנאה ולפי מראית עין הרואה אם יראהו נהנה כך יחשדהו בעובר איסור תורה כמו אם יראהו אוכל א"כ מדוע לגבי אכילה חשו למראית עין ולגבי הנאה לא חשו והוא תמוה מאוד לכאורה וכבר כתבתי בזה בכרך הקדום על ה' שחיטה ונ' עוד דבאמת איסור אכילה והנאה דשחוטי חוץ אין לו

מקור לכאורה ורש"י בקידושין נ"ז ב' פי' דהוא איסור הקדש דכיון דלא הותר ע"י שחיטה וזריקה בפנים ממילא הא עומד עדיין באיסור הקדש שלו והתוס' הקשו שם דאדרבה כיון דשחטו בחוץ וה"ל כמאן דחנקינהו א"כ הוא כקדשים שמתו דיצאו מידי מעילה דבר תורה ע"ש וא"כ לסברת התוס' הנ"ל אין בשחוטי חוץ איסור תורה כלל וא"כ לסברת הרמ"א סי' פ"ז דבאיסור דרבנן לא חיישי' למראית עין א"כ גם כאן לא הי' לנו לחוש למראית פין כלל לאסור אפי' באכילה ואך באמת הא בורכא דמ"ש התוס' שם דאין כאן איסור מה"ת זה הא הוא רק בה"א שם בגמ' דלא ידע עדיין מילפותא דוכי ירחק ממך המקום וזבחת ואכלת ומשא"כ לפי האמת דיליף שם מקרא הנ"ל לאסור חשנב"ע א"כ תו גם שחוטי חוץ שפיר אסורין מה"ת מילפותא דמה שלך בשלי אסור אף שלי בשלך אסור כי היכא דיליף שם מתחלה לאסור שחיטת חב"ע מילפותא הנ"ל מה שלי בשלך אסור אף שלך בשלי אסור ודחי רק דמה לשלי בשלך דענוש כרת וא"כ ה"נ הא אית לן למילף שלי משלך לומר דמה שלך אם נשחט בשלי אסור אף שלי אם נשחט בשלך אסור וכאן הא ליכא עוד פירכא ואדרבה ק"ו איכא דמה שלך בשלי דאין השחיטה בעונש כרת ונאסר אם שחט שלי בשלך דענוש כרת לכ"ש וא"כ איסור חשנב"ע מה"ת הא ישנו גם בשחוטי חוץ מילפותא דמה שלך בשלי כו' ולפי"ז לפי מאי דס"ל לר' יהודה בפסחים כ"ב א' דחשנב"ע לא דאוריתא ור"מ ס"ל דהוא דאוריתא וקיי"ל דר"מ ור' יהודה הלכה כר' יהודה וע"ש בתוס' דפלוגתייהו רק לעניין הנאה אבל באכילה כ"ע מודים דאסור מה"פ א"כ לפי ההלכה שחוטי חוץ נמי אסורים באכילה מה"ת ואילו איסור הנאה דידהו לאו דאוריתא כמו בחשנב"ע וכמובן וע"כ שפיר חשו באכילה למראית עין כיון דהוא דאוריתא ולא חשו כן בהנאה דהוא רק דרבנן וכרמ"א הנ"ל דלא חיישי' בדרבנן למראית עין ואפי' לחולקים על הרמ"א וסוברים דגם באיסור דרבנן חיישי' למראית העין היינו רק בסתמא אבל כאן דמבואר זה בגמ' דחשו רק באכילה ולא בהנאה מדתני שחיטתו פסולה ופסול שחיטה עניינו רק איסור אכילה כמו אילו לא שחט דרק אסור באכילה וכך כל ל' שחיטתו פסולה עניינו רק דאסור באכילה ולא הועילה לו שחיטתו דעניינה להתיר האכילה וא"כ אחרי דבפירוש אסרו כאן רק האכילה ולא ההנאה אלא דק' ע"ו דמה טעם לחלק בין אכילה להנאה הא איסור הנאת שחוטי חוץ כאיסור אכילה דידהו וע"ז שפיר תירצנו דהא יש חילוק דהאכילה אסורה מה"ת וההנאה אין אסורה מה"ת ולא רצו חכמים באיסור זה לחוש למראית עין רק בדאוריתא ולא בדרבנן ואין מדמין גזירות חכמים זו לזו וכל הקושי' רק מה טעם החילוק כו' והרי שפיר יש חילוק אחרי דזה דאוריתא וזה דרבנן וז"פ:

עוי"ל עפיד"ז דאפי' אי חשנב"ע בהנאה נמי אסורים מה"ת נמי ניחא וזה דאחרי שאסרו חכמים באכילה באם שחט לשם קדשים א"כ תו הא לא שכיח וודאי שיעשה כן שלא יבא לאסור בהמתו [וא"ל דאחרי דהאכילה אסורה רק משום מראית עין שהרואה יאמר שאוכל קדשים שנשחטו בחוץ והרי גם השחיטה עצמה יש בה מראית עין זה שהרואה יאמר ששוחט קדשים בחוץ וא"כ אם שוחט ואין חושש למראית עין גם למראית עין דאכילה לא יחוש דז"א דמראית עין דשחיטה דלא אסרוהו להדיא רק אסור ממילא משום מראית עין האי גברא אינו חושש לאיסור מראית העין ומשא"כ איסור אכילת הבהמה דאסרו חכמים האכילה להדיא דאמרו דשחיטתו פסולה ואסורה באכילה לכן אין עוד נפקותא בטעם מה שאסרו חכמים רק האכילה עצמותה איסור דהא אסרוה חכמים ולא נעשה אדם זה חשוד לאכול מה שאסרוהו חכמים לאכול דאמראית עין הוא דעבר אבל לא אאיסור דרבנן עצמותי דחמור ממראית עין כמבואר בכמה דוכתי ועוד דאיסור אכילה חמור לי' טפי משחיטה כיון שבא האיסור לתוך פיו ומעיו דמה"ט לא אמרי' בי' השתא בהמתן כו' כמ"ש התוס' בכמה דוכתי, וכן בש"ס כריתות ט"ו ב' מה ראי' לשוחט מאוכל מה לאוכל שכן נהנה ע"ש דמבואר דאיסור אכילה חמור טפי מאיסור שחיטה בחוץ מפאת דאכילה הוא הנאה באיסור עש"ה, ועוד דאם הוא הוחזק כל ישראל מי הוחזקו ואם הבהמה נאסרת באכילה מדרבנן עכ"פ אחרים הא לא יאכלוה וממילא גם הוא לא יעשה כן שלא ירצה להפחית שיווי בהמתו למכירה וכ"ז פשוט] וע"כ תו א"צ לאסור עוד ההנאה כיון דהוא מילתא דלא שכיחא שישחוט לשם קדשים ומילתא דלא שכיחא לא גזרו בי' רבנן ואך אילו הי' איסור שחוטי חוץ מטעם הקדש והקדש הא הנאתו ואכילתו איסור אחד דהכל אסור רק מפאת הנאה כמבואר בפיה"מ להרמב"ם בהנקודה נפלאה וע"כ אם מתחילין לאסור לא שייך לאסור האכילה לבד לעשותו עי"כ מילתא דלא שכיחא דמה טעם לחלק בין האכילה להנאה הא הכל רק איסור אחד דאסור ליהנות מקדשים ואם אוסרין ממילא ההכרח לאסור הכל ואך לפי מה שכתבנו דהאיסור רק מפאת הלימוד מחשנב"ע ושם הא הם ב' איסורים שונים האכילה וההנאה דהאכילה נלמדת מכי ירחק וגו' וזבחת ואכלת וההנאה נלמדת מלכלב תשליכון אותו אותו אתה משליך כו' ואי אתה משליך חשנב"ע וא"כ עניין הקושי' איפוא דהי' ראוי לאסור בב' האיסורים אלו משום מראית עין וע"ז הרי שפיר נכון התי' דאחרי דאסרי' האכילה הא נעשה עי"ז מילתא דלא שכיחא וא"צ לאסור עוד ההנאה משום מראית עין דאיסור ההנאה הכתוב במקרא אחר וכנ"ל ודו"ק היטיב מאוד:

ועפ"י דרכנו הנ"ל הנה יתיישב ג"כ מה שהערותי במ"א דמנא לן דשחיטת חב"ע שחיטה היא הא כיון דכתי' כי ירחק ממך המקום וזבחת ודרשי' בריחוק מקום אתה זובח ולא בקירוב מקום מנא לן דקרא רק לאיסורא אתי לאסור הזביחה בקירוב מקום דילמא למיפסל זביחה אתי והכי קאמר בריחוק מקום יש זביחה ולא בקירוב מקום ולא נתנה תורה זביחה לחולין רק בריחוק מקום ולא בקירוב מקום והוי נבילה והארכתי שם בזה ולדברינו כאן הנה בפשיטות לק"מ דכשרות הזביחה בקירוב מקום ילפי' ג"כ במה מצינו דמה שלי בשלך אף דנאסרה הזביחה מ"מ זביחה היא אף שלך בשלי כו' וכאן ג"כ לא שייכא פירכא דענוש כרת דאדרבה ק"ו הדברים מה שלי בשלך דענוש כרת מ"מ זביחה היא שלך בשלי דאין ענוש כרת לכ"ש דהוי זביחה וא"ל דאכתי פירכא הוא גם כאן למאי דאמר בש"ס זבחים ס"ט א' דהא דמהני השחיטה בקדשים בחוץ הוא מטעמא דאם הועילה לו שחיטתו לחייבו כרת לא תועיל לו לטהר מידי נבילה וא"כ בשלך בשלי דליכא כרת שפיר י"ל דאינה מועלת לטהר, דז"א דאילו הי' עצם עניין שחיטת השלי בשלך מחייב שלא תועיל השחיטה דנתנה תורה שחיטה לקדשים רק בפנים ולא בחוץ והוי כנחיר' אין סברא דבשביל כך הכשיר' תורה השחיטה וחשבתה שחיטה כדי שיוכל להתחייב כרת והכשיר' דבר שבאמת אינו כן במהותו ועצמותו כדי להעניש דו"ק היטיב מאוד ועל כרחך דהעצמיות הוא כן דהשחיטה היא שחיטה דאף דהמצוה לשוחטם בפנים מ"מ לא נסתלק החוץ עי"ז מהיותו מקום שחיטה וגם בחוץ השחיטה שחיטה ובזבחים שם מייתי רק ראי' ע"ז דעצמיות הדבר הוא כך דהשחיטה שחיטה מדחייב כרת ואילו לא הי' שחיטה מדוע חייב כרת הרי הוא נוחר בחוץ והנוחר בחוץ הא פטור דהחיוב הוא רק על שחיטה בחוץ ועל כרחך דכך עניין השחיטה בעצם דהיא שחיטה וא"כ כיון דהיא שחיטה הא מטהרת ג"כ מידי נבילה אבל אין כוונת הגמ' לומר דלכך מועלת השחיטה כדי שיתחייב כרת דזה לא ניתן להאמר כלל מסברא ואך הכוונה דמדחייב כרת א"כ זה ראי' דמועלת דו"ק מאוד [והיינו דמועלת מפאת עצמותה דאין החוץ מסולק מהיותו מקום שחיטה אף דאסור לשחוט בחוץ וכנ"ל] וא"כ כיון דבשחוטי חוץ השחיטה מועלת מפאת עצמותה שפיר יש לנו לדון בק"ו דמה שלי בשלך דהשחיטה באיסור כרת עכ"ז אין מקום השלך מסולק מהיותו מקום שחיטה לשלי והשחיטה מועלת בעצמותה שלך בשלי דאין השלי מרוחק כ"כ לשחיטת השלך דהא אין ענוש כרת לכ"ש דאינו מסולק כו' והוא שחיטה שפיר דו"ק היטיב מאוד:

ג

שם סי' ה' בש"ך סק"ח כ' אבל תורים גדולים כו' ע"ש ויש לעיין דאחרי דתורים גדולים כשירים להקרבה רק בקטנים פסולים [וכזה בבני יונה להיפוך] א"כ ראוי לומר דבין קטן לגדול לאו אדעתייהו דאינשי וכש"ס מנחות ג' א' בין בן שנה לבין בן שתי שנים לאו אדעתיהו דאינשי דאיכא בן שנה דמיחזי כבן שתים ואיכא בן שתים דמיחזי כבן שנה ע"ש וא"כ תמיד הא יש חשש המראית עין, ואולי כאן דאינו תלוי בגדלות לבד רק במראה עש"ה בחולין כ"ב ב' משיזהיבו משיצהיבו כו' י"ל דזה ניכר שפיר:

ד

בט"ז שם סי' ה' סק"ז מש"ש חדא דלא מצינו בשום מקום שיהא איסור מראית עין חמור טפי מאיסור מצד עצמו עש"ה וזה כצד סברא שדנתי בבן פורת בתשובה לר' מיכאל שו"ב ע"ה מראדאמסק דאיסור מראית עין עניינו דמפאת המראית עין עשאוהו עצמיות כאילו הי' עצם הדבר כמו שנראה במראית העין ע"ש וע"כ כאן דהמ"ע א ששוחט לשם קדשים א"כ אפי' יהי' זה עצמיות שהקדיש באמת של חבירו ושחטו בחוץ לשם קדשים הא ג"כ לאו כלום הוא וע"כ גם למ"ע אין לו לאסור וא"ל דכיון דהמ"ע הוא דיחשוב הרואה דהוא שלו וההקדש חל כו' ע"כ עשאוהו כך בעצמיות דנחשב שלו וההקדש חל וה"ל שחיטה בחוץ דז"א דרק במידי דאיסור שייך דיעשו איסור המ"ע עצמיות כדי שלא יביא אדם עצמו לידי חשד אבל וודאי לא יבואו חכמים להפקיע זכות בעלים מכח זה ולומר דשל ראובן הוא של שמעון ויכול להקדישו ודו"ק:

ה

בפתחי תשובה סי' ו' סק"א הביא משו"ת רע"א ז"ל סי' נ"א דדן לחלק בעניין פסול צפורן לשחיטה משום מחובר דיהי' חילוק בין צפורן אדם לבהמה דאדם חשוב קרקע וחשוב הצפורן שלו מחובר משא"כ בשל בהמה וכן דן לחלק באדם גופי' בין צפורן עבד לצפורן בן חורין מפאת זה ע"ש ואין הדברים נראין לענ"ד דאף דעבד נחשב קרקע לכמה דברים זה רק עניין תוריי אבל בטבע הוא שוה לבן חורין וא"א שיוחשב צפורן שלו מחובר לקרקע יותר מצפורן בן חורין וכבר כתבתי כן בחידושי לל"ט מלאכות במלאכת קוצר דאין שום טעם לחלק דיוחשב תלישת שער וצפורן דעבד קוצר טפי מבבן חורין ע"ש בארוכה, וגוף תמיהת הגרע"א ז"ל שם דמנ"ל דצפורן בהמה חשוב מחובר הא בהמה לא חשיבא קרקע לק"מ דהא המדלדל עובר במעי בהמה בשבת מיחייב משום עוקר דבר מגידולו כמבואר בשבת ק"ז ב' והרי דבהמה חשיבא קרקע ואפי' לדיעות דמפרשים שם דאין הכוונה למלאכת קוצר רק למלאכת גוזז ולא חשוב קוצר בכה"ג היינו משום

דקציר' שבמשכן היתי' בקרקע ממש ובעי' דומי' דמשכן ולגבי קרקע ממש לא חשיב בע"ח קרקע ומשא"כ בשחיטה דכתי' בקרא מאכלת דהוא דבר תלוש שאינו בע"ח לגבי האי תו מיחשיב שפיר בע"ח קרקע ושפיר יש בו פסול מחובר וכמ"ש התוס' שבת ע"ג ב' ד"ה מפרק ובסוכה י"א ב' ד"ה וגידולו מן הארץ לחלק בין הא דמצינו בכ"ד דבע"ח מיקרי גידולי קרקע ובכמה דוכתי מצינו להיפוך ע"ש דכתבו דלגבי גידולי קרקע ממש לא חשיב גיד"ק ולגבי תלוש ממש חשוב גיד"ק עש"ה וא"כ ה"נ דכוותה וז"פ:

1

בט"ז סי' י"א סק"א דכיון דכל הלילה אסור לשחוט דא"א לראות אם שחט הרוב ושמא עד היום ישכח ולכן גם בסוף הלילה דיכול מיד לבדוק ג"כ אסור דלא פלוג רבנן בלילה ע"ש, ויש ליישב בזה מאי דהערותי בחידושי במ"א בעניין הירושלמי המובא בתוס' פ"ק דקידושין דאחר דהא דלא אכלו בנ"י בבואם לארץ מצה של חדש מטעם עדל"ת היינו משום גזיר' כזית ראשון אטו כזית שני והערותי דלירושלמי שבת פר"א דמילה הלכה ד' ופסחים פ' אלו דברים הלכה ה' וסוכה פ' לולב הגזול הלכה י"א דלולב הוא מצוה כל היום ואף במצה כן כו' עש"ה דאף דיוצא בכזית מ"מ כל כמה שאוכל הוא מצוה וא"כ לפי המבואר בראב"ד על הת"כ בתחלתו [והבאתיו בציונים לתורה] דמצוה של רשות נמי דוחה ל"ת א"כ הכזית שני ג"כ הא יש לו לדחות הל"ת וי"ל דכוונת הירושלמי דבסוף הזמן היינו בסיום חצות לילה לראב"ע או לפני עמוד השחר לרבנן הא שפיר יש לגזור דשמא יאכל כזית ב' אחריו אחר חצות או אחר עמוד השחר והוא אינו עוד מצוה כלל ויעביר בלי מדחה וע"כ כיון דהוצרכו חכמים לאסור בסוף הזמן אסרו בכל הזמן שלא לחלק וכסברת הט"ז הנ"ל דלא פלוג רבנן בלילה ואולם בהך דט"ז אסרו הסוף אטו כל הלילה ומשא"כ שיאסרו כל הזמן אטו הסוף לבד לכאורה אין סברא וע' ריש פסחים ב' ב' וכי היכן מצינו יום שמקצתו אסור ומקצתו מותר עש"ה דלא חילקו חכמים בעניין דרבנן באותה העונה עצמה בין קצתה לקצתה ע"ש כולה סוגי' ואולם אדרבה בהך דכזית ב' כיון דא"א לחלק לא הי' להם לאסור כלל לא לאסור כל הזמן אטו הסוף לבד, ושמעתי בשם הרב הגאון הצדיק אב"ד דק"ק סאחאטשאוו שליט"א בעניין אין מפטירין אחר מצה אפיקומן דאם הזמן קצר ואין עוד שהות לאכול סעודה קודם חצות ולאכול אפיקומן אחריו יכול לאכול כזית מצה ולכוון דאם הלכה כראב"ע הוא אוכלו בתורת אפיקומן ואם הלכה כרבנן אין אוכלו בתורת אפיקומן רק אכילה גרידא ואחרי חצות יכול לאכול סעודתו ולאכול אפיקומן אחריו דהא דאין מפטירין אחר מצה אפיקומן כדי שישאר טעם מצה בפיו פשוט דזה שייך רק בזמן מצות אכילת מצה דאז הוא הידור ג"כ

שיהי' הטעם מצה בפיו ומשא"כ אחרי זמן המצוה וודאי לא בעינן הרגש הטעם דהא אין המצה אז עוד מצוה כלל וא"כ גם טעם שלה שבפה לא שייך עניין הידור כלל שיהי' נרגש הטעם בפה דאל"כ גם ביום שאחר הלילה יהי' אסור לאכול משום העברת טעם מצה וזה לא מצינו ועל כרחך דלא שייך עניין הרגש הטעם רק בזמן המצוה ולא בזמן שאין המצה עוד מצוה כלל וא"כ אם עושה כנ"ל ממ"נ אם הלכה כראב"ע דאחר חצות אין עוד זמן המצוה א"כ הא שפיר רשאי לאכול אחר חצות ואם הלכה כרבנן הא לא הי' הכזית הקדום אפיקומן וג"כ שפיר רשאי לאכול דלרבנן הא הזמן כל הלילה וא"כ יוצא שפיר ממ"נ ולא עביד איסורא כלל, כך שמעתי בשמו ואולם יש לדון ג"כ בזה די"ל דאף דגוף זמן המצוה דאוריתא לראב"ע הוא רק עד חצות מ"מ מה שאסרו חכמים לאכול אחר אכילת המצה דאפיקומן האיסור ההוא נמשך כל הלילה שלא לחלק בעונה אחת בעצמה דבדרבנן הא אמרי' כן דאין לחלק בעונה אחת שיהי' מקצתה מותר ומקצתה אסור ואולם זה דומה לכאורה לשעות דרבנן דכיון דהרחקה לדאוריתא הוא דעבוד ע"כ שפיר יש לחלק בשעות עש"ה בפסחים ב' ב' וא"כ ה"נ עניין ההידור שיהי' טעם המצה בפה הוא ג"כ רק הוספת חיוב דרבנן לגוף המצות אכילה דאוריתא דזמנה עד חצות והוסיפו חכמים גם חיוב הויית הטעם בפיו וע"כ שפיר שייך לחלק גם בחיוב הדרבנן בין קודם חצות לאחר חצות כיון דהוא רק הוספה על הדאוריתא דהדאוריתא יש לו זמן ההוא וכהך דשעות דרבנן הנ"ל עש"ה בפסחים וע"ע שבת קי"א א' סברא דהואיל וקודם טיבול שרי לאחר טיבול נמי שרי ואינו מניין לכאן וע"ע ירושלמי מגילה פרק ב' הלכה ז' לעניין קצירת העומר דדייק דזמנה כל הלילה דכיון דא"א לכוון ולצמצם תחלת הלילה וע"כ דגם רגע השני' כשיר' לכן תו גם כל הלילה כשיר' ע"ש בק"ע והוא ב"כ סברא דאין לחלק העונה ואולם שם הוא בדאוריתא וג"כ אינו עניין לכאן [וגוף דבר הנ"ל דבסוף הלילה וודאי יש לגזור הנה לרבנן דראב"ע דהזמן כל הלילה א"כ גם בסוף הזמן אין לגזור דבין יממא ללילא לא טעו אינשי כמבואר בפסחים י"ב א' ויש עוד לדון הרבה בזה ואכ"מ]:

ז

בעניין המבואר בכ"ד דצריך לברר כשאפשר אף במקום חזקה ורוב להתיר, כבר הבאתי ברשימותי כמה מקומות דהם נגד הכלל הזה וע"ע ש"ע יו"ד סי' י"ב סעי' ב' וי"א שמותר כו' וא"צ בדיקה וע"ש בש"ך סק"ד דאין מוציאין את האדם מחזקת כשרות ואף דאפשר לבדוק עש"ה וע"ע ש"ך יו"ד סי' ט"ז סק"ז דכיון דאיכא כמה ספיקי להתיר א"צ אפי' לשאול אף דהא אפשר לשאול ולברורי ודבר קל הוא ע"ש:

ח

בסי' ט"ו בט"ז סק"ב ע"ש מ"ש ושמעתי מי שרוצה לתרץ דההיא שצריך להפריס היינו משום חשש שמא נפלה מבית הרחם לארץ ושבוש הוא דאין נפילה אוסרת אלא בנפלה מעשרה טפחים כו' ומלבד זה מה נפילה שייך בלידה דהא הבהמה כורעת ליליד עכ"ל ודבריו תמוהים מגמ' ערוכה שבת קכ"ח ב' אין מיילדין את הבהמה ביו"ט אבל מסעדין כו' כיצד מסעדין כו' אוחז את הולד שלא יפול לארץ ע"ש הרי דצריך פעמים לעשות כך לאחוז הולד שלא יפול לארץ ובלי אחיזה היא מוציאתו לאויר העולם והוא נופל לארץ וע"כ שפיר אם לא ראינו שנולד כדרכה יש לחוש ע"ז שמא נפל לארץ, וקושי' השני' שהקשה דהא נפולה הוא רק ביו"ד טפחים וזה וודאי דמרחם הבהמה לארץ ליכא יו"ד טפחים וע' ב"ק נ"א א' מכריסא דתורא לארעא כמה הוי ארבעה כו' ואולם עכ"ז גם בזה נ' לפי המבואר בסי' נ"ח בט"ז סק"ב בשם הד"מ וכן בש"ך שם סק"ב דהא דבעי' יו"ד טפחים ובפחות ליכא חשש ריסוק היינו משום דבפחות אמרי' חי נושא את עצמו וע"כ בנפל אבן עליו דלא שייך חי נושא א"ע הוי ריסוק אפי' בפחות מיו"ד עש"ה וע"כ נ' לפי המבואר בתוס' שבת צ"ד א' ד"ה אבל בסה"ד דהך דחי נושא את עצמו הוא רק ביותר מבן יומו אבל לא בבן יומו עש"ה וא"כ בעגל שנולד ונפל לארץ בשעת לידתו שפיר הנפילה אוסרת גם בפחות מיו"ד ודו"ק היטיב כי זו הערה נכונה ואם דיומצא מזה דלאו דווקא בעגל שנולד ונפל בלידתו רק כל שהית' נפילה בעודו בן יומו תאסור גם בפחות מיו"ד ולא מצינו זה מבואר בפוסקים מ"מ ביישוב דברי הרא"ש ביצה שפיר י"ל דס"ל כן באמת דרק ביותר בן יומו דנושא א"ע היא מחזיק עצמו בכחו בנפילתו בפחות מיו"ד ואין הנפילה מזקת לו ומשא"כ כל דאין לו כח לישא עצמו אין חילוק בין יו"ד לפחות מיו"ד ואוסרת הנפילה שפיר גם בפחות מיו"ד [ומצאתי בפי' רבינו גרשום (בש"ס ווילנא) חולין נ"א א' דכ' אהך דבית הרחם אין בו משום ריסוק אברים דהה"א שיהי' בו ריסוק הוא מפני הנפילה שהולד נופל לארץ ע"ש וא"כ הא מבואר לפי האמת דגם בנפילת הולד לארץ ליכא ריסוק ואולם הא אין הרא"ש זקוק לפי' רבינו גרשום הנ"ל ושפיר יכול לסבור דרק בגוף היציאה לאויר העולם הוא דאמרי' דאין בה משום ריסוק משא"כ אם נופל לארץ יש בו משום ריסוק שפיר ועכ"פ גם דברי רבינו גרשום הנ"ל הם דלא כט"ז הנ"ל דכ' דליכא נפילה לארץ בלידה דהבהמה כורעת ליליד ובאתי רק להעיר]:

ט

בש"ך סי' ט"ז סקט"ו ע"ש ודבריו תמוהים דכאן, א"צ לסברא דשה ואפי' מקצת שה דאפי' מאן דס"ל דמקצת שה אין קרוי שה מ"מ כאן שאני דרק באותו בעי' שה אבל בבנו אפי' כל דהו ואפי' אינו שה כמבואר להדיא בגמ' חולין:

י

שם בש"ך סקט"ז ע"ש והדברים פשוטים דלא שייך כאן מראית העין דמלבד דברי הש"ך בזה בלאה"נ לא שייך מראית העין רק באם הוא רק טעות המציאות דלפי מה שהרואה טועה לחשוב על המציאות אזי בדין יחשדהו באיסור וכגון בחלב שקדים דסי' פ"ז דלפי מה שהרואה טועה דהוא חלב בהמה הא בדין יחשדהו דעובר איסור דאוכל בשר בחלב בהמה ע"כ שפיר אסור לעשות דבר במציאות שיוכל להטעות את הרואה שיחשדהו באיסור דהא בדין יחשדהו לפי מה שהמציאות מטעה אותו אבל כאן דהרואה א"א שיחשדהו רק אם יטעה בדין ויחשוב דבן עז שבא על הצבי' אסור לשחוט אותה ואת בנה לא מצינו שהצריכו חכמים להמנע מעשות דבר מפני חשש רואה דלא גמיר דינא ויחשדהו מפני טעותו בדין דעביד איסורא ול' מראית העין היינו רק במקום שהטעות הוא מצד ראיית העין כדמיון חלב שקדים דנדמה לעין כחלב אשה וכך כל ל' מראית העין אבל טעות בדין הוא ראי' שכלית של שקר ולא מצינו שחשו לראי' שכלית של שקר רק למראית העין וז"פ ולא ניתן לכתוב לגודל הפשיטות ויש צ"ע בזה באמת גם בדברי הט"ז סי' פ"ז סק"ה במש"ש ותו דהרואה לא ידע לחלק בין בשר עוף לשל בהמה ובאמת פלוגתא דתנאי הוא עכ"ל עש"ה וצ"ע דהא כ' בעצמו שם רק לאסור הבישול בבשר עוף בחלב משום מראית עין וזה איננו מעניין מראית עין מה שהרואה טועה בדין וחושב דאסור לבשל בשר עוף בחלב, ואולי מ"ש הט"ז ותו דהרואה כו' כוונתו בזה באמת לומר דיש עוד איסור אחר לבד מאיסור מראית עין והיינו דהרואה לא ידע כו' וכשיראו שמבשלין בשר עוף בחלב אתו למישרי נמי בישול בשר בהמה בחלב דאשכחן חששא כזו ג"כ בכמה דוכתי ואך דאין זה איסור מראית העין וכוונת הט"ז באמת בזה שלא לאיסור מראית עין רק לאיסור אחר וכנ"ל:

יא

בש"ע שם סי' ט"ז סעי' יו"ד מותר לשחוט את המעוברת עובר ירך אמו הוא עכ"ל והכוונה דאין כאן ב' גופין רק גוף אחד דעובר ירך אמו ואין שום צורך לזה כאן דאפי' יוחשב העובר גוף בפ"ע [וע' פ' בהמה המקשה ע"ד ב' פלוגתא דר' יוחנן ור"ל לעניין הכשר ומניין ראשון ושני אי העובר והאם כב' גופין חשיבי] מ"מ ג"כ אין שום ה"א

לאסור כאן וכמ"ש כבר [בכרך הקדום על ה' שחיטה] דבשחיטת האם הא אין שוחטין את העובר רק דגילתה תורה דשחיטת האם מתרת גם העובר ובזה יש ספק אי שחיטת האם מתרת את העובר או שחיטת האם מתרת רק את עצמה והיתירה של האם מתיר את העובר [וכמו שהארכתי שם בזה] אבל עכ"פ זה וודאי דאין העובר נשחט רק ניתר באכילה מגזה"כ דכל בבהמה תאכלו וא"כ הא אמר רחמנא רק אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד אבל לשחוט אותו לבד ולהתיר גם את בנו זה הא לאו אסר רחמנא דהא לא נאמר ואותו ואת בנו לא תתירו ע"י שחיטה רק לא תשחטו וא"כ הא רק שחיטה הוא דאסר רחמנא שלא לשחוט שניהם אבל לא נאסר להתיר שניהם ע"י שחיטת האחד וז"פ מאוד:

יב

בעניין אחזוקי איסורא לא מחזקינן, הארכתי בגליון חולין נ"ו ב' ומכות כ"ג ב' וע"ז י"ב א' וגם ברשימותי ובבית האוצר וע"ע ט"ז יו"ד סי' ט"ז סקט"ו מה שהביא מרא"ש חולין וע' ט"ז יו"ד סי' ע"ב סק"י מש"ש דאמאי נחזיק ריעותא לומר כן והטעם שדם שבישלו אינו אלא מדרבנן כו' עש"ה וצ"ע דסברא דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן אמרי' בכל מקום גם בדאוריתא:

יג

בש"ך סי' י"ח סקל"א מש"ש דלהא לא חשדינן לי' שיאכל טריפות וא"כ יצטרך למוכרם כו' עש"ה ולא מצינו זה לכאורה בסתמא דמי שאינו אוכל בעצמו יהי' חשוד להאכיל לאחר ומצינו חשד אלפני עור רק בכותים וצדוקים דמפרשי לקרא כפשוטו שלא ליתן אבן בדרך עור להכשילו אבל הכשלה באיסור אינו בכלל הלאו לפי סברתם ומשא"כ בישראל לא מצינו שיהיו חשודים אלפני עור יותר משאר עבירות זולת בחנוונים שבסוריא ע' ש"ס ע"ז ל"ט ב' [אין לוקחין ימ"ח מח"ג בסוריא כו' ע"ש כולה סוגי'] דהי' ידוע דהם חשודים בהכשלה [וכן בנשים מצינו בר"ן פרק בתרא דיומא דקיל להו לפני עור ע"ש וע' בחידושי הרי"מ שבסוף תשובותיו מש"ש ביו"ד סי' א' אהך דהלכות א"י דאין הנשים שוחטות] אבל באיש בסתמא לא מצינו חשוד להאכיל ואין חשוד לאכול וע' ירושלמי דמאי פרק ב' הלכה ב' דמשמע דשייך יותר חשוד לאכול מחשוד להאכיל עש"ה:

יד

בש"ע סי' י"ט סעי' א' בהג"ה דשוחט בבית המטבחים שהוא מקום מטונף יברך ברחוק ד' אמות קודם שיכנס כו' ומשמע דאין מחיצות הבית המטבחיים הפסק וצ"ע להבין

הטעם הא הטינוף ברשות אחר כיון דיש לו מחיצות וכותלי בית מטבחיים וודאי אין לחושבם בעצמם כצואה דלא דמי לבית הכסא דדנו באו"ח אי הויין הכותלים הפסק דבית הכסא עשוי לטינוף ובית הכסא שאמרו אעפ"י שאין בו צואה וע"כ גם המחיצות עצמן הויין כצואה אבל בית המטבחיים אינו עשוי לטינוף רק לפעמים שהמקום בו מטונף אבל וודאי דאין להחשיבו בית הכסא עד שיוחשבו גם המחיצות לבית הכסא וצ"ע:

טו

בש"ך סי' כ' סק"ח דאי בלא החזיר כשיר' לא שייך למיגזר אטו לא החזיר כיון דאפי' לא החזיר גופי' כשר בדיעבד כו' וע"ע בט"ז שם סי' כ"א סק"א דמבואר ג"כ בדבריו כזה דאין לגזור אטו דבר שאינו מעכב עש"ה וכבר הארכתי בזה בלקח טוב כלל דמהב"ע ע"ש:

טז

בש"ך סי' כ"ג ס"ק יו"ד על מש"ש בש"ע השוחט בהמה בסכין שאינו חד ונתעכב כשיעור שהי' בשחיטת מיעוט אחרון של סי' ראשון ה"ז פסולה ובש"ך והטעם דכיון שנחתך רוב הסימן הוי כאילו נחתך כולו ומה שמוליך ומביא במיעוט האחרון הוי כאילו מוליך ומביא בידה או ברגלה ולכך כשנתערב שיעור שהי' במיעוט אחרון של סי' ראשון טריפה בבהמה משא"כ ברוב דהכשיר' ברוב אחד, כ"כ הפוסקים ומדלא הגיה הרב נמי כאן דלפי המנהג בכל עניין טריפה אפי' לא נתעכב שיעור שהי' משמע דס"ל דהכא דווקא בעינן שיעור שהי' אפי' לדידן וכן משמע בעט"ז והיינו כיון דמתעסק הכא בשחיטת הסימנים עכ"ל ואינו מובן כלל דמה בכך דמתעסק כו' הא סוף סוף אילו נתעכב כשיעור שהי הי' חשוב שהי' ופוסל וא"כ גם בפחות מכשיעור ראוי לאסור ג"כ כמו בכל שהי' דאסורה מדינא בכשיעור ואסרי' גם בפחות מכשיעור ונ' הסברת הדברים דבאמת שחיטת מיעוט הסימן ראוי שלא יוחשב שהי' רק שחיטה ואף שכבר נשחט הרוב מ"מ אין השחיטה במיעוט כחותך ביד או ברגל רק הוא שחיטה עדיין דאף דדי בשחיטת הרוב ושחיטת המיעוט אין מעכב עוד מ"מ אם שוחט שם שחיטה עליו כמו במילה דציצין שאין מעכבין אם פירש אין חתיכתם עוד ממצות מילה והם רק ייפוי המילה ואין דוחה שבת ומשא"כ בלא פירש כולי' חד מעשה היא וא"א לחלק המעשה וגם חתיכת הציצין שאין מעכבים שם מילה עלי' ודוחה שבת כמבואר פר"א דמילה וכן מבואר בס' יריאים לעניין הארכת תקיעה בר"ה ביותר מכשיעור המצוה דאין בהיתרון משום שבות דתקיעה דכיון דהוא מעשה אחת הכל שם תקיעת המצוה עליו דא"א לחלק המעשה ע"ש שהביא ג"כ ראי' מהך דציצין שאין מעכבין כו' עש"ה וכן ברשב"א פ"ק דקידושין אהך דיבמות כ' ב' דאמר גזיר' ביאה ראשונה אטו ביאה שני' ולא אמר גזיר' הראה אטו

גמר ביאה דאף דקיים המצוה בההעראה מ"מ גם הגמר שם מצוה עליו כיון דהוא מעשה אחת ע"ש וא"כ ה"נ ראוי שיוחשב גמר השחיטה במיעוט הסימן ג"כ לשחיטה כיון דהוא מעשה אחת עם שחיטת הרוב דהוא שחיטה וא"כ ראוי שלא יוחשב שהי' כלל ואולם באמת ז"א דרק שם דאפי' לא יוחשב חתיכת הציצין כו' למעשה מילה מ"מ מה שמל עד עתה הרי הי' מעשה מילה וודאי וכן התקיעה שתקע בשיעור הרי הוא תקיעת מצוה בוודאי אפי' לא תחשיב ההארכה לתקיעת מצוה וכן בייבום אפי' לא תחשיב הגמר מצוה מ"ח ההעראה הרי וודאי היתי' מצוה וע"כ תו כיון דעד עתה וודאי היתי' המעשה מעשה מילה ומצוה לכן תו גם הגמר נחשב זה דאין לחלק מעשה אחת כו' ומשא"כ כאן בשחיטה בשוחט רוב ומתעכב בשחיטת מיעוט הסימן שיעור שהי' דאם לא תחשיב חתיכת מיעוט זה לשחיטה רק לחתיכה בעלמא כמו ביד או ברגל וה"ל שהי' תו הרי גם מה ששחט עד עתה לא הי' מעשה שחיטה כלל דהא שהי' באמצע שחיטה פוסלת כל השחיטה וכולה אינה שחיטה אם היתי' שהי' באמצעיתה וא"כ מאי חזית לומר דהואיל ומה ששחט עד עתה היינו הרוב הי' שחיטה לכן גם הגמר היינו חתיכת המיעוט הוא ג"כ שחיטה ואינו שהי' אדרבה אמור להיפוך דחתיכת המיעוט הוא שהי' ותו הרי גם מה ששחט עד עתה לא הי' שחיטה כלל ותו הרי אין לך לומר דהואיל והוא גמר המעשה א"א לחלק כו' והוי גם הגמר שחיטה כמו שהרוב הוא שחיטה דאדרבה הא גם הרוב לא הי' שחיטה כלל ודו"ק ואולם התינח במתעכב בחתיכת המיעוט שיעור שהי' דפוסלת השחיטה באמת ומשא"כ אם לא נתעכב שיעור שהי' דאין השחיטה נפסלת מדינא כלל וא"כ מה ששחט עד עתה הא הי' שחיטה שפיר אפי' תחשיב חתיכת המיעוט לחתיכה בעלמא ביד או ברגל כיון דאין בו שיעור שהי' ואין פוסל מה ששחט למפרע וא"כ תו כיון דעד עתה הי' מעשהו שחיטה תו הא גם חתיכת המיעוט הוא ממילא שחיטה ג"כ ואינו חתיכה בעלמא כמו ביד כו' רק הוא שחיטה כיון דעד עתה הי' מעשהו שחיטה והוא מעשה אחת וא"א לחלק והוי גם הגמר שחיטה וכנ"ל וא"כ נמצא דאין כאן באמת שהי' כלל וכלל לא דהוא שהי' אלא דהוא שהי' פחות מכשיעור רק דאין כאן שהי' כלל וכלל דגם חתיכת המיעוט הוא שחיטה הואיל והרוב דמקודם הוא שחיטה והוא מעשה אחת והוי גם הגמר שחיטה וכנ"ל ולפי"ז נמצא דיש חילוק גדול בין נידון זה דמתעכב בחתיכת מיעוט אחרון של סימן ראשון בפחות מכשיעור שהי' לכל שאר שוהה ממש פחות משיעור שהי' דשם הא הוא שהי' באמת רק דהוא פחות מכשיעור ומשא"כ כאן בפחות מכשיעור אינו שהי' כלל וכלל רק שחיטה וע"כ שפיר אין איסור כאן בפחות מכשיעור דרק בשהי' פחות מכשיעור הוא דגזרי' אטו שהי' בכשיעור דשהי' בשהי'

מיחלף פחות מכשיעור בשיעור ומשא"כ שחיטה אטו שהי' לא מצינו דגזרו ואין סברא לגזור בזה דשחיטה בשהי' לא מיחליף וע"כ כאן דמעיקר הדין אם מתעכב בכשיעור הוא שהי' ומשא"כ אם מתעכב בפחות מכשיעור הוא שחיטה אין לאסור זה אטו זה דשחיטה בשהי' לא מיחליף ואין לגזור לפסול שחיטה משום שהי' ורק שהי' בפחות מכשיעור אטו שהי' בכשיעור הוא דמצינו דאסרו אבל לא אסרו שחיטה אטו שהי' ודו"ק היטיב כי נכון מאוד בס"ד:

יז

בעניין המבואר בש"ע בכ"ד סברא דמילתא דלא רמיא עלי' דאיניש לאו אדעתי', ע' שו"ת נוב"י תניינא חיו"ד סי' ט"ז ע"ש מש"ש עוד אני אומר דבדבר שהוא עצמו עושה כו' עש"ה כל הדיבור ודבריו צ"ע מדין המבואר ביו"ד סי' י"ח סעי' ד' ע"ש בש"ך סק"ח ועוד בש"ך שם סקט"ו וע"ע ש"ך סי' כ"ג סקט"ו דגם משם ק' על דברי הנוב"י עש"ה:

יח

בפרי חדש סי' כ"ד סעי' ג' הביא תוספתא חולין מצות שחיטה מוליך ומביא הוליך ולא הביא הביא ולא הוליך כשירה ובלבד שיהא בסכין כדי הולכה והובאה ע"כ ומשמע קצת ל' זה דבעי' לכתחלה הולכה והובאה ואינו מעכב ואף שאינו מעכב בעי' עכ"פ ראויות להולכה והובאה וזהו ובלבד שיהא בסכין כדי כו' והיינו דכיון דמצות שחיטה מוליך ומביא לכן אף דאינו מעכב בעי' עכ"פ ראויות לזה שיהא בסכין כדי הולכה והובאה וכבר כתבתי בכ"ד דבעניין לכתחלה הנצרך רק מדרבנן לא שייך זה דניבעי ראויות מחמתו ורק בלכתחלה הנצרך מה"ת או מהלמ"מ כבילה במנחות כו' הוא דשייך זה דאף דאינו מעכב בעי' עכ"פ ראויות כו' וא"כ הך דמצות שחיטה מוליך ומביא לכתחלה הוא מהלמ"מ בהכרח כיון דאין לו לימוד מקרא וכך משמע לכאורה שטחיות הלשון מצות שחיטה מוליך ומביא דהוא מהלמ"מ והוא מהלכות שחיטה שנאמרו בהלמ"מ ונאמר זה ג"כ דצריך לכתחלה הולכה והובאה והוי כך גוף מצות שחיטה שנאמרה בהלמ"מ ונאמר ג"כ דצריך הולכה והובאה ושייך שפיר ל' מצות שחיטה כו' דאילו על דרבנן אין מתיישב לכאורה ל' זה דהא אינו גוף מצות שחיטה רק חומרת חכמים שהוסיפו בשחיטה להחמיר להצריך הולכה והובאה ודו"ק (ולפי"ז לא יתכן כלל מש"ש הפר"ח להשוות התוספתא עם ש"ס דידן פ' השוחט דשאני הך דש"ס דידן דלא אפשר בלא"ה ע"ש ולהנ"ל דהוא מהלמ"מ ותוספתא וודאי אין לומר כן דבהך דהשוחט לא הי' דיעבד גמור דמי הזקיקו לשחוט ורק באם שחט בהולכה לבד או בהובאה לבד הוא דכך ההלכה דכשר אבל לכתחלה דצריך הולכה והובאה מהלמ"מ וודאי אין לשחוט בהולכה לבד כו'

אף דאם לא ישחוט יפסיד העוף הפורח ולא יוכל לתופסו מחיים דאין לו לעבור אהלמ"מ משום הפסד העוף ואפי' אי ההצרכת הולכה והובאה לכתחלה הוא רק דרבנן ג"כ נ' דוחק סברת הפר"ח הנ"ל להחשיב זה לדיעבד ולומר דבכה"ג לא החמירו וע' ש"ס שבת ריש מי שהחשיך ועכ"פ אם הוא חיוב מהלמ"מ וודאי דאין לבטל זה משום אי אפשר דכה"ג וכמובן] ונזכרתי דביבמות נ"ב א' יש ג"כ כל' זה מצות יבמה מקדש ואח"כ בועל ואף דמאמר הוא רק דרבנן עש"ה וא"כ י"ל דגם כוונת התוספתא הנ"ל רק מדרבנן (וגם יוכל להיות דהתוספתא איירי בקדשים דשם מצוה לכתחלה להוליך ולהביא כדי שיצא דם יותר דבקדשים לדם הוא צריך וכש"ס ריש השוחט כעין זה ואף דהתוספתא סתמא קתני מ"מ גם משנה דהשוחט שם סתמא קתני ואפ"ה מוקי לי' הש"ס שם בקדשים דייקא ע"ש ולפי"ז בחולין שפיר גם להתוספתא די גם לכתחלה בהולכה לבד או הובאה לבד ואין פלוגתא כלל כן התוספתא לש"ס דידן פ' השוחט וא"צ לתי' הפר"ח בזה עש"ה ודע דגוף דברי התוספתא צע"ק מ"ש ובלבד שיהא בסכין כדי הולכה והובאה דהפי' לכאורה שיהא בו שיעור הולכה והובאה ומה שייך שיעור הולכה והובאה הא יכול להוליך ולהביא אפי' בסכין משהו וכאיזמל כמבואר במשנה פ' השוחט וצ"ע):

יט

בנקודות הכסף סי' כ"ד סק"ב ע"ש דמשמע מדבריו דשייך גם בדאוריתא חילוק בין לכתחלה לדיעבד עש"ה אבל דבריו תמוהים באמת דלא שייך לומר כן כלל בדאוריתא דהתורה אסרה לחתוך המפרקת לכתחלה שלא יאכלנו כך אפי' ע"י מליחה משום איסור דם ואם עבר וחתך מותר בדיעבד ע"י מליחה דאם יש בכאן איסור דם מה"ת לכתחלה אפי' במליחה והיינו על כרחך משום דגם המליחה אין מוציא הדם [וגם זה בהכרח רק לדיעות דדם שמלחו ושבישלו מה"ת מה דג"כ אין הלכה כן] גם בדיעבד בעבר ושחט אין למליחה להועיל ואין שום התחלה כלל שיהי' חילוק בכמו זה בדאוריתא בין לכתחלה לדיעבד כמובן בפשיטות ודברי הש"ך צע"ג:

ומאי דמשמע עוד מדברי הנקודות הכסף שם דאם חותך אחר שחיטה בקדשים דמבליע דם באיברים ואין יוצא כל הדם הוי זה פסול בקרבן מה"ת גם בדיעבד עש"ה וזה ג"כ דבר מתמיה מאוד דפשוט דאף דמצוה לכתחלה בקדשים לשחוט כל הסימנים לרבות בדם הואיל ולדם הוא צריך כמבואר בחולין ריש השוחט מ"מ אין זה לעיכובא ואין שום עיכוב בזה רק כל שיצא שיעור זריקה מקבל הדם וזורקו והקרבן כשר [ולומר הכוונה דקרא עצה טובה קמ"ל שלא יחתוך המפרקת דשמא ע"י הבלעת הדם באיברים יתמעט הדם היוצא ולא יהי' בו שיעור זריקה ויופסל הקרבן, אין כוונתו נ' כן עש"ה ותבן וגם

הרי כל הזבחים שנתנן במתנה אחת כיפר בדיעבד חוץ מחטאות הפנימיות וזה רחוק מאוד שע"י הבלעת הדם שע"י חתיכת המפרקת יתמעט הדם כל כך עד שלא והי' בו אפי' שיעור מתנה אחת, ובגוף דברי הרשב"א המובאים שם צ"ע דל"ל לטעמא דמבליע דם באיברים כו' הא בלא"ה אסור לעשות כן בקדשים משום דחתיכת המפרקת הוא מום כיון דאינו מכלל השחיטה וא"כ הרי הוא מום וה"ל כצורם אוזן הפר ואח"כ קיבל דמו דפסול ע' זבחים כ"ה ב' וה"נ אם חותך המפרקת בגמר השחיטה הרי נולד מום בקרבן בין שחיטה לקבלה והוא פסול בקרבו ובאתי רק להעיר]:

כ

בש"ך סי' כ"ד סק"כ בשם הריב"ש דחלדה במיעוט קמא דושט לסברת צד האיבעי' דכשר אף דנקובת הושט נבילה במשהו מ"מ הכי אגמרי' רחמנא דחלדה הוא פסול בשחיטה רק בהוחלד ברוב שחיטה אבל לא בהוחלד במיעוט שחיטה עש"ה וא"כ על כרחך דחלדה במיעוט כה"ג היא עצמה מן השחיטה דאילו אינה מן השחיטה א"כ תו הא הוי נקב בעלמא ונבילה ואיך חוזרת להכשיר' ע"י השחיטה שאח"כ ועל כרחך דהיא עצמה מן השחיטה וה"ל חלדה לפי"ז מידי דלא חזי בעיני' ומצטרף היינו דאם כל השחיטה בהחלדה אינה שחיטה ועכ"ז מצטרף היינו דאם רובה שלא בהחלדה גם המיעוט שבהחלדה הוא עצמו מצטרף והוי גם הוא עצמו מן השחיטה וע' כזה סוכה י"ט א' וב' טיט הנרוק יוכיח כו' עש"ה:

כא

בט"ז סי' כ"ד ס"ק יו"ד ע"ש ומכאן ראי' למ"ש במ"א בעניין ראוי לבילה כו' דשייך הצרכת ראויות גם בדבר שאין נצרך בפועל אף לכתחלה דהא דעיקור סימנים בעוף דבעי' בעוף ראויות ב' סימנים לשחיטה ואף דלא בעי' שחיטת ב' סימנים אפי' לכתחלה מה"ת [דכך נ' פשוט לכאורה דמה דבעי' שחיטת ב' סימנים לכתחלה בעוף הוא רק דרבנן וע' רש"י חולין כ' ב' ד"ה כל המעכב בשחיטה ומ"ש ע"ז בגליון שם ואולם הפשיטות הוא כנ"ל דהא ליכא קרא ולימוד כלל לזה היינו אהצרכת ב' סימנים לכתחלה בעוף ולומר דהצרכת ראויות ב' הסימנים לשחיטה שנאמר בהלמ"מ בדין עיקור הנ"ל הוא עצמו גילוי דצריך לכתחלה שחיטת ב' סימנים דאילו לא הי' הדבר נצרך כלל וכלל אף לכתחלה אזי גם ראויות לא הי' מיסתבר שיוצרך, זה אין נ' דלא דרשי' טעמא דהלכה ואין לדון כזה מן ההלכה עצמה, ויש עוד מילי דבעי' ראויות אף שאין הדבר נצרך בפועל כמו ראוי לביאת מים דבית הסתרים ובלולב בעי' ג' טפחים כדי לנענע בו ואילו גוף הניענוע לא בעי' מה"ת כלל ומדאגבהי' נפק בי' כמבואר בלולב הגזול וכבר הארכתי בזה במ"א מאוד]:

כב

בש"ך סי' כ"ד סקכ"ד כ' בשם הרמב"ן דעניין פסול עיקור סימנים דנאמר בהלמ"מ משום דע"י העיקור מתנדנדין הסימנים, וא"א שתשמט בהכשר עי"ש ושם מיד אחריו בסקכ"ה הביא בשם הרשב"א הטעם דעיקור רוב והמיעוט מחובר אין פוסל משום דחיבור המיעוט הוי חיבור והדרא ובריא עכ"ל עש"ה והנה פשוט דרשב"א הנ"ל פליג ארמב"ן הנ"ל דס"ל דפסול עיקור מפאת דכשהסימן עקור הוא מתנדנד וא"א שישחט בהכשר רק ס"ל דפסול עיקור הוא פסול עצמיי מהלמ"מ דגזרה דהעיקור בעצם פוסל השחיטה דאין מועיל שחיטה בסימן עקור דאילו ס"ל להרשב"א כהרמב"ן א"כ מה זה שכ' והדרא בריא ממ"נ אם בסימן עקור רק רובו ומיעוטו מחובר אינו מתנדנד ואפשר שישחט בהכשר א"כ ל"ל לטעמא דהדרא בריא אפי' לא יבריא רק יהי' תמיד כמו שהוא עכשיו הא ג"כ אין טעם לפסול כיון דאינו מתנדנד כו' ואם סימן עקור רובו ג"כ מתנדנד כו' א"כ תו מה אהני מה דהדר בריא סוף סוף הא הוא שחט עתה קודם שהבריא והי' מתנדנד בהכרח בשעת שחיטתו וא"א ששחט בהכשר ועל כרחך דלא ס"ל להרשב"א כלל לדברי הרמב"ן הנ"ל דפסול עיקור מפאת דהסימן מתנדנד וא"א שישחט בהכשר רק ס"ל בהכרח דהוא פסול עצמיי דבסימן עקור בעצם לא מהני שחיטה וגזירת ההלכה היא וע"כ כשרק רובו עקור דהדר בריא וסופו להתחבר דייניגן לי' על שם סופו ולא חשוב עקור דכל העומד להעשות כעשוי דמי ונידון גם עתה למחובר וע"כ השחיטה כשיר' וזה דבר מוכרח בסברת הרשב"א, והש"ך במחכת"ה העתיק דברי הרמב"ן ודברי הרשב"א בזאח"ז והם דברים דסתרי אהדדי ומאן דמתני הא לא מתני הא:

כג

בט"ז שם סי' כ"ד סקי"ז מש"ש ניזיל לקולא מטעם ס"ס כו' ע"ש ומשמע שטחיות דבריו דמהני ס"ס אפי' באיתחזק איסורא דהא עיקור הוא פסול בשחיטה ובהמה בחיי' בחזקת איסור עומדת וע' שו"ת שבות יעקב ח"א סי' מ"ו מ"ש בזה ואולם שטחיות דברי הט"ז דסומך על גוף הס"ס אף דאיתחזיק איסורא:

כד

בעניין אחזוקי איסורא לא מחזקי', ע' לעיל אות י"ב וע"ע ט"ז יו"ד שם סי' כ"ד סקי"ז מש"ש למה לנו להחזיק איסורא כו' ועוד שם אלא וודאי דאין סברא להחזיק ריעותא כו' ע"ש:

כה

בט"ז סי' כ"ח ס"ק י"ג בשם הר"ן דשוחט לחולה בשבת אסור לכסות אף דביו"ט שרי דבשבת רצו חכמים לעשות היכיר שהוא יום שאסור בשחיטה לפיכך לא התירו אלא מה שהוא לצורך החולה ע"ש ואינו מובן לכאורה דא"כ בכל מקום שמתירין איסור משום פיקוח נפש נצטרך לעשות היכיר לזה דההיתיר רק משום פ"נ ושלא במקום פ"נ אסור וכן בכל עדל"ת נצטרך לעשות היכיר דההיתיר רק משום דחיית העשה ושלא במקום העשה אסור ועל כרחך דלא גזרי' כלל ואין חשש כלל דעל ידי שעושה בשביל דבר המדחה עפ"י דין יעשה ג"כ בלי מדחה וא"כ ה"נ בשוחט לחולה בשבת הרי לא יבא עי"כ לשחוט שלא בשביל חולה ולמה צריך לעשות היכיר שהוא יום שאסור בשחיטה, ונ' דמכאן ראי' למ"ש במ"א אהך דאו"ח סי' ש"א סעי' י"ו בהג"ה בשם הכלבו דהיוצא בשבת צריך שיהי' שם דבר שיזכור על ידו שהוא שבת ולא יבא לחללו ע"ש וכתבתי דזה מצד מצות זכור את יום השבת לקדשו דמצוה זאת מחייבת לחזק ולעשות היכיר לזכירת האדם בכל מקים שיש שם עלילת שכחת השבת וחילולו וכזה בביצה ט"ו ב' זכור את יום השבת זכרהו מאחר שבא להשכיחו ע"ש דהוא ג"כ כן דכיון דיש יו"ט לפני שבת ודבר זה עלול להשכיחו מן השבת ולהכין הכל ליו"ט לכן צריך לעשות היכיר להזכירו לברור מנה יפה לשבת ומצות זכור מחייבת זה עש"ה וזהו העניין גם כאן דעשו חכמים היכיר כו' והיא משום מצית זכור כי' שיש בשבת דמצוה זאת מחייבת לפעול הזכירה בכל שיש שם דבר העלול להשכיח וע"כ גם בעושה מלאכה בשביל חולה כיון דסוף סוף עושה מלאכה מה שהוא עסוק במלאכה שהוא נגדיות השבת דשבת אסור במלאכה ע"כ כשעושה מלאכה בשבת יש בעשי' זאת עלילת שכחת השבת שישכח את השבת עי"כ ומחייבת מצות זכור לעשות היכיר להזכירו שהוא שבת וע"כ אין קושי' מבעלמא באיסור הנדחה משים פ"נ וכן בעדל"ת דא"צ לעשות היכיר דשלא משום פ"נ ושלא משום העשה אסור דשם ליכא מצות זכור המחייבת זה ומשא"כ בשבת צריך לעשות כן משום מצות זכור שיש בשבת המחייבת לחזק הזכיר' ולעשות היכיר בכל עניין שיש שם דבר העלול להשכיח וכש"ס ביצה הנ"ל זכרהו מאחר שבא להשכיחו דכיון דיש יו"ט לפני שבת והוא עלול להשכיח השבת צריך לעשות עירוב תבשילין להיכיר שיזכור את השבת ויברור מנה יפה גם לשבת וכנ"ל:

ואולם י"ל עוד כוונת הר"ן באופן אחר דבאמת הא כ' הר"ן שם דהכיסוי אסור מדרבנן ע"ש לשונו אע"ג דלא מיתסר אלא מדרבנן כו' ע"ש וא"כ הא דמותר ביו"ט על כרחך צ"ל דהתירו חכמים את האיסור דרבנן כאן משום מצות כיסוי דלא בכל מקום העמידו

דבריהם במקום עשה ואין לדון בזה ממקום למקום כמ"ש במ"א והתירו כאן את הדרבנן משום המצוה וע"כ בזה שפיר בשבת לא באו לחדש היתיר ולא התירו את האיסור כדי שיהי' היכיר כו ואין כאן קושי' מדוע בעלמא בדחיית פ"נ כו' לא הצריכו היכיר דכאן נמי לא חידשו להצריך לעשות היכיר רק הא יש כאן איסור בעצם לכסות אלא דהי' להם להתירו כמו שהתירו ביו"ט וע"ז אהני טעמא דהיכיר עכ"פ שלא להתיר כדי שיהי' היכיר דההיתיר רק משום פ"נ ומה שאין צורך החולה אסור אבל אין חשש זה דשמא יבוא להתיר גם בשלא משום פ"נ גדול כ"כ להצריך היכיר בעצם עבורו ואהני רק שלא להתיר כו' דו"ק היטיב מאוד ויש ראי' לכאורה דכוונת הר"ן עד"ז ולא כמו שכתבנו תחלה דהא בשבת גופי' בעשיית שאר מלאכות לצורך חולה כבישול ואפי' וכן שחיטת בהמה דליכא כיסוי הא לא הצריכו לעשות היכיר דההיתיר רק לצורך חולה אף דבשבת הא יש מצות זכיר' וע"כ דאין הטעם משום מצות זכיר' רק דחשש הנ"ל אהני רק שלא להתיר כו' ולא לחייב בעצם לעשות היכיר וכנ"ל ואולם אין זו ראי' גמורה די"ל הטעם באמת משום מצות זכיר' ובשאר מלאכות לצורך פ"נ דלא חייבו היכיר היינו משום דהוא שם מידי דלא שייך היכיר ולא חייבו לעשות מעשה בפ"ע להיכיר ורק בשחיטת חי' ועוף דיש מצות כיסוי והכיסוי אינו לצורך החולה עוד ואפשר להיות היכיר בזה במה שלא נתיר הכיסוי שיהי' ניכר עי"כ דהותר רק מה שהוא לצורך החולה לכן בזה הוא דאסרו הכיסוי משום היכיר ודו"ק:

והנה גוף דבר הנ"ל דכ' הר"ן אע"ג דלא מיתסר אלא מדרבנן כו' הוא לכאורה ק' באמת דאם יש איסור דרבנן בכיסוי מדוע הותר באמת ביו"ט הא לא הותר שבות במקום מצוה וכתקיעת שופר דאינו דוחה שום שבות משום דאין עדל"ת ועשה וע"ש בש"ע יו"ד סי' כ"ח דיעה הראשונה דאפי' יש לו אפר מוכן אסור לכסות וא"כ באפר מוכן הא אין כאן איסור דרבנן כלל ועל כרחך לדיעה הנ"ל אין העניין לבד שלא רצו להתיר איסור כו' כדי שיהי' היכיר רק דחייבו בעצם היכיר ומה שלא חייבו כן בשאר מלאכות הוא משום דלא שייך בהו היכיר וכנ"ל, ואולם נתיישבתי דלפי"ז עדיין אין ראי' וצורך לומר דהטעם בחיוב היכיר הנ"ל משום מצות זכור מדלא חייבו כן בעלמא די"ל דבעלמא נמי בדחיית פ"נ ועדל"ת הוא מידי דלא שייך היכיר וע"כ לא חייבו כן רק כאן דיש מצות כיסוי ואינו לצורך החולה ושייך לעשות היכיר במה שלא נתיר הכיסוי וכנ"ל [וגוף דבר הנ"ל דבעלמא לא מצינו דחשו דמתוך שעושה לצורך המדחה ישכח לומר דהוא מותר לגמרי ויעשהו גם שלא משום מדחה ג"כ אינו דבר כלליי בכל המקומות דהא מצינו בירושלמי דחשו לזה וכדאמרו גזיר' כזית ראשון אטו כזית שני והיינו דמתוך שיותר לו

האכילה משום מצוה המדחה ישכח לאכול גם כזית שני אף דאין עוד מצוה המדחה דכבר קיים המצוה בכזית ראשון וכן בש"ס דידן ביבמות גזיר' ביאה ראשונה אטו ביאה שני' ובזבחים ל"ג א' גזירה שמא ירבה בפסיעות וכזה עוד בכמה דוכתי וע"ע מנחות מ' א' רש"י ד"ה לפי שאין בקיאין דגזרי' אי יתירו כלאים במקום ציצית יבואו להתיר גם שלא במקום ציצית וע"ע שם ב' גזיר' משום כסות לילה ע"ש וברש"י [וע"ע מנחות מ"ג ב' וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת הסמוכה לה ואיזו זו מצות כלאים כו' וי"ל ג"כ דלכך הצריכה תורה זכיר' דהואיל והותר בציצית יבואו לשכוח דמותר גם שלא במקום ציצית ולכן חייבה תורה זכיר' לזכור היטיב שלא לעבור אכלאים שלא במקום ציצית ולא יבא לשכוח האיסור ע"י היתירו בציצית ולכן נאמר הזכיר' בפ' ציצית כלומר לא תבוא מתוך הציצית שבם כלאים לשכוח איסור כלאים רק תזכור היטיב שלא לעבור אכלאים שלא במקום המצוה ודו"ק]:

והנה לפי סברת הר"ן דיש כאן איסור דרבנן י"ל גם בפשיטות מה דנאסר בשבת ואילו ביו"ט הוא מותר דהוא משום דהחמירו בזה בשבות שבת טפי מבשבות יו"ט וכדאמרי' כזה בביצה כ"א א' שאני שבות שבת משבות יו"ט ועוד שם כזה ל"ב א' ע"ש וז"פ:

ועוי"ל לענ"ד במה דנאסר הכיסוי בשבת ומותר ביו"ט דיש כאן איסור דרבנן לא משום טלטול העפר דהוא מוקצה דאיסור מוקצה זה ישנו גם ביו"ט רק גם בעפר מוכן מ"מ יש איסור כיון דהחי' ועוף בחיים הם מוקצין בשבת דלא קאו לשחיטה וא"כ כל מה שבו הוא מוקצה וגם הדם שבו וע"כ אף שחלה חולה בשבת והוצרך לשחטו עבורו מ"מ הדם היוצא דאין בו צורך החולה הרי הדם עומד בהקצאה שלו וע"כ אסור לטלטל העפר כדי לכסות הדם כיון דהדם הוא מוקצה ואף דקיי"ל דכלי ניטל אפי' לצורך דבר שאינו ניטל מ"מ דווקא כלי אבל לא דבר אחר ומה גם בטלטול שיש בו נגיעה כה"ג שהעפר נוגע בדם המוקצה ובירושלמי הובא ברא"ש ריש ביצה סי' א' דביצה שנולדה ביו"ט כופה עליו כלי בשביל שלא ישבר ובלבד שלא יהא הכלי נוגע בביצה ע"ש וכזה ממש מבואר במג"א סי () דאסור להדיח בשר שלא נמלח בשבת מפאת דהבשר מוקצה ואף דהמים אינם מוקצין וא"כ ה"נ אסור לכסות הדם המוקצה גם בעפר מוכן וזהו דווקא בשבת ומשא"כ ביו"ט דשחיטה מותרת ואין החי' ועוף מוקצין (דתשמיש בבעלי חיים הוא דאסור גם ביו"ט אבל טלטולו מותר כיון דאינו מוקצה] וא"כ גם הדם שבו אינו מוקצה ואף בצאת הדם לאויר העולם דאסור האכילה ואינו ראוי עוד מ"מ אין נעשה אז מוקצה דאין מוקצה לחצי יו"ט לעניין טלטול מיהת ע' תוס' ביצה כ"ז א' ד"ה אלא וע"כ שפיר מותר לטלטל גם העפר ולכסות הדם ודו"ק היטיב מאוד ולפי"ז לכאורה גם בשבת

אם הי' התולה חולה מבעוד יום דהי' החי' והעוף עומד מבעוד יום לשחיטה עבורו ולא הי' מוקצה יהי' היתיר וחיוב גם לכסות הדם והך דחולין דשיחט לחולה בשבת אסור לכסות יהי' רק בחולה שחלה בשבת ובאתי רק להעיר ויש לדון עוד דגם ביו"ט אף דאין מוקצה לחצי יום מ"מ הדם ה"ל נולד ואסור שפיר בטלטול דכ"ז שהי' הדם בהחי' כו' הי' נחשב בשר ובצאתו לאויר העולם הוא דנעשה דם וה"ל נולד וע' עירובין מ"ו א' דאי מיא בעיבא מיבלע בליעי הויין להו נולד ואי מיפקד פקידי אינם נולד וא"כ גם בדם תלוי בזה וע' פסחים ל"ג ב' פלוגתא אי משקין מיפקד פקידי או מיבלע בליעי וע' כתובות פ"ק כולה סוגי' אי דם מיפקד פקיד ואולי יש לחלק בין דם בתולים לשאר דם שבכלל בהמה וחי' וע' זבחים כ"ו א' ש"מ דם המובלע באיברים דם הוא ע"ש ברש"י ותוס' דדנו למאי נ"מ ולהנ"ל י"ל דהכוונה לעניין דם היוצא מאיברים ביו"ט אי חשיב נולד דאי גם בתחלה הי' דם אינו נולד ואי מתחלה הי' בשר ולאחר יציאה מאיברים הוא דנעשה דם הו"ל נולד ודו"ק ואולם לעניין דם שחיטה דנידון שלפנינו אולי אין לדון מהך דזבחים דשם קאי על דם המובלע באיברים לאחר שחיטה ומשא"כ בחיי הבהמה י"ל דאין לדם שבו תורת דם כ"ז שאינו יוצא וה"ל ולד שפיר דם היוצא ע"י שחיטה וע"ע תוס' פסחים כ"ב א' ובשבת ריש המוציא יין ועוד בכ"ד אי דם הוא בכלל נבילה ובשר ואינו עניין לכאן לכאורה ובאתי רק להעיר ויל"ע עוד בזה מהך דשבת פ' חבית חולב אדם עז לתוך הקדירה ע"ש בר"ן סברת הרמב"ן דלא חשוב החלב מוקצה ונולד ויל"ע בזה בכל העניין שם בר"ן ובראשונים ובאתי רק להעיר וי"ל עוד דאין כאן גם איסור נולד כיון דהשחיטה מותרת ביו"ט ומאתמול דעתי' עלי' לשחטו והי' יודע שיהי' נצרך לכסותו וא"כ הא מוכן לכך מאתמול אף דנולד וה"ל כמעיינות הנובעים ונהרות המושכין וצואה של קטן דאינם מוקצה הואיל ומאתמול דעתי' עלי' כמבואר בשבת פ' כל כתבי בהך דצואה של קטן ע"ש והנה מה שכתבנו סברא דאין מוקצה לחצי יום יל"ע עוד דחי' ועוף הנ"ל באמת הא בחיים אסורים באכילה והי' ראוי שיהי' מוקצים בחיים וכל מה שאינם מוקצים הוא רק משום דהשחיטה מותרת והם מוכנים מפאת זה א"כ הדם היוצא ע"י שחיטה ועומד לצאת ע"י שחיטה ולא יהי' ראוי דיהי' אסור גם לאחר שחיטה א"כ אותו הדם הא לא הי' מוכן מעולם ושפיר הוא מוקצה מאז דו"ק מאוד ואולם הא אין מבורר בפרט טפות הדם שיצאו ע"י שחיטה והי' אפשר שיצאו טפות אחרות מהדם שבבהמה וא"כ לפי מאי דקיי"ל דבדאוריתא אין בריר ובדרבנן יש בריר וכתבו הטעם דבריר הוא ספק וסד"א לחומרא וסד"ר לקולא א"כ כיון דבריר הוא ספק א"כ כאן אמרי' להיפוך כיון דאיסור מוקצה רק דרבנן ואמרי' דאין בריר ולא הוברר הדבר דהי' עומד זה הדם מבעוד יום

לצאת לשנאמר שלא הי' בכלל הכנת הבהמה רק אמרי' דהשתא הוא דיצא ומעיקרא הא הי' אפשר שלא יצא הוא רק דם אחר והי' שפיר בכלל הכנת הבהמה דאילו לא הי' יוצא הא הי' מותר גם הוא באכילה בכלל הבהמה גם אחר שחיטה באומצא דדם האיברים שלא פירש מותר וע"כ שפיר עד עכשיו מוכן הי' ומעכשיו אין נעשה מוקצה דאין מוקצה לחצי יום ודו"ק וע' תוס' זבחים מ"ב ב' ד"ה הקומץ בדבריהם שם מ"ג א' מש"ש דכיון דמתחלה כל טפה וטפה ראוי' לזריקה חשוב כולי' דם מתיר עש"ה ואולי גם כאן י"ל כזה דכיון דמתחלה כל טפה וטפה שבדם שבבהמה אפשר לו ולא יצא חשוב כולי' דם מוכן גם דם היוצא והך דיונים פ"ק דביצה דהוא שם פלוגתא דב"ש וב"ה ושם סוף פ' המביא בהך דעומד אדם על המוקצה ערב שבת בשביעית כו' ע"ש דמבואר דתלוי בבריר' אינו עניין לכאן דשם אינו דבר היוצא מאיליו רק מה שהוא מברר מקצת ממקצת ואוכל ביו"ט ובזה תלוי בבריר' אי נחשב מוכן מבעוד יום ומשא"כ כאן דיוצא מאיליו בטבע וע"כ כיון דאינו יוצא כולו וכל טפה וטפה הי' אפשר שהיא לא תצא שפיר י"ל דחשוב הכל מוכן, והנה גוף הך סברא שכתבתי דאין מוקצה לחצי יום נתיישבתי דלכאורה הוא טעות דהא דאין מוקצה לחצי יום היינו רק דאין נדחה אלאחר שנעשה ראוי ביומו אבל כ"ז שאינו ראוי הא וודאי מוקצה היא ואולם י"ל דכי היכא דלא מהני הקצאתו דחצי יום אלאחר שנעשה ראוי והיינו דאין לו כח הגריר' שתגרור ההקצאה איסור גם אאחר סילוק ההקצאה ה"נ אין אוסר טלטול העפר עבורו כיון דהעפר אינו מוקצה ואין בכחו לגרור גם איסור טלטול העפר ודו"ק היטיב מאוד ויל"ע בכ"ז עוד טובא מכמה דוכתי אני כותב הכל נשען רק על הזכרון לבד וכמעיר בעלמא]:

עוד יש לדון לענ"ד דיש איסור בכיסוי משום לישה כיון דמתערב העפר בדם וע"כ בשבת אסור שפיר ומשא"כ ביו"ט דמותר לישה לצורך אוכל נפש מותר גם למצות כיסוי מטעם מתוך ואף דאינו מתכוון ללישה מ"מ הוא פ"ר ואף דאין צריך ללישה מ"מ גם משאצל"ג הוא שבות מיהת ואולם לר' יוסי בר יהודה דשבת י"ח א' דאין חייב עד שיגבל לא הוי לישה בתערובת לבד בלי גיבול וצריך אני לעיין בזה עוד בשבת קנ"ה ב' כולה סוגי' וגם בביצה ל"ב ב' בהך דקטמא שרי עש"ה ברש"י ותוס' ובאתי רק להעיר:

והנה יש לי צ"ע עוד דמדוע אין הכיסוי אסור גם ביו"ט אפי' בעפר מוכן משום צובע דהא העפר המתערב בדם הוא נצבע בו ודם הוא צבע כהך דהשוחט חייב משום צובע דצובע העור בדם ואף דכאן א"ל לצביעת העפר מ"מ גם בלי צורך הא הוא שבות עכ"פ וכנ"ל [ומתוך אין כאן דמלאכת צביעה לא שייכא באוכלין דאין צביעה באוכלין ואולם למ"ד הנ"ל דשוחט חייב משום צובע א"כ כיון דשחיטה מותר ביו"ט הא יש מתוך דמתוך

שהותרה צביעה בשחיטה כו'], ולר"ן הנ"ל דאף דיש בכיסוי איסור דרבנן מ"מ התירו ביו"ט משום מצות כיסוי י"ל בפשיטות דהתירו גם צביעה דרבנן הנ"ל ויש לי לעיין בזה ג"כ בש"ס ביצה פ"ק בהך דהחופר גומא וא"צ אלא לעפרה דמשמע שם ג"כ לכאורה דהתירו משאצל"ג משום כיסוי ועש"ה בסוגי' ומפרשים ובאתי רק להעיר [וגם יל"ע בדין דש"ע יו"ד הנ"ל והוא מש"ס ביצה שם דאם יש לו אפר מוכן לכסות בו צואה הוא מוכן לכל ומותר גם לכסות בו דם ויל"ע דהא לדם בעצם אין מוכן ורק אגב הכנתו לצואה הוא מוכן גם לשאר דברים וא"כ אחרי שעשה בו מצוה וכיסה בו הדם א"כ הא אסור לכסות בו צואה אח"כ דאף דתשמישי מצוה נזרקין מ"מ הא אסור לעשות בהם תשמיש בזוי כמבואר בר"ן שבת פ' כל הכלים בהך דשירי פרוזמיות היינו שירי טליתות דאסור לקנח עצמו בהם ולעשות בהם תשמיש בזוי ע"ש וכ"ה בפוסקים בכ"ד וא"כ וודאי דאסור לכסות צואה באפר ועפר שנעשה בי מצות כיסוי דם וא"כ כיון דע"י הכיסוי אזל לי' הכנתו לצואה ממילא נעשה מוקצה לכל דהא הוא בעצם מוקצה ורק אגב הכנתו לכסות בו צואה כו', וא"כ כיון דבטלה הכנתו לכסות בו צואה תו הוא מוקצה ממילא כשאר עפר וא"כ ע"י הכיסוי הרי יעשה העפר מוקצה ואילו עתה הרי הוא מוכן וא"כ הא מבטל לי' ע"י הכיסוי את העפר מהכנתו ויש שבות בזה כמבטל כלי מהיכנו וכמ"ש כבר בחידושי לל"ט מלאכות דלאו דווקא כלי רק גם במבטל אוכל מהיכנו הוא שבות ופשוט דה"ה עפר דמאי שנא ואדרבה בעפר שייך טפי איסור ביטול מהיכנו דהוא משום בונה כיון דעפר הוא דבר של בניין בעצם דהבניין הוא מעפר ולבינים וטיט וע' ריש הבונה ובאתי רק להטור]:

כו

בש"ך סי' כ"ח סקכ"ח ע"ש דמשמע לשונו דרק במותר לגמרי באכילה מדינא אפי' מדרבנן והוא רק מנהג שנהגו להחמיר הוא דמכסה בברכה אבל איסור מדינא אפי' דרבנן דיש כמה פסולי שחיטה ואיסורי טריפות דרבנן אין לברך על הכיסוי עש"ה בלשונו ז"ל ולכאורה מהך דחולין פרק ב' דאמר דאי אין שחיטה לעוף מה"ת גם נחיר' חייבת בכיסוי דנחירתו הוא שחיטתו ע"ש א"כ הא מבואר לכאורה דאיסור דרבנן אין מסלק מצות כיסוי דכיון דמדאוריתא שרי קרינן בי' אשר יאכל ואולם לעניין הברכה י"ל דה"ל ממ"נ דמה"ת הא א"צ לברך דברכת המצוות רק דרבנן ומדרבנן הרי אסור באכילה ולא קרינן בי' אשר יאכל ואין הכיסוי מצוה כלל ואולם בס' לקח טוב הארכתי בכלל מיוחד לדון דלא אמרי' ממ"נ כזה להקל בדרבנן ע"ש בארוכה:

ויל"ע באוסר חי' ועוף שלו בקונם אכולי עלמא ושחטו אח"כ אי מחויב בכיסוי כיון דלא קרינן בי' אשר יאכל מפאת איסור הקונם ואם נאמר דפטור א"כ לכאורה גם במנהג דהוא איסור נדר ג"כ ראוי שיופטר מכיסוי ואף דאינו נדר גמור וחשוב איסור נדר רק מדרבנן ומשום אל תטוש תורת אמך מ"מ לעניין הברכה עכ"פ אין לברך כמו בפסול שחיטה וטריפות דרבנן משום ממ"נ הנ"ל וכנ"ל] וא"כ הא צדקה סברת העט"ז והב"ח המובאה בש"ך שם דכתבו דמכסה בלא ברכה בחתך כל המפרקת דנוהגין בו איסור באכילה עש"ה ואפי' נאמר בקונם דכיון דיש לו היתיר בשאלה חשוב אשר יאכל מ"מ מנהג של איסור דאין לו היתיר שפיר לא קרינן בי' אשר יאכל ואולם י"ל דכיון דהשחיטה עשתה את שלה והתיר' איסור אמ"ה ונבילה לגמרי אף לאכילה ואיסור הנדר איסור אחר הוא שפיר קרינן בי' אשר יאכל כיון דהשחיטה היא שחיטה המתרת באכילה מצד עצמותה ואיסור הנדר הוא איסור אחר מבחוץ לגמרי וכה"ג ברשב"א ריש יבמות דאיסור נדר חשוב עולה לייבום כיון דהוא איסור מחמת דבר אחר ובעצמותה ראוי לייבום ע"ש ואולם הא גם טריפה פטור מכיסוי וא"כ זה תלוי בספק שנסתפקתי באתוון דאוריתא אם איסור טריפה הוא איסור אחר מבחוץ והשחיטה מתרת מצד עצמותה גם לאכילה א"ד איסור טריפה ענייני דבטריפה אין השחיטה מועלת לאכילה והוי לאכילה כלא נשחט והוא רק שחיטה המטהרת מידי נבילה אבל לאכילה לא הוי שחיטה כלל ועניין איסור טריפה דהוא נבילה ואינו שחוט לגבי אכילה ע"ש ואי נימא כפן הא' הנ"ל א"כ הא חזינן דגם באיסור אחר מבחוץ נמי לא קרינן אשר יאכל ופטור מכיסוי וא"כ ה"ה באיסור מפאת נדר ומנהג כנ"ל ואולם איסור טריפה יש לו עכ"פ התייחסות ושייכות לאיסור נבילה דטריפה תחלת נבילה היא דמה"ט מצטרפין זה עם זה כמבואר ברמב"ם וע"כ חשוב שפיר ג"כ חסרון בשחיטה וחשוב בעצם שחיטה בלתי מתרת באכילה כיון דעניין השחיטה להתיר איסור נבילה וכאן יש איסור דיש לו שייכות והתייחסות לאיסור נבילה דהוא תחלת נבילה וכנ"ל ומשא"כ נדר דהוא איסור אחר מבחוץ לגמרי שפיר קרינן בי' אשר יאכל ובאתי רק להעיר:

כז

בש"ע יו"ד שם סי' כ"ח סעי' כ"א בהג"ה בשם הגאונים דההולך במדבר ישחוט וימצה הדם בבגד ויברך וכשמגיע למקום עפר מכבס הבגד לשיצא הדם ומכסהו בלא ברכה וע"ש בט"ז סקי"ז מה שהקשה על תי' רמ"א על הקושי' השני' ובנקה"כ כ' עליו שאין דבריו מוכרחים ולענ"ד הקושי' וודאי מוכרחת ומוכרחת היא ואף שהט"ז לא פירשה כל כך כראוי בכל זאת הקושי' עצומה ופשוטה מאוד דרק אילו הי' הקושי' על הנוסח דאיך

אומר בעפר והוא עתה אין מכסה בעפר רק בבגד הוא דהי' שייכות עכ"פ להביא ראי' מבדיקת חמץ דנוסח הברכה על ביעור והוא עתה אין מבער רק יבער לבסוף והבדיקה רק צורך הביעור שעל ידה ימצא ויבער וכך כאן אומר בעפר על שם סופו שיכסה בעפר כשיגיע לישוב כיון דעתה ג"כ ממצה הבגד לצורך זה לשיהי' לו הדם בהגיעו ליישוב להוציאו ע"י כיבוס ולכסותו בעפר ואם דגם אז הי' לדון על ראי' זאת מ"מ הי' עכ"פ שייכות ראי' מנוסח על ביעור חמץ שאומרים בשעת בדיקה לנוסח בעפר שאומרים כאן אף שאין מכסה עתה בעפר ומשא"כ אחרי דהקושי' בכאן על סברת הגאונים הנ"ל אינו על הנוסח לבד רק על כל גוף הברכה דמאי שייכות ברכה בשעת מיצוי הדם לבגד הא אין עושה עתה מקיום המצוה כלום דכיסוי אם אינו בעפר אינו כלום וכל קיום המצוה יקיים רק בהגיעו ליישוב ויכסה בעפר ועתה הוא רק מצניע הדם בבגד לשלא יאבד ויהי' בידו לקיים בו מצוה המחויבת בו בהגיעו ליישוב אבל אין עושה עתה מגוף המצוה כלום רק מצניע החפץ של מצוה לשיעשה בו מצותו לאחר זמן וא"כ אחרי שאין עושה עתה מקיום המצוה כלום למה יברך הלא אין ברכה רק על קיום מצוה ובדיקת חמץ שפיר יש עלי' חיוב ברכה דבדיקת חמץ הוא מצוה דרבנן שציוו לבדוק ויש לברך עלי' כעל כל מצוות דרבנן שמברכין עליהם ומה שהנוסח על ביעור בזה אין לדקדק כלל דכיון דיש עכ"פ חיוב ברכה תיקנו הנוסח על ביעור לפי שהתכלית הוא הביעור דחייבו לבדוק אחרי החמץ כדי לבערו והכל מצוה אחת דמה"ת חייב לבער רק חמץ הידוע לו וחכמים חייבו לבדוק ולחפש גם על הבלתי ידוע לו כדי לבערו וע"כ תיקנו הנוסח על ביעור דהוא התכלית וכולל גם חיוב הדאוריתא דהוא הביעור אבל כאן הרי אין כאן מצוה רק כיסוי הדם וא"כ מיצוי הדם בבגד דאין בו מעניין הכיסוי כלום והוא רק שימת עצה בנפשו להצניע חפץ המצוה לקיים בו מצות הכיסוי אח"כ אבל עתה אין כאן מקיום מצות הכיסוי כלום א"כ הא אין כאן חיוב ברכה כלל ולמה מברך ואין הקושי' על תיבת בעפר שהוא אומר רק על גוף הברכה דאיך מברך ברכת מצוה והוא אין מקיים מצוה של כלום אפי' מצוה דרבנן ומה שייך להביא מבדיקת חמץ דמברך עלי' דהבדיקה הוא גוף מצוה דרבנן ושפיר יש בה חיוב ברכה כעל כל מצוות דרבנן וקושי' זו וודאי אלימתא היא ופשוטה מאוד:

וי"ל לענ"ד בטעם דברי הגאונים הנ"ל וזה דכשממצה הדם בבגד הא הדם מכוסה בבגד (וכמו שהביא הט"ז בס"ק הנ"ל בשם הב"ח דמברך על כיסוי הדם ולא בעפר והיינו דמברך על גוף המיצוי בבגד דהוא כיסוי הדם בבגד אלא שאין הכיסוי בעפר וע"כ מברך על כיסוי הדם ואין אומר בעפר וא"כ עכ"פ הדם כ"ז שהוא בבגד הרי חשוב מכוסה

וכך הרי הוא בפועל שהוא מכוסה בבגד] וע"כ נ' דה"ל ככיסהו הרוח דאין חייב לגלות ולכסות וכך כאן אין חיוב עוד לגלות ולכסות היינו להוציא הדם מן הבגד ע"י כיבוס ולכסותו ואין לומר דשאני כסהו הרוח דאירי שכיסהו הרוח בעפר דכבר נתקיימה המצוה מאילי' ולכן אין חיוב לגלות כו' ומשא"כ כאן דאין מכוסה בעפר ומצות הכיסוי הוא רק בעפר וא"כ הא לא נתקיימה המצוה עדיין וע"כ שפיר יש חיוב לגלות כו' דז"א דכבר דנתי בזה במ"א דטעמא דכסהו הרוח אינו מפאת דכבר נתקיימה המצוה כו' דמאיליו לא שייך קיום מצוה רק ע"י אדם המחויב ומה שנעשה ע"י הרוח אין להחשיבו נתקיימה המצוה כלל ואילו הי' חשוב נתקיימה המצוה הי' ראוי להיות דינו כמו בכיסהו הוא דאפי' חזר ונתגלה פטור מלכסות וכך הי' ראוי להיות גם בכיסהו הרוח דאפי' חזר ונתגלה לא יהי' עוד מצות כיסוי כיון דכבר נתקיימה המצוה ועל כרחך דלא חשוב נתקיימה המצוה וע"כ בחזר ונתגלה שפיר יש מצות כיסוי ורק מה דאין חייב לגלות בידים הוא משום דכיון דהמצוה הוא לכסות הדם אין שייכות המצוה רק בדם מגולה ובזה שייך מצוה לכסותו אבל בדם מכוסה לא שייך מצות כיסוי דהא הוא מכוסה ואין העניין דנתקיימה המצוה רק העניין דאין כאן חפץ המצוה דחפץ המצוה בכאן הוא דם מגולה שעליו באה מצוה לכסותו אבל דם מכוסה אינו חפץ של מצות כיסוי דהא הוא מכוסה ולא הוזכר במקרא חיוב גילוי וכיסוי רק חיוב כיסוי לבד ואין שייכות כיסוי במה שהוא מכוסה ולכן אין כאן המצוה כלל [לא שנתקיימה המצוה כו' דו"ק היטיב מאוד] וא"כ בהיות כן הנה גם בהיות הדם מכוסה בבגד סוף סוף הרי הוא מכוסה ואיו בו שייכות כיסוי ומה בכך דאינו מכוסה בעפר הלא אין העפר גוף המצוה רק הכיסוי הוא המצוה ועפר הוא רק פרט שבו יהי' הכיסוי ולא בדבר אחר אבל גוף המצוה הרי הוא הכיסוי ותדע דבתוספתא נוסח הברכה על כיסוי הדם לבד ואין שם תיבת בעפר והיינו משום דהכיסוי הוא עצם המצוה והעפר רק פרט מפרטי המצוה במה יכסה ואין להזכיר הפרט בברכה רק גוף המצוה וגוף המצוה הוא רק הכיסוי וז"פ דגוף המצוה הוא הכיסוי דהא הוא הוא מעשה המצוה שעושה שמכסה הדם והעפר הוא רק פרט והדבר שבו מכסה אבל גוף מעשה המצוה הוא הכיסוי שמכסה הדם וז"פ אין צורך לאריכות וא"כ אחרי שגוף המצוה הוא רק הכיסוי א"כ אחרי דבדם מכוסה אין שייכות כיסוי דלא ציותה תורה לגלות ולכסות רק לכסות לבד וכנ"ל וא"כ אין חילוק במה הוא מכוסה אם בעפר או בדבר אחר דסוף סוף כיון דמכוסה ובמכוסה אין שייכות כיסוי הרי אין כאן המצוה דהוא הכיסוי ובשלמא אם הי' העפר גוף המצוה אז הי' שייך לומר דיש כאן עניין וחפץ המצוה כיון דאין מכוסה בעפר וכל המצוה רק העפר היינו דחפץ המצוה הוא

דם שאין מכוסה בעפר שיכסנו בעפר והרי יש לו דם שאין מכוסה בעפר וחייב לכסותו בעפר ומשא"כ אחרי דעצם הכיסוי הוא המצוה והעפר רק פרט כו' א"כ עצם הכיסוי שפיר אין כאן חפץ ועניין המצוה כלל דכיסוי ליתא רק בדבר מגולה לא במה שהוא מכוסה דלא חייבה תורה לגלות ולכסות ואין חילוק במה הוא מכוסה סוף סוף כיון דהוא מכוסה אין שייכות מצות כיסוי דו"ק היטיב מאוד כי העניין עמוק ולפי"ז אחרי דאין חיוב לגלות כאן הדם כמו בכיסהו הרוח הנה גם אם מכבס אח"כ ומגלהו ומכסהו מ"מ הוא רק מצוה דרבנן כמו בכיסהו הרוח אחרי שחזר ונתגלה דמבואר בגמ' דחיוב הכיסוי אח"כ הוא רק מספק דמספקינן אי יש דיחוי אצל מצוות או אין דיחוי וא"כ לסברת האומרים דגם בס' עשה לרמב"ם סד"א מה"ת לקולא א"כ הא אין כאן רק חיוב ומצוה דרבנן לכסות אחרי שחזר ונתגלה וא"כ גם בהך דממצה הדם בבגד דכוותה גם אחרי שיכבסהו ויגלהו לא יהי' מצות כיסיו רק דרבנן דגם כאן יש הדיחוי כמו בכיסהו הרוח כיון דגם כאן אין חיוב לגלות כמו בכיסהו הרוח וכמובן והנה התוס' הקשו בזבחים ובסוכה דמדוע חשוב דיחוי בכאן בכיסהו הרוח הא הי' בידו לגלותו וכל שבידו לא הוי דיחוי ותירצו דלא אהני הבידו כאן כיון דאין חייב לעשות כן לגלות עש"ה ולפי"ז הנה אם יברך כאן בשעת מיצוי הדם בבגד תו הרי יהי' חייב מה"ת לגלותו אח"כ ולכסותו דאל"כ הרי תהי' ברכתו למפרע ברכה לבטלה ויעבור על לא תשא מה"ת לדעת הרמב"ם דברכה לבטלה הוא עבירת לא תשא מה"ת וא"כ הרי חייב לגלות ולכסות מה"ת כדי שלא יעבור על לא תשא דאף דהברכה רק על מצוה דרבנן מה בכך וכל ברכת המצות רק חיוב דרבנן והיינו משום דכיון דהוא חיוב דרבנן עכ"פ גם מה"ת לא חשיב תו נשיאות שם שמים לבטלה וע"כ כשמקיים המצוה שפיר אינו לבטלה גם מה"ת אבל אם יברך גם על מצוה דרבנן ולא יעשה המצוה הרי עובר וודאי אלא תשא מה"ת לרמב"ם הנ"ל וכמובן וא"כ איסור לא תשא הרי מחייבהו מה"ת לגלות ולכסות וכיון דיש חיוב מה"ת לגלות ולכסות תו הרי אין כאן הדיחוי כלל דכל שיש חיוב לגלות תו הא אהני הבידו דלא נימא דיחוי וא"כ תו הא יהי' הכיסוי שפיר מצוה מה"ת כיון דאין כאן דיחוי ונמצא דע"י הברכה שמברך עתה הוא שנעשה הכיסוי דאח"כ מצוה בעניין הדאוריתא דלולי הברכה הי' רק מצוה דרבנן ומה"ת לא הי' מצוה כלל וע"י הברכה הוא שנעשה מצוה מה"ת וע"כ ה"ל הברכה עצמה התחלת עניין הכיסוי דאח"כ ובאין כאחד ושפיר שייך לברך גם עתה כיון דיש כבר עתה התחלת עניין המצוה עם הברכה ע"י הברכה עצמה דאף דאין בברכה מעניין מעשה הכיסוי מ"מ מה בכך הרי אין הברכה משום המעשה רק משום עניין המצוה שבמעשה וכיון דעניין המצוה מתחיל עכשיו דע"י הברכה דעכשיו

הוא שיהי' הכיסוי מצוה מה"ת ולולי זה לא הי' בו עניין מצוה מה"ת כלל ע"כ שפיר חשובה הברכה התחלת גוף עניין המצוה ואין כאן שימת עצה לבד להצניע חפץ המצוה לשלא יאבד ויקיים בו מצותו אח"כ רק יש כאן התחלת גוף עניין המצוה כיון דכל עניין המצוה דאח"כ נעשה רק ע"י הברכה דעתה וכיון דיש בברכה התחלת גוף עניין המצוה תו שפיר שייך לברך ובאין כאחת וכנ"ל דבהתחלת גוף המצוה הא שפיר שייך לברך מיד ואף דהגמר ותשלום המצוה הוא אחר זמן כדמצינו, כן בראשונים לעניין ברכת אירוסין ונשואין ולמדוהו ג"כ מבדיקת חמץ דהברכה הוא גם על הביעור אף שיהי' רק למחר וגם כאן הוא שפיר עתה בברכתו התחלת גוף המצוה כיון דכל גוף עניין המצוה דאוריתא דאח"כ נעשה רק ע"י הברכה דעתה וא"כ התחלת הדאוריתא הוא עתה וע"כ שפיר שייך לברך על הדאוריתא דבאין כאחת דהברכה היא עצמה התחלת גוף המצוה דאוריתא וממילא יכול לברך דבהתחלת גוף המצוה הא מברכינן שפיר אף דהגמר והתשלום רק לאחר זמן ודו"ק היטיב מאוד, כן י"ל לחומר הנושא ליישב דברי הגאונים אשר המה מתמיהים ומפליאים לכאורה דהמיצוי שממצה עתה הא אין בו מעניין המצוה כלום ומה שייך לברך עתה כשממצה ולהנ"ל הוי שפיר התחלת המצוה מפאת הברכה עצמה אלא דאין שייכות ברכה רק בשעת עשיית מעשה עכ"פ מעניין המצוה וע"כ יש לו לברך בשעה שממצה שיהי' לו הדם לכסותו אח"כ אבל ההתחלה דמצות כיסוי דאח"כ הוי, רק באמת מפאת גוף הברכה עצמה וכנ"ל והנה מה שכתבתי דמה דיהי' חייב לגלות כדי שלא יעבור אלא תשא תו לא נימא דיחוי מש"ה יש לדון בזה די"ל כוונת תוס' זבחים וסוכה הנ"ל דלא אהני הבידו דכיון דאין חייב לגלות א"כ הא נדחה החיוב עכ"פ ושפיר אין כאן חיוב עוד ודו"ק וא"כ גם כאן נהי דיש חיוב משום לא תשא אבל הרי אין זה חיוב כיסוי וחיוב כיסוי הרי נדחה עכ"פ כיון דמחמתו הרי לא הי' מחויב לגלות ולכסות והי' כבר פטור מחיוב זה וא"כ תו אכתי אין כאן מצות כיסוי ואין על מה לברך דהברכה הא הוא על מצות הכיסוי ואולם אין זה מוכרח בכוונת תוס' הנ"ל ואפי' יהי' כן כוונת תוס' מ"מ אין הגאונים מוכרחים לזה ויוכל להיות סברת הגאונים בפשיטות דרק בהך דזבחים בקיבל בכלי קודש ונתן לכלי חול כו' דמצוה להחזירו לכלי קודש ולהוליכו ולזרקו הוא דמהני בידו דכל שמצוה לעשות כן אהני הבידו לעשות לסלק הדיחוי [ומשא"כ בהך דכסהו הרוח דאין מצוה לגלות] ואין חילוק מפאת מה הוא המצוה והחיוב רק כל שיש עניין מצוה וחיוב לעשות כן אלים ועדיף טפי ומסלק הדיחוי וטעמא נמי איכא לש"ס מנחות ק"א ב' ותוס' ב"ק בהמרובה דבמצוה הוא דאמרי' דכל העומד להעשות כעשוי דמי ולא ברשות והיינו נמי טעמא בדשיל"מ דרק במצוה לאיתשולי חשוב דשיל"מ

וכמ"ש במ"א בארוכה וע"כ גם כאן כשמצוה לעשות כן ה"ל כעשוי מכבר וכאילו הי' בכלי קודש מכבר ולא ניתן לכלי חול כלל ולא נדחה מעולם רק דעכ"ז בעי' בידו דאם אין בידו לעשות א"א שיחשב כעשוי דהא אין בידו לעשותו וכמובן בפשיטות וא"כ עכ"פ שפיר גם במצווה מפאת חיוב אחר סוף סוף כיון דמצווה לעשות כן ובידו לעשות כעשוי דמי גם כאן כאילו הי' מגולה מעולם ולא נכסה ולא נדחה כלל מעולם כיון דמחויב לכסותו ובידו לעשות כן ולכן כעשוי דמי ולא נדחה מעולם וכמובן]:

והנה מה שכתבתי דהברכה הוא התחלת גוף עניין המצוה דלולי הברכה הי' ספק דיחוי וסד"א מה"ת לקולא לרמב"ם והי' רק מצוה דרבנן וע"י הברכה נסתלק הדיחוי והוי מצוה מה"ת, נ' עוד דאפי' לראשונים החולקים אהרמב"ם וס"ל דסד"א מה"ת לחומרא מ"מ ג"כ חשיבה הברכה התחלת עניין המצוה כיון דלולי הברכה עכ"פ הי' הכיסוי רק ספק מצוה וע"י הברכה דנסתלק הדיחוי הוא וודאי מצוה וע"כ חשיבא הברכה התחלת גוף המצוה במה שפועלת עניין הוודאי שבו ואף דאם האמת דאין דיחוי אצל מצוות א"כ גם בלי הברכה הוא מצוה ואין הברכה פועלת כלום ואינה התחלה ותו אין לו לברך וא"כ כיון דמספקינן אי יש דיחוי או אין דיחוי א"כ תו איך מברך מספק הא אי אין דיחוי אין לברך וא"כ ה"ל ככל ס' ברכות דלא מברכינן מספק משום איסור לא תשא וא"כ גם כאן אין לו לברך דשמא אין דיחוי כו' ז"א דכאן הוא עניין אחר משאר ספק ברכות דכאן בעי' רק שיהי' שם עתה התחלת מצוה לשיוכל לברך מיד עתה וזה הוי שפיר התחלה מה שעושה מספק וודאי ופועל בעניין המצוה שיהי' וודאי מה שבלי הברכה הי' רק ספק דסוף סוף כיון דמספקינן אי יש דיחוי או אין דיחוי הא הי' רק ספק מצוה וע"י הברכה הוא וודאי מצוה לכן חשוב זה שהברכה פועלת תוספת בגוף עניין המצוה במה שעושאתו וודאי והוי הברכה ע"כ התחלת עניין המצוה בוודאי ואין זה ספק ברכות רק יש כאן וודאי כיון דבעי' רק התחלה היינו שיפעול תוספת בעניין המצוה לשיוחשב התחלה וזה הוא פועל בוודאי במה שעושה מספק וודאי דדבר זה הוא תוספת וודאי והוי התחלה וודאית ע"כ דו"ק היטיב מאוד כי העניין פמוה וראי' לסברא זאת ממ"ש ברבינו יונה ברכות פרק ג' דאף דאסור להתפלל תפלת נדבה בלי חידוש שיחדש בה דבר מ"מ במסופק אם התפלל חוזר ומתפלל בלי חידוש דמה שנעשה מספק וודאי זהו עצמו חידוש עש"ה הרי דגם שם יש לנו לומר שמא כבר התפלל וא"כ הא אין כאן חידוש כלום וא"כ פו הא עושה ספק איסור בתפלתו שנית ועל כרחך דלא אמרי' כן רק אמרי' דסוף סוף כיון דמסופק אם התפלל חשוב זה וודאי חידוש לא ספק חידוש רק הוא וודאי חידוש במה שעושה מספק וודאי וא"כ כך כאן הוא פעולה וודאית שהברכה פועלת

בעניין המצוה ומוספת בו שעושאתו מספק מצוה וודאי מצוה וע"כ הוי שפיר הברכה בוודאי התחלת עניין המצוה מפאת זה שפועלת או פעולה ותוספת וודאי ושפיר יכול בוודאי לברך גם עתה כיון דהוא כבר עתה התחלה וודאית ודו"ק היטיב מאוד כי העניין עמוק וגם מ"ש למעלה בהשענה על סברת הרמב"ם דברכה לבטלה הוא איסור ד"ת, גם לזה י"ל דאין צורך דאפי' הוא רק חיוב דרבנן לגלות כדי שלא תהי' ברכתו לבטלה מ"מ כיון דחייב עכ"פ מדרבנן לעשות כן ובוודאי יעשהו מפאת הדרבנן עכ"פ לכן גם מה"ת כעשוי דמי כיון דוודאי יעשהו ותו ג"כ גם מה"ת אין כאן דיחוי ודו"ק):

והנה בט"ז שם ס"ק הנ"ל הביא בשם הלבוש דפליג אסברת הגאונים הנ"ל וס' דלא יברך על הכיסוי לא בתחלה ולא בסוף ע"ש וק' טובא לכאורה דלמה לא יברך בסוף כשמכסה בעפר הא מקיים אז מצות כיסוי כתיקנו וצ"ל ג"כ סברת הלבוש דס"ל דכיון דנכסה כבר בבגד ה"ל ככיסהו הרוח דאין חייב לגלות וע"כ ה"ל רק ספק חיוב מפאת ספק דיחוי וכנ"ל וע"כ אין לברך דס' ברכות להקל וכמ"ש הפר"ח בסי' כ"ח שם סעי' י"א בהך דכיסהו הרוח דאם חזר ונתגלה מכסה בלא ברכה מטעם הנ"ל פ"ש וא"כ הרי גם סברת הלבוש כמו שכתבנו דגם במכוסה בבגד אין חייב לגלות ודומה לכיסהו הרוח ולא מחלקינן לומר דשאני כיסהו הרוח בעפר מנכסה בבגד וכמו שהארכנו:

והנה הט"ז כ' שם בס"ק הנ"ל בשם הב"ח לתרץ דברי הגאונים דמברך בשעת המיצוי בבגד על כיסוי דם ולא על כיסוי דם בעפר ותמה עליו הט"ז דמה בכך דאין אומר בעפר מ"מ הא המצוה בעפר ובנקה"כ כ' עליו וז"ל גם מה שהקשה על הב"ח לק"מ דהא באמת מכסהו אחר כך בעפר אלא דהברכה לא נתקנה לכתחלה על עפר עכ"ל ואיני יודע להלום דבריו כלל וכלל דמה תירץ בזה ומה בכך דיכסה אח"כ בעפר הא אין הברכה עתה על מה שיכסה אח"כ דאילו הי' על מה שיכסה אח"כ הי' צריך לומר באמת בעפר כמו שאומרים בכל כיסוי דהא אח"כ יכסה בעפר וזה כל חידוש הב"ח דאין מברך על מה שיכסה אח"כ דלא שייך לברך עתה על מה שיעשה לאחר זמן רק ברכתו על מה שעושה עתה דממצה הדם בבגד והיא ג"כ כיסוי הדם בבגד וע"כ מברך על כיסוי זה ולכן אומר רק על כיסוי דם לבד ואין אומר בעפר דהא אין מכסה בעפר רק בבגד, כך דמה דברי הב"ח וע"ז הא שפיר הקשה הט"ז דמה הועיל בזה דאין אומר בעפר ואין באמירתו שקר מ"מ הא כל אמירתו לריק כיון דמברך על מה שמכסה בבגד וכיסוי בבגד אינו מצוה כלל וכלל דהמצוה רק בעפר והוא מברך ברכת מצוה על מה שאינו מצוה כלל וקושית הט"ז קשה כברזל ופשוטה מאוד, ויש להליץ לכאורה על בעל הש"ך ז"ל ולומר כוונתו דמצות הכיסוי בעפר הם ב' חלקי מצוה היינו גוף הכיסוי והיותו בעפר וע"כ אם מכסה שלא

בעפר יש בזה רק קיום החלק היינו הכיסוי ואינו בשלימות כיון דאינו בעפר וע"כ אינו כלום דחלק מצוה אינו כלום כ"ז שאינו בשליחות [וכדיעות הסוברים כה"ג לעניין ח"ש במצוה דאם אין יכול לאכול כזית אין שום מצוה באכילת פחות מכזית דחלק במצוה לאו כלום הוא ולא דמי לאיסורין דגם החלק וח"ש אסור מה"ת] והני מילי אם עושה רק החלק לבד ומשא"כ אם עושה עתה החלק ואח"כ יגמור ויעשה. החלק האחר אז גם החלק הא' יש בו עניין מצוה כיון דהוא חלק של הכל והתחלתו ועוד דכיון דדעתו להשלים יש גם בחלק חשיבות וכהך דר"ל דאף דס"ל דח"ש מותר מה"ת מ"מ בדעתו להשלים מודה כמבואר בירושלמי תרומות וע"כ כיון דיש בהחלק ג"כ עניין מצוה שייך שפיר גם לברך עליו כמו שהוא אותו החלק וע"כ רק בעלמא באין לו עפר לכסות אין מצוה כלל לכסות בדבר אחר דאף דיהי' שם חלק עכ"פ היינו הכיסוי מ"מ חלק לחוד אינו כלום ומשא"כ כאן דבמיצוי בבגד עפה דעושה כיסוי והוא חלק ואח"כ יגמור החלק האחר היינו הכיסוי בעפר דהא יכסה אח"כ בעפר לכן גם החלק עתה בו עניין מצוה כמו שהוא ושייך לברך על עניין המצוה שבו וע"כ שפיר מברך עתה על כיסוי דם היינו על חלק הכיסוי שמקיים עתה שלא בעפר עדיין והוא רק כיסוי לבד וזהו שכ' הנקה"כ דהא באמת מכסהו אח"כ בעפר כו' וכוונתו דבזה סרה קושית הט"ז דאמאי מברך על הכיסוי של עתה הא המצוה בעפר ועתה הרי אין מכסה בעפר ואין כאן קיום מצוה כלל שיברך עליו וע"ז כ' דכיון דבאמת מכסה אח"כ בעפר היינו דמשלים המצוה אח"כ בעפר לכן שפיר הכיסוי של עתה הוא חלק המצוה דהמצוה לכסות בעפר ועושה עתה חלק הכיסוי ואח"כ ישלים חלק חיוב העפר וע"כ יש בחלק זה שפיר עניין מצוה ושפיר מברך עליו, כן דמיתי לומר לכאורה בכוונת הנקה"כ אבל באמת גם זה אינו כלום דכיסוי שלא בעפר אינו אפי' חלק ועניין חלק הוא רק בח"ש דהשיעור מילתא אחריתי הוא ואינו גוף הדבר רק שיעור הדבר וע' חולין ל"ד א' טומאה משיעורין לא גמרינן [ועמ"ש בזה בקונטרס ע' פנים לתורה] וע"כ גם בח"ש יש הדבר אלא שאינו בשיעורו והוי חלק עכ"פ ומשא"כ אם ציותה תורה לכסות בעפר אם מכסה שלא בעפר אין כאן חלק וקיום של כלום והוא עושה דבר אחר לגמרי ממה שציותה התורה ועוד דסברא הנ"ל דכיון דגומר אח"כ יש להחלק חשיבות חלק כיון דהוא חלק של כל שייכא רק היכא דנשאר החלק שעושה עתה ואח"כ מוסיף ומשלים עליו החלק הב' ומשא"כ כאן דחלק הכיסוי שעושה עתה הרי יתבטל בכבסו אח"כ הבגד ויתגלה הדם ויהי' אח"כ קיום כל המצוה בפ"ע ומחדש לגמרי הכיסוי והעפר א"כ הא אין הכיסוי שעושה עתה חלק מכל כלל רק הוא חלק לבד היינו כיסוי שלא בעפר בלי צירוף להשלמה וכי היכא דבעלמא אם מכסה הדם

שלא בעפר לאו כלום עביד ולא שייך לברך דאינו עושה כלום כך כאן לא שייך לברך על הכיסוי בבגד וע"כ דברי הנקה"כ המה תימה רבתי לענ"ד:

וגוף דברי הב"ח דמברך רק על כיסוי הדם ולא בעפר י"ל גם לענ"ד כן לתרץ דברי הגאונים ולאו מטעמי' דב"ח רק דטעם הגאונים עפ"י גמ' סוכה ל"א ב' לא מצא אתרוג לא יביא לא רמון ולא פריש כו' פשיטא סד"א לייתי כי היכא דלא תישתכח תורת אתרוג קמ"ל דזימנין דנפיק חורבא מיני' דאתי למיסרך ע"ש וס"ל לגאונים דהך סד"א לייתי כו' אין הכוונה לרשות לבד רק לחיוב שלא תשתכח תורת אתרוג הרי דיש חיוב בכל שאין לו חפץ המצוה לעשותה בחפץ אחר לזכר מיהת שלא תשתכח תורת המצוה דהא הש"ס דחי זה רק משום דאתי למיסרך וזה שייך רק באתרוג דלא פירשה תורה מה יטול רק אמרה פרי עץ הדר וי"ל דכל פרי עץ יפה הוא פרי עץ הדר ורק בהלמ"מ הוא דנאמר דהכוונה על אתרוג ואסמכוהו ודרשוהו אקרא כל תנא כפי הנראה לו לסמוך אבל גוף הדבר הוא הלמ"מ ע' הקדמת פיה"מ להרמב"ם וע"כ אפשר לטעות אם יקחו עתה רמון שיקחו רמון גם כשיהי' אתרוג מצוי דכשרואין שנוטלין רמון יחשבו דברמון יוצאין ג"כ ידי פרי עץ הדר דהא רמון הוא ג"כ פרי עץ יפה ונופל עליו ל' פרי עץ הדר לפי הפשט וע"כ שייך שם אתי למיסרך ומשא"כ בעלמא כחו בכיסוי כאן דלא שייך אתי למיסרך דהא מפורש בקרא וכסהו בעפר וא"א לטעות דהוי קיום המצוה שלא בעפר שפיר אם אין לו עפר לכסות יש לו לכסות בדבר אחר שלא תשתכח תורת כיסוי והוא חיוב דרבנן משום שלא תשתכח תורת וכהך דלולב הגזול סד"א לייתי כו' דמפרשים הגאונים לחיוב והיינו דהי' חיוב מסברא לעשות כן לולי השמיענו הבריתא דלא יעשה כן וטעמא דבריתא דלא יעשה משום אתי למיסרך וזה לא שייך כאן] וכן מצינו בכמה דוכתי כזה עניין וחיוב עשי' שלא כפי המצוה משום שלא תשתכח תורת המצוה וע' מנחות ל"ב ב' תלאה (למזוזה) במקל או שהניחה אחר הדלת סכנה ואין בה מצוה ושל בית מונבז המלך היו עושין בפונדקותיהן כן זכר למזוזה עש"ה וע' פסחים נ"א א' דאי רובא אורז אוכלי יש להפריש חלה מאורז שלא תשתכח תורת חלה וברשימותי הארכתי בקיבוץ זה ממקומות רבות מאוד מאוד דחייבו עשי' משום שלא תשתכח כו' וע"כ ס"ל להגאונים דזה חיוב כלליי בכל מקום מדרבנן דאם אין לו חפץ המצוה צריך לעשותו בחפץ אחר לזכר מיהת שלא תשתכח תורת המצוה [כל דלא שייך אפי למיסרך] וע"כ גם בכיסוי אם הוא במדבר ואין לו עפר לכסות יש חיוב דרבנן מדינא לכסות בדבר אחר שלא תשתכח תורת כיסוי וע"כ המיצוי עתה בבגר היינו מה שמכסה הדם בבגד הרי הוא ג"כ קיום חיוב דרבנן שלא תשתכח תורת כיסוי דכיון דאין לו עפר לכסות צריך לכסות בדבר אחר שלא תשתכח

כו' וע"כ הכיסוי בבגד הוא קיום חיוב הנ"ל שלא תשתכח ואף דאעשיית המצוה בעניין אחר כה"ג שלא תשתכח כו' ליכא חיוב ברכה ולא מצינו שתיקנו ברכה על עשי' כזאת רק גוף חיוב העשי' שלא תשתכח כו' הוא דמצינו במקומות רבות מאוד אבל לא מצינו מבואר שיהי' שם ברכה ע"ז מ"מ כאן שאני דכיון דיש עכ"פ חיוב עתה מדינא לכסות בדבר אחר שלא תשתכח כו' והוי הכיסוי בבגד מעשה מצוה מיהת שלא תשתכח כו' ואח"כ הא יכסה בעפר ויקיים המצוה כהלכתא באמת וע"כ אהני מה שמעשהו גם עתה מעשה מצוה לברך על כיסוי הדם ותסוב הברכה על שתיהן על הכיסוי דעכשיו ועל הכיסוי בעפר דלאחר זמן דגם אכיסוי בעפר יוצאין בברכת על כיסוי הדם לחוד אפי' אין אומר בעפר כדברי התוספתא ואף דבעלמא ליכא ברכה אעשי' שלא תשתכח כו' מ"מ אהני מיהת גם עשי' זאת כיון דהיא מחויבת לברך עלי' היכא דיש שם חיוב ברכה גמור בלא"ה אמה שיעשה לאחר זמן ככיסוי דכאן אלא דאין לברך עתה אלאחר זמן והי' לו לברך לאחר זמן וע"כ בזה שפיר כיון דמה שעושה עתה הוא ג"כ מעשה מצוה מדינא אהני מיהת לעניין שיברך עתה עליו ועל המעשה שלאחר זמן יחד והוי שפיר דומי' דבדיקת חמץ דמברך על ביעור חמץ והיינו דהבדיקה מוסבת גם על הביעור דלמחר ומברך בשעת הבדיקה הואיל וגם הבדיקה חיוב דרבנן מיהת והיא צורך הביעור דבודק כדי שימצא ויבער ומעין זה גם כאן הואיל וגם המיצוי דעכשיו הוא חיוב גמור מדינא מצד עצמו שלא תשתכח כו' וגם יש בו צורך למצוה העיקריית שלאחר זמן שע"י המיצוי הזה יהי' לו הדם אח"כ לכסותו בעפר ע"כ שפיר יש לו לברך עתה ומוסבת הברכה על המיצוי הזה היינו על הכיסוי בבגד שיש בו עניין מצוה משום שלא תשתכח כו' ועל הכיסוי דלאחר זמן יחד דאף דאמצות שלא תשתכח כו' ליכא חיוב ברכה מ"מ בשיתוף אמצוה גמורה אף שיעשה אותה רק לאחר זמן אהני מיהת גם עשיית מצות שלא תשתכח [ויש במעשהו צורך מצוה הגמורה דלאחר זמן] לברך עלי' ובשעתה על שתיהם יחד וכל הקושי' על הדמיון לבדיקת חמץ שדימה הרמ"א הא הוא רק דבדיקת חמץ הוא מצוה דרבנן משא"כ המיצוי כאן אינו מצוה כלל ולהנ"ל הא גם המיצוי מצוה משום שלא תשתכח תורת כיסוי ואף דאין מברכין ע"ז מ"מ בשיתוף מצוה גמורה כו' מיהת סברת הגאונים דיש לברך שפיר גם ע"ז כיון דהיא עשי' של מצוה עכ"פ דהוא מצוה דרבנן בכל מקום לעשות כן שלא תשתכח כו' ודוק היטיב ואם אין זכר למקדש אמרי' בלולב הגזול ומנא לן דעבדינן זכר למקדש דכתי' כו' ציון היא דורש אין לה מכלל דבעי דרישה ומשמע דלולי קרא אין חיוב לעשות זכר מ"מ שאני התם דאין עתה מקדש ואין חיוב לעשות זכר לכשיבנה זולת היכא דחייבו בהדיא ומשא"כ מצוה הנוהגת עכשיו בפועל שפיר

כשא"א לו לקיים יש לעשות זכר מיהת לשלא תשתכח תורת המצוה ממנו גם כשיהי' בידו לקיימה ותדע דקרי לי' בש"ס סוכה שם ובכמה דוכתי זכר למקדש ולא יאמרו בו ל' "שלא תשתכח תורת" כדאמרו בשאר דוכתי ועל כרחך דזכר למקדש הוא עניין אחר וע"כ אין לדון כלל משם ושפיר בעלמא י"ל דהך שלא תשתכח תורת כו' הוא חיוב כלליי בכל מקום וכדכתיבנא בסברת הגאונים הנ"ל ואם דנמצא מזה חידוש דין דאם אין לו עפר לכסות וגם אין לו דבר לקבל ולהצניע בו הדם אכיסוי דלאחר זמן יהי' מחויב מיהת לכסות הדם בדבר אחר שלא תשתכח תורת כיסוי ולא הוזכר דין כזה בפוסקים בכיסוי מ"מ אין מזה קושי' על הגאונים והגאונים שפיר י"ל דסבירא להו באמת כן דאם אין לו עפר כו' צריך לכסות בדבר אחר שלא תשתכח תורת כיסוי וכדמצינו כזה במקומות רבות וס"ל לגאולים דזה חיוב כלליי בכל מקום וכדכתיבנא ובאתי בכ"ז רק להעיר]:

והנה בגוף הדין הנה כאן ג' דיעות דסברת הגאונים דימצה בבגד ויברך בשעת מיצוי ולאחר הכיבוס יכסה בלא ברכה והלבוש כ' דיעשה כן אך בלי ברכה לא בתחלה ולא בסוף ודעת הט"ז דאין למצות כלל בבגד רק אסור לשחוט כל שאין לו עפר לכסות והנה לולי כל הסברות הנ"ל לכאורה הי' נ' מסברא דיש לו למצות בבגד בלי ברכה ולכבס אח"כ ולכסות הדם בברכה דמה שכתבנו למעלה דאין חיוב לגלות הדם אחרי שנכסה בבגד כמו בכסהו הרוח וע"כ אפי' מגלהו אח"כ ה"ל דיחוי ומספק שמא יש דיחוי אצל מצוות אין לברך גם אח"כ וכמ"ש הפר"ח לעניין כסהו הרוח וחזר ונתגלה דמכסה בלא ברכה מטעם הנ"ל, הנה מלבד מה שכתבתי כבר בכרך הקדום על ה' שחיטה ליישב פשט דברי המחבר דמשמע דגם בכסהו הרוח וחזר ונתגלה יש לו לכסות בברכה וכתבתי שם כמה טעמים ליישב דבר זה הנה מלבד זה אפי' נתפוס כפר"ח הנ"ל דכסברתו נ' ג"כ הפשיטות לכאורה דאחרי דבש"ס נשאר בזה בספק אי אמרי' דיחוי אצל מצוות א"כ מספק אין לו לברך מ"מ לעניין נידון דידן דממצה הדם בבגד הי' נ' מסברא לכאורה דשפיר חייב לגלות הדם ע"י כיבוס ואף דכתבנו למעלה דדמי לכיסהו הרוח דאין חייב לגלות והבאתי ראי' לזה מן הלבוש, הנה כתבתי כ"ז ליישב סברת הגאונים בזה אבל מסברא דנפשין הי' נ' דלא דמי באמת לכיסהו הרוח וכחילוק שכתבנו למעלה דבכיסהו הרוח בעפר או דנתקיימה המצוה מאילי' או דאין כאן החפץ של מצוה אבל בנכסה בבגד גם ב' הדברים האלה אינם דלא נתקיימה המצוה וגם יש כאן שפיר החפץ של מצוה דכיון דהמצוה לכסות הדם בעפר דייקא ע"כ כ"ז שאין הדם מכוסה בעפר הנה הוא החפץ של מצוה ויש עליו ציווי מפאת העפר כיון דהציווי לכסות בעפר והוי דם שאין מכוסה בעפר החפץ של מצוה שפיר שיש עליו ציווי לכסותו בעפר כיון שאין בו דבר זה

דמה שכתבנו למעלה דעיקר המצוה גוף הכיסוי כו' אין זה מוכתח וכתבנו כ"ז רק ליישב דעת הגאונים אבל מסברא הי' נ' דהכל עיקר הן הכיסוי והן הכיסוי בעפר דכיון דציותה תורה לכסות בעפר ע"כ הכיסוי לבד אינו כלום וע"כ בין אם יש שם דם שאין מכוסה כלל בין אם יש דם מכוסה אלא שאין מכוסה בעפר הנה יש עליו ציווי כיון דהמצוה לכסות בעפר וצריך לגלותו עבור הכיסוי בעפר ורק בכיסהו הרוח בעפר שם שייך לומר דליכא חפץ המצוה דהמצוה לכסות בעפר וזה שייך רק במגולה או במכוסה ולא בעפר דאז שייך כיסוי בעפר ומשא"כ דם המכוסה כבר בעפר איננו עוד חפץ מצות כיסוי בעפר דהא הוא מאיליו כך ולא חייבה תורה לגלות ולכסות וכנ"ל ומשא"כ במכוסה שלא בעפר שפיר יש עליו הציווי מפאת העפר ושפיר חייב לגלותו ולכסותו בעפר וא"כ כיון דמחויב לגלות ולכסות תו הא אין כאן דיחוי כלל ושפיר יש לו לברך על הכיסוי דאח"כ:

ועפי"ז נלענ"ד דיש ליישב באמת התמיהה העצומה אשר יש בעניין ברכת כיסוי הדם דמברכינן על כיסוי דם בעפר והוא תימה רבתי דבשום מקום אין מזכירין פרט מפרטי המצוה בברכה רק מזכירין עניין המצוה דרך כלל וכמו שעמד ע"ז הט"ז בסי' כ"ח שם סק"ג ומש"ש ע"ז הוא דחוק מאוד והדבר תמי' גדולה ומפורסמת ולא ראיתי בזה שום יישוב מתקבל עדיין, ואולם להנ"ל הנה הדבר נכון מאוד דזה מצינו בכמה דוכתי דאין לחלק בטופס ומטבע ברכה במצוה אחת בעינה וע"כ גם כאן הנה בכל כיסוי הדם אם אומר בברכה על כיסוי דם בעפר הרי אין זה שקר דרק אין צורך להזכיר פרט העפר בברכה אבל הא אינו שקר דהא האמת כך דמצות הכיסוי בעפר ומשא"כ היכא דאיתרמי כה"ג דהולך במדבר וממצה הדם בבגד ואח"כ מכבסו ומגלהו ומכסהו בעפר או דאיתרמי בעניין אחר דנכסה הדם לאחר שחיטה מאיליו שלא בעפר דחייב לגלותו ולכסותו בעפר בברכה וכדברינו הנ"ל, הנה אז הרי ההכרח שיאמר בברכה על כיסוי דם בעפר וא"א שיאמר על כיסוי דם לחוד דהא מפאת גוף הכיסוי באמת לא הי' מחויב כלל דהא כבר הי' מכוסה ואין חיוב לגלות ולכסות מה שכבר מכוסה וכיון דלא הי' מחויב לגלות ולכסות תו גם אם מגלה ומכסה אין הכיסוי מצוה לפי סברת צד הספק דיש דיחוי אצל מצוות וא"כ כיון דמספקינן בזה הא אין לו לברך וכנ"ל וכמובן] וא"כ אם יברך על גוף הכיסוי הא יאמר שקר (ר"ל דיש צד ספק שאומר שקר היינו ספק צד הסברא דיש דיחוי כו') שהרי הברכה הוא נתינת שבח על החיוב והמצוה אשר עליו וא"כ עצם הכיסוי לבד הא לא הי' מחויב באמת בזה כיון דכבר הי' מכוסה ואילו היתי' מצות התורה לכסות הדם לבד יהי' במה שיהי' הא לא הי' באמת מחויב עתה כלל כיון דכבר הי' מכוסה אף שנגלה יש דיחוי כו' וכל מה שמעשהו חיוב ומצוה עתה הנה הוא רק עבור הפרט

שיש במצות כיסוי לכסות בעפר דייקא דכיון דהי' מכוסה שלא בעפר לכן הי' עליו חיוב מכח זה לגלות ולכסות בעפר וא"כ הרי כל החיוב שלו רק מפאת העפר לבד וא"כ הרי ההכרח לו לתת שבח רק על זה היינו על חיוב הכיסוי בעפר וא"א שיתן השבח על גוף הכיסוי לבד דמפאת גוף הכיסוי לבד הא לא הי' מחויב כלל ואין מעשהו מצוה כלל בעניין גוף הכיסוי דו"ק היטיב מאוד כי הדברים עמוקים וא"כ הא אין לו על מה לתת שבח בעניין גוף הכיסוי וכל השבח שיש לו לתת על המצוה אשר במעשהו הנה הוא רק מפאת העפר דמפאת חיוב העפר הי' מצווה לגלותו ולכסותו בעפר כיון שהי' מכוסה שלא בעפר וא"כ הרי ההכרח לו להזכיר העפר בברכתו ולומר על כיסוי דם בעפר ואם יאמר על כיסוי דם לחוד הו"ל ברכתו שקר שנותן שבח על גוף הכיסוי ובגוף הכיסוי לא הי' מחויב כלל ואין מעשהו מצוה כלל בעניין זה וא"כ א"א לו רק שיאמר על כיסוי דם בעפר ואילו בשאר כיסוי אף דא"צ לומר בעפר מ"מ הא אינו שקר אם אומר כן והוא רק דבר שאין צריך לאומרו אבל אינו שקר וכנ"ל וע"כ כדי של לחלק בברכה לכן אומרים תמיד נוסח שוה וכיון דכל כה"ג היכא דממצה הדם בבגד כו' או שנכסה מאיליו שלא בעפר כו' הרי ההכרח שיאמר על כיסוי דם בעפר לכן אומרים גם בכל כיסוי כן שלא לחלק בטופס ברכה ודו"ק היטיב כי זה נכון וקרוב מאוד בס"ד דאחרי דהמצוה לכסות הדם בעפר ומשכחת קיום המצוה עי"כ איפוא בב' פנים היינו אם בדם שלא נכסה עדיין כלל דיש בו כל המצוה ואם בדם שכבר נכסה שלא בעפר דיש בו המצוה מפאת העפר ובפן הב' הנ"ל הרי ההכרח להזכיר בברכה חיוב העפר כיון דהוא כל המצוה שלו דבלתו לא הי' מחויב כלל וע"כ שלא לחלק שפיר הנוסח בכל כיסוי כן:

והנה מ"ש למעלה בתי' דברי הגאונים דהברכה הוא התחלת עניין המצוה דאל"כ הי' ספק לומר דיחוי כמו בכיסהו הרוח משא"כ ע"י הברכה חייב לגלות ולכסות שלא תהי' ברכתו למפרע לבטלה וכשיש חייב לגלות אין דיחוי וכנ"ל בארוכה, ועמד לנגדי בזה ב' דברים א' דלא דמי לכיסהו הרוח דנכסה בעפר ליכא חיוב לגלות משא"כ בנכסה בבגד יש חיוב לגלות ולכסות בעפר מפאת חיוב העפר ב' דאף דחייב לגלות ולכסות שלא תהי' ברכתו לבטלה מ"מ הא אין זה חיוב כיסוי רק חיוב מצד אחר וא"כ עכ"פ נדחה חיוב הכיסוי וכנ"ל בזה, ונ' עוד בזה בתי' דברי הגאונים ויסולקו ב' הדברים העומדים מנגד הנ"ל ואכתוב בקצרה כי כבר נלאתי מכתוב וזה די"ל דאף דהסברא דדם הנכסה שלא בעפר הוא חפץ המצוה מפאת חיוב העפר ומחויב לגלות כו' מפאת העפר מ"מ כאן בדם שנבלע בבגד י"ל דלא חשוב דם כלל דבטל לגבי בגד וכבגד דמי וא"כ כיון שאין דם כלל וודאי הא אין חייב לעשות חפץ המצוה אם אינו כלל בעולם וא"כ תו אפי' אם מכבס

ומוציאו מן הבגד מ"מ תו שייך דיחוי ואולם באמת דבר זה בדם בלוע בבגד אי בטל לגבי בגד ולא חשוב דם הוא סוגי' ערוכה בנדה ס"ב ב' ע"ש דמבואר שם סברא דתלוי במקפיד עליו להוציאו דאם מקפיד להוציאו אין בטל עש"ה כולה סוגי' וא"כ ה"נ לענייננו אחרי שיברך הא יהי' מקפיד להוציאו ולכסותו בעפר כדי שלא תהא ברכתו לבטלה ותו לא הי' בטל מעולם בבגד והוא דם שפיר ותו יש דם רק שמכוסה שלא בעפר ובזה תו הא יש חיוב לגלות ולכסות בעפר מפאת חיוב העפר וליכא דיחוי כלל וא"כ נמצא עדיין דרק ע"י הברכה הוא דאין הדיחוי הא בלא"ה הי' ספק דיחוי והוי שפיר והברכה התחלת עניין המצוה מפאת זה וכנ"ל בארוכה דו"ק היטיב מאוד כי הוא כפתור ופרח בס"ד:

והנה מה שכתבתי דכיון דע"י הברכה מצווה לכבס ולהוציאו ולכסותו כדי שלא תהי' ברכתו לבטלה ליכא דיחוי וסתרתי דאין זה מבטל דיחוי של מצות כיסוי דחיוב הכיסוי מ"מ הא נדחה והחיוב להוציאו כו' מפאת ברכה לבטלה חיוב אחר הוא הנה עיינתי בתוס' זבחים ל"ד ב' ד"ה כל שבידו כו' ומשמע מלשונם שם דלא בעי' אותה מצוה דווקא שבה הדיחוי רק כל שיש מצוה לבטל הדיחוי תו ליכא דיחוי ואפי' תהי' המצור מפאת עניין אחר ע"ש לשונם בזה:

וי"ל עוד דמפאת הברכה יש גוף חיוב הכיסוי היינו דכיון שבירך כבר על הכיסוי חייב מעתה להוציא הדם ע"י כיבוס ולכסותו משום חיוב הכיסוי עצמו וזה דאף דכיסהו הרוח אין חייב לגלות ולכסות מ"מ כיון דאם מגלהו חייב אח"כ לכסות א"כ הי' סברא דחייב ג"כ לגלות כדי להביא עצמו לידי מצוה ואך דז"א דאין חיוב על האדם מדינא להביא עצמו לידי חיוב מצוה מדלא ענשינן על זה ר"ל על שלא הביא עצמו לידי חיוב מצוה רק בעידן ריתחא כמבואר בתוס' מנחות מ"א א' בהך דקטינא סדינא בקייטא כו' ואילו הי' חיוב מדינא א"כ הא ה"ל עבירה מדינא והי' ראוי שיענישו גם שלא בעידן ריתחא עש"ה בתוס' מנחות דמתבאר משם כן ואולם י"ל בזה דהא דאין חיוב להביא עצמו לידי מצוה היינו רק כ"ז שלא התחיל לעשות כלל בעניין מצוה זאת אבל אם כבר התחיל לעשות שוב הוי חיוב מדינא לגומרה לגמרי דהמתחיל במצוה ואינו גומרה חלילה קובר אשתו ובניו כמבואר פ"ק דסוטה וא"כ וודאי דיש חיוב מדינא לגמור אחרי שהתחיל דאל"כ הי' ראוי ג"כ שלא יענש רק בעידן ריתחא ואילו הך לישנא דגמ' דקובר כו' משמע דהוא עונש עצמיי לדבר אפי' שלא בעידן ריתחא רק תמיד המתחיל ואינו גומר חלילה קובר כו' ועל כרחך דהוא חיוב מדינא לגמור ומסברא גרידא נמי י"ל כן דהיכא דכבר התחיל יש חיוב מדינא לגמור דבכמה דוכתי משמע דיש חיוב גם להביא עצמו לידי חיוב מצוה כהך דחולין פ' שילוח הקן יכול יחזור בהרים כו' ועוד בכמה דוכתי וע"כ אף דלא קיי"ל

כן מ"מ א דה"מ בלא התחיל אבל אם כבר התחיל הרי כבר הכניס עצמו בחיוב והאדם יכול לחייב עצמו גם במה שאינו חייב והוי חיוב מדינא כמו נשים דמחייבות עצמן במ"ע שהז"ג וחשיבי חייבות מדינא ולכן גם מברכות וצונו כמבואר בתוס' וראשונים וה"נ אחרי שכבר התחיל הרי חייב עצמו במצוה זאת וחייב לגומרה אף דאילו לא התחיל לא הי' חייב להביא עצמו לידי המצוה וכן מצינו בהך דתפלת ערבית רשות דאף דהוא רשות מ"מ אם התחיל להתפלל וטעה צריך להתפלל שנית דאף דהוא רשות מ"מ כיון דהתחיל שווי' עלי' חובה וצריך גם להתפלל שנית אם טעה בראשון כמבואר בריי"ף פ' תפלת השחר עש"ה וא"כ לענייננו נמי אף דאין חייב להוציא הדם מבגד כדי לכסותו מ"מ אחרי שכבר בירך על הכיסוי והרי כבר התחיל בזה במצות הכיסוי אחרי שבירך עלי' דברכת המצוה וודאי הוא התחלה עכ"פ בעניין המצוה דהא אם לא יעשנה תהי' ברכתו לבטלה ומוכרח לעשותה מעתה מפאת זה וע"כ הברכה עכ"פ היא התחלה במצוה מה שכבר בירך עלי' וכיון דיש התחלה תו ממילא מחויב בגוף המצוה לא לבד מפאת שלא תהי' ברכתו לבטלה רק גם מפאת גוף המצוה כיון שכבר התחיל בה דאחרי שהתחיל צריך לגמור ולהביא עצמו לידי חיובה ולקיימה וכנ"ל וכיון דמחויב מעתה להוציא הדם מפאת גוף מצות הכיסוי תו שפיר וודאי ליכא דיחוי וכנ"ל:

וי"ל עוד בעניין זה עפ"י גמ' זבחים צ"ב ב' ניתז מבגד לבגד מהו מבגד קמא אירחי לי' לכיבוס כו' ע"ש ברש"י ד"ה אי אספו וכשר וד"ה ואת"ל שאם אוספו כו' דכ' דע"י הזיקוק לכיבוס בדם חטאת שניתז על הבגד בטל לי' הדם מתורת דם וגם ברש"י שם ד"ה אידחי' לי' לכיבוס דכ' "אדחי מתורת הזאה" ג"כ הגי' בש"ס דפוס ווילנא "אדחי מתורת דם" עש"ה בשיטה מקובצת] וא"כ י"ל גם כאן דכיון דא"א שתתקיים מצות כיסוי בדם זה זולת ע"י כיבוס שיכבס הבגד ויוציא הדם ע"י כיבוס לכן כיון דזקוק לכיבוס אידחי מתורת דם ואין בו מצות כיסוי עוד כלל, ואולם יש לחלק דשם בזבחים זקוק לכיבוס שלא משוה הזאה דאפי' לא הי' רוצה להזות אח"כ דם זה מ"מ הא זקוק לכבסו משום מצות כיבוס דם חטאת וע"כ הזיקוק לכיבוס מפאת עניין אחר מבטלו מתורת דם הזאה ובטל עניין ההזאה עש"ה ומשא"כ כאן דאין חיוב לכבס מפאת מצוה אחרת רק מפאת אותה המצוה עצמה דו"ק מאוד ואולם ז"א דרק אילו הי' כאן זיקוק לכיבוס מפאת מצות כיסוי עצמה היינו דהי' חיוב לכבס בשביל קיום מצות כיסוי לכן אין זיקוק לכיבוס בשביל מצות כיסוי עצמה מבטל מתורת דם כיסוי כיון דהזיקוק לכיבוס הוא ג"כ רק בשביל הכיסוי ומשא"כ אחרי דבאמת אין חייב לכבס בשביל הכיסוי דהוי ככסהו הרוח כ"ז שנבלע בבגד וכמו שהארכתי די"ל כן] ועכ"ז א"א לכיסוי זולת אחרי שיהי' שם כיבוס תחלה

לכן הוי ג"כ כאילו הי' זיקוק לכיבוס שלא משום כיסוי רק בשביל עניין אחר אחרי דמפאת מצות הכיסוי אין חייב לכבס ורק אם יכבס בשביל לנקות בגדו או אפי' יכבס כדי להביא עצמו לידי חיוב כיסוי מ"מ כיון דאין חייב לעשות כן והוא רק חדת חסידות א"כ הא ג"כ עניין אחר הוא לגבי חיוב הכיסוי ואינו חיוב הכיסוי וכיון דסוף סוף א"א לכיסוי זולת אסרי הכיבוס והכיבוס אינו מחויב מחיוב הכיסוי עצמו רק יהי' מפאת עניין אחר א"כ הא העניין ג"כ שיש זיקוק לכיבוס משום עניין אחר ושפיר בטל עי"ז מתורת דם כיסוי ולא שייכא בי' עוד מצות כיסוי כלל דו"ק מאוד ואולם אחרי שבירך והתחיל במצוה עי"כ דמעתה מחויב לגמור ולכבס ולהוציא הדם משום חיוב הכיסוי עצמו דאחרי שהתחיל חייב לגמור וכנ"ל תו שפיר אין הזיקוק לכיבוס מבטל מתורת דם כיסוי כיון דהזיקוק לכיבוס הוא מעתה מחיוב הכיסוי עצמו ושפיר יש מצות כיסוי אחרי שיכבס ונמצא דכל מצות הכיסוי שתהי' אח"כ הוא רק ע"י הברכה שבירך ולולי זה לא הי' מצוה כלל ולכן תו הוי שפיר הברכה התחלת עניין המצוה כיון דכל המצוה תהי' רק ע"י הברכה ושפיר תו באין כאחת כמו שהארכנו ויכול גם לברך [והרוחנו בזה דא"צ לנו לומר דמה שעושה מספק וודאי היינו דספק הדיחוי עושה ע"י הברכה וודאי אינו דיחוי הוי זה התחלה וכנ"ל בארוכה רק גם לדיעות דבוודאי לא אמרי' כאן דיחוי וחייב לברך בכיסהו הרוח ונתגלה כמו שהארכתי בזה בכרך הקדום על ה' שחיטה מ"מ הוי שפיר הברכה התחלה בכאן מפאת דלולי הברכה הי' הדם בטל מתורת דם כיסוי ע"י הזיקוק לכיבוס כש"ס זבחים הנ"ל וע"י הברכה דיהי' זיקוק לכיבוס משום הכיסוי עצמו הוא דאינו בטל ונמצא דהברכה הוא התחלה גמורה דבלתה וודאי לא הי' מצוה כלל וכנ"ל] ודו"ק היטיב כי גם זה נכון מאוד בס"ד:

כח

בש"ע שם סי' כ"ח סעי' כ"ג דמכסין בנעורת של פשתן ואין מכסין בקמח ע"ש דמשמע החילוק מפאת שזה קרוי עפר וזה אין קרוי עפר ואולם בגוף הש"ס חולין ס"פ כיסוי הדם אין מבואר טעם זה רק סתמא אמרו שם דזה מין עפר וזה אינו מין עפר עש"ה ולא נתבאר שם הטעם מפאת הקריאה ומשמע טפי ל' הגמ' דהוא דבר עצמיי ולא מפאת הקריאה וגם ראי' לזה דאי איתא לא ה"ל למשנה וגמ' שם לסתום דין זה דמכסין בנעורת כו' ושאין מכסין בקמח דהא אינו דין מוחלט רק תלוי הכל לפי הזמן והמקום אם קוראין אותו עפר או לא וע"כ נ' יותר לענ"ד כוונת הגמ' כמשמעותה דנעורת כו' הוא מין עפר וקמח אינו חין עפר ואף דעניין שניהם שוה דשניהם אינם עפר ושניהם גדילים מן העפר מ"מ י"ל דהגידול מן העפר תשיב מין עפר וקמח שאני דקמח אין בו עוד עניין גידול מן העפר

וזה לפי המבואר ברמב"ם פ"ה מה' סוכה ה"ד בטעמא דסיככה באניצי פשתן פסולה דהוא מפני שנשתנית צורתן וכאילו אינן מגידולי קרקע עכ"ל הרמב"ם וע"כ גם קמח דטחינה חשיב נשתנה מברייתו כמבואר בש"ס ע"ז ל"ז ב' וכן בש"ס נזיר נ"א ב' ע"ש בתוד"ה כברייתו לכן ג"כ ע"י השינוי אזל לי' עניין הגידול ולא חשיב תו גידולו מן העפר כך נ' נכון בפשיטות בס"ד טעם הדין הנ"ל דמכסין בנעורת כו' ואין מכסין בקמח כו' לפי שטחיות ל' הגמ' דזה מין עפר וזה אינו מין עפר [ולפי"ז כל עניין גידולי קרקע דהוזכר לעניין מלאכות שבת בעימור ודישה כו' שייך זה רק עד טחינה ומשא"כ לישה דהוא אחר טחינה י"ל דכבר פקע ע"י הטחינה ההתייחסות אל הגידול כנ"ל ותו כל מלאכת לש אינו בגידולי קרקע ויהי' מזה ראי' דמלאכת לישה הוא אפי' שלא בגידולי קרקע שכבר הארכתי בזה בחידושי על הל"ט מלאכות ולהנ"ל ע"כ דלא בעי' בלש גידולי קרקע דהא כל מלאכת לש הוא שלא בגידולי קרקע דכבר פסק עניין הגידול ע"י שינוי הטחינה, ולעניין מלאכת טחינה עצמה יש לספק לפי"ז דאף דהטחינה עצמה היא בגידולי קרקע דכ"ז שלא נטחן הא הוא מגידולי קרקע מ"מ כיון דאחר שיהי' נטחן לא יהי' גידולי קרקע א"כ ראוי שיהי' תלוי בספק שכתבתי במלאכת אופה אם עניין המלאכה במה שהוא עתה עיסה שאופאה או עניין המלאכה מה שיהי' אפוי [ונ"מ אם עתה ליכא כגרוגרת וע"י ניפוח האפי' יהי' כגרוגרת והבאתי שם בזה ירושלמי תרומות עש"ה ואכ"מ] וכזה לעניין טחינה אם עניין המלאכה במה שהוא עתה חסים שהוא טוחנן הרי המלאכה בגיד"ק דהחטים הם גיד"ק ומשא"כ אם עניין המלאכה מה שיהי' טחון הוא כשיהי' טחון לא יהי' גיד"ק עוד וא"כ על כרחך דהוי מלאכת טחינה אפי' בגיד"ק ודו"ק היטיב, ודע דלעניין אי מלאכה בעפר עצמו חשיב כמלאכה בגידולי קרקע דכתבתי כבר הרבה בזה בחידושי שם, הנה יש לדון בזה ג"כ מהך דכיסוי בגידול מן העפר חשוב מין עפר וא"כ כיון דשניהם מין אחד א"כ להיפוך נמי עפר הוא מין של גידולו מן העפר וע"כ י"ל דשפיר שייך המלאכה גם בעפר ואף דהי' במשכן רק בגיד"ק מ"מ כיון דעפר הוא מין גיד"ק ע"כ עכ"פ הו"ל תולדה דלא בעי' שיהי' המלאכה ממש באותו דבר שהי' במשכן רק כל שיש דמיון הוא תולדה עכ"פ כמבואר בכ"ד וע"כ כאן ג"כ דיש דמיון מפאת דהוא מינו עכ"פ שפיר הוא תולדה ובזה ניחא דלא תיקשי מהא דמבואר בש"ע או"ח ה' סוכה דאין מסככין בעפר משום דבעי' גידולו מן הארץ ואילו לעניין מלאכת טחינה בשבת לדיעות דבעי' גידולי קרקע מ"מ הוי מלאכת טחינה גם בעפר כמבואר בביצה ז' ב' והא קא עביד כתישה ועוד בכ"ד וכמו שעמדתי כבר בזה ולהנ"ל ניחא דבסוכה הא ליכא דין תולדה רק במלאכות שבת וע"כ בסוכה דבעי' גידולו מן הארץ בעי' זה ממש ולא סגי במינו וכן

לעניי כיסוי דבעי' עפר לא הי' סגי בגיד מן העפר לולי ריבוי דקרא דיש ע"ז ריבוי בחולין ס"פ כיסוי הדם שם עש"ה ומשא"כ לעניין שבת דחייבין גם על תולדה ע"כ מין גיד"ק הוי שפיר תולדה עכ"פ ומלאכות דבעי' בהו גיד"ק ופטור שלא בגיד"ק הכוונה רק אדבר שאינו מין גיד"ק כמלח לגבי עימור וחלזון לגבי דישה אבל כל שהוא מין גיד"ק שפיר חייב משום תולדה עכ"פ ודו"ק היטיב ובאתי רק להעיר]:

כט

בש"ך סי' נ"ז סקמ"ח בשם הרשב"א דאע"ג דאיסור טריפה משום דאינה חי' מ"מ אפי' חי' י"ב חודש אמרי' דהוא רק נס וע"כ אין מועיל להתירה עש"ה ויש מזה ראי' לכאורה למה שדנתי בחידושי על הל"ט מלאכות דאין ריוכ על מלאכה אם היא פועלת רק בכח סגולה ונס ולא בכח טבעיי [והבאתי שם בזה פיה"מ להרמב"ם פרק בתרא דיומא אהך דמי שנשכו כלב שוטה אין מאכילין אותו מחצר כבד שלו דלפי שאין הרפואה טבעיית רק דרך סגולה לא מהני למידי דדינא, וגם הבאתי ירושלמי שביעית פרק ד' הלכה ד' אי עבודה המועלת לאילן רק דרך סגולה חשיב עבודה בשביעית ע"ש בפי' הרידב"ז ד"ה אין תולין תוכין בתאנה ואולם יש לחלק בין סגולה לנס ובחידושי שם הארכתי] וזה דלכאורה אמאי אין מועיל מה שחי' בנס להתירה סוף סוף הא חי' וכיון דכל האיסור רק משום דאינה חי' א"כ זו דסופה לחיות מדוע הוא איסור ועל כרחך לומר כוונת הרשב"א דכיון דאין החיות בטבע רק בנס לא חשיב חיות למידי דדינא וחשיבה גם היא אינה חי' כיון דאין לה חיות בטבע וא"כ ה"נ לעניין מלאכת שבת י"ל דכל שפועל רק בנס ולא בטבע לא חשוב כלל שנפעל דבר למידי דדינא ואין עליו שם מלאכה כיון דלא פעל כלום בטבע, ואולם נ' כוונת הרשב"א עוד באופן אחר דחיות נסיי באמת גם הוא חשוב חיות ואך הטעם בזה דטריפה קרינן לי' פסול חסרון בכחה דוכתי ע' חולין ל"ז א' ועוד בכ"ד וע"כ כל שיש בה קלקול שיש בו חסרון חיות היא טריפה וע"כ זו אף שיש בה חיות בעניין הנסיי מ"מ עניין הנסיי הוא עניין ומהות בפ"ע אבל בעניין הטבעיי הרי אין לה חיות וא"כ הרי חסר לה החיות עכ"פ בעניין הטבעיי וע"כ שפיר גם זו יש בה עניין החסרון שהרי חסר לה החיות בעניין הטבעיי ואף שישנו בעניין הנסיי מ"מ בעניין הטבעיי הרי חסר וע"כ כיון דיש כאן חסרון שפיר היא טריפה דו"ק היטיב מאוד ומשא"כ לעניין מלאכת שבת כיון דעכ"פ פעל בעניין הנסיי הרי יש פעולה למלאכתו ושפיר היא מלאכה כיון שפעלה דגם הפעולה בעניין הנסיי הוא פעולה ומה בכך דלא פעלה בעניין הטבעיי ורק לעניין טריפה אף דגם החיות בעניין הנסיי הוא חיות מ"מ הרי יש החסרון בעניין הטבעיי ואסורה עכ"פ מפאת החסרון בעניין הטבעיי ודו"ק היטיב

מאוד וז"פ דלדיעות דגם אדם טריפה אינו חי יותר מי"ב חודש אם יחי' יותר מי"ב חודש דרך נס וודאי דתהי' אשתו אסורה להנשא לאחר [ויל"ע בזה בירושלמי שלהי יבמות] וע"כ דחיות נסיי ג"כ חשוב חיות, ואולם יש לדחות דחיות נסיי באמת לא חשיב חיות ואך עכ"ז נהי דלא תשוב חיות מ"מ מת ג"כ לא חשוב דבין חיות למיתה יש מיצוע ע' חולין קכ"א ב' יצתה מכלל חי' ולכלל מתה לא באתה וע"כ לא כל מה שאין תשוב חי חשוב מת וע"כ שפיר י"ל דחיות נסיי נהי דלא חשיב חיות אבל מת ג"כ לא חשיב וע"כ לעניין היתיר מיתת הבעל דילפי' לי' מקראי פ"ק דקידושין י"ג ב' דכחי' בהו ל' מיתה וכל' המשנה שם ריש הפרק דיוצאה במיתת הבעל וע"כ הא אין כאן מיתה שיתיר ושפיר אסורה להנשא ומשא"כ לעניין איסור טריפה דהוזכר האיסור רק מפאת כל שאין כמוהו חי' פ' ריש אלו טריפות דילפי' מל' המקרא כן חי' אכול שאינה חי' לא תאכל וא"כ הא בעינן חי' וחיות שפיר לא חשוב כל שהוא רק חיות נסיי ואינו בטבע ולכן שפיר אסורה [וי"ל עוד כוונת הרשב"א דחיות נסיי באמת חשוב חיות ורק דיש לחוש שמא בשעה שנולד בה הטריפות לא הית' עומדת להעשות לה נס שתחי' ואח"כ הוא שנתחדש עניין שהיסב שיעשה לה נס מן השמים ותחי' דבהדי כבשי דרחמנא מנא לן ויוכל להיות שאח"כ הוא שנתחדש עניין הנס ומתחלה לא הית' עומדת להעשות לה נס [וכך יש לנו לומר בפשיטות דהואיל ונס הוא שינוי מעניין הטבעיי ראוי לומר דהשתא הוא דאישתני] וא"כ כיון דבשעה שנולד בה הטריפות לא הית' עומדת לחיות הרי הי' אז הטריפות שפיר טריפות האוסר דהא אז הי' סופה למות [ותיגלי מילתא למפרע לא אמרי' בכל כה"ג שנולדה הסבה אח"כ ומתחלה לא הי' עומד לכך כנימוקי יוסף ריש החולץ] וע"כ הא נאסרה כבר ולא מהני מה שהיא חי' עתה להתירה דאין איסור חוזר להיות היתיר וע' ריש בהמה המקשה דטריפה אין חוזרת להיכשיר' ובפ' הערל ופ' אלו טריפות דקרום שעלה מחמת מכה בריאה אינו קרום מה"ט דכיון דכבר נאסר אין פסול חוזר להכשירו וכן מבואר בכמה דוכתי בה' טריפות אבל החיות דעכשיו שחי עפ"י נס שפיר י"ל דהוא חיות גמור ולכן שפיר האשה אסורה וגם לעניין שבת שפיר יש לו להחשב מלאכה אף שפועל רק בנס ולא בטבע ובאתי רק להעיר):

ל

בש"ך סי' נ"ח סקי"ג דל' רמ"א שם כל רגליו משמעותו כל דווקא ואין בכללו רוב רגליו היינו ג' רגלים ולא ידעתי מדוע המשמעות כן והא קיי"ל בכל מקום דרוב ככל וכל שנאמר כל הוא לאו דווקא רק גם הרוב ככל והש"ך עצמו לקמן סי' ס"ג סקי"א על ל'

הרמ"א במקום שכל המוכרים הם ישראלים כ' כל לאו דווקא דרובו ככולו ויש לחלק וק"ל וע"ע בש"ך לקמן סי' ע"ו סקכ"ה:

לא

בעניין דצריך לברר ברוב וחזקה כשאפשר לברר, ע' לעיל אות ז' וע"ע ש"ע יו"ד סי' ס' סעי' ג' בהג"ה דכיון דאין נחשים מצוין א"צ לבדוק אף דאפשר לבדוק ומבואר דמשום דבר שאין מצוי א"צ לברר אף דאפשר לברר ואולם בש"ך שם סק"ו בשם הבאר שבע חולק באמת ע"ז וס"ל דכיון דאפשר לברר צריך לברר אף דאין נחשים מצוים ולא דמי לגילוי דא"א לברר עש"ה:

לב

בש"ע י"ד סי' ס"א סעי' ד' אא"כ נהגו הכהנים להניח הקיבה לבעלים, ומשמע ל' זה דאם ירצו כהנים בזה"ז לנהוג שלא להניח כו' רשאין אף דהוזכר בגמ' דכהנים נהגו בזה עין יפה וצ"ל דכיון דאינו מידי דאיסור רק דבר שבממון רשאין לשנות וקרא דאל תטוש תורת אמך תיבת תורה הוא רק הוראה לעשות או שלא לעשות והוא רק דבר של איסור או מצוה אבל מה שנהגו מחילת ממון וכדומה אינו בכלל זה וז"פ:

לג

בש"ך סי' ס"א סק"ה מש"ש דווקא היכא שאין ראוים לאכילה כו' עש"ה, ע' ש"ס תענית כ' ב' ולישדיי' לבהמה קסבר מאכל אדם אין מאכילין לבהמה:

לד

בש"ע שם סי', ס"א סעי' י"ח דצבי הבא על העז וילדה חייב רק בחצי מתנות משום שה ואפי' מקצת שה אבל באידך חצי אמר לי' אייתי ראי' דאין חוששין לזרע האב וה"ל כולי' שה ואתן לך דאני אומר דחוששין וה"ל צד האב שבו צבי ופטור ע"ש ויל"ע דמדוע לא נימא בזה דאין ספק מוציא מידי וודאי דהא זכות הכהן הוא וודאי דהא יש בו עניין שה וודאי או במחצה או בכולו ואילו הישראל זכותו ספק אי יש בו עניין צבי או לא וראוי לומר אין ספק מוציא מידי וודאי כי היכא דאמרי' הכי לעניין ספק ויבם בנכסי סבא ביבמות ל"ח א' וצריך אני לעיין בזה בתוס' ורא"ש ביבמות שם ובגליון הש"ס שלי שם וגם בתוס' ריש ב"מ ואין הש"ס לפני ואני כותב הכל נשען על הזכרון] וי"ל דנהי דאין ספק מוציא מידי וודאי אבל אין להוציא ממון מטעם אין ספק מוציא כו' ודו"ק ואולם לפמ"ש בגליון יבמות שם ובגליון יומא פרק בתרא לדון דהך דאין ספק כו' הוא וודאי גמור ובירור ועדיף מרוב וחזקה דאינם בירור דכיון דאמרי' דאין ספק מוציא מידי וודאי לכן נשאר הוודאי בוודאותו בלי גרעון א"כ ראוי ג"כ להוציא ממון על ידו וע' רי"ף ב"ק

פרק בתרא דאיני יודע אם פרעתיך דחייב הוא משום אין ספק מוציא מידי וודאי ובאתי רק להעיר:

והנה אי נימא דאין מוציאין ממון בסברא דאין ספק מוציא מידי וודאי הנה יתורץ בזה סתירת הטור שעמד עליו הש"ך שם סי' ס"א סקי"ג עש"ה מש"ש בזה ונ"ל לחלק כי' ואין תירוצו מובן הלל מסברא ואך יש פנים לזה לפי מה שכתבתי בתשובה לסאסנאווצע בעניין פדיון הבן דכל מתנות כהונה ולוי' דכהנים ולוים עצמם פטורין אין העניין דפטורין בעצם דהא גם כהנים ולוים ישראלים הם ויש עליהם חיוב נתינה מצד הישראליות כעל כל הישראלים וע' יומא ס"ו א' אטו כהנים לאו בכלל עמך ישראל נינהו] ורק דהא יש בם ג"כ מהות כהונה ולוי' וע"כ הם ג"כ מקבלים מצד מהות כהונה ולוי' שבהם ואין העניין שהם פטורים רק שמחויבים לתת אלא שנותנים לעצמן ודו"ק ולוי דאין מקבל זרוע ולחיים מישראל ועכ"ז פטור מלתת העניין ג"כ דרק מישראל אחר לא נתנה לו תורה זכות הקבלה אבל מעצמו מקבל שפיר וכך הוא הגזה"כ אבל חיוב נתינה וודאי יש עליו כיון דגם הוא ישראל ועניין הישראליות שבו הא מחויב בנתינה כשאר ישראל וא"א שיובן העניין רק כנ"ל דמהות הישראליות נותן ומהות הלוי' מקבל ועש"ה בתשובה הנ"ל ועוד דלסברת הב"ח והעט"ז המובא בש"ך שם סי' ס"א סקי"ב דאי לוים פטורים גם אם תפס לוי מישראל אין מוציאין מידו א"כ סברתם בהכרח דאי פטורים יכולים לקבל ג"כ אפי' מישראל אחר וא"כ הא בפשיטות מקבל מישראליות שבעצמו כמו שמקבל מישראל אחר וז"פ ולפי"ז כיון דמספקינן אי לוים איקרו עם ואי איקרו עם הא אין מקבלין וא"כ הא ה"ל חיוב נתינתו וודאי וזכות קבלתו ספק וא"כ הא הי' לנו לומר דאין ספק מוציא מידי וודאי וחייב גם לתת אלא דהא דאין ספק כו' הא אין מוציאין ממון על ידו וכנ"ל וע"כ שפיר פטור מלתת ומשא"כ אם תפס הכהן שפיר אין יכול להוציא מידו כיון דהכהן וודאי והוא ספק וה"ל ממש אין ספק מוציא מיד וודאי ומשא"כ בספק בכור דהכהן התופס רק ספק שפיר מספק אין יכול לתפוס ושפיר מוציאין מידו ודו"ק היטיב:

ועוד נ' דאפי' נימא דמהות הלוי' אין מקבל וכסברת הש"ך ס"ק י"ב שם שהשיג על הב"ח והעט"ז הנ"ל דהא וזה יהי' משפט הכהנים כתי' ואך דמהות הלוי' פטור מלתת אי לוים לא איקרו עם דמאת העם כתי' ומהות הלוי' אינו עם וא"כ בבהמת לוי לפי מה שכתבנו דלוי וכהן נמי הם ישראלים אלא דיש בהם מהות כהונה לוי' ג"כ וא"כ לפי"ז בבהמת לוי הזרוע והלחיים כו' דשייכים לכולו בכל מהות שבו ומהות ישראליות שבו חייב ומהות לוי' שבו פטור מלתת א"כ ה"ל ככהן שותף בבהמה דכל הבהמה פטורה וע"כ נ' דכיון דיש כאן עכ"פ עניין חיוב מפאת מקצת השה שהוא חייב בוודאי מצד עצמותו אלא דכיון

דיש מקצת שהוא פטור לכן הוא פוטר את הכל כדין כהן שותף כו' וע"כ עכ"פ כיון דיש ספק בהפוטר ועניין החיוב ישנו בוודאי ומשא"כ עניין הפוטר יש בו ספק אם ישנו דאי לוים איקרו עם א"כ הא גם מהות הלוי' חייב ואין כאן פוטר כלל וע"כ גם בזה שפיר שייך סברא דאין ספק מוציא מידי וודאי כיון דעניין החיוב הוא וודאי ועניין הפוטר הוא ספק דו"ק היטיב מאוד וע"כ שפיר ג"כ אין מוציאין מהלוי דע"י אין ספק כו' אין מוציאין ממון ומשא"כ אם תפס הכהן שפיר ג"כ אין מוציאין מידו וכנ"ל:

לה

בט"ז סי' ס"ב סק"ב בשם האו"ה מש"ש מאחר שנאסר פעם אחת אין לו היתיר עוד חיישי' שמא לא הבריא כו' ע"ש וצריך להבין דאפי' ידענו וודאי שהבריא מ"מ איסור שבו להיכן הלך ואיך ישוב היתיר אחרי שנאסר וצ"ל דאף דכשהי' מדולדל הי' נחשב אמ"ה מדרבנן מ"מ אילו חזר והבריא נעשה דבר אחר עם הבהמה ושפיר השחיטה מועלת להתיר גם אותו דרק שאר איסור א"א שיתהפך להיתיר כמו שהארכתי בזה ברשימותי מאוד ונשאר תמיד כמו שהי' אבל כאן מה שהי' אמ"ה הנה ג"כ דבר זה נשאר והוא גם עתה אמ"ה אבל עכ"ז שפיר השחיטה מתירתו כיון דנעשה דבר אחד עם הבהמה ויש בתוכו חיות הבהמה וע"כ מהני שחיטת הבהמה להתיר גם אותו דהא הבהמה עצמה ג"כ אסורה משום אמ"ה למ"ד בהמה בחיי' לאיברים עומדת ועכ"ז השחיטה מתירתה וא"כ גם אבר זה הואיל ויש בו פעולת שחיטת הבהמה כיון דיש בו חיות הבהמה ולכן שחיטת הבהמה פועלת גם עליו והוי גם הוא נשחט ולכן שפיר הוא ניתר אף דהוא אמ"ה וכל אמ"ה כשהוא פרוש דאסור לפי שאין שם שחיטה בו להתירו אבל זה דמועלת שחיטת הבהמה להתירו הואיל ונתאחד עם הבהמה א"כ מה בכך דהוא אמ"ה הלא גם אמ"ה שחיטה מתרת דהא הבהמה עצמה אסורה איסור אמ"ה והשחיטה מתירתה ודו"ק:

לו

בש"ך סי' ס"ד סק"ו בשם הב"י דאפי' לסברא דחלב בן ט' אסור ואין שחיטת הבהמה מתירתו מ"מ אם חתך חלב מן השליל והניחו בתוך הבהמה שחיטת הבהמה מתירתו ע"ש ויש ראי' מזה לכאורה לצד הסברא שדנתי באתוון דאוריתא דהיתיר בן פקועה אינו דנחשב העובר נשחט ע"י שחיטת האם רק דאינו נשחט באמת והוא רק היתיר גרידא דשחיטת הבהמה או היתיר הבהמה מתיר גם את העובר מקרא דכל בבהמה תאכלו ע"ש בארוכה וזה דאי נימא דשריותא דכל בבהמה תאכלו הוא מפאת דנחשב ששוחט הכל וכששוחט הבהמה נחשב ששוחט גם את העובר א"כ לעניין חלב זה מה בכך דשחטו הלא אין שחיטה מתרת חלב דחלב הבהמה עצמה נמי הא נשחט ועכ"ז אין ניתר ומחלב

שליל גופי' דניתר בשחיטת הבהמה בזה י"ל דכיון דעובר ירך אמו נחשב כל השליל רק אבר ואין איסור חלב באבר פרטיי רק באיברים שפירשה תורה שחלבם אסור ומשא"כ השליל שנחשב אבר שהוא מין אבר בפ"ע ולא פירשה תורה באבר זה שחלבו אסור לכן שפיר אין חלבו חלב אסור כלל דו"ק היטיב מאוד ואולם כאן דקיימינן בסברא דחלב שליל בן ט' אסור וא"כ הרי זה החלב כבר הי' איסור ואם חתכו והניחו בתוך הבהמה ושחט הבהמה הוא ניתר באכילה וא"כ הרי זה שניתר חלב אסור וא"כ איך ניתר אם העניין רק דבשחיטת הבהמה גם הוא נשחט וא"כ מה בכך דנשחט הא חלב שאסור משום חלב הרי אין שחיטה מתירתו דחלב הבהמה עצמה נמי הא נשחט ואינו ניתר עי"כ ועל כרחך דאין העניין דשחיטת הבהמה נחשב ששוחט את מה שבתוכה רק העניין דשחיטת הבהמה מתיר מה שבתוכה וע"כ שפיר גם החלב הזה ניתר ואף דכבר הי' אסור משום חלב עכ"ז ניתר שפיר ע"י שחיטת הבהמה שמתיר כל שבתוכה ואף דאין מתיר חלב הבהמה עצמה מזה לא קשיא דשריותא דכל בבהמה קאי רק על עובר וכה"ג המונח בבהמה אבל לא על הבהמה עצמה אבל עכ"פ היתיר המונח בבהמה על כרחך ענייננו היתיר שהוא ניתר ע"י שחיטת הבהמה לא שאין ענייננו "היתיר" רק ענייננו "נשחט" דהא שחיטה אין מועלת בחלב אסור להתירו דו"ק היטיב מאוד:

לז

בעניין דצריך לברר ברוב וחזקה כשאפשר לברר, ע' לעיל אות ז' ואות ל"א וע"ע רמ"א יו"ד סי' ס"ה סעי' י"ג מש"ש ל' טוב להחמיר ומשמע דאינו חיוב מדינא עש"ה:

לח

בש"ך סי' ס"ו סק"ט מש"ש ואע"ג דנהגינן להתיר אפי' הם רק ב' ביצים כו' מ"מ תערובות מיקרי ובתערובות אשכחן דחד בתרי בטל עכ"ל עש"ה ואין לדבריו הבנה כלל לכאורה דמה מועיל הא דחד בתרי בטל לשיהי' קולא בתערובת חד בחד ואולי מזה ראי' לסברת הפרי תואר סי' צ"ט דחד בחד יש בו ספק ביטול דמספקינן מאי אגמרי' רחמנא למשה אם ההיתיר צריך שיהי' רוב שיבטל או האיסור צריך שיהי' רוב לשלא יתבטל וכהך דפ"ק דעירובין דמספקינן אי אגמרי' למשה גדור רובא או לא תפרוץ רובא ובפרק ב' דחולין דמספקינן אי אגמרי' שחוט רובא או לא תשייר רובא עש"ה ולפי"ז הנה נכון הדבר דכיון דשייך ביטול ברוב בתערובת בחד בתרי לכן גם בחד בחד דיש ספק ביטול של רוב ג"כ שרי כיון דיש עוד ספק שמא לא הי' הדם במקום שאוסר וגם יש צירוף דעת האומר דדם ביצים דרבנן ואם דלהלן שם מבואר בש"ך טעם היחיד בחד בחד דשמא ביצת ההיתיר גדולה יותר מביצת האיסור ע"ש הנה כ' כן רק לסברת עצמו ומ"מ דבריו

שהבאתי הם לפרש ולהשוות דברי הרמ"א בד"מ עם דבריו בהג"ה ואינם מורים על כוונת טעמו שאח"כ ואפשר שיתפרשו רק על כוונתנו הנ"ל דו"ק ותשכח:

לט

בש"ך סי' ס"ט סקמ"ב ע"ש מ"ש ולישנא דסומכין על דבריו הוא לאו דווקא וכה"ג אשכחן בכמה דוכתי וכמ"ש בסימן ב' ס"ק י"ג ע"ש, עכ"ל הש"ך שם וחידוש שלא הביא מדברי עצמו דכ' כזה עוד לפני סימן ב' והוא בסימן א' בש"ך סקי"ג דכ' אדברי רמ"א ואמר ברי לי שלא נתעלפתי כו' דאפי' שותק ואין אומר כלום כשר שאילו שהה כו' לא הי' מאכילה לנו ע"ש ואולי כוונתו דמהך דסי' א' אין ראי' כ"כ דשם מה שהוא מאכילה לנו זו היא אמירתו ששחט יפה דאל"כ לא הי' מאכיל וע"כ האכלתו היא אמירתו ולכן שפיר כ' הרמ"א אמר כיון דתמיד עניין האמיר' היינו עניין העדתו ששחט יפה הוא המתיר דגם בהאכלה לבד ושותק ג"כ ההיתיר רק מפאת דההאכלה עצמה היא היא העדתו ואמירתו ומשא"כ כאן בסי' ס"ט דאין שם מעשה של העכו"ם המורה שהדיח שנוכל לקרות מעשה זאת אמיר' ורק דמסברא אמרי' דוודאי הדיח משום דמירתת וע"כ שימצא בכמו זה ל' אמר אף שא"צ אין ראי' מהך דסי' א' וע"כ הביא רק מהך דסי' ב' דשם ג"כ הוא כזה דאין עושה מעשה המורה כו' ורק דמסברא אמרי' דמסתמא שחט ביפה דלא שביק היתירא ואכיל איסורא ודו"ק, כן י"ל להליץ בעד בעל הש"ך ז"ל שלא נצטרך לומר דאישתמיטו לי' דברי עצמו דסי' א' שהי' לו להביאם כיון שהם קודמין להך דסי' ב' ואולם באמת נ' יותר דיש ט"ס כאן בש"ך וצ"ל "א"" תחת "ב"" וכוונתו באמת אדבריו בסי' א' ס"ק י"ג הנ"ל דאף דכ' הרמ"א ואמר כו' מ"מ לא בעי' אמר רק שותק נמי סגי וזה ניחא טפי דבלאה"נ מדבריו בסי' ב' ס"ק י"ג שם אין ראי' כ"כ דהא כ' שם בשם הפרישה דבעי' אמר באמת משום דכל דאפשר לברר צריך לברר וכן לעניין מומחה דשם כ' הש"ך שם דאמר דווקא ואילו בהך דסי' א' סקי"ג כ' הש"ך שם בהחלט דשותק נמי סגי וע"כ כך נ' דצ"ל כאן "בסימן א"" תחת "בסימן ב"":

מ

בט"ז סי' ס"ט סקכ"ד דס' דם שבישלו מותר מטעם סד"ר לקולא [ומש"ש עליו בנקה"כ דאין לבדות ספק דרבנן להקל דאשכחן טובי ספיקי דרבנן להחמיר, דבריו תמוהים דבמקום דאשכחן אשכחן והי' שם לחכמים איזה טעם וחומר פרטיי בוודאי שעבורו החמירו אבל בסתמא הא זה כלל גדול בש"ס וכל הראשונים דסד"ר לקולא ואפ' ספיקי דרבנן דאיבעא דלא איפשיטי בגמ' קיי"ל בהו להקל וכ"ש ספק מציאות וז"פ וע' ט"ז לעיל סי' נ"ה סק"ז עש"ה] ואולם בט"ז סי' פ' סק"ה הביא בשם הרש"ל דבספק יש לאסור

ע"ש אע"ג דגם שם הוא דם שמלחו דרבנן וא"כ לפי דברי עצמו בסי' ס"ט הנ"ל לא הי' לו להביא סברת מהרש"ל הנ"ל ואם הביאו הי' לו לחלוק עליו מטעמא דסד"ר לקולא וצ"ע ואולם בט"ז שם סי' ע' סק"ח ע"ש מ"ש ויש כאן ספק דאוריתא וקאי שם בסברא דדם שמלחו דאוריתא וא"כ אולי גם בסק"ה הנ"ל קאי בסברא זאת ואולם באמת הך דט"ז סק"ח הנ"ל הוא עוד תימה גדול יותר דהא נקטינן להלכה בכל דוכתי דדם שמלחו דרבנן וכמ"ש בעצמו בסי' ס"ט סקכ"ד הנ"ל וצע"ג וע' בש"ך סי' ע' שם סק"ח דהביא ג"כ לרש"ל הנ"ל שהובא בט"ז סק"ה ולפי מה שהובא שם כל דברי מהרש"ל דסתם מליחה דרך להתהפך עליון לתחתון א"כ אין כאן סד"ר ואין אוסר מפאת ספק רק הוא קרוב לוודאי כיון דכך הדרך להתהפך כו' ואולם הט"ז שהביא רק "ובספק יש לאסור" ולא יותר ומשמע דהספק עצמו יש לו לאסור ק' כנ"ל דהא הו"ל סד"ר, וגוף מהרש"ל הנ"ל דכיון דדרך להתהפך כו' אסור ע' דוגמא בש"ס שבת צ"ג א' ישן ספק מתהפך עליהן טמאין והוי שם וודאי טומאה מדלא תני ספק טמאין ועל כרחך הטעם ג"כ משום דדרך ישן להתהפך וע"כ הוא וודאי וצריך אני לעיין שם ברש"י ותוס' ואין הגמ' לפני ועוד בפ' המצניע שם צ"ב ב' באמת אמרו האשה החוגרת בסינר בין מלפניו' ובין מאחרי' חייבת שכן ראוי להיות חוזר היינו להתהפך מלאחרי' לפני' וע"כ ג"כ חייבת בוודאי דמספק ליכא חיוב [וע"ע סי' ע"ג בש"ך סקי"ג עש"ה וע"ע סי' צ' סעי' ב' בהג"ה ובש"ך שם סקי"ג עש"ה]:

מא

בש"ך סי' כ"ח סק"ל הקשה דהא במשנה תני נמי בהמה ובבהמה ליכא רבותא מפאת דלא נתקיים מצות כיסוי דהא בבהמה אין חיוב כיסוי ע"ש ונ' דבאמת י"ל דמשנה חולין השוחט בהמה חי' ועוף ולא יצא מהם דם כשירין כו' אתי כר' ישמעאל דנאסר בשר תאוה במדבר ורק בתורת קדשים הותר וע"כ ה"א דנהי דהותר בשר תאוה בבואם לארץ מ"מ הראויות לקדשים עכ"פ בעי' וכדאשכחן בכמה דוכתי דאף דלא בעי' גוף הדבר מ"מ בעי' עכ"פ הראויות לו וע' לעיל אות כ"א וע"כ ה"נ הי' ה"א דכיון דמתחלה הותר רק אכילת קדשים בפועל ולא אכילת חולין לכן לא נסתלק זה לגמרי ונשאר עכ"פ לעניין הראויות וע"כ נהי דראויות להאכל בתורת קדשים הוא רק ע"י שחיטה בפנים וקבלה והולכה וזריקה מ"מ קבלה והולכה וזריקה הא לא שייכי בחולין כיון דאינם קרבן ואין דמן קרב ולא שייך קבלה והולכה וזריקה וע"כ השחיטה לבד מתרת דלא שייך רק שחיטה אבל עכ"פ השחיטה המתרת ה"א דבה עכ"פ בעי' שחיטה הראוי' להתיר גם בתורת קדשים וע"כ בעי' שחיטה שדם יוצא בה אבל שחיטה שאין דם יוצא בה

דבקדשים לא היתי מתרת והי הקרבן פסול דהוא עצמו לדם הוא צריך בקדשים וע"כ ה"א דשחיטה כזאת תיפסל גם בחולין קמ"ל [ואם דבקדשים בעי ג"כ שחיטה בפנים זה הא ג"כ א"א בחולין דאדרבה הא כל עיקר היתיר בשר תאוה בבואם לא"י הוא מפני הריחוק מקום שנתרחקו מן הפנים ובפנים הרי שחיטת חולין אסורה אבל מה ששייך בגוף השחיטה היינו יציאת דם שפיר ה"א דבעי כמו בקדשים מפאת דבעי עכ"פ בעצם השחיטה שחיטה הראוי להתיר גם בקדשים ושפיר אשמעי דאינו כן ואפי ראויות לא בעי] ואולם רבותא זאת תתכן רק בבהמה ומשא"כ בחי ועוף הא חי ועוף ליתנהו כלל בקדשים והיו מותרין מש"ה גם במדבר בתורת חולין כמבואר פ"ק דחולין וא"כ הא לא הי ה"א כלל דניבעי בהו ראויות לקדשים דרבותא זאת שייכא רק בבהמה דהית אסורה מתחלה היינו במדבר בתורת חולין ולא הי לה היתיר רק בתורת קדשים וע"כ ה"א דגם אח"כ ניבעי עכ"פ ראויות כו ואולם בחי ועוף תו הא יש רבותא שפיר מפאת מצות כיסוי דה"א דהכיסוי בחי ועוף הוא מגוף מצות השחיטה ואם לא נתקיים מצות כיסוי הוא שחיטה פסולה וכמ"ש הש"ך וא"כ שפיר אין כאן קושי כלל על הפי הנ"ל דהרבותא מפאת מצות כיסוי שלא נתקיים ממשנה חולין דתני נמי בהמה ובבהמה הא ליכא מצות כיסוי ועל כרחך דהרבותא מפאת עניין אחר לא מפאת כיסוי דזהו כוונת קושית הש"ך ולהנ"ל ניחא דבבהמה יש בה שפיר רבותא בפ"ע מפאת דה"א דניבעי ראויות לקדשים אבל בחי ועוף הא לא שייך רבותא זאת וע"כ בחי ועוף שפיר הרבותא מפאת הכיסוי ודתני במשנה בהמה חי ועוף יש באמת בבהמה רבותא בפ"ע ובחי ועוף רבותא בפ"ע ואולם עדיין ק' במשנה דליתני בהמה וחי לחוד או בהמה ועוף לחוד דהיינו יודעים ב' הדברים דלא בעי ראויות כו' בבהמה ודאין עיכוב בשחיטה מפאת כיסוי ואכתי ל"ל למיתני שלשתן בהמה וחי ועוף ונ' בפשיטות בזה דכיון דכיסוי נוהג בחי ועוף והוצרך ליתני בהמה מפני רבותא דראויות כו' הדרך למיתני בהדי חי ולא למיתני בהדי עוף דיותר יש לשנות חי עם בהמה דהם סוג אחד דחי בכלל בהמה משא"כ עוף הוא סוג אחר ואי דליתני בהמה וחי ול"ל למיתני עוף בזה תו איידי דתני בהמה וחי תני נמי עוף דכזה ממש יש בפסחים ריש פ' כל שעה במשנה ע"ש בגמ' דאמר כן דאיידי דתני בהמה וחי תני נמי עוף]:

מב

ע' לעיל אות כ"ט, ויש עוד ראי' דגם מלאכה הפועלת רק דרך נס חשיבא מלאכה דהא כל המלאכות ממשכן ילפינן הם זרעו ואתם לא תזרעו הם קצרו ואתם לא תקצרו ע' שבת מ"ט ב' ואף דעפר מדבר אינו מצמיח כבר כתבו תוס' סוף פ' כיסוי הדם דכשהיו

ישראל במדבר הי' מצמיח ע"ש וא"כ כיון דעפר מדבר בטבעו אינו מצמיח הנה מה שהצמיח בהיות שם ישראל הוא וודאי רק עניין נסיי וא"כ משמע דגם מלאכה הפועלת רק בדרך נסיי ג"כ חשוב מלאכה דהא זריעה לא הוי מלאכה בזורע במה שאין מצמיח ועכ"ז במדבר הי' נחשב מלאכה מפאת דשם הי' מצמיח ואף דהי' מצמיח רק דרך נסיי והרי דגם כשפועל דרך נסיי חשוב מלאכה:

והנה התוס' כתבו ריש שבת דקרא דאל יצא איש ממקומו הוא משום מלאכת הוצאה ועל כרחך הוא כן למ"ד תחומין דרבנן וכמובן ע' ספ"ק דעירובין והנה עניין הכתוב על הוצאה כתבו התוס' שם דכוונת הכתוב שאל יצא עם הכלי ללקט המן ואזהר קרא על הוצאת הכלי ע"ש ויש לדקדק בזה דהא לא הוזכר כלי בקרא רק אל יצא כתי' והוי העיקר חסר מן הספר וי"ל דאין העניין מפאת הכלי דייקא רק דהא זה עכ"פ פשטא דקרא שאל יצא איש ממקומו ביום השביעי ללקט המן וא"כ אפי' לא יצא בכלי רק ילקט המן בידו הרי יכניסו עכ"פ בידו מרה"ר לביתו שהוא רה"י וא"כ שפיר פשטא דקרא אזהר מיהת על הכנסה וממילא הא נלמד גם הוצאה דמה לי עיולי מה לי אפוקי וכש"ס ריש שבת [וסוגי' זו דריש שבת לית לה דהוצאה אב והכנסה תולדה רק דשניהם שוין ושניהם אב מפאת סברא הנ"ל דמה לי כו' כמבואר ברשב"א שם ע"ש ולפי"ז יש לדון ג"כ לפי המבואר אצלי בכתבי אגדה שלי דכל דבר הנברא בנס גם קיומו הוא דרך נסיי דכיון דבטבע אין מציאות לדבר ההוא ע"כ אילו הי' מסתלק ממנו עניין הנסיי מיד הי' נופל תחת העניין הטבעיי ואז הי' נאפס וחוזר לאין כיון דבטבע אין לו מציאות כלל וכל התהוותו רק בנס [וכזה מבואר בס' התניא בפי' הכתוב ואתה מחי' את כולם דכיון דכל הבריאה נבראה יש מאין ע"כ אילו הי' מסתלק שפעו ית' מן הבריאה לקיימה אפי' רגע אחת מיד הית' חוזרת לאין כיון דמצד עצמה אין לה מציאות כלל עש"ה וכזה הוא גם בעניין הטבעיי ועניין הנסיי דו"ק היטיב מאוד] וא"כ מה שהכניסו המן דכל התהוות המן הי' רק בנס א"כ לפי העניין הטבעיי ה"ל הכנסה שאין מתקיימת דלפי העניין הטבעיי הא יש לו להאפס בכל רגע וקיומו ג"כ רק בנס ומלאכה שאין מתקיימת הא פטורין עלי' בשבת וא"כ יהי' מוכח מזה ג"כ דגם אם פעולת המלאכה ועניינה רק דרך נסיי ובעניין הנסיי ג"כ חשוב מלאכה ודו"ק היטיב:

מג

בט"ז סי' ל"ה סקי"ז מש"ש "משא"כ כשיש לפניך חסרון אונא בבירור" כו' עש"ה בכל דבריו ונ' כוונתו לסברא דאין ספק מוציא מידי וודאי דאפי' לדיעות המתירין בספק בטריפות מפאת רוב בהמות אין טריפות ונשחטה בחזקת היתיר עומדת ע' ש"ך סי' נ'

סק"ג והאריכו האחרונים וא"כ כאן נמי הא ה"ל רק ספק טריפות כיון דהרמ"א כ' לעיל סעי' ד' דזה מיקרי בדרי דאוני וא"כ אפי' כוונתו רק לספק מ"מ הא גם ספק כשר מ"מ כאן מספק שפיר הוא טריפה מתורת אין ספק מוציא מידי וודאי דכיון דהחסרון ברור והתשלומין ספק לא חשוב תשלומין והיא טריפה וודאית ודו"ק ועמ"ש לעיל אות ל"ד:

מד

בעניין דצריך לברר כשאפשר לברר אפי' כשיש רוב וחזקה להתיר, ע' לעיל אותיות ז', ל"א, ל"ז, וע' עוד ש"ך סי' ל"ו סקי"ב דכל דאיכא למיתלי בזאב כו' כשר בלא הקפה ומשמע דאפי' נימא דאי מקיף ולא דמי טריפה וא"כ הא אפשר לברר ע"י הקפה מ"מ א"צ להקיף דרק אחר זה הוא דכ' שם הש"ך יותר מזה בשם הגהות מרדכי דאפי' אי מקיף ולא דמי כשר ומשא"כ עד עתה לא נחית לזה ודבריו הם גם אי נימא דאי מקיף ולא דמי טריפה מ"מ א"צ להקיף וא"כ כיון דהך דתלינן בזאב הוא רק מפאת נשחטה בחזקת היתיר עומדת כמבואר בגמ' א"כ מצינו גם בזה דמהני חזקה לפעמים גם כשאפשר לברר שלא יוצרך לברר ובאתי רק להעיר:

מה

בפר"ח סי' ל"ו סעי' ב' עש"ה בכל דבריו שדן בל' הגמ' אי שייך ל' כשר היכא דאין כשר סתמא רק צריך עוד בדיקה וע"ע בזה בסי' הנ"ל בט"ז סקכ"א עש"ה בכל דבריו וע"ע בש"ך סי' ל"ז סקכ"ח דפי' בדברי המחבר דכ' סתם להכשיר דכוונתו ע"י בדיקה עש"ה:

מו

בש"ך סי' ל"ז סק"ט בשם הרא"ש דמים זכים חשוב ג"כ בועה דכתי' מים תבעה אש ע"ש וצ"ע דהאי תבעה אאש קאי דהאש מעלה אבעבעות במים וכמבואר ריש ב"ק ד' ב' מי כתי' מים נבעו תבעה אש כתי' עש"ה [ונתיישבתי דאדרבה נכון הדבר עפ"י גמ' ב"ק הנ"ל דכיון דעניין הכתוב דהאש מבעבע המים א"כ הרי המים הם בועה והש"ס ב"ק קאמר שם רק על המשנה דקתני מבעה דא"א להיות הכוונה אמים שהרי מבעה הוא על משקל מפעיל שמבעה דבר אחר והרי אין המים מבעים דבר אחר רק אדרבה האש מבעה אותם ע"ש אבל לעניין שם "בועה" שפיר כיון דאמר קרא דהאש מבעה המים א"כ הרי המים בהם הבועה והאש הוא שפעל בם זה וביעבע אותם אבל הבועה הוא בהם וא"כ שפיר נלמד מכאן דשייך לישנא דבועה במים והוא נכון באמת רק עפ"י גמ' ב"ק הנ"ל דמסיק מי כתי' מים נבעו כו' דלסברת המקשן שם דכוונת הכתוב מים תבעה אש שהמים מבעבעין האש א"כ הרי אין הבועה במים רק באש ואין ראי' דשייך לישנא דבועה במים וז"פ]:

מז

בט"ז סי' מ' סק"ד ע"ש שכ' דמפאת סופו לנקוב חוששין שמא כבר ניקב כיון דיש חזקה רעה למחט זה עש"ה בכל דבריו ונ' דל' חזקה דנקט הט"ז הוא לאו דווקא דאין זה נחשב חזקה ממה שסופו להיות ולא שייך עניין חזקה בזה רק כוונתו דיש לנו לחוש שמא כבר ניקב ורק דבהמה בחזקת כשיר' עומדת ולגבי זה אמרי' דלא מהני חזקת כשיר' דידה הואיל וסופו לנקוב והוא חזקה העשוי' להשתנות:

מח

בעניין אחזוקי איסורא לא מחזקינן, ע' לעיל אות י"ב ואות כ"ד וע"ע ט"ז סי' מ' סק"ד מש"ש "על כן לא מחזקינן איסורא" כו' עש"ה בכל דבריו מש"ש חילוקים בזה בעניין אחזוקי איסורא לא מחזקינן דהיכא דסופו להיות איסור יש לחוש שמא כבר נעשה כאופן האיסור ומחזקי' איסורא שפיר בכה"ג עש"ה בכל דבריו (וזה דלא כמ"ש באות הקדום דכוונת הט"ז מפאת חזקה העשוי' להשתנות רק דאין הדין כאן בעניין חזקה כלל רק בעניין אחזוקי איסורא לא מחזקינן והוא נושא אחר, ואולם באמת הך דאחזוקי איסורא לא מחזקינן הוא עוד עדיף מחזקה דעלמא דבחזקה דעלמא צריך לברר כשאפשר ואילו בהך דאחזוקי איסורא לא מחזקינן א"צ לברר אף באפשר כמבואר בחולין נ"ו ב' דא"צ לאכול בשלקא מטעמא דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן ואף דאפשר לאכול בשלקא ולברר ואף דמשם אין ראי' כ"כ דזה לא מיקרי אפשר דהאי גברא רוצה לאכול שלא בשלקא וכמבואר כזה בתוס' כתובות מ' א' דכלאים בציצית לא חשוב אפשר מפאת דאפשר בבגד צמר דהאי גברא רוצה ללבוש בגד פשתן וע' בס' יריאים דכ' ג"כ כן דלא חשוב אפשר כיון דרוצה ללבוש בגד פשתן והביא ראי' מיולדת דדוחה שבת אף דאפשר לעשות כחסידים הראשונים שלא שימשו מטותיהם מרביעי ואיליך שלא תלד בשבת ועכ"ז לא חשוב אפשר דהאי גברא רוצה לשמש מרביעי ואיליך פ"ש ואולם בש"ך סי' פ"ג סקי"א מבואר כן להדיא דהא דאמרי' אחזוקי איסורא לא מחזקינן א"צ אפי' לברר ועדיף מחזקה בזה עש"ה וא"כ כיון דהך דאחזוקי איסורא לא מחזקינן עדיף מחזקה א"כ אי אמרי' בהך דאחזוקי כו' דכשסופו לעשות איסור לא שייך אחזוקי כו' כ"ש בחזקה העשוי' וסופה להשתנות דלא שייך חזקה, ואולם יש לחלק דאף דהיכא דשייך אחזוקי איסורא לא מחזקינן הוא עדיף מחזקה היינו משום דאמרי' מהיכא תיתי יהא כאן איסור וע"כ א"צ אפי' לברר שאין שם עניין העושה ריעותא ומחייב זה וע"כ כל דשייך סברא זאת דאחזוקי כו' הוא עדיף באמת מחזקה וא"צ אפי' לברר ומשא"כ במקום שסופו לעשות איסור שם לא שייך כלל סברא דאחזוקי איסורא לא מחזקינן מפאת זה עצמו כיון דסופו כו' דאחרי

דכל עניין הסברא הוא רק דמהיכא תיתי נחוש כו' וע"כ כשסופו לעשות כן זהו הריעותא ולא שייך לומר מהי תיתי נחוש דמפאת זה יש לנו לחוש כיון דיש כאן ריעותא דסופו לנקוב וע"כ יש לספק ג"כ שמא כבר ניקב ואין זה החזקת איסור במקום דליכא ריעותא דמה שסופו לנקוב הא הוא הריעותא וע"כ ליכא בכה"ג כלל סברא דאחזוקי איסורא לא מחזקינן ומשא"כ חזקה דעלמא דהוא עניין אחר דהי' דבר במצב וכ"ז שלא נתברר שנשתנה גילתה תורה שיש להחזיק שלא נשתנה ע"כ גם בסופו להשתנות מ"מ עד עתה יש עדיין החזקה שפיר שלא נשתנה כ"ז שלא ידענו שנשתנה ולעניין זה שפיר חזקה דעלמא עדיף מהך דאחזוקי איסורא לא מחזקינן דהך דאחזוקי כו' רק במקום שישנו הוא עדיף מחזקה אבל כשסופו כו' אין כלל סברא דאחזוקי איסורא לא מחזקינן מטעם הנ"ל כיון דכל עניין הסברא רק מהי תיתי כו' וכאן לא שייך מהי תיתי כו' דמפאת שסופו כו' יש לנו לדון עכ"פ שפיר שמא כבר הי' כן וליכא תו סברא דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן דאין אנו באין לבדות חשש ריעותא מלבנו רק יש דבר המביא אותנו לספק בכך והוא מה שסופו להיות כן ומשא"כ חזקה דעלמא הא שפיר ישנו גם בסופו להשתנות דו"ק מאוד]:

מט

בעניין דעת הר"ת דיש קולא בכבד לעניין דם דכיון דכולה דם ורחמנא שרי' לכן גם פליטתה אינו אוסר, יל"ע אי גם בטחול הוא כן דהר"ת דייק דכבד כולה דם מהך דחולין אסר לן דמא שרא לן כבדא וא"כ להקלירי שיסד מדם טחול הדם [ע"ש בחולין בתוס'] א"כ גם בטחול הוא כן דהוא דם ורחמנא שרי', וכן יש להסתפק אם אין קולא זו גם בכוליא לפי המבואר בט"ז סי' מ"ד סק"ט בשם האו"ה דהכוליא כולה דם ע"ש וכ"ה בש"ך שם סק"ט ע"ש ואעפ"כ רחמנא שרי' והוי כמו בכבד ואם דבהך דאסר לן דמא הזכירו רק כבד ולא כוליא הרי גם כן לא הזכירו טחול ואעפ"כ יסד הקלירי מדם טחול הדם וא"כ הא יכול להיות דגם בכוליא הוא כן ואולם יש יתרון בכבד אטחול ואכוליא דכבד הוא שורש הדם ועיקרו כמבואר בבכורות נ"ה א' זכרותא דדמא כבדא וזה לא מצינו בטחול ובכוליא [וגם ל' האו"ה הנ"ל דהכוליא כולה דם י"ל דהוא לאו דווקא ואין כוונתו דהיא עצמה כולה דם רק כוונתו דמליאה דם וע"כ אם נמצא בה דם אינו לקותא עש"ה אבל אין כוונתו דעצמותה דם וכיון דאין עצמותה דם שפיר דמה אסור דהא אין ראי' ממה דהתיר' תורה כוליא דאה"נ דהותר רק גוף הכוליא דאינו דם אבל הדם שבה באמת לא הותר כלל ודו"ק]:

נ

בעניין אחזוקי איסורא לא מחזקינן, ע' לעיל אותיות י"ב, כ"ד, מ"ח וע"ע ט"ז סי' נ"ג סק"ב מש"ש דבצלעות לא מחזקינן ריעותא כו' עש"ה בכל הדיבור וע"ע בט"ז שם סק"י:

נא

בש"ך סי' נ"ה סקי"א ע"ש מחלוקת הסמ"ק עם הרשב"א והר"ן עש"ה ומעודי תמהתי על סברת הסמ"ק דוודאי האיסור דרבנן אינו על העכו"ם דלא אמרו חכמים את דבריהם לגבי עכו"ם וגם אין העכו"ם מחויב לשמוע גזירת חכמים דכל מילי דרבנן אלאו דלא תסור אסמכינהו ולא תסור לישראל נאמר ולא לעכו"ם וא"כ מדוע יהי' אסור להאכילו לעכו"ם הא מאכילו היתיר, וגם הייתי מדקדק מדברי הסמ"ק דאסור להושיטו לבני נח מדרבנן דבמכשיל באיסור דרבנן הוי רק עבירת לפני עור מדרבנן ודלא כקצת רבני בתראי שצידדו דהיא עבירת לפ"ע דאוריתא דהאיסור דרבנן חשוב מכשול מיהת גם מה"ת ועבר מה"ת אלפ"ע דלא גרע ממשיא עצה שאינה הוגנת דעובר מה"ת אלפ"ע ודקדקתי מדכ' הסמ"ק דאסור להושיטו מדרבנן וא"כ מבואר דאין המכשיל באיסור דרבנן עובר אדאוריתא ורק עובר ג"כ רק איסור דרבנן, ואולם כעת נ"ל דכוונת הסמ"ק הוא כאופן אחר לגמרי דוודאי אבר היוצא דאסור רק מדרבנן הוא מותר לעכו"ם ואך דכיון דמה דאסרוהו באכילה הוא משום גזיר' אטו אמ"ה דשמא יבואו לאכול גם אמ"ה שפירש ממש דאסור מה"ת וא"כ גם לעניין ההושטה לב"נ הא שייכא גזיר' הנ"ל דאם יהי' מותר להושיט אבר היוצא מביאו להושיט גם אמ"ה ממש דאסורה ההושטה מה"ת משום לפ"ע וע"כ גם ההושטה אסורה משום גזירת אמ"ה כי היכא דהאכילה אסורה אבל אין האיסור כלל משום הכשלת העכו"ם בהושטת אבר היוצא רק האיסור משום גזירת הושטת אמ"ה ממש ודו"ק, וסברת הרשב"א והר"ן דמתירים ההושטה צ"ל דס"ל דכיון דלא מצינו בש"ס בהדיא דגזרו גם אהושטה ע"כ אין לנו לומר מאילינו דגם ההושטה בכלל הגזיר' דאולי רק באכילה גזרו אטו אכילת אמ"ה דחמור טפי ומשא"כ ההושטה דאלפ"ע ליכא מלקות וכן אוכל חמור מפאת שנהנה וכש"ס כריתות ט"ו ב' מה לאוכל שכן נהנה, וכן י"ל דאין הגזיר' דיבא לאכול במזיד אמ"ה רק דמתוך אכילת אבר היוצא יטעה וישכח לאכול גם אמ"ה ממש וא"כ כיון דהגזיר' רק אטו שוגג לכן לעניין שוגג נמי הא אכילת איסור בשוגג חמור מעביר' אחרת בשוגג וכמ"ש תוס' חולין ה' ב' ובכ"ד דרק באכילת איסור בשוגג הוא דשייך השתא בהמתן כו' [ואולם בתוס' שם כתבו דאפי' כשנכשל אחר על ידו באכילת איסור ג"כ שייך השתא בהמתן כו' מהך דכתובות כ"ח ב' העלו עבד לכהונה כו', ואולי הוא שם מטעם ערבות ומשא"כ אעכו"ם דליכא ערבות ואין

רק עבירת לפ"ע שפיר הוא רק כעביר' דעלמא ולא שייך השתא בהמתן כו', וע' ט"ז סי' פ"ב סק"ד ולא הביא שם תוס' הנ"ל דגם באכילת אחר על ידו שייך השתא בהמתן כו' דלתוס' הנ"ל הדרא קישתו שם לדוכתה עש"ה] וגם י"ל דאחרי דהוצרכו לאסור האכילה דהוא עיקר האיסור בעצם וראשונה לכן תו אין צורך לאסור ההושטה דכיון דהאכילה עכ"פ אסורה אית לי' היכירא ולא אתי לאיחלופי באמ"ה דוגמת ש"ם שבת ריש פרק שואל דכיון דהשאילני הוא דשרו רבנן והלויני לא שרו רבנן לא אתי למיכתב עש"ה ואם דיש לחלק בין הנושאים מ"מ יש מקום לומר כן ובאתי רק להמיר:

נב

בש"ך שם סי' נ"ה סקי"ג ע"ש מש"ש ועוד דבשלמא בדבוק י"ל כיון דרבנן אחשבוהו כו' עש"ה ומאז אני תמה על הש"ך הנ"ל דחה שייך כאן תרתי דסתרי הרי מה שאסרוהו ואחשבוהו כאילו נחתך זהו רק עניין רואין דרואין כאילו נחתך אבל הרי אין המציאות משתנה ממה שהוא דסוף סוף בפועל הרי אינו נחתך רק דבוק וא"כ הרי הוא ממהר לבלוע ושייך בי' דין איסור דבוק דהוא עניין טבעיי מפאת דממהר לבלוע וגם זה הרי ממהר לבלוע וכמובן בפשיטות וע' לקמן סי' ס"ב סעי' א' בהג"ה דיתרת העומדת במקום שאינו מטריף הבהמה מותר לאכלה ולא אמרי' יתר כנטול דמי והוי כאבר המדולדל עכ"ל והוא ג"כ מטעם הנ"ל דאף דאמרי' בכל יתר דרואין כאילו נטול מ"מ מה שאנו אומרין רואין אין משנה המציאות ובמציאות הרי הוא מחובר ולכן אינו אבר המדולדל והוא פשוט] וצ"ל כוונת הש"ך דכיון דכל איסור אבר היוצא רק גזיר' אטו אמ"ה שנחתך לגמרי לכן אין לאסור כאן איסור דבוק כיון דבאמ"ה שנחתך לא משכחת זה כיון דנחתך ואינו דבוק ולדמיון אם נתבשל רגל שבו אבר היוצא עם שאר דברים אין להצריך ס' נגד כל הרגל דהא כאן ליכא הגזיר' לומר דאם לא נצריך ס' נגד כל הרגל יבואו להקל גם בנתבשל רגל עם אבר הנחתך ממנו ממש עם שאר דברים שלא להצריך ס' נגד כל הרגל דז"א דאז הא לא יוצרך ס' באמת נגד כל הרגל רק נגד האבר הנחתך לחוד כיון דאינו איסור דבוק וכמובן [ואולם כיון דעניין איסור דבוק ישנו בהדאוריתא אלא דבאמ"ה לא שייך ע"כ כאן באבר היוצא דשייך שפיר יש לאסור כיון דגם בדאוריתא דכוותי' הי' אסור רק דלא שייך ודו"ק ואולם אין זה ברור והארכתי כבר בבירור סברא כזאת מכמה דוכתי בתשובה לבאבוב בשולי המכתב עש"ה וגם שייך בזה סברא דש"ס זבחים מ"ח ב' דא"א לטפל שיהי' חמור מן העיקר וכיון דבעיקר היינו באמ"ה אין לו מציאות כו' ואולם בזה י"ל דכיון דגוף החומר הי' נוהג רק המציאות חסר לא חשיב זה טפל חמור כו' דגם בעיקר הא יש החומר בעצם רק דלא שייך ודו"ק ונ' דעניין זה תלוי ג"כ במה שנסתפקתי

בכמה דוכתי והזכרתיו גם בתשובה להגאון ר' נטע לאנדוא נ"י לאושפיצין אם בדרבנן טעם האיסור הוא האיסור או הטעם הי' רק לחכמים דעבור זה אסרו אבל אחרי שאסרו גוף האיסור הוא האיסור ואין דנין עוד בטעם דאי נימא דהטעם הוא האיסור א"כ כאן דהטעם משום גזיר' אטו אמ"ה א"כ לגבי דין איסור דבוק דלא שייכא הגזיר' כיון דלא שייך דבוק באמ"ה ממש דהוא נחתך לכן שפיר אין דין איסור דבוק ומשא"כ אם גוף האיסור הוא האיסור א"כ ה"נ הגזיר' הי' רק טעם לחכמים לאסור אבל אחרי שאסרו הנה לפנינו גוף האבר הוא איסור ושפיר ראוי שנאמר בו דין איסור דבוק כיון דממהר לבלוע וחענ"נ מפאת שבלע איסור ואף דכאן לא שייכא הגזיר' מ"מ לא איכפת לן בעניין הגזיר' כלל אי שייכא או לא שייכא דאחרי שאסרו גוף הדבר הוא איסור ואין לנו נפקותא בטעם האיסור ואחרי שהוא איסור הרי זאת החתיכה בלעה איסור תחלה ונעשית נבילה ושפיר צריך ס' נגד כל החתיכה וע' תוס' בגיה"נ דאף דגיה"נ אין אוסר בפליטתו דאין בגידין בנותן טעם מ"מ שומן הגיד דיש בו טעם אוסר בפליטתו ואף דכל איסור שומן גיד רק משום גזיר' אטו גיד ע"ש וכ"ה בש"ע לקמן סי' ס"ה סעי' ט' ע"ש וזה דומה ממש לנידון הש"ך הנ"ל וכמובן וא"כ אין נ' באמת לומר כן כלל דכיון דבאמ"ה אין מציאות דיבוק כו' וכנ"ל דסוף סוף אבר היוצא דהוא דבוק שפיר ראוי לאסור וע"כ דברי הש"ך בזה דכ' דהוא תרתי דסתרי צע"ג לענ"ד ובאתי רק להעיר:

נג

בעניין ספק טריפות אי מוקמינן אחזקת היתיר, ע' אריכות בש"ך סי' נ' סק"ג וע"ע בש"ך שם סי' נ"ה סקכ"א וע' ט"ז סי' נ"ז סקי"ט עש"ה ויש שם קצת צ"ע בט"ז דהזכיר רק רוב בהמות בחזקת שאין דורסים ולא הזכיר חזקת כשרות מפאת דרוב בהמות אין טריפות וע"ע ש"ך סי' מ"ד ס"ק י"ז עש"ה וע"ע ט"ז סי' מ"ח סקט"ז מש"ש ועוד העמידנו על חזקת כשרות שהי' לו עש"ה וע"ש בש"ך סקל"ז דהביא בתוספת דברים דעומד בחזקת כשרות לגבי נקבים אלו עש"ה וע"ע ט"ז סי' נ"ב סק"ה בשם הרשב"א וכל שיכולין לתלות בתולדה תולין ומקילין דרוב בהמות כשרות הן כו' ועוד שם "דאל"כ אלא תרצה לתלות ההורקה בשינוי אחר גם בנפלה נימא הכי דהא רובא דאוריתא ורוב בהמות כשרות הם ונתלה הירקות במידי אחרינא כו'" עש"ה:

נד

בט"ז סי' מ"ח סקי"ז ע"ש מש"ש ולא תלינן לומר כו' עד תלינן גם המיעוט אחר הרוב עש"ה ולא ידעתי שום טעם לסברא זו מדוע נתלה בזה המיעוט אחר הרוב ולענ"ד י"ל טעם אחר בזה דבאמת הא דבעי' קורט דם בהמסס כו' ואל"ה תלינן דלאחר שחיטה

נעשה הוא רק משום חזקת כשרות דבהמה דאתי מכח רובא דרוב בהמות אינם טריפות וכמבואר בפוסקים וע"כ נ' דכאן דחזינן דהמחט הולכת מבפנים לחוץ וכבר הלכה וניקבה הרוב הרי יש לנו להחזיק דתלך כן הלאה ותנקוב הכל וע"כ אין כאן חזקת כשרות כלל דה"ל חזקה העשוי' להשתנות ואין לומר דהא אפשר דתחזור המחט לאחורי' ולא תלך הלאה לחוץ דז"א דבזה יש לנו להחזיק בהילוך המחט שלא ישתנה ממה שהי' עד עתה וילך הלאה לחוץ ואין לומר דאכתי אין החזקת כשרות עשוי להשתנות דהא אפשר שישחוט הבהמה קודם שתלך המחט לחוץ ותנקוב כולו דז"א דשחיטה הוא מחוסר מעשה והיא רק מעשה אפשרית ואפשר שלא ישחוט ומשא"כ הילוך המחט דיש בו חזקה דכמו שהלך עד עתה מפנים לחוץ כן ילך הלאה וינקוב לחוץ לכן שפיר יש כאן חזקה שתיטרף בהמה זו בעתיד וה"ל חזקת כשרותה עתיד להשתנות ולא מהני החזקה תו לתלות דהילוך המיעוט הי' אחר שחיטה ודו"ק ואין לומר דלפי סברא הנ"ל דיש חזקה שתנקוב המחט כל הקורקבן א"כ אפי' בלא ניקב כולו נמי ליתסר מפאת סופו לנקוב דהא סופו לנקוב עושה טריפות בכלהו ה' טריפות כמו בסירכא לדיעות דטריפות סירכא משום דסופו להתפיק ולהעשות נקב ובנפלה לאור ונחמרו כו' בסי' נ"ב סעי' א' ועוד כמוהו הרבה דז"א דסופו לנקוב הוי טריפות רק אם יש ריעותא וקלקול בגוף הבהמה שסופו לנקוב דאז אותו הקלקול עצמו נחשב חסרון וטריפות מפאת שסופו לנקוב ומשא"כ אם אין סוף הנקב לבוא מפאת ריעותא שבאבר עצמו רק מפאת דבר אחר מבחוץ כמחט וכדומה שינקוב אותו ויהי' אז טריפה וודאי דאין בהמה נחשבת טריפה מפאת שסופה להיות טריפה ורק בריעותא בגוף כו' אז נחשב הריעותא ההיא עצמה, טריפות מש"ה אבל אם אין בה ריעותא וקלקול בגופה וודאי דאין אוסר מה שדבר אחר סופו לנקוב אותה אם, שוחטה בהכשר קודם שניקבה וכן מבואר בט"ז סי' מ' סק"ד ע"ש שכ' ותו דלמה יהי' טריפה במה שסופו לנקוב דעכ"פ עכשיו אין כאן נקב עכ"ל ואיירי שם ג"כ במחט דאין איסור מפאת שסופו לנקוב עש"ה והוא פשוט וכ"ז לעניין שאין הסופו כו' בעצמותו טריפות אבל לעניין חזקה העשוי' להשתנות שפיר מחשיב מה שסופו כו' עכ"פ חזקה העשוי' להשתנות כיון דסופה לינקב ולהטרף ושפיר עכ"פ אין כאן חזקת כשרות לבהמה זו כיון דהיא חזקה העשוי' להשתנות דהא סופו לנקוב ותיטרף וכנ"ל ודו"ק:

נה

בעניין אחזוקי איסורא וריעותא לא מחזקינן, ע' לעיל אותיות י"ב, כ"ד, מ"ח, נ', וע"ע ט"ז סי' נ' סק"ד בשם רש"ל וע"ע שם סי' נ"א בט"ז סק"ד בשם הב"ח וע' שם סי' פ"ד סעי'

א' דמסתמא אין לחוש שמא פירשו והוא ג"כ סברא דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן וע"ש בט"ז סק"ג וע"ש אריכות בט"ז סק"ו עש"ה כל הדיבור וע"ע בש"ע שם סעי' ה' ובט"ז שם סק"ח ואולם באיסור דבוק מצינו דחיישי' שמא יצא פעם אחת חוץ לרוטב כו' ועמ"ש בזה בבית האוצר טרך איסור דבוק:

נו

בשו"ע סי' ס"ז סעי' א' או שפירש ממקומו ונתעורר לצאת ונבלע במקום, אחר כו' ומשמע דנתעורר לצאת לבד לא חשיב פרישה כ"ז שלא פירש בפועל ויל"ע דטעם האיסור כשפירש אפי' ממקום למקום היינו משום דדם האיברים שלא פירש דשרי היינו משום דכ"ז שלא פירש הוא מחובר לבשר וחשוב בשר ולא דם וע' ש"ס זבחים כ"ו א' ש"מ דם המובלע באיברים דם הוא ובתוס' שם וע"כ כשפירש פסק החיבור והוא שפיר דם, וא"כ יש לדמותו לכאורה לחיבור עובר באם דחשיב חיבור ותולש עובר ממעי אמו בשבת מיחייב מש"ה משום עוקר דבר מגידולו ועכ"ז כ' תוס' ע"ז כ"ו א' דכשנתעורר לצאת פסקו גידוליו ולא חשיב תו עוקר כו' עש"ה והיינו דבהתעוררות לצאת לבד אמרי' דכבר פסק החיבור וא"כ גם כאן נימא הכי דבהתעוררות לצאת לבד אפי' לא פירש עדיין כבר פסק החיבור ונחשב דם ואסור וע"ע ש"ס חולין נ"א ב' ניערה לעמוד אעפ"י שלא עמדה ואינו עניין לכאן דשם אין העניין דהניעור לעמוד חשוב עמידה כי היכא דנימא ג"כ דההתעוררות לצאת חשוב כיצא רק העניין שם דאפי' אין חשוב עמידה מ"מ הניעור לבד מורה שיש בה כח ולא נתרסקה דאל"כ לא הי' לה כח גם אל הניעור בעצמותו ודו"ק וע"ע ר"ה ל' א' נינערו לעמוד ולא עמדו מהו ע"ש וג"כ אינו עניין לכאן דשם אין העניין תלוי בעצמות העמידה ואין האיבעי' מפאת דהניעור לעמוד חשוב עמידה רק העניין תלוי בדעת שלהם ומספקינן דכיון דננערו לעמוד וכבר הי' דעתם להסתלק לכן מה שנשארו יושבין אינו עוד בתורת ב"ד רק יושבים שם גרידא שלא מתורת ב"ד דמתורת ב"ד כבר סילקו דעתם כיון שניערו לעמוד ודו"ק ועכ"פ אין לב' המקומות הנ"ל עניין לכאן וכמובן ואולם הך דתוס' ע"ז הנ"ל שפיר יש לו עניין לכאן וכנ"ל] ואולם גוף הדבר כאן לכאורה אין לו ציור דמניין אנו יודעים שנתעורר הדם לצאת כ"ז שלא יצא ובהך דתוס' ע"ז הנ"ל יודעין זה ממה שישבה האם על המשבר עש"ה ומשא"כ כאן איך אפשר לידע זה שנתעורר הדם לצאת לשנאסור מפאת ההתעוררות כ"ז שלא יצא ואולם א"כ גם דברי המחבר לכאורה אינם מדוקדקים דלא ה"ל לכתוב כלל הך דנתעורר לצאת כיון דא"א לנו לידע ההתעוררות וכך ה"ל לכתוב "או שפירש ממקומו ונבלע במקום אחר" ובשלמא אם הי' אפשר לידע ההתעוררות שפיר כ' כן ונתעורר בו' ונבלע כו' להשמיענו

קולא דאפי' בנתעורר כו' אין ההתעוררות לבד אוסר עד שיבלע במקום אחר ומשא"כ אחרי שההתעוררות לבד א"א לנו לידע כ"ז שלא פירש בפועל ואם פירש בפועל הא אסור באמת א"כ למה לו להזכיר ההתעוררות כלל ובאתי רק להעיר:

נז

בט"ז שם סי' ע' סק"ח בשם הפרישה דהדגים שם היתיר עליהם ואיך נתירם כשקיבלו איסור דם עכ"ל ואלה הדברים צריכין ביאור וי"ל ההסברה עפ"י המבואר ברא"ש חולין דאין מליחה פולטת כל הדם רק דעכ"ז אין שם איסור הואיל ועשה כתיקון חכמים ע"ש והיינו דאין כח במליחה באמת להפליט כל הדם ועכ"ז תיקנו חכמים למלוח להפליט מה שאפשר ע"י מליחה ומעט הנשאר לא אמרו בו איסור כיון דכל עיקר דם שמלחו דרבנן וע"כ הם אמרו והם אמרו ותיקנו רק לעשות האפשרי למלוח והמעט הנשאר אחר מליחה התירוהו באמת והנה תיקון המליחה שתיקנו חכמים וחייבו למליח הרי אין חילוק בין חתיכת בשר שיש בו ריבוי דם לבין חתיכה שהדם בה מעט כעניין שומן שבחלתולת דאין מיחזק כ"כ בדם [ע' סי' ע"ה בט"ז סק"ד] לכולם תיקנו מליחה בשוה וניתרים ע"י מליחה ומעט הנשאר אחר מליחה בין בחתיכה שבה ריבוי דם דנשאר ממילא דם יותר ובין בחתיכה שהדם בה מעט דאין נשאר כ"כ בכולם הנשאר מותר אחרי שמלח ועשה כתיקון חכמים וע"כ נ' דהיינו טעמא דרק בבשר שלא נמלח שהונח עם בשר שנמלח מהני לי' מליחה שנית ואמרי' דאיידי דיפלוט דם דידי' כו' דאף דמליחה אין פולטת הכל וישאר בו ממילא מעט גם מדם שבלע מ"מ אין חשש בזה דהא מדם של עצמו ג"כ נשאר בו ועכ"ז מותר הואיל ומלח ועשה כתיקון חכמים וע"כ גם מעט הנשאר מן הבליעה ג"כ מותר דאף דזה אינו מגוף תיקון החכמים שיניח בשר שלא נמלח אצל בשר שנמלח וימלחנו אח"כ דגוף תקנת מליחה הוא רק לדם של עצמו מ"מ שפיר שייך לומר כנ"ל דכיון דבחתיכה עצמה פעמים יש ריבוי דם והוי הנשאר יותר ופעמים מעט והוי הנשאר פחות ועכ"ז תמיד מועיל מליחה וניתר הנשאר פ"י תקנת מליחה שתיקנו חכמים ועשה כתיקון חכמים ע"כ אין חילוק ג"כ בין אם יש בחתיכה עוד ריבוי דם יותר מפאת שגם בלעה דם מחתיכה אחרת והוי כחתיכה שיש בה ריבוי דם ביותר דמהני מליחה להתיר הנשאר וגם כאן מועלת המליחה להתיר הנשאר ומשא"כ בדגים דלא אמרו חכמים במין זה תקנת מליחה כלל דהא דם דגים מותר וא"צ מליחה כלל וע"כ היכא שבלעו דם אסור מעוף שפיר אין המליחה מועלת להתיר כיון דמליחה אין מפליט הכל ועדיין ישאר מעט גם מדם שבלע וכאן ליכא תיקון חכמים כלל לשנאמר דע"י שעשה כתיקון חכמים ניתר

הנשאר דהא לא תיקנו חכמים בדגים כלל ודו"ק היטיב וכמדומה שבכתבי חרפי על יו"ד כתבתי ג"כ כעין זה על הפרישה הנ"ל ואין הכתבים הנ"ל לפני כעת:

נח

יל"ע אם מותר לבשל בשר שלא נמלח בס' כמוהו אם אין בו משום ביטול איסור לכתחלה ומסברא נ' לכאורה דיש להתיר מכמה טעמים חדא דמצינו רק דאסרו ביטול איסור אבל כאן אכתי הוא היתיר דדם האיברים שלא פירש שרי ואף דבקדירה יפרוש ממקום למקום ויתסרי ותו כשיצא לחוץ ויתבטל הרי יתבטל איסור מ"מ זה הוי רק גרם ביטול איסור אבל לא ביטול איסור בידים כיון דכשנותן לקדירה הוא נותן היתיר רק אח"כ מאיליו יעשה איסור ויתבטל וגם לדעת הרא"ש מובא בש"ך סי' ע"ו סק"ב מה שפורש ממקום למקום ע"י צלי' אין בו איסור כ"ז שלא יצא לחוץ ע"ש וא"כ ה"ה ע"י בישול וכשיוצא לחוץ הא נתבטל מיד ואין בא כלל לכלל איסור, וא"כ י"ל דבכה"ג ליכא משום ביטול איסור דאסרו רק לבטל מה שכבר אסור אבל לא לבטל דבר שכשיבוא לכלל איסור יהי' הוא וביטולו עמו ותדע דהא מותר לבטל חמץ לפני הפסח אפי' לדיעות דהיתיר בהיתיר לא בטל ויחול איפוא הביטול רק בבוא הפסח שיחול איסור על החמץ וביטולו עמו וא"כ ה"נ דכוותה ועוד יש טעם להתיר דהא אין מתכוון לבטל הדם רק לבשל הבשר, ואף דהוא פסיק רישא מ"מ מצינו בכמה דוכתי בהך דאין מבטלין דבאין מתכוון אפי' בפ"ר שרי ובפשיטות הוא כן לדעת התה"ד המובא במג"א דפ"ר בדרבנן שרי דהך דאין מבטלין כו' נמי לרוב הראשונים הוא רק איסור דרבנן ועוד יש טעם להתיר דדם אחרי שנתבטל בתבשיל תו הא אינו ראוי לכפרה וא"כ תו בעצמותו ניתר מפאת אינו ראוי לכפרה והרי אסרו רק לבטל איסור אבל לא להתיר איסור וכאן הביטול הוא רק סבת ההיתיר שצריך לביטול רק לעשותו אינו ראוי לכפרה ואחרי שהוא אינו ראוי לכפרה הא מותר בעצמותו וזה הא מותר לעשות דם אינו ראוי לכפרה דאין זה ביטול איסור שיהי' ההיתיר מטעם ביטול רק דמשנהו בעצמותו להיות היתיר ודם שלא אסרתו תורה ולעשות מאיסור היתיר הא שרי ודו"ק היטיב [ואף דדם שאינו ראוי לכפרה מ"מ י"ל דאם מפאת ב' דברים אין ראוי לכפרה בכה"ג לא אסרו כלל דה"ל כמו תרי דרבנן ושפיר הוא מותר בעצמותי וא"כ כאן נמי דאחר הביטול יהי' תרתי דם שבישלו וגם אין ראוי לכפרה מפאת הביטול וע"כ שפיר ישתרי ואף דדם שמלחו וגם בישלו אח"כ ג"כ אסור אף דאין ראוי לכפרה מפאת ב' דברים מפאר המליחה ומפאת הבישול מ"מ שם מה שאין ראוי מפאת המליחה הוא ג"כ רק מפאת שמליח כרותח והוי כמבושל וא"כ הכל היתיר אחד דא"ר

לכפרה מפאת שנתבשל אלא דנתבשל ב' פעמים ומשא"כ מה שאין ראוי מפאת בישול וגם מפאת ביטול הם ב' שמות וכל אחד עניין בפ"ע וע"כ חשוב שפיר ב' דברים נפרדים המתירים הדם מה"ת וא"כ שפיר י"ל דכל כה"ג לא אסרו חכמים דה"ל כמו תרי דרבנן ואין לנו לומר דגזרו בזה תרי דרבנן כ"ז דלא מצינו זה להדיא ואפי' תימא דכל שם אין ראוי לכפרה אחד הוא ואין כאן ב' דברים המתירין רק הוא ג"כ רק היתיר אחד דהוא מותר מה"ת מפאת שאין ראוי לכפרה אלא דאין ראוי לכפרה מפאת ב' דברים מפאת הבישול ומפאת הביטול אבל עכ"פ הוא רק היתיר אחד מפאת שאין ראוי לכפרה וא"כ כיון דגם באין ראוי לכפרה אסרו חכמים לכן גם כאן שפיר ראוי שיהי' אסור [וכבר דנתי בזה בס' בית האוצר אות בי"ת ערך ב' פסולים אי גריעי מחד פסול עש"ה] מ"מ הא יש לצרף גם דעת הרא"ה דכ' דהא דדם שבישלו ההיתיר משום דהבישול שורף הדם ופקע ע"י הבישול מתורת דם וכ"כ הר"ן בחולין דטעם היתיר דם שבישלו מה"ת משום דע"י הבישול נשתנה ופקע מתורת דם והחזיק בסברא זו בשו"ת הרי"ם חיו"ד וגם הארכתי אני בענייי בס' אתוון דאוריתא וא"כ לסברא הנ"ל הא יש כאן ב' היתירים שונים לגמרי מה"ת מפאת דפקע ע"י הבישול מתורת דם ומפאת דאין ראוי לכפרה ע"י הביטול וא"כ ה"ל תרי דרבנן ממש ושפיר ראוי דיושתרי בעצמותו וכנ"ל] ואפי' תאמר דכיון דמה שהוא אין ראוי לכפרה הוא רק ע"י הביטול לכן אף דאחרי היותו אין ראוי כו' תו מותר בעצמותו מ"מ חשוב מבטל איסור כיון דבא ההיתיר רק בסבת ביטול מ"מ ג"כ יש סברא להתיר דהא לכמה דיעות הראשונים מותר לבטל איסור דרבנן לכתחלה והכי מוכח פשטא דסוגי' דריש ביצה ואך הרא"ש שם כ' דשינויא דמיקלא קלי כו' קאי גם אהך דאין מבטלין כו' עש"ה וא"כ עכ"פ היכא דמיקלא קלי איסורא הא שרי לבטל לכ"ע איסור דרבנן וא"כ כאן נמי הא עכ"פ הוא מקלא קלי איסורא כיון דאחר הביטול יהי' מופר בעצמותו וא"כ הא מיקלא קלי איסורא דאין נפקותא אם גם גוש הדבר יהי' נשרף ונכלה כהך דעצים מוכנין בתנור דריש ביצה שם או רק האיסור שבדבר יהי' נכלה דאין לנו נפקותא בגוף הדבר רק באיסורו דאיסורו הוא שאסור לבטל וכיון דאיסורו יהי' מקלא קלי דהא יהי' מותר בפועל מפאת שא"ר לכפרה ונסתלק האיסור בעצמותו לגמרי [לא שיהי' היתירו בפועל רק מפאת התבטלו בהיתיר] וא"כ הא מיקלא קלי איסורא ושפיר שרי לבטל לכ"ע וראיתי בט"ז סי' ע"ו סקי"א שהביא בשם הב"ח דגם אחר צליית הבשר כחצי צלייתו עדיין יש בו מעט דם ועכ"ז מותר לבשלו משום דהמיעוט שפורש מתבטל ותפס עליו הט"ז דהא אין מבטלין איסור לכתחלה עש"ה ולא דן שם כלל בדברים ולענ"ד י"ל שפיר דאין כאן משום אין מבטלין מטעמים דכתיבנא ובאתי רק להעיר:

נט

בש"ך סי' ע"ט סק"ו דחיישי' שמא מעדר אחר בא כו' ע"ש דמשמע דלא מהני סברא דכאן נמצא כאן הי' להתיר בספק איסור והארכתי בזה במ"א מאוד] דאל"כ הא הי' לנו לומר גם שם כאן נמצא וכאן הי' ולא בא מעדר אחר וממילא הרי הוא נולד רק מטהורה כיון דאין טמאה בעדר ושרי ואולם י"ל דשם כיון דשתלד טהורה כמין טמאה הוא נגד טבע הרגיל וע' בכורות ז' ב' דרוב דגים במינן משריצים כו' עש"ה וע"כ לא אמרי' בזה כאן נמצא וכאן הי' דיש לנו לומר טפי דנולד מטמאה כדרכו כ"ז שלא ראינו להדיא דנולד מטהורה ואף דכרוך אחרי' עושה ספק בזה אף דהוא נגד טבע הרגיל דהא מה"ט אסרי' בטהור הכרוך אחר הטמאה ע"ש בש"ך סק"ז וא"כ תו כיון דהדבר ספק בלא"ה מפאת מה שהוא כרוך כו' א"כ הא הי' להועיל לסברא דכאן נמצא כו' לברר הספק מ"מ אין זו ראי' גמורה די"ל דטבע הרגיל שתלד במינו מהני גם נגד ב' הדברים היינו נגד מה שכרוך כו' ונגד סברא דכאן נמצא כו' שיהי' ספק עדיין אף דיש ב' דברים הנ"ל להתיר ואין ראי' מכאן אלעלמא לשלא תועיל סברא דכאן נמצא כו' להתיר בספק ובאתי רק להעיר:

ס

בש"ך סי' פ"ו סק"ח בשם הב"י דביצת טריפה אפי' לא נטרפה אלא סמוך לשחיטה אסור מה"ת משום לא פלוג ע"ש ויש מזה ראי' לכאורה לסברא שכתבת בס' לקח טוב כלל דסייג בדאוריתא ובהוספות שבסוף ס' ציונים לתורה בהוספה לכלל ל"ט דשייך לפעמים גם איסור דאוריתא משום לא פלוג שהתורה השוותה מדותי' ואסרה לפעמים דבר מפאת שלא לחלק ע"ש והארכתי בזה ג"כ בגליון ש"ס ניטין שלי ריש פ' הנזקין ואולם בהך דש"ך הנ"ל ק' באמת דמנא לן לא פלוג זה מדאוריתא ומה המקור שאסרה תורה זה ואולי כוונתו דאסור רק מדרבנן משום לא פלוג ומ"ש תיבות "מן התורה" הכוונה דמשום לא פלוג נתנו לו חכמים דין דאוריתא והיינו דביצת נבילה דהוא רק דרבנן לפי שלא גמרה באיסור הרי מותרת בספק ואילו ביצת טריפה דאסורה מה"ת הואיל וגמרה באיסור אסורה בספק דסד"א לחומרא וסד"ר לקולא וכמבואר במחבר שם סעי' ג' וא"כ הי' ראוי דגם ביצת טריפה דנטרפה סמוך לשחיטה ולא גמרה באיסור ואיסורה ג"כ רק מדרבנן דתהי' מותרת ג"כ בספק וע"ז כ' דאינו כן רק דכיון דסתם ביצת טריפה גמרה באיסור ואסורה מה"ת ויש לה דין איסור דאוריתא ליאסר בספק לכן משום לא פלוג ושלא לחלק בביצת טריפה בין נטרפה בסמוך כו' נתנו חכמים גם לביצת טריפה שנטרפה בסמוך כו' ג"כ דין דאוריתא ליאסר בספק וכל כיוצא בזה ומ"ש "אסור מה"ת משום לא פלוג" הכוונה דמשום לא פלוג נתני לו חכמים דין "מה"ת" ואף שאין הלשון כ"כ מדוקדק דל'

"אסור מה"ת" משמע דאסור ממש מה"ת מ"מ נוח לנו לומר כך דשנאמר דהוא איסור ממש מה"ת ק' טובא דמה המקור לדאוריתא זה וע"ש בט"ז סק"ו דכ' באמת בשם הב"י בשם הרשב"א דאפי' ילדה מיד שנטרפה אסורה גזיר' אטו מעורה בגידין עכ"ל והיינו דאסורה רק מדרבנן משום גזיר' כו' ושלא כל' הש"ך בזה דכ' דאסור מה"ת ובאתי רק להעיר:

ויש לדקדק עוד עניין השוואת המדות ולא פלוג בדאוריתא ממ"ש הש"ך סי' נ"ז סקמ"ח בשם מהרש"ל חולין דמיעוט טריפות חיים ואעפ"כ אסורות עש"ה וא"כ הא דטריפה אינה חי' לכאורה לסברא זו אין מה שאינה חי' סבת האיסור דהא המיעוט שחיים ג"כ אסורים והך דטריפה אינה חי' הוא רק עניין מציאות דהמציאות הוא כך דרוב טריפות אינם חיים ומהני מציאות זה לברר בספק טריפה אם משהין אותה י"ב חודש והיא חי' דעי"ז מתברר שאינה טריפה משום דאזלי' בתר רובא ומברר הרוב שאינה טריפה אבל מ"מ אין זה סבת איסור הטריפות מה שאינה חי' והוא רק דבר של מציאות גרידא שכך המציאות דרוב טריפות אינם חיים ואין זה סבת האיסור כלל רק הטריפות איסור עצמותי דגזרה ההלמ"מ דנקיבת הריאה וכדומה אוסרת הבהמה בעצם לא מפאת שאין חי' עי"כ מדגם אותם שהם חיים אסורים, כך הוא לכאורה בפשיטות לדברי המהרש"ל וא"כ הרי תיקשי טובא ממ"ש תוס' פ' אלו טריפות ובפ' שור שנגח דולד טריפה דמותר ולא אמרי' עובר ירך אמו והיא וולדה נטרפו כי היכא דפרה שהזיקה גובה מולדה מפאת עובר ירך אמו והיא וולדה הזיקו דשאני טריפות דבחיות תליא מילתא וכיון דיש לעובר חיות בפ"ע ואין חיותו מסתלק ע"י טריפות הבהמה לכן שרי שפיר עש"ה והובא בש"ך סי' ע"ט סק"ח ע"ש וא"כ למהרש"ל הנ"ל דגם טריפות אין איסורו כלל מפאת שאינה חי' רק הוא איסור עצמותי ואף שחי אסור א"כ מה בכך דהעובר חי הא לא איכפת לן כלל בחיות וגוף הטריפות הוא האיסור ושפיר יש לנו לומר דכיון דהיא וולדה נטרפו מפאת עובר ירך אמו הרי גם העובר טריפה ויש לו להיות אסור אעפ"י שהוא חי כמו מיעוט טריפות שאסורים אעפ"י שחיים דהטריפות הוא איסור עצמותי וכנ"ל וזו קושי' גדולה לכאורה, ועל כן נ' ההכרח לומר דגם למהרש"ל איסור הטריפות הוא רק מפאת שאינה חי' והא דגם המיעוט שחיים אסורים הוא רק משום לא פלוג דהשוותה תורה מדותי' והואיל ורוב הטריפות אינם חיים השוותה המדה ואסרה כל הטריפות עבור זה וזהו רק בגוף הטריפה דרובם אינם חיים ולכן כל שהיא טריפה אסורה ואפי' חי' ומשא"כ עובר שנטרפה אמו הוא סוג בפ"ע ולא משכחת כלל בסוג עובר שיהי' טריפות האם הפסד בחיותו כיון דיש לו חיות לעצמו ולכן אין איסור בסיג זה דלא שייך כאן השוואת המדות

כיון דהוא סוג שלם בפ"ע שאין הטריפות הפסד בחיותו, כן נ' בהכרח לומר לכאורה לפי סברת מהרש"ל הנ"ל וא"כ הרי מצינו גם בזה עניין השוואת המדות ולא פלוג בדאוריתא: **ואולם** י"ל דהמהרש"ל באמת לא יתרץ אקושית תוס' הנ"ל בהך דולד טריפה כו' כתי' התוס' הנ"ל דיש ליישב באמת קושית תוס' הנ"ל לענ"ד בסברא אחרת לגמרי והיא נכונה מאוד וזה דכיון דאין הטריפות בגוף העובר רק בבהמה ורק דכיון דיש להעובר חיבור בבהמה דעובר ירך אמו הוא מקבל עניין הטריפות מן הבהמה ע"י החיבור דכל מה שאירע בבהמה נחשב שאירע גם בו מפאת החיבור ומה"ט אמרי' ג"כ דהיא וולדה הזיקו אבל עכ"ז כיון דאין הדבר בו מפאת עצמותו באמת רק מפאת החיבור לכן אין הדבר הזה בו רק כל זמן היות החיבור ומשא"כ בהפסק החיבור היינו בצאתו לאויר העולם סר גם העניין ההוא ממנו שהי' בו רק מפאת החיבור כיון דאינו דבר עצמיות בו רק ע"י החיבור ולכן בהסתלק החיבור והוא יוצא לאויר העולם סר גם העניין ההוא ממנו ונחשב אז שאין בו טריפות כלל ופוסק אז עניין הטריפות ממנו וא"כ לפי המבואר בחולין פ' אלו טריפות דטריפות שיש לו רפואה אינו אוסר כלל ע"ש בהך דמחו בכוליתא ובגידא נשיא וקטלי דאמר דכיון דאי בדרו לי' סמא חיי לכן אינו אוסר עש"ה וא"כ גם כאן טריפות זה של העובר גם בהיותו מחובר לאם ויש בו הטריפות מפאת החיבור הרי עכ"פ הוא טריפות שיש לו רפואה שהרי כשיצא לאויר העולם יופסק ממנו עניין הטריפות ואין לך רפואה גדולה מזו וע' בכורות ב' ב' והא עובר נמי כיכול להתרפאות דמי היינו דחשוב חסרון מלאכה שבו יש לו רפואה משום דפוסק כשיצא לאויר העולם וכאן נמי טריפות שבו כיכול להתרפאות דמי כיון דיופסק כשיצא לאויר העולם] וע"כ שפיר אין כאן התחלת איסור כלל ומשא"כ בהך דפרה שהזיקה דגובה מולדה אף דגם שם לפי סברתנו נחשב הולד מזיק רק מפאת החיבור ובצאתו לאויר העולם ויופסק החיבור יוחשב אז שהוא לא הזיק כלל דו"ק מאוד כי העניין עמוק מ"מ מה בכך הרי בהיותו מחובר והי' אז מזיק הרי כבר נשתעבד לתשלום הנזק וכיון שחל השיעבוד תו לא פקע אף בהסתלק ממנו תורת מזיק ומשא"כ כאן בטריפות כיון דבטריפות שיש לו רפואה אין מתחיל איסור כלל א"כ ה"נ הרי לא הי' שם התחלת איסור גם בהיותו במעי אמו מפאת שיהי' לו רפואה ויסתלק ממנו עניין הטריפות בצאתו ממעי אמו וע"כ שפיר שרי כיון דאין כאן התחלת איסור מעולם ודו"ק היטיב כי הוא נכון מאוד בס"ד:

ועוד נ' דאפי' תאמר דכיון דהי' השיעבוד רק מפאת שהזיק לכן בהפסק ממנו עניין זה ונעשה מהותו בלתי מזיק והיינו בצאתו כו' ראוי שיופסק גם השיעבוד מ"מ ג"כ אין כאן קושי' כלל ושפיר אמר רבא בפ' שור שנגח דפרה שהזיקה גובה מולדה וזה לפי ההלכה

דקיי"ל כר"ע בב"ק דס"ל בשור תם דשותפי נינהו וא"כ בשעת היות העובר במעי אמו הרי כבר הי' הניזק שותף בעובר והי' אז חצי העובר שלו וע"כ אף שיוצא העובר אח"כ לאויר העולם ומהותו עתה שהוא לא הזיק כלל [כיון דבאמת לא הזיק ואך מפאת החיבור כו' מייחסין לו הנזק ובהפסק החיבור סר הייחוס הנ"ל ומהותו עתה שהוא לא הזיק כלל וכנ"ל] מ"מ שפיר עדיין גם חצי העובר שלו ואין פוסק זכות בעלים שלו דהרי זה דומה למ"ש הריטב"א גיטין בפ' המגרש דכי היכא דאומר לאשתו היום אי את אשתי ולמחר את אשתי היא מגורשת לעולם דכיון דפסקה פסקה ה"נ באומר לחבירו שדי זו שלך היום ולמחר תהי' שלי נשארת של הזוכה לעולם עש"ה [וע' מה שהארכתי בזה בציונים לתורה כלל ל"ט] והרי דאף דסבת השלו של זה היינו מה שהקנה אותה חבירו לו שעי"ז נעשה השדה שלו הרי פוסקת למחר שהרי הקנה אותה לו רק ליום ואלמחר לא הקנה ונמצאת סבת השלו דהיא הקנאת חבירו פוסקת ועכ"ז אין השלו פוסק אף שפסקה הסבה והיינו דאמרי' דאתמול הית' שלו מפאת שהקנה אותה חבירו לו ולמחר אין צורך עוד לסבה זאת רק היא מאיליו שלו הואיל והית' אתמול שלו דכיון דחל זכות בעלים תו אינו פוסק וא"כ גם כאן אף דסבת השלו בחצי העובר בהיות העובר במעי האם הוא היות העובר מזיק ואח"כ הסבה הזאת פוסקת כיון דפוסק אח"כ מהחשב מזיק מ"מ מה בכך הרי אח"כ הוא מאיליו שלו הואיל והי' תחלה שלו ואין צורך אח"כ עוד אל הסבה והי' שפיר תחלה שלו מפאת היותו מזיק ואח"כ הוא שלו ממילא מפאת שהי' כבר שלו ודו"ק היטיב מאוד וזהו רק לעניין זכות בעלים דמצינו דבר זה דזכות בעלים נשארת קיימת ואף שפסקה הסבה וכנ"ל ומשא"כ לעניין טריפות דלא מצינו זר שתהי' בהמה טריפה אם אין בה דבר המטריף אותה ורק שתהי' טריפה מפאת שהית' פעם טריפה דבכל טריפות כנקובת הריאה וכדומה הרי יש תמיד עניין הטריפות בבהמה האוסר אותה דהרי הריאה היא נקובה תמיד ואפי' עלה בו קרום ונסתם דאמרי' דאינו קרום היינו משום דסופו להנטל כמבואר בפוסקים ונחשבת עדיין נקובה דלא חשיבא הסתימה סתימה הואיל וסופה ליסתר וא"כ הא מצינו רק איסור טריפה מפאת היות בהווה תמיד דבר בבהמה המטריף אותה אבל לא שתהי' טריפה מפאת שהית' טריפה וא"כ כאן בעובר זה דעניין הטריפות רק מפאת החיבור ובהפסק החיבור סר עניין הטריפות שפיר אינו טריפה אז כלל דלא מצינו בטריפות שתהי' בהמה טריפה מפאת שהית' טריפה וא"כ כיון דאחרי צאתו לאויר העולם לא יהי' טריפה כלל באמת תו הא גם במעי אמו לא התחיל הטריפות לחול כלל כיון דהוא טריפות שיש לו רפואה וכנ"ל [וצריכני לזה דלא התחיל לחול כלל כו' דאל"כ הי' ראוי שאם יושיט ידו למעי הבהמה וישחוט העובר במעי אמו יהי'

העובר אסור אף אם יוציאנו שחוט לאויר העולם דבצאתו לאחר שחיטה לא שייך לומר שיופסק אז עניין הטריפות ממנו דלא שייך פיסוק עניין הטריפות לאחר שחיטה דבלא"ה כבר הוא מת ולא שייך פיסוק טריפות ועכ"פ הי' ראוי שאם יושיט פיו למעי האם אחר שחיטת העובר ויאכל מן העובר שם במעי האם יולקה משום אוכל טריפה וגם בזה יש לדון אבל האמת הרי הוא כנ"ל דאחרי שבצאתו כו' יופסק עניין הטריפות א"כ הא לא התחיל באמת לחול כלל דה"ל כטריפה שיש לו רפואה וכנ"ל וז"פ] ודו"ק היטיב:

וי"ל עוד בפשיטות עפיד"ז בחילוק שבין ולד טריפה כו' לפרה שהזיקה כו' דטריפות הא מצינו דאסרה תורה רק בהיות בהווה עדיין דבר המטריף הבהמה דנקובת הריאה וכלהו טריפות הרי הריאה נקובה תמיד והוא דבר המטריף אותה בכל עת בהווה וכנ"ל וע"כ אין איסור טריפות רק בהיות בהווה דבר המטריף ובעובר זה בצאתו לאויר העולם ופוסק החיבור הרי אין בו דבר המטריפו [ולכן לא התחיל עניין הטריפות כלל וכנ"ל] ומשא"כ בפרה שהזיקה כו' דבהמה מזקת הרי אין מזקת תמיד ורק לפי שהזיקה פעם נשארת משועבדת תמיד וא"כ גם עובר זה הרי הזיק פעם בהיותו במעי אמו מפאת החיבור וגם בצאתו הרי אין לומר דאגמ"ל דלא הזיק מעולם דז"א דבעודו במעי אמו דהי' אז מחובר הזיק אז מפאת החיבור וכיון דהזיק אז לכן שפיר הוא משועבד לעולם ואפי' למ"ד דבעלי חובות נינהו] דכל מזיק הא מזיק רק פעם והוא משועבד לעולם וז"פ:

עוי"ל לענ"ד ביישוב קושית תוס' הנ"ל בולד טריפה כו' דאפי' נימא דאיסור הטריפות הוא עניין עצמיי דנקיבת הריאה וכדומה אוסר בעצם לא מפאת שאין הבהמה חי' על ידו מ"מ מאן לימא לן דאילו הי' לבהמה ב' ריאות באופן דלא הי' שייך יתר כנטול והית' ניקבה אחת מהן דהית' הבהמה טריפה עי"ד והרי לה עדיין ריאה שלימה ושאר בהמה ג"כ הא אין לה רק ריאה אחת וא"כ שפיר הא הי' ראוי שתתכשר והרי עכ"פ לא מצינו טריפות בזה ואין לנו לבדות טריפות מעצמינו דכל הטריפות הרי עניינם דאין נשאר עוד לבהמה אבר זה בלתי טרוף כאשר יש לשאר בהמה בריאה וא"כ זה העובר נהי דמפאת החיבור אל האם נחשבת הריאה של האם ריאה שלו מ"מ מה בכך הרי יש לו ג"כ ריאה לעצמו דכאן הא לא שייך יתר כנטול וריאה שלו הא לא ניקבה וא"כ הא מיתכשר שפיר בריאה של עצמו ואף דכל העובר נחשב רק ירך האם מ"מ זהו רק בכלליות שלו אבל בפרטיות וודאי דכל האיברים שלו הם איברים לעצמו וא"כ הרי העובר כאילו הי' לו ב' ריאות וניקבה רק אחת מהן ולכן שפיר אינו טריפה כיון דנשארת לו ריאה בלתי נקובה וכזה הוא בכל הטריפות וכמובן ומשא"כ לעניין נזק אם בהמה מזקת באבר שלה אפי' יהי' לה עוד אלף איברים כמוה שלא הזיקו מ"מ הא לא יועיל זה כלום דסוף סוף הא

היא כולה בהמה מזקת במה שהזיקה באותו האבר וע"כ שפיר גם העובר נחשב מזיק במה שהזיק באבר הבהמה אשר הזיק בפועל דמתייחס הפעולה גם לו מפאת החיבור ושפיר הוא מזיק ולכן שפיר הוא גובה מולדה ודו"ק היטיב כי גם זה נכון מאוד בס"ד:

ואולם כ"ז יתכן רק ביישוב גוף קושית תוס' הנ"ל וי"ל דהמהרש"ל יתרץ כדברינו הנ"ל ואולם הש"ך סי' ע"ט הנ"ל דהביא שם רק תי' התוס' הנ"ל בזה ואילו בסי' נ"ז הנ"ל הביא דברי מהרש"ל הנ"ל וכ' עליהם שדברים נכונים הם ולא העיר כלל דאלה הדברים הם דברים סותרים זה לזה דלדברי המהרש"ל הא אין מקום לכאורה לתי' התוס' הנ"ל וכנ"ל וא"כ על כרחך לומר בטעמו דהבין דגם לדברי מהרש"ל הנ"ל סבת איסור הטריפה לפי שאין חי' ושפיר יתכן תי' התוס' הנ"ל דעובר דיש לו חיות לעצמו כו' והא דגם מיעוט טריפות החיים אסורות מה"ת הוא רק משום לא פלוג והשוואת המדות ומשא"כ עובר כו' דהוא סוג בפ"ע והוא חי לכן אין בו איסור וכנ"ל וא"כ יש מכאן ראי' דשייך לא פלוג בדאוריתא דאל"כ יהי' תימה על הש"ך הנ"ל:

ואולם י"ל עוד באופן אחר שלא יוקשה על המהרש"ל מתי' התוס' הנ"ל וזה די"ל דעניין איסור טריפה גם למהרש"ל הוא שפיר מה שאינה חי' והיינו דעניין האיסור דאמרה תורה דבהתיילד בבהמה עניין זה נקיבת הריאה וכדומה דהוא דבר שהבהמה עלולה למות על ידו דהא רוב בהמות שריאותיהם נקובות מתות וא"כ בוודאי דהעלילות יותר שתהי' כמו הרוב ותמות ולא שתהי' כמו המיעוט דייקא שחיות וע"כ זהו שגזרה תורה שגוף העלילות הזה שתמות אוסר אותה ואף אם אירע אח"כ שהיא חי' מ"מ הרי הי' בה עלילות שתמות ע"י הנקיבה ומקרה הוא שקרה בה שנשתנתה להיות מן הרוב וחיתה אבל הנקיבה בעצמותו הא הוא עלילות עכ"פ שתמות על ידו אחרי דרוב הנקובות מתות וע"כ דבר זה שנולד בה שיש בו עלילות למיתה שפיר אסר אותה מפאת גוף העלילות ואף שהיא חי' עתה אין זה מועיל כלום להתיר דמ"מ הא נולד בה דבר שיש בו עלילות שלא תחי' והוא אוסר מפאת העלילות לבד והעלילות הא לא נתבטל למפרע ע"י שהיא חי' עתה דסוף סוף הא הית' עלולה ויותר אפשרית המיתה מן החיים כיון דהרוב ממין זה מתים וע"כ שפיר היא אסורה [וזהו עניין טריפה אינה חי' דאמרי' היינו דיש בה עלילות שלא תחי' וזה העלילות אוסר] ומשא"כ עובר דאין עלול כלל למות ע"י טריפות שבאם כיון דיש בו חיות לעצמו וטריפות שבאם אין מזיק לו כלל ולכן שפיר הוא כשר ודו"ק היטיב:

סא

בש"ע סי' פ"א סעי' א' אבל מי רגלים דאדם לדברי הכל מותרים ונ' הכוונה דאין בם איסור מצד יוצא מאיסור בשר אדם דנדבר בו שם אבל יש בו איסור מצד אחר משום בל תשקצו ע"ש בש"ך סק"ג דכ' ואולי גם המחבר לא קאמר אלא שמותר מצד הדין עכ"ל וכוונתו דאף דיש איסור משום בל תשקצו מ"מ כ' המחבר שפיר ל' מותר הואיל ומותר מצד הדין ובמחכת"ה אינו נ' דאיסור בל תשקצו הוא ג"כ איסור מדינא ורק הכוונה כנ"ל דהמחבר כ' רק דמפאת יוצא מבשר אדם דבעניין זה הוא הנושא שם מותר אבל יש בו איסורי אחר באמת היינו משום בל תשקצו אלא דמהא לא איירי והוא כהך דשבת ג' א' בבא דרישא פטור ומותר דכ' תוס' ישינים שם הכוונה דלעניין איסור שבת שנדבר מזה שם הוא מותר אבל יש בו איסור מצד אחר היינו איסורא דלפני עור עש"ה ובגליון שלי שם הבאתי עוד מקומות רבות דומות לזה וכך כאן הכוונה דלעניין יוצא כו' מותרים אבל יש איסור שפיר מפאת אחר היינו מפאת בל תשקצו וע"ע בט"ז שם בסי' הנ"ל סק"ז מה שהקשה מהך דהנודר מן החלב מותר בקום וי"ל ג"כ בפשיטות [דאפי' הכוונה דנדר מאכילת חלב עש"ה בט"ז] מ"מ התנא אמר רק דמפאת הנדר אין איסור אבל מפאת אמ"ה שפיר יש איסור אלא דבהא לא קמיירי וע"ע כזה בט"ז גופי' לקמן סי' צ"ה סק"ג דכ' אהא דאמרי' דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכותח דהכוונה דאין איסור מפאת בב"ח אבל יש איסור מצד אחר אפי' באכילת הדגים לבדם משום סכנה עש"ה:

סב

בש"ך שם סי' פ"א סקי"ג ע"ש מ"ש ומ"מ נ' לחלק כו' וכוונתו דכיון דהאיסור רק מפאת שפורש מן החי א"כ מן החי הרי כבר פירש גם מתחלה והי' ראוי שיהי' איסור גם בהיותו בתוך החלב, ואין סברא זו מוכרחת כ"כ די"ל דמ"מ בהיותו בחלב התירתו תורה כמו שהתירה החלב עצמו אף דהוא ג"כ פורש מחי והמימי חלב כ"ז היותה בחלב חשובה גם היא חלב ומותרת בכללו ורק כשפירש משם ונעשה מימי חלב נאסר והוא שפיר כמו דם האיברים שלא פירש דההיתיר מפאת דכ"ז שלא פירש חשוב בשר ואינו דם וכשפורש נעשה דם וכך גם במימי חלב כ"ז שהם מחוברים בחלב חשיבי חלב והם בכלל ההיתיר וכשיוצאים ונעשים מימי חלב נאסרים, ואולם נ' עוד בפשיטות טפי טעם להתיר דבאמת חלב הא אינו לא אבר ולא בשר וכל מה שהי' ה"א לאסור לולי הכתוב היינו רק מפאת יוצא מן האיסור כיון דאיברי ובשר הבהמה אסורים משום אבר ובשר מן החי והחלב יוצא מהם וה"ל יוצא מן האיסור דאסור וכמ"ש האחרונים כבר בזה וא"כ אילו המימי חלב שבהיותם בתוך החלב היו מותרים כבר באכילה א"כ גם עתה כשפורשים הא הם

יוצאים מן ההיתיר דהא הן החלב והן הם עצמם כבר היו מותרים וא"כ הא אין טעם כלל לאוסרם עתה דהא עתה הם יוצאים מן ההיתיר והיציאה מן האיסור הא כבר פסק דהא כבר הותרו אחרי היציאה מן האיסור ואין להם עוד התייחסות אחר האיסור וממקום שיוצאים עתה הא מן ההיתיר הם יוצאים ושפיר אין ראוי שיאסרו ודו"ק ואם דלמ"ד דם נעכר ונעשה חלב יש לדון דלא שייך סברא הנ"ל דלמ"ד הנ"ל י"ל דאין האיסור מפאת יוצא רק מפאת דם עצמו דאין השינוי שנשתנה הדם להיות חלב מתיר איסור דם וע' מה שהארכתי בזה באתוון דאוריתא מ"מ אין נפקותא בזה דהא קיי"ל להלכה כמ"ד דאיברי' מתפרקין כו' כמבואר בכ"ד].

ואולם סברת היריאים י"ל דחשיבי שפיר המימי חלב יוצאים מן האיסור אבר ובשר מן החי ואף דכבר הותרו בתוך החלב מ"מ כיון דהי' ההיתיר הזה רק מפאת החיבור אל החלב ולא דבר עצמותי לכן לא חשיב זה היתיר וכתוס' מנחות ו' א' דגיה"נ במחובר כיון דאין לו היתיר אלא ע"י חיבור לא שייך למיעבד מיני' יוכיח ע"ש והיינו דהיתיר ע"י חיבור לא חשיב היתיר וע"כ אין לעשות ממנו יוכיח וכמ"ש בכוונתם בלקח טוב כלל דטעם כעיקר ע"ש וע"כ לא שייך לומר דעתה אחרי יציאתם מן החלב הם יוצאים מן ההיתיר כיון דכבר הותרו דז"א דכיון דהי' ההיתיר רק ע"י חיבור לא חשוב היתיר כלל והם גם עתה יוצאים מן האיסור דנחשבים אסורים משעת היציאה מן הבהמה רק דההחיבור התירם וזה לא חשוב היתיר כיון דהוא רק מפאת חיבור ובהפסק החיבור שבים שפיר אל עניין עצמותם דאסורים בעצמותם מפאת יוצא מן האיסור [ועמ"ש כזה בבית האוצר אות בי"ת ערך בגדי כהונה דזרה הנישאת לכהן ונתגרשה היא לוקה על אכילת תרומה משום זרות דחשיבא זרה מעיקרא כיון דקודם הנישואין הית' זרה ועצמותה היא כך ורק מפאת חיבורה לכהן בהיותה אשתו אכלה מפאת החיבור לכן בהפסק החיבור היא שבה אל עניין עצמותה וחשיבא זרה מעיקרא עש"ה וה"נ דכוותה ודו"ק היטיב:

סג

בט"ז סי' פ"ג סק"ה דמה שנעשה ע"י עכו"ם קרוי דיעבד כיון שנעשה כבר כמו אילו הי' נעשה אצל ישראל דהי' חשוב דיעבד כיון שנעשה כבר וע"כ מותר לישראל לקנותו מן העכו"ם לכתחלה עש"ה וע"ע כזה בט"ז סי' ק"ח סק"ד ויש לדון בזה דמצינו בכמה דוכתי דכ"ז שהדבר אצל עכו"ם אין דנין עליו כלל וא"כ לא שייך לומר דכיון דכבר נעשה כו' דהא לא הי' דין עליו עדיין כלל ואין בו שייכות לאיסור והיתיר כלל עדיין כיון שאינו אצל ישראל והעכו"ם הא אין מוזהר על האיסורים, וע"כ אין כאן דבר שיעשה עניין הדיעבד עדיין כלל דו"ק מאוד [וע' שו"ת בן פורת סי' א' עש"ה]:

וע"ע ש"ך סי' פ"ט סקכ"ב מש"ש מיהו י"ל בזה דכיון דהסכין הוא של עכו"ם שנאסר כבר א"כ הנעיצה מיחשב להכשירו מן האיסור עכ"ל עש"ה ומשמע מלשונו דכ' מיהו י"ל דלא פשיטא לי' מילתא דאל"כ הא אין כאן התחלת קושי' ועל כרחך כוונתו בקושיתו דבשל עכו"ם לא שייך לומר דבא להכשיר איסור שנעשה כבר ואף דצריך לאכול בו דלא איכפת לנו באיסור של עכו"ם ואין דין על של עכו"ם כלל והוי כבא לכתחלה לגרום היתיר איסור ע"י נעיצה דמה שנעשה כבר אצל עכו"ם לא חשוב נעשה כלל דאין דנין על של עכו"ם ואין שייכות איסור והיתיר כלל אצלו ולא שייך לומר שנעשה כבר וע"כ חשוב כמידי דלכתחלה וכנועץ לכתחלה בסכין של בשר לחתוך בו גבינה [ואולם בהך דסכין של עכו"ם י"ל באמת דמיירי כגון שלקח כבר הישראל את הסכין אצל עכו"ם או שאלו מאתו לשאר דברים וכבר הוא אצל הישראל והוא צריך עתה לחתוך בו צונן דכיון דכבר הוא אצל הישראל הרי כבר הוא איסור כיון דבישראל שייך איסור ושפיר הנעיצה עתה להכשירו מן האיסור ואולם סתימות הדין דמותר לחתוך צונן בסכין של עכו"ם ע"י נעיצה משמע דמותר לכתחלה לנעוץ סכין של עכו"ם לחתוך בו אף בהיותו של עכו"ם] ובאתי רק להעיר:

סד

בט"ז סי' פ"ד סק"ז מש"ש דכיון דלא בדילי כו' יש לחוש יותר לתקלה עש"ה, דוגמתו ביומא ס"ו א' הנך דלאו בני הקרבה נינהו לא טריד בהו הך דבת הקרבה היא טרוד בה ואיכא למיחש טפי לתקלה עש"ה:

סה

בש"ך סי' ע"ו סק"ב דפירש מחיים גם ממקום למקום אסור ופירש לאחר מיתה אסור רק בפירש לחוץ ע"ש ואינו מובן דמה טעם החילוק ואי דהפורש לאחר מיתה ע"י צלי' הוא רק איסור דרבנן דדם שבישלו הוא רק דרבנן מ"מ מה בכך ואחרי שבאו חכמים לאסור דם שפירש אפי' בישלו ופרישה אפי' ממקום למקום הא חשוב פרישה מדאסור בפירש מחיים אפי' בממקום למקום א"כ מדוע לא יאסרו גם בדבריהם גם בפורש ממקום למקום אחרי דבאים לאסור בפירש ופרישה ממקום למקום הא הוא ג"כ פירש [וי"ל דבעניין הדרבנן לא רצו לאסור רק כאשר כבר יש הדבר בפועל לפנינו ויצא לחוץ ויש דוגמתו ביבמות ס"ז ב' אי בת היא אמאי אכלה בתקנתא דרבנן כמה דלא נפק לאויר העולם לא תקינו רבנן ואולם הדמיון קצת רחוק] ואולי הטעם דבדרבנן לא רצו לאסור רק האיסור לבד אבל לא היתיר עמו וע"כ כ"ז שלא פירש לחוץ רק ממקום למקום דאם יאסר הרי תיאסר בהכרח גם חתיכות הבשר עמו כיון דהלא בלוע בחתיכה עדיין ובהכרח

שתיאסר גם החתיכה היינו גוף הבשר עמו ע"כ לא רצו לאסור רק האיסור לבד דהוא הדם ולא רצו שיהי' נאסר. גם היתיר אגרא דאיסור דידהו ואף דאחר שיצא אם יובלע בחתיכה אסורה היינו לפי שכבר חל עליו שם איסור דרבנן בהיותו בפ"ע ואוסר שפיר גם היתיר בבליעתו דלא גרע משאר איסור דרבנן האוסר בבליעה ומשא"כ שיהי' תחלת חלות האיסור בהיותו בחתיכת ההיתיר עדיין ופירש בו ממקום למקום שתיאסר בהכרח גם החתיכה עמו זה לא רצו חכמים לאסור כ"כ בדבריהם ודו"ק ועוי"ל דבעודו בלוע בחתיכה דא"א שיהי' נאכל כ"א עם היתיר עמו היינו עם החתיכה ע"כ גוף האיסור קיל טפי כיון דא"א שיהי' נאכל בפ"ע רק עם היתיר עמו וע' ט"ז סי' ק"ד סק"א לעניין קום שבחמאה דכיון דאין אוכלו אלא עם החמאה שהוא היתיר יש קולא מפאת זה מ"ש וע"ע כזה בט"ז סי' ק"ט סק"ב לעניין נתערב במינו ואינו מינו דיש קולא מפאת דאין נרגש טעם האיסור בפ"ע רק עם טעם היתיר עש"ה וע"ע דוגמא בזבחים התערובת לא התיר ר' אליעזר אלא שנים שנים כו' דכיון דמקריבו רק עם הכשר קיל טפי עש"ה וע"כ כזה כאן לא רצו לשום חלות איסור האכילה בתחלה היכא דא"א שיאכל רק עם היתיר עמו דכיון דזה קיל טפי בערך מה ע"כ לא רצו לשום חלות האיסור בתחלה בערך קל הזה ורק אם כבר יצא והוא בפ"ע ואפשר שיהי' נאכל בפ"ע בלי היתיר עמו אז הוא דשמו עליו איסור ואחרי שנאסר תו ממילא אוסר גם אחר שיובלע בהיתיר כיון דכבר חל עליו איסור דכל איסור אוסר בבליעה ורק תחלת האיסור לא רצו להחל באופן דקיל טפי היינו על האכלו עם היתיר עמו וכנ"ל ואולם ש"ס זבחים הנ"ל י"ל דאין הכוונה מפאת דכיון דמקריבו רק עם היתיר גוף האיסור עצמו ג"כ קיל טפי רק הכוונה שם מפאת דהוא שם רק ספק איסור וע"כ במקריב שנים ואחד מהם וודאי היתיר והב' ספק איסור לכן שייך סברא דאין ספק מוציא מידי וודאי דכיון דיש כאן וודאי היתיר בין אלו השנים יחד ואילו איסור הוא ספק אם יש כאן לכן אין ספק מוציא מידי וודאי ויש לנו לומר דאין כאן רק היתיר ולא איסור כלל דו"ק מאוד וא"כ אין הך דזבחים עניין לכאן דהוא וודאי איסור רק שנאכל עם היתיר עמו]:

סו

בש"ך סי' פ"ד סקכ"ג דתולעת שנרקב והוא כעפר מותר אפי' באכילה עש"ה וע' רא"ש פסחים ריש פ' כל שעה בחמץ שחירכו כו' אחרי דהוא כעפר דדן שם דמ"מ באכילה אסור עש"ה וע"ע ט"ז סי' פ"ו סקי"ד דכיון דנעשית הביצה כעפר לכן אפרוח היוצא ממנה מותר והוא מש"ס תמורה ואולם שם יוכל להיות דאף דאיסור שנעשה עפר אסור בעצמו מדרבנן מ"מ היוצא ממנו שפיר מותר לגמרי דאפי' ביוצא מאיסור עשה כ' הש"ך

דאין בו איסור וכ"ש ביוצא מאיסור דרבנן ועכ"פ כיון דהוא רק דרבנן י"ל דלא החמירו בזה לאסור גם היוצא ממנו וע"ע בש"ך שם סי' פ"ו סקכ"ג דמשמע דאיסור שנעשה עפר אסור מדרבנן מיהת עש"ה כל הדיבור:

סז

ע' לעיל אות ל"ו דדיקדקתי מדין המבואר בש"ך סי' ס"ד סק"ו דהיתיר בן פקועה הוא היתיר גרידא ואינו בתורת שחיטה והתבוננתי עוד בזה וראיתי דאדרבה יש ראי' משם דהוא בתורת שחיטה דנחשב הבן פקועה נשחט ע"י שחיטת האם לא דרק היא שחוטה והוא ניתר היתיר גרידא דאל"כ הא ק' להבין באמת דיעה אחרונה שבסי' ב' שם דהשליל מותר, וחלבו אסור דאחרי דהשליל ניתר מכל בבהמה תאכלו דניתר כל מה שבה א"כ חלב השליל מדוע לא יותר ג"כ ומה לי איסור אמ"ה ומה לי איסור חלב ועל כרחך דההיתיר רק מתורת שחיטה דנחשב השליל נשחט ולכן רק השליל ניתר אבל לא חלבו דהא אין שחיטה מועלת להתיר איסור חלב דהא גם הבהמה עצמה ניתרת ע"י שחיטה ועכ"ז אין ניתר חלב שבה והא דאם תלש חלב מן השליל והניח בבהמה גם החלב מותר טעמא אחרינא אית בי' וזה דאחרי דחזינן דמה שבבהמה יש לו חיבור לבהמה מדמועלת שחיטתה גם לו להחשב גם הוא נשחט ועל כרחך דנחשב מחובר בה ולכן מהני השחיטה גם לו כמו דמהני לכל חלקי ואברי עצמה וא"כ הא חזינן מקרא דכל בבהמה תאכלו דכל שבבהמה מחובר לבהמה וע"כ החלב שנחתך מן השליל ומונח במעי אם דהוא מחובר לה ואחרי דאין מחובר לאבר פרטיי שבה רק לכולה דכל שבבהמה מחובר לבהמה והרי מחובר איפוא לכלליות הבהמה ואין לו ייחוס לאבר פרטיי שבה יותר מלאבר אחר וע"כ שפיר הוא מותר דנסתלק מהיותו חלב כלל דאחרי שהוא מחובר לכל הבהמה הרי הוא חלב של כלליות הבהמה וחלב של כלליות הבהמה הא לא אסרה תורה כלל דאסרה רק חלב של איברים פרטיים חלב כסלים חלב כליות כו' וכדומה אבל תלב של הבהמה לא אסרה תורה דו"ק מאוד כי עמוק הוא וכ"ז לאחר שנחתך החלב מן השליל ומונח במעי האם דאין לו חיבור עוד אל השליל רק לאם וחיבורו לאם הא עניינו רק שהוא חלב שלה בכלליותה לא של אבר פרטיי שלה דהא מחובר רק לכולה אבל לא לאבר פרטיי שבה וע"כ שפיר הוא ניתר כיון דנעשה חלב של בהמה וחלב של בהמה הוא חלב היתיר דאין אסור רק חלב כסלים כו' וכדומה אלא דמ"מ הא הוא בשר מן החי דבשר מן החי א"צ אבר פרטיי רק כל הבשר אסור וא"כ אף שהוא חלב של כלל הבהמה ואין אסור מכח חלב מ"מ הרי אסור מפאת בשר מן החי וע"ז מהני שחיטת אמו להתירו דכל החי ניתר איסור אבר ובשר מן החי שבו ע"י שחיטה והוא ג"כ הא נשחט דמהני לי' שחיטה דידה

להחשב גם הוא נשחט וכנ"ל ומשא"כ איסור חלב שבו א"צ היתיר כלל דאינו חלב אסור כלל הואיל והוא חלב של בהמה לא של אבר פרטיי וכ"ז אחר שנחתך החלב מן השליל ואין לו עוד חיבור אל השליל ונעשה חיבור לבהמה כיון שמונח במיעי' ומפאת החיבור לבהמה דנעשה עי"ז חלב של בהמה אזל לי' איסור חלב שבו דחלב של בהמה אינו חלב אסור וכנ"ל ומשא"כ כ"ז היות החלב בשליל עצמו היינו חלב הכסלים כו' שבו אז הרי שפיר החלב הזה הוא חלב של אבר פרטיי זה שבשליל היינו חלב הכסלים כו' וכדומה ושפיר יש בו איסור משום חלב דהוא חלב הכסלים שבשליל וע"כ אף דכל השליל ניתר ע"י שחיטת אמו היינו משום דנחשב גם הוא נשחט והרי אין שחיטה מתרת איסור חלב ולכן שפיר החלב אסור וא"ל דהא כל שליל ג"כ מחובר לאם מדניתר ע"י שחיטתה וא"כ הא גם החלב שבו מחובר לה וא"כ הא הוא ג"כ חלב של בהמה בכלליות וראוי שלא יהי' בו איסור דז"א דאה"נ דהוא ג"כ חלב של בהמה בכלליות היינו חלב האם מפאת החיבור לה אבל אין זה מבטל חיבורו אל כסלי השליל וכליות שבו לומר דאינו חלב כסלים וחלב כליות וכדומה רק הא הוא דבוק בכסלי השליל או בכליות כו' ויש לו ג"כ חיבור לבהמה והוא ג"כ מפאת זה חלב של בהמה ויש לו ב' מהותים דהוא חלב כליות מצד השליל וג"כ חלב בהמה מצד הבהמה וא"כ זה שהוא חלב בהמה הא אין עושה היתיר דרק לא אסרה תורה חלב של בהמה אבל אם חלב כליות הוא ג"כ חלב של בהמה הרי הוא אסור מפאת היותו חלב כליות ואין מהות הב' שלו שהוא ג"כ חלב של בהמה מועיל להתירו רק דזה המהות אין עושה איסור אבל איך יעשה היתיר וכמובן וגם י"ל דכ"ז היותו בשליל אין מחובר לבהמה כלל רק לשליל דרק כלליות השליל מחובר לבהמה אבל פרטיות איבריו הם אברי עצמו דעניין הכלליי הוא עניין אחר מעניין הפרטיי ואף דכלליות השליל מחובר לבהמה מ"מ פרטיות איבריו הם רק איברי עצמו לבד וכבר כתבתי לעיל אות ס' כזה בטעם דאין העובר נטרף ע"י האם דאף דניקבה ריאה שלה דהוא ג"כ ריאה שלו מפאת החיבור מ"מ הא יש לו ג"כ ריאה בריאה לעצמו ונכשר על ידה דריאה שלו שפיר הוא ריאה אף דכולו מחובר לבהמה ונחשב כרעא דידה מ"מ בפרטיותו אבריו הם איברים לעצמו וכמש"ש וכזה גם כא בהיות החלב בשליל הוא חלב כליות השליל לבד ואינו חלב של בהמה כלל דרק השליל בכלליותו הוא חיבור לבהמה אבל פרטיות חלב כליות שבו הוא שפיר רק חלב כליות שלו ולא של בהמה דפרטי איבריו מחוברים רק לו והם איברים דידי' ואין לאבר הפרטיי חיבור לבהמה ועוד דאפי' תימא דהואיל וכולו מחובר לבהמה ממילא חלקיו מחוברין לה מ"מ החיבור שיש לאבר הפרטיי שלו בו בעצמו הרי הוא חיבור עיקריי וקרוב לו יותר ממה שהוא

מחובר לבהמה רק אגב כלליות העובר וע"כ זה החיבור העיקריי מבטל החיבור לבהמה ונחשב רק זה החיבור העיקריי וע' דוגמא בש"ס חולין ע' א' פשיטא דלא שבקינן רובא דעובר ואזלי' בתר רוב אבר עש"ה ג"כ כזה דבתר חיבור העיקריי והגדול יותר אזלי' וכך כאן החיבור העצמיי שהחלב דבוק בכליות השליל וודאי הוא חיבור עיקריי יותר לחלב ממה שמחובר לבהמה רק אגב כלליות השליל וע"כ הוא שפיר רק חלב כליות ומתבטל החיבור לבהמה מן החיבור העיקריי וכמובן] וא"ל דאכתי גם אחרי החתך החלב מן השליל ואין מחובר עוד לשליל מ"מ מדוע מחבטל אז שם חלב כליות ממנו הא כל חלב כליות של בהמה גם אחר החתכו מן הבהמה אסור משום חלב כליות עבור שבהיותו בבהמה הי' דבוק בכליות שלה והרי גם חלב זה בהיותו בשליל הי' דבוק בכליות שלו והי' חלב כליות וא"כ מה מועיל החתיכה וגם אחרי החתיכה אכתי ראוי שיהי' אסור דז"א דשאר חלב בהחתכו מן הבהמה לא קיבל חיבור אחר ולכן יש לו עדיין חיבור הראשון דהי' מחובר לכליות הבהמה ועדיין מהותו כן חלב כליות ולכן אסור ומשא"כ זה החלב הנחתך מן השליל ונשאר במעי הבהמה דיש לו עתה חיבור אחר בפועל דהוא מחובר לבהמה והוא חלב של בהמה ואילו חיבור לשליל אין לו רק שהי' חלב הכליות שבו בעבר בהיותו בו וע"כ החיבור בפועל לבהמה שלו מבטל חיבורו בשליל שהי' לו מכבר ונחשב עתה רק מחובר לבהמה לבד וחלב בהמה הא אין אסור וע"כ שפיר ניתר עי"ז וע' דוגמת זה בש"ס יומא מ"ו ב' לעניין כיבוי אש המזבח התם לא אינתיק למצותה הכא אינתיק למצותה עש"ה דכ"ז שלא קיבלה הגחלת חיבור אחר אפי' אחר שניתקה מן המזבח נחשבת אש המזבח ומשא"כ כשקיבלה חיבור אחר למצות אש מזבח הפנימיי פוסק עי"ז החיבור למזבח החיצון שהי' לה מכבר עש"ה וה"נ דכוותה ודו"ק היטיב מאוד וא"כ לפי הנ"ל הא אדרבה יש ראי' מכאן דהיתיר בן פקועה הוא מתורת שחיטה וע"כ ניתר השליל עצמו ואין ניתר חלב שבו דשחיטה אין מתיר איסור חלב ומשא"כ אילו הי' היתיר גרידא כי היכא דניתר איסור אמ"ה שבשליל כך הי' להיות ניתר איסור חלב שבחלב שבו וכנ"ל וי"ל באמת דזה סברת מחלוקת ב' הדיעות שבסעי' א' שם אם החלב ניתר או רק השליל והוא פלוגתא בש"ס חולין ולהנ"ל י"ל דזהו הפלוגתא באמת דמ"ד דרק השליל ניתר ס"ל דהיתיר בן פקועה בתורת שחיטה ולכן אין ניתר החלב דאין שחיטה מתיר איסור חלב ומ"ד דגם החלב ניתר ס"ל דהוא היתר גרידא ולכן גם החלב ניתר וכמובן ובאתי רק להעיר:

סח

בעניין שאין אנו בקיאין בבדיקה מצינו באיזהו מקומן דאף ואין בקיאין מ"מ סמכינן בעניין מה גם על הבדיקה פ' ש"ך סי' ל"ו ס"ק י"ט עש"ה וע"ע ש"ך סי' ע"ג סק"י דלתירוצו הראשון שם דשאני כבד דנפיש דמי' נ' והבין בהך דסוף סי' ס"ז דאף דאין אנו בקיאין בחליטה מ"מ לעניין דיעבד מהני הבקיאות עש"ה וע"ע מה שהבאתי בגליון פסחים פ' כל שעה בשם הרדב"ז בעניין חליטה בחמץ דאף דאין אנו בקיאין מ"מ יש לסמוך גם עתה על החליטה בעניין מה עש"ה:

סט

בט"ז סי' פ"ד סקי"ז דספק הרגיל לאו שמי' ספק עש"ה וע' כזה בתוס' פסחים ט' א' עשיה:

ע

בש"ך סי' פ"ד סקל"ז משמע דהבין מחלוקת הר' יונה והרא"ש בברכות לעניין מוס"ק דאין סברת הרבינו יונה כלל מפאת דאיסור שנשתנה פקע איסורו [ע' אתוון דאוריתא בארוכה] רק טעם ההיתיר משום דהמוס"ק אתרי שנמחה בהדבש הוא נותן טעם לפגם בדבש וע"ז פליג עלי' הרא"ש וס"ל דנותן טעם לשבח ע"ש דהביא דברי הרא"ש דאוסר משום דשמא אעפ"י שנמחה נותן טעם לשבח ומכלל דרבינו יונה דמתיר הוא מטעם דס"ל דנותן טעם לפגם דאי מטעם דהשינוי מתירו דע"י השינוי פקע האיסור דמה שהוא עתה הוא דבר חדש ואינו איסור א"כ מה משיגו הרא"ש דנותן טעם לשבח ומה בכך הרי הוא היתיר הנו"ט לשבח וע"כ דרבינו יונה דמתיר מתיר רק מפאת נו"ט לפגם וכמובן וא"כ לפי"ז אין שם דיעה כלל דשינוי מתיר איסור והך דרבינו יונה רק מטעם נו"ט לפגם קאתי עלה אך באמת הדבר בלתי מובן דמה שייך כאן נו"ט לפגם הא אמרי' דהדבש מהפך המוס"ק וכל שאר דבר שבתוכו לדבש וא"כ וודאי דהוא נו"ט לשבח דהא הוא דבש:

עא

בט"ז סי' פ"ד סקכ"ג ע"ש סברת האומר דתולעים שבגבינה מותרים משום דאסור רק שורץ על הארץ ולכן בעי' גידולי קרקע וגבינה אינה גידולי קרקע וע"ש בט"ז דמדמה בשר בזה לגבינה עש"ה ולכאורה הי' אפשר לחלק דבשר חשוב גיד"ק למ"ד דבע"ח חשוב גיד"ק [לעניין מלאכות שבת] דבשר הוא גוף הבע"ח ומשא"כ גבינה הבאה מחלב הוא רק גידולי הבעל חי ויוצא ממנו ואינו גופו [וע' רש"י שבת צ"ה א' דיש מחייבין בחולב משום קוצר דחשוב עוקר דבר מגידולו ורש"י חולק שם ע"ז עש"ה ועכ"פ אין חלב גוף הבע"ח רק גידולו וכן בחולין קי"ד ב' נקרא החלב רק פרי של הבהמה עש"ה וע' מעילה

י"ב ב'] וע"כ גידול של גידול לא חשוב עוד גידולי קרקע וצ"ל סברת הט"ז דבשר מת לא חשוב גיד"ק לכ"ע [וכמו שדנתי בזה בארוכה בחידושי על הל"ט מלאכות דאפי' למ"ד דבע"ח חשיב גיד"ק מ"מ בשר מת לא חשיב גיד"ק אף דהי' חי פעם ע"ש בארוכה] ושם אירי בבשר מת דכל האיסור רק בשעת הפרישה בקדירה דשורץ אז על הארץ ואז כבר הבשר מת, וגם בזה יש לדון דבפרישה הא נחשב שורץ על הארץ מפאת שנופל לארץ או לאויר הארץ דחשוב ג"כ כארץ ומה שמתירים בגבינה היינו דאף ששורץ על הארץ בעי' ג"כ שהתולע יהי' גידול של ארץ או של אילן ופרי דהוא גידולי קרקע עכ"פ וזה נתגדל בגבינה דאינו גידולי קרקע וא"כ תולע שבבשר דיוכל להיות דגדל בו מחיים הא הוא גידול של גידולי קרקע כיון דבע"ח חשוב גיד"ק ועתה ג"כ הרי פורש על הארץ ומדוע ישתרי, ואולם גם בתולע שבגבינה הא אפשר דהתולע נתהווה בגוף הבהמה ויצא עם החלב היוצא ממנה ונשאר בחיים בהעשות מהחלב גבינה והוא ג"כ גידול של בע"ח, ואולי א"א זה שיצא עם החלב מן הבע"ח או שישאר בחיים ולא יומחה בהעשות מן החלב גבינה ועל כרחך דנתהווה רק בגבינה עצמה ובאתי רק להעיר:

עב

בט"ז סי' פ"ו סק"ח בשם המרדכי דתערובת [אפי' חד בחד] מיקרי איתחזיק איסורא ע"ש ול' זה לאו דווקא רק דאיקבע איסורא אבל חזקה אין כאן וע"ש דכ' דכיון דאיתחזיק כו' לכן גם באיסור דרבנן אסור וצ"ל דהא דאסור גם בהיות החתיכות של ב' בני אדם דאז ראוי לומר בכל אחד סד"ר לקולא כהך דשבת פ' במה מדליקין לעניין ס' עירוב דאמרי' סד"ר לקולא בתרי גברי אף דהוא תרתי דסתרי [וכך הוא באמת סברת הא"ז הובא בש"ך לקמן סי' ק"ט סק"ט דאיסור דרבנן שנתערב בחד בחד מותר לב' בני אדם ע"ש ואולם אנן לא קיי"ל כן כמבואר שם ע"ש] וצ"ל דרק בהך דשבת דהספק על האדם עצמו אם מותר לצאת ע"י העירוב לכן אין אדם זה תלוי באחר וכל אחד נידון כפי דינו דסד"ר לקולא ומשא"כ כאן דהספק על החתיכה אם היא ביצת נבילה ואין הדין מפאת שהיא של זה דייקא דביצת נבילה אסורה לכל כמו לזה וע"כ שפיר נידון רק כפי דין החתיכה בעצמה דדינה להחמיר הואיל והיא חד בחד וא"א להתיר שניהם דיהי' וודאי איסור וההכרח לאסור שניהם דהי מינייהו מפקית, ועוד יש חילוק דבהך דשבת הם ב' מעשים שזה אמר צא וערב עלי והניח העירוב ביום ונאכל עירובו ביה"ש כו' והי' אפשר שתארע מעשה זו ולא תארע האחרת וע"כ שפיר כ"א נידון כפי דינו להקל ומשא"כ כאן הוא מעשה אחת שהספק מפאת שנתערב באחר יכיון דידעי' דנתערב ממילא ההכרח לאסור שניהם דא"א להתיר שניהם וכנ"ל ויש לעיין עדיין אם אין קושי' מהך דיבמות כ"ד א' ואפי'

שניהם כהנים ובאתי רק להעיר [וע"ע בזה בירושלמי ביצה פ"ק ה"א דאפי' למ"ד ספק הכן מותר ה"מ בפירות ספק נשרו מהיום ספק נשר מאתמול ומשא"כ בתערובת שפיר אסור הואיל ויש כאן אחת לאסור והיא מוכחת על כלן עש"ה]:

עג

בש"ך שם סקי"א כ' אלא אפי' ידענו בוודאי כו' עש"ה ולכאורה הא התרנגולת אסורה וודאי וכש"ס חולין בהמה בחיי' בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה וא"כ גם הביצה שנולדה ממנה ראוי להיות אסורה בוודאי ע' כתובות י"ג ב' לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה כו' וצ"ע:

עד

בפתחי תשובה סי' פ"ו סק"ג בשם השאילת יעב"ץ דאסור להושיב תרנגולת על ביצת טריפה שתגדל אפרוחים משום מבטל איסור לכתחלה ע"ש ואין בידי השאילת יעב"ץ ולא ידעתי מסברא כלל וכלל מקום לזה דחכמים אסרו רק לבטל איסור אבל לא להתיר איסור וכאן פועל דבר שיהי' היתיר עצמיי דהאפרוח הנולד יהי' מותר בעצמותו ולא מטעם ביטול, ואולם יש מקום לומר כדבריו ולאו מטעמי' רק דיש איסור בזה משום עושה סחורה בדברים האסורים דאף דנזדמנו שרי היינו בצייד שבאו מינים טמאים למצודתו וכבר זכתה לו המצודה ואם לא ימכרנו יהי' נפסד הדבר שהוא כבר שלו התירו לו למכרו שלא להפסידו [ויש להעיר מריש מי שהחשיך מציאה הבאה לידו מאי עש"ה] אבל כאן דמושיב התרנגולת על הביצה להוליד אפרוח שהוא דבר חדש וריוח חדש שאינו בידו עדיין שפיר מיחשב עושה סחורה בדברים האסורין וע' שו"ת הרי"ם דכ' טעמא דאין מבטלין איסור לכתחלה לדעת הראב"ד דהוא מה"ת דעניין האיסור הוא משום עושה סחורה בדברים האסורים ואף דנזדמנו שרי צ"ל ג"כ סברתו דהביטול הוא ריוח חדש דאף דיש לו האיסור מ"מ כיון שאסרתו תורה הוי כאין לו והוי הביטול ריוח חדש שיהי' לו דבר שאין לו עתה ולא דמי לצייד שנזדמן לו מין טמא דמותר למכרו דכיון דיש בדבר זכות אכילה וגם זכות הנאה דמכירה כו' וכיון דהדבר שלו הרי כל מה שיש בו הוא שלו וגם ההנאה כבר שלו וע"כ אף דמפאת הטומאה אסור באכילה והוי מפאת האיסור שאין לו האכילה מ"מ כיון דאין הטומאה אוסרת ההנאה לכן שפיר ההנאה מותרת היינו המכיר' דאם תאסור לו גם המכיר' יהי' נפסד מה שיש לו ושלא יהי' נפסד הא לא מיחשב סחורה [לעניין איסור סחורה בדברים האסורין וכנ"ל] וע"כ שרי שפיר למכרו ומשא"כ במבטל איסור אכילה לשיוכל לאכלו אחרי הביטול ויהי' ניתר האכילה זה הא הוי שפיר ריוח לא שלא יהי' נפסד רק שירויח כיון דעתה האכילה אסורה ואין לו

האכילה וע"כ שפיר אסור דו"ק היטיב מאוד ואפי' מבטלו שלא לאכלו בעצמו רק למכרו ואך שמבטלו כדי שיהי' מותר באכילה ללוקח ויוכל ליקח בעדו יותר גם זה הרי נחשב ריוח חדש דכיון דעתה אסור באכילה ומה שאסור נחשב כאין לו א"כ מה שדבר המותר באכילה שוה יותר מדבר האסור הרי גם זה אין לו ואין לו בו עתה רק שיווי מכירת דבר האסור באכילה וא"כ אם יתירנו באכילה לשיהי' שוה יותר למכיר' הוי ג"כ ריוח חדש וכמובן] ואולם מש"ס שבת י"ו ב' דאסרו גידולי תרומה לזר מפאת דילמא משהי לי' גבי' כדי לזרעו ואתי בי' לידי תקלה בנתיים ולא אמר מפאת דגוף הזריעה איסור דהוי עושה סחורה בתרומה דאסור כמבואר במשנה שביעית א"כ משמע דזורע איסור עבור שיהיו לו הגידולין לא חשיב עושה סחורה כו' ובאתי רק להעיר:

עה

בש"ך סי' פ"ו סק"ל דכולי האי לא חיישי' שיערבו עם הפת וגם ימכרנו לישראל כו' עש"ה ויש להטעים הדבר דכל האיסור של מכירת איסור לעכו"ם במקום שיש לחוש שימכרנו לישראל הוא רק מפאת שמכשיל בזה את הישראל שיקנהו מן העכו"ם ועובר אלפני עור וע"כ לפי המבואר בש"ס ב"מ ס' א' לעניין הכשלת חנווני בלאו דבל תונו דהיכא דלא יוכל החנווני לאנות בו כמות שהוא רק צריך להוסיף עליו שרי עש"ה ברש"י ד"ה והא אנן תנן כו' וד"ה אין לדבר סוף עש"ה וע"כ כזה גם כאן דא"א לעכו"ם למכור הביצה כמות שהיא רק צריך להוסיף לערבה בפת שפיר לית בי' משום לפני עור ודו"ק ויש עדיין לדון בזה דנהי דלאו דלפ"ע ליכא דלא נאמר הלאו רק במקום שגוף הדבר הניתן הוא מכשול כמות שהוא מ"מ ראוי להיות איסור משום ערבות דצריך אפי' להפריש חבירו מאיסור מש"ה וכ"ש שלא לגרום לו איסור באיזה עניין שיהי' וסוף סוף הא גורם לו איסור וע' בתוס' וראשונים רפ"ק דשבת ועוד יש חילוק דשם בב"מ האיסור מפאת שמכשיל את החנווני המוכר בלאו דבל תונו וכיון דא"א לאנות בו כמות שהוא רק כשיוסיף כו' נמצא שבהוסיפו הוא מכשיל את עצמו והוא לא נתן לו מכשול ומשא"כ כאן הרי אין האיסור מפאת שמכשיל את העכו"ם שנותן לו רק שמה שימכור העכו"ם לישראל מתייחס ג"כ לו ונחשב שניתן ממנו לישראל וכשיבא לישראל הרי כבר יבא לידו דבר שהוא איסור ומכשול כמות שהוא ונמצא דשפיר נתן מכשול לישראל ודו"ק ובאתי רק להעיר:

עו

בט"ז סי' פ"ז סק"ו חידוש בשם מהרש"ל דלעניין בשר בחלב לא סגי בשם בשר לחוד רק בעי' טעם בשר אבל כל שהוא רק בשר ואין לו טעם בשר אין בו משום בב"ח וע"כ ביצה שנגמרה ומעורה בגידין אף דלגבי בשר מן החי אסור היינו משום דבשר בשר

לחודי' סגי דליחשיב בשר מן החי ומשא"כ לעניין בב"ח לא סגי בשם בשר לחודי' רק בעי' שיהי' גם טעם בשר עש"ה ולכאורה הוא דבר זר מאוד דמה החילוק בין תיבת גדי שנאמר באיסור בב"ח לתיבת בשר שנאמר בבשר מן החי אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו ומדוע בעי' בבב"ח טעם בשר טפי מהתם והדבר מצד עצמותו ג"כ ק' דאטו טעם גדי כתי' בקרא הא רק גדי כתי', ומדוע לא ליסגי לאסור גוף גדי אף אם אין לו טעם גדי [ותיבת גדי הוי כאילו הי' נכתב בשר דרק דיבר הכתוב בהווה והכוונה כאילו הי' כתוב לא תבשל בשר וגו'] וגם צ"ע לכאורה מגמ' חולין ש"מ טעם כעיקר דאוריתא דאי ס"ד לאו דאוריתא מבב"ח מ"ט לא גמרי' דחידוש הוא אי חידוש הוא אפי' כי ליכא נ"ט נמי ומאי קושי' הא אם אין כאן טעם א"כ הא ה"ל בשר גרידא בלא טעם ובשר גרידא בלא טעם הא לא אסרה תורה כלל בבב"ח ובוודאי אין קושית הגמ' אהא גופי' דכיון דחידוש הוא הי' לתורה לאסור גם בבשר גרידא דבהדי כבשי דרחמנא למה לן ולא רצתה תורה לאסור בב"ח רק בבשר שיש בו טעם בשר דו"ק מאוד וי"ל דכוונת הגמ' אהיכא דנבלע חלב בבשר ואין בחלב בנו"ט דהי' ראוי לאסור אחרי דחידוש הוא ואולם למהרש"ל הנ"ל דבעי' טעם בשר פשוט דבעי' ג"כ טעם חלב דמאי שנא תיבת גדי מתיבת בחלב וכי היכא דבעי' טעם גדי בעי' נמי טעם חלב וי"ל סברת המהרש"ל דכיון דבב"ח רק דרך בישול אסרה תורה ולא ע"י כבישה כו' אף דגוף הדבר הא נפלט בשוה ע"י כבישה מע"י בישול והחילוק רק בטעם דבשר מבושל לו טעם אחר מכבוש וע"כ היכא דליכא טעם בשר אם תאמר דיש בו איסור בב"ח והרי כאן ליכא איסור מפאת הטעם דהטעם הא אינו טעם בשר עוד ואין כאן איסור רק מפאת גוף פליטת הבשר וא"כ הא תו לא עדיף מכבישה כו' דיש ג"כ פליטת גוף הדבר כמו ע"י בישול בשוה וא"כ הא גם הבישול בזה הוא רק ככבישה וכיון דכבישה שרי בבב"ח לכן בזה שפיר גם הבישול שרי דגם הבישול הא אין בו כאן תוספת ושינוי כלל מן הכבישה דו"ק מאוד וע"כ לעניין בשר מן החי שפיר ניחא דלא בעי' בי' טעם בשר כיון דבשר מן החי אוסר גם בכבישה כמו בבישול ולא שייך האי סברא ורק בבב"ח דבו דייקא יש דין זה דבכבישה אינו אוסר ובבישול הוא דאוסר וע"כ שפיר בכה"ג גם בבישול אינו אוסר כיון דאין תוספת ושינוי בבישול על הכבישה והוי גם הבישול רק ככבישה דאינו אוסר ודו"ק היטיב מאוד ולפי"ז לא קשיא תו מגמ' חולין הנ"ל דהא זה גופי' באמת תי' הגמ' בחולין שם דרך בישול אסרה תורה ודו"ק [ונתיישבתי דמש"ס חולין הנ"ל בלא"ה לא קשיא על המהרש"ל דהך אפי' כי ליכא נ"ט נמי הא עניינו רק שאין הבשר נותן טעם בחלב ואין נרגש בחלב טעם הבשר אבל גוף פליטת הבשר אשר בחלב בה בעצמה היינו בהפליטה שפיר יש טעם בשר ושפיר

אוסר ורק שבחלב אין נרגש הטעם ודו"ק וגם י"ל דכיון דגוף הבשר לו טעם בשר שפיר פליטתו אוסר אף שאין עוד טעם בשר בפליטה והמהרש"ל כ' רק דבשר שאין בו טעם בשר לא חשוב בשר לגבי בב"ח לאסור פליטתו בחלב אבל אם יש בבשר גופי' טעם בשר והוא בשר שהוזכר בבב"ח שפיר פליטתו אוסרת אף שאין טעם בשר בהפליטה כיון דהבשר הוא בשר ויש כאן פליטה מבשר בחלב ע"י בישול וע"כ הוא שפיר בישול בשר בחלב וז"פ והנה סברא הנ"ל שכתבתי בטעם דברי המהרש"ל דסברתו מפאת דבעי' דרך בישול וע"כ ביצה דאין לה טעם בשר הוי גם הבישול ככבישה נתיישבתי דג"כ יש לדון בה דאכתי מנ"ל דבעי' טעם בשר בבישול דנהי דכל עניין הבישול מפאת דבישול לו טעם אחר מכבישה ואסרה תורה רק טעם הבישול ולא טעם הכבישה עכ"ז מנא לן דבפי' טעם בשר בזה דילמא בעי' רק בשר וטעם בישול והרי הביצה יש לה ג"כ טעם ובוודאי דגם טעם שלה שונה בבישול מבכבישה [אלא דאין הטעם שלה טעם בשר רק טעם אחר אבל עכ"פ הא יש לה טעם ושונה טעמה וודאי בבישול מבכבישה כמו בבשר דיש שינוי בטעמו בין בישול לכבישה] וא"כ הא גם בביצה שייך בישול שפיר כיון דגוף הביצה הוא בשר ושייך בה בישול שפיר לשיורגש בחלב טעם ביצה מבושלת ואף דאין טעם זה טעם בשר מ"מ מנא לן הא דבעי' טעם בשר וכיון דיש עכ"פ פליטת בשר ולו טעם בישול מדוע לא יאסור דו"ק היטיב מאוד ובאתי רק להעיר]:

וע"ע בש"ך שם סק"ט דהביא תי' התוס' וראשונים שחילקו בין ביצת נבילה דאסורה לבין בב"ח דמותר דשאני בב"ח דכל חד בפ"ע שרי כו' ע"ש ונ' דגם סברא הנ"ל עניינה דכל שאין לו טעם בשר לא חשוב בשר [ורק דלא כדברי מהרש"ל דזה רק לעניין בשר שהוזכר בבב"ח ולא בעלמא ואך בכל מקום הוא כן] וסברת החילוק דביצה לה רק טעם קלוש של בשר ולא טעם גמור וע"כ רק לעניין נבילה דהוא איסור מאז לכן גם הביצה אסורה ומשא"כ לעניין בבב"ח דחל האיסור רק בעת התבשלו בחלב לכן על טעם קלוש אין חל איסור וכי היכא דמחלקי' הכי בין נ"ט בר נ"ט דהיתירא לנ"ט בר נ"ט דאיסורא ודו"ק היטיב מאוד וא"כ גם תי' התוס' הנ"ל הוא ככוונה זאת דבעי' טעם בשר ואולם גם זה באמת צריך טעם דהא רק בשר וגדי כתי' ומנ"ל להצריך גם טעם לעניין שם בשר ואולם מצינו כזה גם בש"ס ברכות ופסחים במצה מבושלת דפסולה משום דבעי' טעם מצה ואף דבקרא לא כתי' טעם מצה רק מצה [וממרור דאמרי' בי' נמי הכי בפסחים פ' כל שעה ובערבי פסחים דבעי' טעם מרור ע"ש לעניין בלע מרור ברשב"ם ותוס' משם אין ראי' דשם תיבת מרור גופי' מורה טעם מרור דמרור הוא ע"ש המרירות ומרירות הוא בהרגשת הטעם שמרגישין טעם מר וכמובן] ובאתי רק להעיר:

עז

בש"ך סי' פ"ז סק"ל דכיון דחלב שבקיבה נאסרה רק ע"י בליעת בשר לא חשוב גופו של איסור לעניין שיאסור בכל שהוא במעמיד ואפי' נימא דבנאסר ע"י בישול חשוב כגופו מ"מ בנידון דשם דנאסר רק ע"י מליחה דרבנן אינו כגופו כו' עש"ה ואין דבריו מובנים כלל וכלל בסברא וסיים בעצמו "ודוחק קצת" ואולם גברא רבה אמר מילתא יש לי לקיים דבריו לא כמו שאמרם בעצמו רק בסברא אחרת וזה דאי נימא דבב"ח אם נפלט ונפרד הבשר מן החלב החלב חוזרת להיתירה כמו בכלאי בגדים דאם הופרדו חוטי הצמר מבגד הפשתן הבגד חוזר להיתירו וכסברת התה"ד הובא בש"ך סי' ק"ה סקי"ז שדימה דמיון הנ"ל עש"ה א"כ הא איו איסור רק במה שהבשר בלוע בחלב וגם כשנופלת החלב לתבשיל שיש בו יותר מן החלב ורק שאין בו ששים ואוסרת החלב את התבשיל בנ"ט האיסור ג"כ רק מפאת שמרגישין בהתבשיל ג"כ טעם בשר בחלב ואילו הי' נרגש בהתבשיל רק טעם בשר בפ"ע וטעם חלב בפ"ע לא הי' שם איסור כלל כיון דגוף החלב מתבטלת גם ברוב ואך מפאת הטעם הוא דבעי' ס' וא"כ אילו לא הי' נרגש טעם בשר בחלב רק טעם בשר בפ"ע וטעם חלב בפ"ע הרי נפרדו איפוא החלב והבשר זה מזה ואין בם איסור כלל ואך דבשר בחלב יש לו טעם בפ"ע ע"י ההרכבה והוי טעם חלב שבה בליעת בשר בפחות מס' טעם בפ"ע משאר חלב גרידא רק נרגש טעם חלב מעורב בטעם בשר שתיהם יחד וכמו שיש טעם מעורב זה בהחלב עצמו כך כשנופלת לתבשיל ונותנת בו טעם יש בהתבשיל ג"כ טעם מעורב זה וע"כ גם התבשיל אסור דהא גם בהטעם לא נפרדו החלב והבשר זה מזה רק נרגש טעם בשר בחלב לא טעם בשר וטעם חלב רק טעם בשר בחלב דו"ק מאוד וע"כ התבשיל אסור ולפי"ז נ' דבחלב הקיבה דכאן שנתבטלה בס' בשאר החלב ואין כאן גם הרגשת טעם ורק שהיא מעמיד וכיון דיש לה פעולה בשאר החלב במה שמעמדת ומקפיאה אותה להיות גבינה חשובה כאילו הית' ניכרת בה כיון שפעולתה ניכרת בה וכדאמרי' דמעמיד חשוב איתי' לאיסורא בעיני' דחשוב ניכר במה שניכרת פעולתו וא"כ כעניין היכיר הפעולה כך הרי הוא ג"כ רק היכיר של עצמו וא"כ כיון דחלב הקיבה שיש בה כח העמדה הרי אין כח ההעמדה שלה משונה ע"י היות בה בליעת עור הקיבה ע"י שנמלחה עמו מאילו לא הי' בליעה זאת שהרי אז הית' ג"כ מעמדת ממש כמו שמעמדת עתה וא"כ נמצא דע"י פעולת ההעמדה ניכר רק חלב גרידא אבל הא אין ניכר בליעת בשר שבה וא"כ בעניין ההעמדה הזאת הא ה"ל כאילו נפרד הבשר מן החלב שהרי יש כאן ביטול באמת ורק דע"י ההעמדה יש היכיר כו' וכיון דאין היכיר לתערובת הבשר בחלב רק החלב גרידא ניכרת א"כ הרי נפרד איפוא הבשר מן

החלב וא"כ הרי החלב עצמה שניכרת הרי ניכר היתיר דחלב שנפרד ממנה הבשר הא חוזרת להיתיר' ואף דגם עור הקיבה יש לו ג"כ כח העמדה וא"כ גם בליעת עור הקיבה שבחלב הרי הוא ג"כ פועל בהעמדה וא"כ הא גם הוא ניכר מ"מ גם מכח זה אין איסור דגם עור הקיבה הא אין שינוי בכח העמדתו אם הוא מעמיד בהיותו בלוע ומעורב בחלב מאילו בהיותו בעצמו בלתי מעורב בחלב וא"כ גם היכיר עור הקיבה בההעמדה הא ניכר רק עור קיבה היינו בשר לבדו אבל לא בשר מעורב בחלב ונמצא איפוא שניכר בהגבינות שהועמדו רק חלב בפ"ע ובשר בפ"ע אבל לא זה מעורב בזה רק זה בפ"ע וזה בפ"ע וע"כ שפיר הגבינות מותרות דהא לאכול בשר בפ"ע וחלב בפ"ע הא מותר גם בבת אחת אילו הי' אפשר לאוכלם באופן שלא יתערבו זה בזה וכאן הרי כך עניינו דאוכל כ"א בפ"ע בלי תערובת זה בזה כיון דיש כאן ביטול באמת ואין רק היכיר ההעמדה ובהיכיר ההעמדה הא אין מעורבים כלל כיון דאין שם עניין העמדה בפ"ע מן התערובת רק כל אחד מעמיד גם מעצמנו אפי' במידי דזוטר מיני' עניין וסברת דיחוי לומר דהואיל ואידחי אידחי וע"כ תו גם לעניין חיוב ג"כ הי' לנו לומר כן דהואיל ואידחי מן החיוב אידחי ואף דבחיוב ליכא קרא מ"מ בפסול החפץ נמי הרי ליכא קרא בעניין מצוה ובתורת לימוד אין ללמוד מצוה מקדשים דמצוה זוטר מעלתה מקדשים וע"כ לומר דגילוי מילתא בעלמא הוא ואחרי שהודיענו הכתוב סברא דדיחוי דאמרי' הואיל ואידחי אידחי יש לנו לומר כן גם בשאר דוכתי שלא בתורת לימוד וא"כ גם לעניין חיוב ראוי לומר כן דהואיל ונדחה החיוב נדחה וע"כ שפיר מדתני דחייב לכסות יש ללמוד דאין דיחוי אצל מצוות כלל ואפי' לעניין הכשר החפץ ומעתה סגנון דברי הגמ' כך הוא ותיפשוט לי' מהא דתנן כו' וא"ר פפא זאת אומרת אין דיחוי אצל מצוות ומשמע לישנא דאין דיחוי אצל מצוות כלל ואפי' לא לעניין הכשר כו' וע"ז דחי דר' פפא גופא תיבעי לי' מיפשיט פשיט לי' דאין דיחוי אצל מצוות כלל ל"ש לקולא היינו להכשיר החפץ ול"ש לחומרא הינו לחייב גברא א"ד ספוקי מספקא לי' לר' פפא גופי' לעניין להכשיר ולחומרא היינו לחייב הוא דאמרי' דאין דיחוי דזה הרי מוכרח מן המשנה דחייב לכסות [והטעם בזה כיון דבזה ליכא קרא כלל אפי' בקדשים] אב לקולא להכשיר החפץ בעניין זה לא אמרי' דאין דיחוי דלעניין זה יש לספק שפיר לומר דיחוי (כיון דמצינו בזה קרא בקדשים] והא דא"ר פפא זאת אומרת אין דיחוי אצל מצוות הכוונה רק לפטור ממצוה דאין דיחוי אצל מצוות להפטר מהם אבל לקולא להכשיר החפץ יוכל להיות שפיר דיש דיחוי ואין כוונת הגמ' בל' קולא וחומרא דכאן כמו בעלמא דכיון דהוא ספק לכן אמרי' לי' לחומרא ולא לקולא דסד"א לחומרא רק לישני דקולא וחומרא דכאן הם רק כינוים על עניין חיוב והכשר דחיוב הרי

הוא חומרא ממילא והכשר הוא קולא ממילא אבל אין הכוונה מפאת הקלות והחומר רק הכוונה דבעניין חומרא ר"ל חיוב כשדנין לעניין חיוב האדם שיהי' חייב אף שנפטר כבר בזה הוא דאמרי' אין דיחוי ומשא"כ בעניין קולא ר"ל בעניין הכשר החפץ שיהי' כשר אף שנפסל בזה יש לספק לומר דיחוי [הואיל ויש קרא בזה בקדשים וכנ"ל] וה"ה דאי תפסינן כוונת ר' פפא רק דאין דיחוי אצל מצוות לפטור יוכל להיות דלגבי הכשר פשיטא לי' להיפוך דיש דיחוי אלא דהא הש"ס א"ר ירמי' קאי דמספקא לי' מילתא אי יש דיחוי לעניין הכשר כו' ופרכינן עלי' מדר' פפא דאמר אין דיחוי כו' וע"ז הרי כך הי' לו להשיב וודאי דר' ירמי' איבעי לי' דר' פפא גופא אם כוונת ר' פפא דרך כלל דאין דיחוי הן לעניין חיוב והן לעניין הכשר או דלעניין חיוב הוא דאמר אבל לעניין הכשר יוכל להיות דמספקא לי' מילתא כי היכא דמספקא לי לדידי ודו"ק ועוד דאפי' לא הי' הש"ס מוסב אדר' ירמי' דייקא רק כוונת הגמ' לדון כך לעצמה דבדר' פפא גופא יש לספוקי בזה מ"מ ג"כ כך הי' לו לומר א"ד ספוקי מספקא כו' דכיון דלר' ירמי' מספקא מילתא ולא שמענו מר' פפא היפוך זה א"כ למה לן לאשוויי פלוגתא בכדי לומר דפשיטא לר' פפא מאי דמספקא לר' ירמי' ובוודאי דיש לנו לומר כך דאו דכוונת ר' פפא לגמרי דאין דיחוי כו' הן לחיוב והן להכשר או דכוונת דבריו רק דאין דיחוי אצל מצוות לפטור אבל מעניין הכשר לא מישתעי ומספקא לי' מילתא וודאי כי היכא דמספקא לי' לר' ירמי' ודו"ק ועוד דזה וודאי דר"פ לכל היותר רק מספקא לי' אבל לא פשיטא לי' להיפוך דיש דיחוי לגבי הכשר דא"כ הול"ל בהדיא זאת אומרת אין דיחוי אצל מצוות לפטור דמישתמע הא להכשיר יש דיחוי ולא לומר סתם אין דיחוי כו' דלעניין הכשר אינו כן ועל כרחך דספוקי מספקא לי' מילתא לעניין הכשר וע"כ הוצרך למיסתמא למילתא ולא הי' יכול לומר אין דיחוי אצל מצוות לפטור דמשמעותו הא להכשיר יש דיחוי דהא לא נתברר לו זה עדיין והי' עדיין מסתפק בזה וע"כ הא הוכרח לומר כך בל' סתום אין דיחוי אצל מצוות סתם וע"כ אין להבין בדר' פפא רק אחד משתים או דפשיטא לי' דגם לעניין הכשר אין דיחוי וע"כ אמר סתמא אין דיחוי אצל מצוות דכך הוא באמת כוונתו דאין עניין דיחוי אצל מצוות כלל הן לעניין חיוב כו' ואו דלגבי הכשר הי' מסתפק עדיין ולא ברירא לי' מילתא וע"כ ג"כ הוצרך לסתום הדבר בלשונו כיון דהי' מסתפק עדיין בזה ומשא"כ שיהי' ההיפוך ברור לו דלגבי הכשר יש דיחוי זה יודאי א"א דא"כ הול"ל בהחלט זאת אומרת אין דיחוי אצל מצוות לפטור דשמעת מיני' הא להכשיר יש דיחוי ודו"ק ושיעור דברי הגמ' בקצרה כך הוא דר"פ גופא תיבעי לי' מיפשט פשיט לי' לר"פ דרך כלל דאין דיחוי אצל מצות ל"ש לקולא ל"ש לחומרא א"ד ספוקי מספקא לי' לגבי

קולא ולחומרא הוא דאמר דאין דיחוי דזה מוכרח מן המשנה דחייב לכסות אבל לקולא לא אמרי' אין דיחוי דלקולא יש לספק שפיר לומר דיחוי ודו"ק היטיב ומצינו כזה בכמה דוכתי מילתא דאמרי' לה לחומרא ולא לקולא ואין הטעם מפאת דהוא ספק וספיקא לחומרא רק דעיקר הדין הוא כן דדין הדבר ההוא הוא רק לחומרא אבל לא לקולא ע' שבת ע"א א' קמ"ל דלקולא לא אמר לחומרא קאמר ע"ש דאמר כן אהך דתמחויין מחלקין לר' יהושיע דהוא רק לחומרא באוכל ב' זיתי חלב בהעלם אחד בב' תמחויין דחייב ב' חטאות אבל לא לקולא לפטור באוכל ב' חצאי זיתים בהעלם אחד בב' תמחויין שלא יצטרפו לחייב ושם הוא דינא דוודאי דאילו מספקא מילתא לא הי' לו להביא בב' זיתים רק חטאת אחד ובזית אחד לא הי' לו להביא כלל משום ספק חב"ע וכמובן וכזה הוא עוד במנחות מ"ז ב' א"ד לחומרא אמרינן לקולא לא אמרי' ע"ש דגם שם הוא מטעם וודאי ולא משום דהוא ספק וספיקא לחומרא עש"ה וכזה יש עוד בכמה דוכתי וכך גם כאן אין הכוונה משום ספק רק הכוונה דבמידי דחומרא ר"ל לעניין חיוב הוא דאמר דאין דיחוי ואמר זה בתורת וודאי אבל במידי דקולא ר"ל הכשר החפץ בזה לא אמר מידי ובזה שפיר איכא לספוקי דיש דיחוי ודו"ק] והשתא ניחא שפיר סתימות ל' המשנה חייב לכסות דמשמע חיוב יודאי בברכה וניחא ג"כ מאי דלא אמר הש"ס דהמשנה גופא קמספקא לי' לר' ירמי' דהא בהמשנה עצמה באמת אין ספק כלל ופשוט דמטעם וודאי קאמר ובדר' פפא הוא דקמספקא אם כוונת ר"פ דרך כלל דאין דיחוי אפי' לא לגבי הכשר א"ד לגבי חיוב הוא דאמר כו' וכנ"ל:

כך עלה ברעיוני, בזה במושכל ראשון לחומר הנושא ואולם עדיין לא נתקררה דעתי בזה יען בפירש"י סוכה שם פי' דהספק בהמשנה גופא דהא דתני חייב לכסות מטעם ספק שמא אין דיחוי הוא דקמחייב ע"ש וא"כ עכ"פ לא הי' לו להמחבר לסתום הדבר וגם הרמ"א והט"ז והש"ך העלימו עין מזה וע"כ נלענ"ד עוד בזה דבאמת ל' המשנה חייב לכסות משמע וודאי בברכה דאל"כ הו"ל לתנא לפרושי דהא ברכה לבטלה הוא איסור ול' חיוב סתמא הכוונה וודאי בברכה דעל קיום חיוב הא צריך לברך בסתמא וע"כ כוונת המשנה אכיסוי בברכה ואי דא"כ מאי מספקא לר' ירמי' [ולר"ל בע"ז שם דמשום ספק הוא דקמחייב תנא י"ל דהא באמת מחלוקת הפוסקים הוא בזה בעושה מצוה מספק אי צריך לברך ודעת הראב"ד בהשגות פ"ג ממילה והרבינו יונה הובא בראש רי"ש כיסוי הדם ועוד ראשונים דצריך לברך והוא מחלוקת שקולה והארכתי בה בתשובה והא דקיי"ל דאין מברכין היינו משום דספק ברכות להקל וחוששין משום איסור ברכה לבטלה לדיעות הסוברים דאין לברך בקיום מצוה מספק וא"כ עכ"פ כיון

דגוף הדבר מחלוקת הפוסקים א"כ הא שפיר מצי ר' ירמי' גופי' לאיסתפוקי בזה וכך הוא כוונת ספיקו מי אמרי' דאין דיחוי אצל מצוות ומשום וודאי קמחייב לי' תנא לכסות א"ד הוא ספק אי יש דיחוי כו' ומשום ספיקא הוא דקמחייב תנא אלא דס"ל לתנא דגם בקיום מצוה מספק צריך לברך ודו"ק וע"כ להלכה שפיר קיי"ל דאין לברך בקיום מצוה מספק דהא אין ראי' ממשנה הנ"ל דתני סתמא חייב ומשמע בברכה דהא יוכל להיות טעם המשנה משום דוודאי אין דיחוי והוי חיוב וודאי וע"כ כיון דמספקא לן מילתא בטעמא דתנא מה הוא לכן לעניין ברכה ממילא עדיין נשאר הספק אם יש לברך בקיום מצוה מספק ומספיקא שפיר אין לברך עדיין דכל ספק ברכות להקל משום איסור ברכה לבטלה וכן כאשר דנין גבי דיחוי בהדס שנקטם כו' אזי מספקינן איפכא דדילמא יש דיחוי והוא פסול ותנא מספיקא הוא דקמחייב לכסות וס"ל דבקיום מצוה מספק ג"כ יש לברך ולכן יש לנו להחמיר ג"כ ולפסול ההדס ומשא"כ לגבי כיסוי עצמו הא שפיר בכל פנים יש לכסות בברכה דכך הוא כוונת המשנה וודאי על כיסוי בברכה ואך דאין יודע הטעם בזה אם הטעם מפאת דבוודאי אין דיחוי או הטעם מפאת דגם בקיום מצוה מספק צריך לברך אבל עכ"פ צריך לברך וודאי ודו"ק כי זה נכון ופשוט בס"ד:

עוד נלענ"ד בזה דבאמת הרי הקשו התוס' בסוכה שם דאמאי חשיב דיחוי בכיסוי הרי בם בכיסהו הרוח הרי בידו לגלותו ולכסותו בעצמו וכל שבידו לא הוי דיחוי ותירצו דסוף סוף הרי נדחה החיוב דהא לא הי' חייב לגלות ולכסות עש"ה וכ"ה בתוס' זבחים ל"ד ב' ד"ה כל ולפי"ז נ' דאפי' אי אמרי' דיחוי בכיסוי בכסהו הרוח מ"מ אם אחרי שחזר ונתגלה הוא מכסהו גם בלי חיוב שפיר מעשה הכיסוי הזה הוא מעשה מצוה אלא דהוא מעשה מצוה של רשות וכמ"ש כבר בכ"ד דיש ב' עניינים במצוות דיש מצוות של רשות היינו דאין חיוב והכרח לעשות המעשה רק דאם עושה הוא מעשה מצוה כמו שחיטה דאי בעי לא שחיט ואם שוחט הוא מעשה מצוה ומברך אקב"ו על השחיטה ויש מצות דלא לבד דהעשי' מצוה רק יש בם עוד יותר מזה דמחויב ומוכרח לעשות כמו לולב ותפילין וכדומה וא"כ כאן בכיסוי נמי נהי דעניין החיוב נדחה כיון דבשעה שהי' מכוסה ע"י הרוח כבר לא הי' החיוב ואף דהי' בידו לגלות ולכסות מ"מ הרי לא הי' מחויב לעשות כן וכבר נדחה החיוב איפוא מ"מ לעניין מעשה הכיסוי עצמה לבלתי היותה מעשה מצוה כלל ואפי' של רשות לעניין זה הא לא הי' דיחוי דלעניין זה הא אהני שפיר הבידו דהא הי' בידו תמיד לעשות המצוה דהי' בידו לגלות ולכסות ובשלמא אם בשעת הדיחוי לא הי' בידו לעשות המעשה כלל ורק שע"י מקרה חזר אפשריות העשי' למקומו אז הרי הי' שם הדיחוי גם לעניין גוף העשי' של מצוה דבשעת הדיחוי הרי כבר נסתלק כל עניין

המצוה דלא הי' בידו לעשות המעשה כלל ומשא"כ אחרי שגם בשעת הדיחוי הי' בידו לגלות ולכסות אלא דלא הי' חייב ונמצא דרק עניין החיוב של עשיית המצוה הוא דנדחה אבל לא גוף עשיית המצוה ודוק היטיב מאוד וע"כ גוף עשיית המצוה שפיר ישנו עדיין דכשעושה הוא מעשה מצוה כיסוי והש"ס דייק רק מדתני חייב לכסות דאין דיחוי דאילו הי' דיחוי לא הי' ראוי שיהי' חיוב והכרח לכסות רק שאילו הי' מכסה ברצונו הי' מעשה מצוה אבל לא הי' שם חיוב לכסות אבל מעשה מצוה של רשות הוא בכל פנים ודאי אפי' אי אמרי' יש דיחוי וא"כ כיון דגם בעשיית מצוה של רשות שלא בחיוב והכרח רק דהמעשה הוא מעשה מצוה הרי יש ג"כ חיוב ברכה כמו בשחיטה וכנ"ל א"כ הא שפיר גם בכיסוי דכאן יש לו לברך וכיון דמספק שמא אין דיחוי חייב לכסות א"כ כשמכסה הא צריך ממילא גם לברך דזה הי' תמיד חייב לברך כשהי' מכסה אפי' הייתי אומר וודאי דיש דיחוי ודו"ק היטיב כי זה נכון מאוד בס"ד:

ואין לומר דעניין מצוה של רשות שייך רק במצוה שכך ניתנה בתורת רשות כמו בשחיטה ומשא"כ בכיסוי דהמצוה שניתנה היא מצוה של חיוב לכן אם אינה חיוב אינה כלום דז"א דיש בכלל מאתים מנה ועניין הרשות יש תמיד בכלל החיוב דתמיד הרי העשי' עשי' של מצוה אלא דיש עוד יותר חיוב והכרח העשי' אבל מ"מ גם כשאין החיוב מפאת שנדחה החיוב מ"מ גוף עניין המצוה אשר בהעשי' ישנו שפיר עדיין כיון דבו לא הי' דיחוי ושפיר הוא מעשה מצוה וצריך לברך וכבר כתבתי כן בתשובה הנ"ל שם לעניין פדיון הבן דאף דאין מחויב לפדות מכח רוב דאין הולכין בממון אחה"ר מ"מ אם פודה יש לו לברך דלגבי ספק איסור דברכה לבטלה הא מהני רובא ואומר הרוב דנתינתו היא נתינת פדיון לא מתנה בעלמא וע"כ אף דאין מוכרח לתת מצד דין הממון דבי' לא מהני רובא להוציא להכריח לתת מ"מ מסתלק רק עי"ז עניין החיוב אבל עניין מצוה של רשות עדיין ישנו שפיר אם נותן דרק אילו הי' ספק שקול אז הרי מספקינן שמא אינו חייב ואין נתינתו נתינת פדיון הבן רק מתנה בעלמא ולכן א"א לברך ומשא"כ כשיש רוב לחייב ורובא הא מהני בכה"ת וא"כ הא יש וודאי חיוב והוא נתינת פדיון הבן וודאי אלא דלגבי דין ממון לא מהני רוב להוציא וע"כ כאשר נותן בעצמו אז עכ"פ היא נתינת פדיון הבן והוי עשיית מצוה דרשות [דחיוב א"א שיוחשב כיון דסוף סוף אין חייב ומוכרח לתת כיון דלהוציא ממון לא מהני רובא] ויש לו לברך עכ"פ מפאת קיום מצוה של רשות והארכתי שם בתשובה בזה והבאתי ראיות לזה וא"כ ה"נ דכוותה אף דנדחה עניין החיוב מ"מ כיון דעניין המצוה של הרשות לא נדחה שפיר נשאר מן המצוה עניין המצוה של רשות עכ"פ אף דעיקר מצות כיסוי הוא מצות חובה כמו בפדיון הבן דג"כ

עיקר המצוה חובה ועכ"ז מברך גם על קיום באופן של רשות וכנ"ל [ובהך דדם שנפל לחוך מים ג"כ הוי בידו וכמובן דכיון דבסוף רבה הדם עד כדי שיהא בו מראית הדם א"כ הרי הי' בידו לגמור השחיטה ולהפיל הדם לשם עד כדי שיהא בו מראית דם ויהי' בר כיסוי כמו שעשה באמת וגם הרי בידו תמיד לשחוט עוד חי' ועופות לשם עד כדי שיהא בדם מראית דם ויהי' בר כיסוי דשחט מאה חיות במקום אחד כיסוי אחד לכולן וז"פ]:

עוי"ל בזה דאחרי דלא אמרו בגמ' דהספק אי יש דיחוי או אין דיחוי רק דמספקא לן אי פשיטא לר' דאין דיחוי או מספקא לי' א"כ הרי יש רוב לומר אן דיחוי ודו"ק וא"כ תו הא יש חיוב וודאי מכח הרוב ורק דעכ"ז בהדס שנקטם ראשו ועלתה בו תמרה ביו"ט [וכן בלולב של אשיר' שביטלה ע' בע"ז שם] שפיר אסור לצאת בו וצריך ליטול הדס אחר כשר ואפי' יהי' טירחא או הוצאת ממון בדבר דכיון דיש שם חזקת חיוב לצאת בלולב והדס כשר א"כ סמוך מיעוט לחזקה מדרבנן ואין יוצא בזה ומשא"כ כאן דליכא חזקת פטור להיפוך דאף דבשעה שהי' מכוסה ע"י הרוח הי' פטור מ"מ זה הפטור הא וודאי הלך לו דהא חזר ונתגלה ורק מטעם דיחוי קאתית עלי' וא"כ בעניין הספק של הדיחוי הא ליכא חזקה תו וכיון דבספק זה יש רוב לומר אין דיחוי שפיר הרוב מחייבהו מטעם וודאי לכסות ואולם גם בהך דהדס כו' י"ל דלא אהני החזקת חיוב בזה לומר סמוך כו' כיון דאין החזקה בגוף פסול ההדס דהא פסולו ג"כ וודאי הלך לו דהא עלתה בו תמרה והדיחוי ספק אחר הוא כנ"ל ומה שיש חזקת חיוב זה אין מפסיד דכיון דבגוף פסול ההדס יש רוב להכשיר ואין חזקה נגדו א"כ מעיקרא נמי הא לא הי' מחויב לצאת רק בהדס כזה כיון דרוב מהני בכה"ת והדס כשר הוא עפ"י הרוב וא"כ הא אין כאן ניגוד מכח החזקת חיוב כלל ודו"ק ובאתי רק להעיר]:

עוי"ל דבאמת בחיוב כיסוי שאמרה תורה הא אין החיוב על מעשה האדם לבד שיכסה דא"כ הי' ראוי בכסהו הרוח שיהי' חייב לגלות ולכסות דהא לא כיסה עדיין וג"כ אין כוונת המצוה על גוף הכיסוי לבד שיהי' הדם מכוסה דא"כ בכסהו ונתגלה אמאי פטור מלכסות הא אין הדם מכוסה עתה ועל כרחך דהמצוה על שניהם יחד וכל אחד רק חלק מן החיוב היינו דהמצוה שיהי' הדם מכוסה ע"י מעשה האדם וע"כ בכסהו ונתגלה מעשה האדם הא כבר נעשית ואי דצריך שיהי' הדם מכוסה זה הרי הוא רק חלק חיוב וחלק חיוב זה לבד הא לא חייבה תורה רק אם החלק הב' של מעשה האדם ומעשה האדם הא אין עלי' חיוב עוד דכבר עשה המעשה דמעשהו צריך רק לעשות פעם אחת ורק בעניין שיהי' הדם מכוסה זה עניינו תמידיי שיהי' מכוסה ומשא"כ במעשה האדם דכל מעשה הוא בפ"ע לא חייבה תורה לעשות ב' מעשים רק מעשה אחת ולא יותר ודו"ק

היטיב מאוד [וע' חולין פ"ז א'] והיכא דכיסהו הרוח ג"כ אין חיוב לגלות ולכסות דהא הדם מכוסה ואי שיעשה הוא הרי מעשהו רק חלק מן החיוב ועל חלק לבד הא אין חיוב וכנ"ל וע"כ בכיסהו הרוח אם חזר ונתגלה שפיר יש חיוב לכסותו כיון דמעשה האדם לא נעשה עדיין ומפאת הדם הא החיוב שיהי' מכוסה וזה חיוב תמידיי וא"כ הרי החיוב עתה שפיר מב' הצדדים מפאת מעשה האדם ומפאת הדם וע"כ שפיר חייב לכסות וז"פ ולפי"ז נ' דהנה לעניין הדיחוי הנה לעניין החיוב שיהי' מכוסה הא לא הי' דיחוי כלל דאפי' בשעה שהי' מכוסה ע"י הרוח זה רק שהי' החיוב מקוים אז אבל לא הי' בו דיחוי וגם כיון דחיוב זה הוא תמידיי ואילו מקוים הי' רק בשעתו וא"כ הרי הי' גם אז החיוב על התמידיות שיהי' תמיד מכוסה והי' גם חיוב בפועל מכח זה היינו דהי' חיוב שלא ליקח העפר מעל גביו שלא על דעת לכסותו שנית דאז הא יהי' מגולה] וא"כ כיון דאין הדיחוי רק בחלק המעשה דחלק זה לא הי' מקוים רק שהי' פטור ממנו לפי שהי' רק חלק ואין חיוב על חלק וגם חיוב המעשה הוא רק על פעם אחת לא על תמידיות וא"כ כיון שהי' אפשר לו לעשות המעשה גם בהיותו מכוסה ע"י הרוח היינו לגלותו ולכסותו ולא הי' חייב בכך א"כ הרי כבר נפטר מן המעשה ולכן יש בזה דיחוי לומר דהואיל ואידחי אידחי וע"כ נ' פשוט דכיון דבהחלק שיהי' מכוסה ליכא דיחוי א"כ עתה שחזר ונתגלה שפיר יש עליו חיוב החלק הזה עכ"פ דאף דמצינו דבחלק אין חיוב מ"מ הא מצינו זה רק כאשר חלק האחר מקוים כמו בכסהו הרוח דמקוים מאיליו החלק שיהי' מכוסה ואז אין חיוב בחלק המעשה שיגלה ויכסנו וכן בכסהו ונתגלה דפטור מלכסות דחלק המעשה נתקיים כבר לכן אין חיוב עוד מפאת החלק שיהי' מכוסה לבד ומשא"כ בכסהו הרוח וחזר ונתגלה דגם חלק המעשה לא נתקיים כלל אלא דפטור ממנו מטעם דיחוי א"כ פטור הא אינו קיום ואין לדון פטור מקיום ואף דמוצאין דכשחלק מקוים אין חיוב עוד מפאת חלק האחר מ"מ וודאי אין לדון מזה אהיכא דאין קיום כלל דלא יהי' חיוב בחלק מפאת שיש פטור בחלק האחר וז"פ וגם החילוק ביניהם מבואר דכשיש קיום קצת לא חייבתו תורה לטרוח עבור הקיום בשלימות כיון דכבר נתקיים קצת המצוה עכ"פ ומשא"כ כאשר אין קיום כלל שפיר יש לו להתחייב על התקיימות קצתה עכ"פ אף שאין עליו חיוב התקיימות כולה ועוד דכיון דאין עתה חיוב על מעשה האדם א"כ הא החיוב שיהי' מכוסה אינו חלק רק כל המצוה כיון דאין חיוב יותר דרק בכסהו הרוח דגוף החיוב שיהי' מכוסה ע"י האדם רק שמקצת זה מקוים דהוא מכוסה א"כ עכ"פ השאר רק חלק דהא המצוה יותר אלא שהוא מקוים וכן בכסהו ונתגלה דרק נתקיים המקצת היינו מעשה האדם אבל לא נעשה עי"ז מקצת האחר כל המצוה דעדיין המצוה

רק שיהי' מכוסה ע"י האדם אלא דקצתו כבר נתקיים ומשא"כ בכסהו הרוח וחזר ונתגלה דאין חלק המעשה מקוים רק שאין בו חיוב א"כ תו החלק שיהי' מכוסה הרי הוא כל החיוב ואינו חלק כלל רק כל החיוב ושפיר יש לו להתחייב בו כיון דאינו חלק כלל רק כל החיוב שלו ולא שייך לומר דאין חיוב בחלק ודו"ק היטיב מאוד כי עמוק הוא ועוד דכיון דבחלק המעשה ג"כ אין הפטור עצמיי רק מטעם דיחוי ע"כ דיחוי אין בכחו לגרור עוד פטור ע' דוגמא בתוס' יבמות ריש ג' אחין דכשאין איסור עתה בייבום ואסור רק מפאת דהי' כבר אסור וכל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה כו' זה אין בכחו לגרור עוד פסול החליצה וחשוב חליצה כשיר' ואין צריכה לחזור על האחין ע"ש וע' לקח טוב כלל ו' אות ו' דכתבתי ג"כ כזה דדיחוי אין בכחו לגרור עוד דבר והבאתי ג"כ תוס' יבמות הנ"ל עש"ה וכך לענייננו ג"כ אין בכח הדיחוי לגרור עוד פטור החלק הב' שיהי' מכוסה ולפי"ז אחרי שחזר ונתגלה יש עליו חיוב עכ"פ שיהי' הדם מכוסה ועכ"ז דייק הש"ס שפיר מדתני חייב לכסות דאין דיחוי כו' והיינו משום דל' חייב לכסות משמע דצריך לכסות בעצמו או ע"י אחר בר חיובא כבכל כיסוי וגם בכל חיובי מעשה א"א לעשות ע"י אינו בר חיובא כחש"ו וכ"ש לא ע"י קוף וע' שבת כ"ג א' והשתא דאמרת הדלקה עושה מצוה הדליקה חש"ו לא עשה ולא כלום וא"כ ע"כ דאין דיחוי דאי יש דיחוי והחיוב רק שיהי' הדם מכוסה בזה כיון דאין חיוב על מעשה האדם היינו לכסות רק שיהי' מכוסה הא אין נ"מ ע"י מי נתכסה ואפי' באומר לחש"ו לכסותו או אפי' מכסהו ע"י קוף ג"כ קיים חיובו דאפי' ע"י הרוח הוי חיוב זה מקוים וכנ"ל וא"כ מדלא תני חייב שיהי' הדם מכוסה רק חייב לכסות דחיוב על מעשה צריך לעשות בעצמו או ע"י בר חיובא א"כ הא שפיר דייק הש"ס דאין דיחוי ויש חיוב המעשה ולא לבד החיוב שיהי' מכוסה ולפי"ז נ' דכיון דיש כאן וודאי החיוב שיהי' הדם מכוסה לכן מפאת החיוב הזה לבד הא ג"כ יש חיוב ברכה דעל כל חיוב וציווי שנצטוינו צריך לתת שבח ולברך אקב"ו ואפי' על ציווי של איסור בשוא"ת יש חיוב ברכה כל שיש שם מעשה שבה נוכל לקבוע אמירת הברכה ע' בדברינו לעיל אות ו' וא"כ ה"נ גם על החיוב שיהי' מכוסה הא יש חיוב ברכה אלא דאם יקיים החיוב הזה ע"י חש"ו וקוף אז כיון דאינהו לאו בני מצוה וברוכי וגם לאו בני שליחות נינהו והוא אין עושה דבר אין לו לברך ומשא"כ אם מכסה בעצמו או בר חיובא אחר שפיר צריך לברך עכ"פ על החיוב שיהי' מכוסה כיון דעושה מעשה השייכות לחיוב ההוא שע"י המעשה ההוא הרי מתקיים החיוב הזה וע' היטיב בדברינו לעיל אות יו"ד ותבן דברינו כאן ביותר וע"כ כיון דמספקינן שמא אין דיחוי וצריך מספק עכ"פ לכסות בעצמו או ע"י בר חיובא אחר א"כ הא צריך לברך תמיד ג"כ וא"כ הרי

הכיסוי הזה דומה לגמרי לכל כיסוי דצריך להעשות ע"י עצמו או ע"י בר חיובא אחר וגם נעשה בברכה תמיד וא"כ שפיר תני סתמא חייב לכסות דמשמע ככל שאר כיסוי ובברכה ודו"ק כי גם זה נכון בס"ד:

עוי"ל דבאמת אין כאן קושי' כלל מהך דאשיר' שביטלה דש"ס ע"ז מ"ו א' דדעת המחבר באמת גם בלולב של אשיר' שביטלה דכשר בדיעבד, ע' מנן אברהם סי' תקפ"ו סקמ"ו וכן בהך דהדס שנקטם ראשו ועלתה בו תמרה ביו"ט דסוכה ל"ג א' ג"כ אין מבואר סברת המחבר דמספקי' לומר דיחוי ע' או"ח סי' תרמ"ו וע"ש בט"ז סק"ו ואך העיקר דק' בזה הוא מש"ס סוכה ל"ג ב' דמסיק דדיחוי מעיקרא תיפשוט מינה נראה ונדחה לא תיפשוט מינה וא"כ מסוגי' הנ"ל הא עכ"פ קשיא אדינא דכאן דהא כאן בכיסוי בכסהו הרוח וחזר ונתגלה ה"ל נראה ונדחה וא"כ נראה ונדחה הא לא תיפשוט ומספקי' לומר דיחוי גם במצוות וע' במ"א סי' תקפ"ו שם דדיבר ג"כ מזה ונלענ"ד דגם מזה לק"מ באמת אדינא דכאן וזה דהא החיוב בכיסוי הוא רק על השוחט דאחר אין חייב לכסות רק אם מכסה הוא ג"כ מצוה אבל חיוב אינו לאחר זולת כשהשוחט מסתלק ואינו רוצה לכסות אז חל החיוב על כל הרואה ע' תולין פ"ז א' שם והנה נ' פשוט דהא דכשהשוחט מסתלק חל החיוב על כל הרואה לאו דווקא כשמסתלק ואין רוצה לכסות רק כל שיסתלק חיוב השוחט מאיזה טעם שיהי' ממילא כיון שהשוחט מסולק חל החיוב על כל הרואה דמה לי מפאת מה הי' סילוק השוחט אם מרצונו או מטעם אחר וז"פ ולפי"ז לענייננו הנה בעוד לא כסהו הרוח הא לא הי' השוחט מסולק ורק כאשר כיסהו הרוח אז מסתלק חיוב השוחט אי נימא דיחוי כיון דנפטר אלעולם מלכסות דאפי' יוחזר ויתגלה הא יהי' פטור מלכסות מטעם דיחוי וכיון דהשוחט עתה מסולק הרי חל עתה החיוב על אחר ואי דעתה הוא מכוסה מ"מ יחול שפיר החיוב על אחר אם יוחזר ויתגלה דא"ל דנימא הדיחוי גם לגבי האחר ז"א דלגבי האחר הא הוא דיחוי מעיקרא דהא לא הי' עליו חיוב לפני התכסותו ברוח דאז הי' עדיין החיוב על השוחט ולא על האחר ומשנתכסה ברוח דנסתלק חיוב השוחט מאז הרי הוא תו דיחוי מעיקרא כיון דכבר כיסהו הרוח ודיחוי מעיקרא הא לא אמרינן ודו"ק היטיב [וא"ל דלגבי אתר נמי הא ה"ל נראה ונדחה כיון דהי' עכ"פ עניין המצוה גם אצלו עוד לפני כיסוי הרוח דאילו כיסה הא הי' כיסויו מצוה אלא דלא הי' חייב לכסות רק השוחט וא"כ עכ"פ נימא דיחוי גם לגבי אחר בגוף עניין המצוה ז"א דכבר כתבתי דבגוף עניין המצוה אין כאן דיחוי כלל כיון דהי' בידו לגלות ולכסות ואי דאין חיוב לגלות ולכסות מ"מ מפאת זה הא רק נדחה החיוב אבל לא גוף עניין המצוה כיון דגוף עניין המצוה הי' תמיד בידו ולא הי' בו דיחוי כלל ולעניין החיוב

תו זה הא הוא רק בהשוחט דעליו הי' החיוב לפני כיסוי הרוח ומשא"כ אחר דנתחדש החיוב רק עם כיסוי הרוח דנסתלק חיוב השוחט והוי דיחוי מעיקרא ודיחוי מעיקרא הא לא אמרי' וא"כ לגבי אחר הא אין דיחוי כלל וכלל ודו"ק היטיב] ולפי"ז נ' פשוט דדין זה דלגבי אחר יש החיוב מעתה אם יוחזר ויתגלה הוא נוהג גם בהשוחט עצמו היינו שלא בתורת שוחט רק ג"כ בתורת אחר דהא הוא עצמו ג"כ לא גרע מאחר הרואה וכשנסתלק עניין החיוב שלו עם הכיסוי מתורת שוחט תו חל אז החיוב הן עליו והן על כל אחר בשוה מתורת רואה ושפיר גם השוחט עצמו כשמכסה אחרי שחזר ונתגלה הוא כיסוי של חיוב אלא דאין קודם בחיוב זה לאחר דהחיוב בזה על כל הרואה בשוה והוא ג"כ אחד מהם וכל הקודם לחטוף המצוה זריז ונשכר וז"פ וא"כ פשוט ממילא דבכסהו הרוח וחזר ונתגלה דיש חיוב על כל הרואים לכסות והשוחט ג"כ כאחד מהם הנה כל מי שיחטוף המצוה ויקדים לזכות בה יש לו לכסות בברכה כיון דהוא מצוה של חיוב גמור אלא דרבים חייבין בה היינו כל הרואה וכל הקודם זכה וא"כ הא שפיר כ' המחבר סתמא דחייב לכסות ומשמעותו בברכה דהא החיוב באמת לכסות בברכה וא"ל דעכ"פ הא אין השוחט קודם בהחיוב לאחר וא"כ גם זה הו"ל לפרש ולא לסתום דז"א דהא באמת אכתי רק ספק הוא אי יש דיחוי אצל מצוות בנראה ונדחה דנראה ונדחה נמי הא רק לא תיפשוט והוא ספק עדיין וא"כ תו מפאת הספק שמא אין דיחוי כלל א"כ הרי השוחט ממילא קודם לאחר דשמא אין דיחוי והוי עליו החיוב לגמרי כמו לפני כיסוי הרוח דלא נדחה כלל וא"כ מפאת הספק הזה הא השוחט ג"כ קודם לאחר וא"כ שפיר דין כיסוי זה ככל כיסוי דצריך לכסות בברכה והשוחט בו קודם לאחר ושפיר כ' המחבר סתמא דחייב לכסות ודו"ק כי גם זה נכון מאוד כפתור ופרח בס"ד:

נג

ע' לעיל אות כ"ד ועיינתי בתבואות שור שם סי' ו' וראיתי דכ' ג"כ דפסול מחובר לשחיטה מתיבת ויקח דבעי' דבר הניקח והנלענ"ד בזה כבר כתבתי באות כ"ד שם ואני מוסיף עוד דהא לקיחה ונתינה המה שמות מצטרפים זה נותן וזה לוקח וכל דלא מיקרי לקיחה גם נתינה לא מיקרי וע' תוס' סוכה ל"ז ב' דמבואר שם ג"כ כן לפי הגירסא שהביאו עש"ה [וע' כתובות ל"ב ב'] וא"כ כי היכא דלקיחה ממעט מחובר לבעל חי ה"נ נתינה וא"כ מדוע גט נכתב על יד של עבד ועל קרן של פרה ונותן לה את העבד והפרה הא כתי' ונתן בידה והי' לו להיות פסול כמו דשחיטה בשן וצפורן המחוברים בבעלי חיים פסולה מתיבת ויקח דבעי' דבר הניקח ואולם לפמ"ש בזה באות כ"ד שם דבאמת שן המחובר בבע"ח וכדומה חשיב דבר הניקח כיון דניקח ע"י לקיחת הבע"ח ואך כיון

דאפשר לשחוט גם בקנה הגדל בקרקע בעודו מחובר והתורה פסלתו [בתיבת ויקח דמחובר לקרקע דאינו דבר הניקח] א"כ הרי התורה פסלה מחובר לכן גם שן המחובר לבע"ח פסול ממילא מתורת מחובר ואין פסולו משום דאינו ניקח רק מתורת מחובר כמו דמחובר לקרקע פסול אף דאפשר לשחוט בו עש"ה באות הנ"ל ולפי"ז י"ל דבגט לא שייך זה לומר שיופסל מתורת מחובר דבגט אין לנו ראי' כלל דהתורה פסלה מחובר לקרקע בתורת מחובר דבמחובר לקרקע הא יש בלא"ה פסול מטעם אחר דהא בכותב על עלה של זית במחובר ותלשו ונתנו לה ג"כ פסול אף דבשעת נתינה אינו מחובר והוא אז דבר הניתן והוי נתינה שפיר ועכ"ז פסול מפאת דהי' מחוסר קציצה דכתי' וכתב ונתן מי שאין מחוסר אלא כתיבה ונתינה יצא זה שמחוסר אחר הכתיבה עוד דבר מלבד הנתינה היינו הקציצה וא"כ גם מחובר לקרקע דמחוסר ג"כ או קציצה או הקנאה שיקנה לה הקרקע לכן ג"כ פסול מפאת שמחוסר עוד דבר מלבד הנתינה ואף דכל גט הניתן צריך ג"כ שיקננו לה דה"ז גיטך והנייר שלי אינה מגורשת מ"מ כיון דהנתינה היא עצמה ההקנאה דקונאתו בקבלתה דהיא הנתינה עצמה לכן לא חשוב חסרון ומשא"כ בכותב גט במחובר לקרקע ומקנה לה הקרקע דצריך לעשות קניין אחר והוא להיפוך דע"י שיש הקנאה יש גם הנתינה במה שבא מרשותו לרשותה לכן הוי שפיר מחוסר הקנאה [ואין עניין לכאן מ"ש בר"ן גיטין פרק ב' דמחוסר הקנאה אינו חסרון בזה דהר"ן שם איירי רק היכא דחסרון ההקנאה הוא חסרון צדדיי כגון שנכתב הגט על נייר של אשה וצריכה להקנותו לו תחלה ואין שם חסרון בהנתינה בידה דכשהנייר שלו אין עוד חסרון דבר רק הנתינה וזה רק דבר מקריי שהי' הנייר שלה והוצרכה להקנותו לו ואין שם חסרון בעיקר נתינת הגט דהוא הנתינה ממנו לה שמתגרשת בו ועלי' קאי קרא דונתן ומשא"כ בגט שנכתב במחובר דא"א גט זה להנתן לה זולת ע"י הקנאה שיקנה לה תחלה לכן שפיר הוי זה חסרון בעיקר נתינת הגט ואינו בכלל וכתב ונתן בידה מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה בידה לא זה שא"א הנתינה בידה רק ע"י עוד דבר אחר זולתו או קציצה או הקנאה לה ודו"ק] וא"כ כיון דיש שם במחובר בלא"ה פסול אחר א"כ אין ראי' דפסלה תורה מחובר מתורת מחובר דהא יש בלא"ה פסול דהוא נוהג גם בתלוש דהא בכותב על עלה של זית וכן על קרן של פרה וקוצץ ונותן ג"כ פסול מפאת שהי' מחובר קציצה ואף דהנתינה היא בתלוש וא"כ כיון דיש גם במחובר פסול זה דמחוסר כו' א"כ הא אין ראי' דפסלתו תורה מתורת מחובר דהא בלא"ה פסול וכיון דאין שם פסול מתורת מחובר לכן שפיר כשר על יד של עבד ועל קרן ש פרה ונותן לה את העבד והפרה דמתורת מחובר

הא אין שם פסול ואי מתיבת ויקח הני הוו שפיר דבר הניקח כיון דניקחים ע"י לקיחת העבד והפרה וכנ"ל ודו"ק היטיב מאוד:

ומש"ש בתבואות שור עוד בשמלה חדשה ספי' ו' דגם בשן מחובר לראש שלם וכ"ש לגוף שלם אע"ג דמת ה"ל מחובר ופסול כו' ומ"ש בתבואות שור סקי"ד דרק במחובר ללחי הלחי כבית יד ומשא"כ ראש שלם או חלק גדול מהגוף מאן לימא לן דמיקרי בית יד כו' חידוש שלא הביא גמ' חולין קכ"ו ב' בבהמה נעשית יד לאבר קמיפלגי וברש"י דר"ש סבר אין בהמה כולה נעשית יד לאבר אחד והוא כסברא הנ"ל דגוף שלם או חלק גדול מגוף אין נעשה בית יד לשן ואם דיש לחלק בזה בין יד לבית יד עכ"ז הי' לו להביא עכ"פ גמ' הנ"ל:

והנה מ"ש אני למעלה בזה באות כ"ד הנ"ל דהלימוד מתיבת מאכלת דבעי' דומי' דמאכלת נ' דאף דמאכלת הוא ג"כ כלי וא"כ ניבעי נמי כלי לשחיטה ואילו אנן רק בשחיטת קדשים מצרכינן כלי מפאת הלימוד הנ"ל ממאכלת וכבר עמדו ע"ז בתוס' וי"ל בפשיטות דכל מי תלושין אחד ועניין כלי הוא רק דבר של חשיבות דכלי חשוב יותר ומקבל טומאה וע' קידושין י"א ב' ברש"י ותוס' הגירסא שהביאו שם מה כלים דבר חשוב כו' ע"ש] וע"כ לגבי שחיטת חולין אין סברא להצריך חשיבות ולא מצרכינן רק מין דבר הנזכר בכתוב דהיינו תלוש ורק בעלי חיים דבעלי חיים אף דהם תלושים מ"מ בעלי חיים הם ג"כ מין בפ"ע מדבר שאין בו חיות ונחשבים ג"כ לכמה דברים גידולי קרקע וע"כ כיון דלא מצינו דהכשירה תורה מין זה לשחיטה שפיר פסול וע' דוגמא בתוס' שבת צ"ד א' ד"ה שהחי דטעמא דמ"ד חי נושא את עצמו ופטורין על הוצאתו בשבת עיקרו רק משום שלא מצינו הוצאת בפלי חיים במשכן ואף דלא בעי' שתהי' ההוצאה באותו דבר ממש שהי' במשכן דהא חייבין על הוצאת כל הדברים ואף שלא היו במשכן מ"מ צ"ל ג"כ דכל מין חפצים שאין בם חיות אחד ואין סברא לחלק בין חפץ לחפץ ורק בעלי חיים הם סוג בפ"ע וע"כ כיון דבסוג זה לא הית' הוצאה במשכן שפיר אין ללמדו מסוג חפצים מתים שהית' בהם הוצאה במשכן לחייב גם בסוג זה וכך כאן שפיר כשירה שחיטה בכל דבר תלוש החותך דהכל הוא דומי' דמאכלת דהוא תלוש ואין בו חיות ואין סברא להצריך שחיטה במאכלת דייקא רק סגי שפיר במין מאכלת וכל דבר תלוש שאין בו חיות והוא חותך הוא מינא דמאכלת בעניין פעולת השחיטה ורק מחובר לקרקע וכן בעלי חיים הם סוג בפ"ע וכיון דבסוג זה לא מצינו שחיטה לכן שפיר פסולים ואף בקדשים דהם דבר של חשיבות ושם יש סברא להצריך השחיטה בדבר החשוב לכן כיון דמצינו בקרא שחיטת קדשים בכלי היינו ביצחק דהי' עולה וכתי' ויקח את המאכלת לשחוט דהוא

כלי לכן שפיר יש להצריך ממקרא זה כלי לשחיטת קדשים והוא פסול בעניין הקדושה והמעלה אם אין השחיטה בכלי וה"ל פסול קרבן אבל בעצם עניין השחיטה אינו פסול דבעצם עניין השחיטה אין ראוי לחלק בין קדשים לחולין דאין חילוק ביניהם רק מפאת הקדושה והמעלה שיש לקדשים וא"כ הרי הוא פסול רק בעניין הקדושה והמעלה אבל לא בגוף השחיטה ולכן שפיר גם בקדשים אם שחט שלא בכלי אינו נבילה והוא רק פסול קרבן:

והנה לפי דברינו שחיטה בשן וצפורן המחוברים בבהמה מתה אפי' שלימה שפיר כשיר' וכמובן כיון דהוא תלוש ואין בו חיות והוא מינא דמאכלת [וע' רש"י חולין י"ח א' ד"ה במחוברת דכ' דצפורן המחובר בבע"ח פסולו מתורת מחובר ע"ש ואולם מגוף דברי הגמ' אין הכרח לזה רק י"ל שפיר דהפסול מתורת בעל חי דאינו מינא דמאכלת וכל המחובר בבעל חי ואפי' שן וצפורן בע"ח חשוב ופסול לשחיטה, וגם בדברי רש"י י"ל הכוונה דבע"ח חשוב קרקע כמבואר בכ"ד וע"כ הוי המחובר בו כמחובר בקרקע ופסולו שפיר עדיין מפאת דהוא מין בפ"ע ואינו מינא דמאכלת ומשא"כ שן וצפורן המחוברים בבהמה מתה דלא חשיבא קרקע שפיר כשירים לשחיטה וכנ"ל] והנה גם להבנת התבואות שור דהפסול מפאת מחובר לדבר אחר מ"מ נ' ג"כ דאין לפסול שן וצפורן המחוברים בבהמה מתה או בראש שלם ולומר דרק במחובר ללחי הוי הלחי כבית יד ולא חשיב מחובר ומשא"כ בחלק גדול מן הגוף לא שייך שיוחשב בית יד דאי איתא הי' ראוי שיתפרש השיעור בזה בדברי חכמים כמה הוא כמות קטן שנחשב בית יד וכמה הוא כמות גדול שאין נעשה בית יד ואם יהי' הברזל החותך מחובר לאיזה חפץ גדול וחשוב מצד עצמו דלא שייך שיוחשב בית יד לברזל יהי' פסול לשחוט בו וזו לא שמענו וכל כזה ראוי להתפרש בדברי חכמים וא"א כלל לומר בכל כמו זה השערות מדעתנו איזהו גוף קטן ונעשה בית יד לקטנו ואיזהו גדול ואין נעשה בית יד [וע' תוס' גיטין כ"א ב' ד"ה יצא ולר"ת דווקא נחתך מקלף גדול חשוב מחוסר קציצה אבל חתך מן הגט דבר מועט כמו שעושין לייפותו לא חשיב בהכי מחוסר קציצה כו' וגם שם צ"ע דמי מפיס איזהו גדול ואיזהו קטן אחרי שלא מצינו שיעור בזה בדברי חכמים] וע"כ נ' פשוט גם לפי הבנת התב"ש דכל שהבהמה מתה לא חשוב מחובר דמאי חזית דהשן מחובר לבהמה אמור להיפוך דהבהמה מחוברת לשן דאין טעם כלל לחלק בזה מפאת גודל וקוטן הכמות ורק בבהמה חי' דהשן והציפורן מצד עצמם אין בהם חיות ואילו בבהמה יש חיות ולכן היא חשיבא מפאת החיות וא"א שתוחשב הבהמה מחוברת לשן רק הבהמה עיקריית והשן מחובר בה ומקבל החיות וההרגשה ממנה ולכן הוא דחשוב מחובר ומשא"כ אם

הוא מחובר בגוף מת אין לו תורת מחובר לדבר אחר רק הכל גוף אחד והוא חלק ממנו לא שהדבר אחר עיקר והוא מחובר לו ודו"ק היטיב ועוד יש חילוק דבהמה מתה היא אוכל דהאיסור אין מסלק השם אוכל ולכן חיבורי אוכלין כמאן דמיפרתי דמי ולא חשיב חיבור ומשא"כ בבעל חי דמפאת החיות אינו אוכל כמו שהארכתי בבית האוצר ולכן שפיר חשוב חיבור וע' נזיר נ"א א' כל שבמת טמא חוץ מן השינים והשער והציפורן ובשעת חיבורן הכל טמא והוא משנה באהלות ואין לו עניין לכאן וע' בר"ש באהלות שם פ"ג מ"ג ואפי' תדמהו לשם מ"מ נ' דאפי' לסברת התב"ש דצפורן המחובר בבהמה מתה ג"כ פסול לשחיטה מ"מ בצפורן העומד ליגזז יש להכשיר דכל גוף סברת התב"ש הנ"ל חומרא בעלמא הוא וא"כ כיון דבצפורן העומד ליגזז הוא איבעי' דלא איפשיטא בנזיר שם אי חשיב מחובר ומטמא או לא א"כ הו"ל ס"ס ספק דשמא מחובר בבהמה מתה אינו פוסל כלל דזה נ' עיקר וסברת התב"ש חומרא בעלמא הוא ואפי' תימא דפוסל מ"מ שמא זה לא נחשב מחובר הואיל ועומד ליגזז ובאתי רק להעיר]:

והנה מ"ש למעלה דפסול גט במחובר [וע' גיטין ט' ב'] הוא משום מחוסר הקנאה או קציצה לכאורה ק' ע"ז מהא דכתב לה גט ונתנו בחצירו וכתב לה שטר מתנה עליו קנאתו ומתגרשת בו, ובזה הי' אפשר לומר דנתינת השטר כיון דהגירושין נפעלים על ידו חשוב הוא עצמו כנתינת הגט וחשיב שפיר נתינה לא הקנאה ודו"ק ואולם לפי"ז א"כ גם בכותב גט במחובר ומקנהו לה בשטר מתנה ראוי שיוכשר ועוד דבריש הזורק בהך דתיזיל איהי ותיחוד ותיפתח ותחזיק בי' הרי הקנה החצר בחזקה ואפ"ה מגורשת וע"כ נ' דהך דכתב לה גט ונתנו בחצירו וכן הך דהזורק שאני דהי' ראוי הגט להנתן בעצמו וע"כ לא חשיב מחוסר הקנאה ומשא"כ גט הנכתב במחובר לקרקע דא"א להנתן לה רק ע"י הקנאה או קציצה שפיר הוא מחוסר דבר אחר או הקנאה או קציצה ואף דבכותב גט על קרן של פרה וקוצצו ונותנו לה ג"כ פסול אף דהי' ראוי להנתן בלי קציצה אילו הי' נותן לה הפרה צ"ל דהפרה ג"כ הרי הוא דבר אחר מן הקרן דהוא הגט וחשוב ג"כ מחוסר דבר אחר היינו נתינת הפרה אלא דיש לפרה ג"כ עניין דנחשבת הגט עצמו כיון דהכל גוף אחד הפרה עם הקרן והוא הכל גט לבד וכולה פרה אוירא דמגילתא וע"כ תלוי בזה דאם קוצץ הקרן ונותן הרי הפריד הקרן מן הפרה ועשאן ב' גופין וגלי דעתי' דלא רצה לתת גם הפרה רק הקרן לבדו וע"כ תו הפרה דבר אחר וה"ל שפיר גם נתינת הפרה מחוסר דבר אחר ולא שייך לומר דהי' ראוי להנתן עם הפרה דלפי מה שהפריד הקרן מן הפרה ועשאן ב' גופין תו הפרה דבר אחר וה"ז מחוסר נתינת דבר אחר מלבד נתינת הגט ורק אם נותן בפועל הקרן עם הפרה הויין להו דבר אחד שכולו גט והפרה אוירא דמגילתא ואין שם

נתינת דבר אחר מלבד הגט ודו"ק היטיב מאוד וע' מעין דוגמא מנחות י"ד ב' הכתוב עשאן גוף אחד והכתוב עשאן שני גופים כו' ערבינהו מתערבין כו' פלגינהו מיפלגי כו' וכך כאן יש להם עניין דנחשב הכל גט לבד והפרה אוירא דמגילתא ויש לדון ג"כ הקרן דבר לעצמו והפרה דבר לעצמה וע"כ תלוי בזה דאם הוא מחברן בנתינה מיחברי והוו דבר אחד ומשא"כ אם מפרידן תו באמת ב' דברים הן ולא שייך לומר דהי' ראוי להנתן בלי חסרון דבר אחר אילו הי' נותן לה עם הפרה דז"א דלפי מה שהפרידן הרי הפרה דבר אחר והוי גם נתינתה דבר אחר ואין כאן ראויות להנתן בלי חסרון דבר אחר לין שלא עשה כן בפועל והוי הפרה דבר אחר ודו"ק היטיב מאוד כי עמוק הוא]:

נד

ושייך לאות ל"ו, מש"ש באות הנ"ל דהיתיר הבהמה מתיר העובר ואין תלוי בשחיטה ראיתי בתבואות שור סי' י"ג סקי"ז העיר קצת מזה וכל מה שהשיג שם ע"ז אין בו כדי השגה ואך מה שהביא מש"ס תמורה י"ב הבאתי כבר גם אני ש"ס הנ"ל באתוון דאורייתא, ואולם באמת אין ראי' משם ע"ש סוף עמוד ב' דדן בגמ' אי מותר לשחוט בהמת שלמים מעוברת בעזרה אם ולדה חולין דיוחשב שוחט חב"ע מפאת העובר וקאמר מי קרינא בי' כי ירחק ממך המקום וזבחת עש"ה ונ' דאין לדון מזה כלל דעכ"פ הא העובר ניתר ע"י שחיטת האם ושפיר יש בו משום שחיטת חב"ע דהא הש"ס בקידושין נ"ז ב' פריך אהך דחולין שנשחטו בעזרה מנא ה"מ ואמר עלה אמרה תורה שחוט שלי בשלי ושלך בשלך מה שלי בשלך אסור כו' וא"כ לפי טעם זה הא גם בצואר בהמה בחוץ והבהמה בפנים אסור לשחוט בצואר שבחוץ דהא דומי' דהכי בשחיטת קדשים בחוץ בכולה בחוץ וצוארה בפנים אסור לשחוט גם הצואר שבפנים משום שחיטה בחוץ כמבואר בזבחים ק"ז ב' וא"כ אף דהדר בי' בקידושין שם מאותה הילפותא ויליף מכי ירחק וגו' ע"ש מ"מ אין הדין משתנה לפי"ז דעל דין אחד הוא שבא להביא ילפותא ע' כזה בתוס' יבמות מ"ב א' ד"ה סתם וא"כ בבהמה בפנים וצוארה בחוץ ושוחט בצואר שבחוץ הרי ג"כ השחיטה בחוץ והבהמה הניתרת היא שהיא בפנים ועכ"ז אסור והרי דאיסור שחיטת חב"ע היינו דאסור להתיר חב"ע ע"י שחיטה וא"כ ה"נ העובר דניתר ע"י שחיטת האם שפיר גם בזה יש איסור, ואולם בצואר בחוץ כו' י"ל דאף דמעשה האדם הוא בחוץ מ"מ פעולת השחיטה הוא בכל הבהמה דחיות כולה מסתלק ע"י השחיטה והוי השחיטה גם בפנים דסילוק החיות ע"י שחיטה שחיטה הוא ומשא"כ בעובר ואולם באמת הרי בלא"ה תיקשי בזה דאפי' תימא דשחיטת הבהמה מתרת העובר ולא היתירה הוא שמתיר כו' מ"מ ג"כ הרי אין פעולת סילוק החיות בהעובר והעובר רק ניתר וא"כ

מנלן לאסור כזה בשחיטת חב"ע ועל כרחך לומר דגם להתיר חב"ע ע"י שחיטה אסור לא לבד לשחוט חולין בעזרה וא"כ הרי גם אם היתיר הבהמה הוא שמתיר את העובר ג"כ סוף סוף הרי העובר ניתר ע"י שחיטת האם בסבת הסבה דשחיטתה מתירתה והיתיר' מתיר העובר ושפיר יש איסור בזה ואין שום ראי' מגמ' תמורה הנ"ל ואף דהתוס' כתבו במנחות מ"ח ב' ד"ה כבשי דכבשי עצרת לא חשיבי מתיר חדש במקדש כיון דרק מתירין את הלחם והלחם מתיר החדש ומתיר דמתיר לא חשיב מתיר עש"ה מ"מ אין זה מוכרח ע"ש דכתבו שם כן בחד שינויא על קושייתם ותירצו שם עוד תירוצים אחרים עש"ה ועכ"פ י"ל דזה גופי' עניין האיבעי' דתמורה הנ"ל אי מתיר דמתיר חשיב מתיר או לא, וע"ע עירובין ע"א ב' דפליגי ר' מאיר ורבנן (לחד מ"ד שם) אי סומכין אשיתוף מבוי במקום עירוב דחצר אם נשתתפו במבוי ביין לעניין הפלוגתא דר"מ ס"ל דכיון דבחצר בעי' עירוב בפת ולא מהני ביין ורק בשיתוף דמבוי הוא דמהני יין לכן אין סומכין על השיתוף ביין דמבוי במקום עירוב דחצר דהרי זה כאילו עירבו בחצר ביין ובעירוב חצר הא לא מהני יין ורבנן ס"ל דסומכין שפיר דאף דבחצר בעי' פת מ"מ כאן עניין החיבור דמפאת שמחוברין החצירות יחד במבוי ממילא הם מחוברין גם בחצר דשיתוף המבוי מחברן וא"כ כיון דבמבוי במקומו אהני היין לשתף והרי הם מחוברין איפוא במבוי לכן אהני שפיר החיבור ההוא לחברן ממילא גם בחצר דרק בחצר בעצמו אין היין חשוב להתחיל לעשות חיבור ומשא"כ בנשתתפו במבוי ביין דבשיתוף מבוי אהני יין וא"כ הרי הם מחוברין במבוי א"כ הרי גוף החיבור שמחוברין במבוי מחברן ממילא גם בחצר ואין זה עירוב בחצר ביין דלא היין הוא שמחברם בחצר רק חיבורם במבוי הוא שמחברן ובמבוי הרי יש חיבור ודו"ק ועש"ה בעירובין בפירש"י וא"כ הרי עניין הפלוגתא דחכמים ס"ל דהיין עושה החיבור במבוי ואין מתייחס עוד החיבור אל היין רק אחר שנפעל החיבור הנה החיבור מצד עצמו פועל החיבור גם בחצר ור"מ ס"ל דאזלי' בתר הפועל הראשון ולכן אילו היינו סומכין כו' אף דהחיבור שבמבוי הוא שמחבר בחצר מ"מ כיין שהחיבור שבמבוי נפעל ע"י היין הי' זה נחשב שהיין חיבר החצר וזה א"א שיחבר יין בחצר כיון דלא מהני עירוב חצר ביין וע"כ כזה ג"כ לעניין הך איבעי' דתמורה בהיא שלמים ולדה חולין ושחטה בפנים מהו הנה אלו הם ג"כ ב' צדדי סברת האיבעי' דהשחיטה מתרת הבהמה והיתיר הבהמה מתיר העובר ומספקינן אם יה נחשב דשחיטה התירה את העובר והוא כסברת ר"מ הנ"ל [וע"כ כיון שהעובר חולין אית בי' משום שחיטת חב"ע] או שהיתיר הבהמה התיר את העובר ואין מתייחס עוד היתיר העובר אחרי הפועל הראשון לומר דשחיטה היא שהתירתו כיין דהשחיטה רק פעלה

היתיר הבהמה ושוב ההיתיר מצד עצמו מתיר גם את העובר [ואין כאן משום שחיטת חב"ע כיון דלא ניתר העובר ע"י שחיטה] והוא כסברת רבנן דר"מ הנ"ל דהיין רק פעל החיבור במבוי ושוב החיבור שבמבוי עצמו פועל חיבור החצר ואין מתייחס עוד חיבור החצר אחר הפועל הראשון היינו היין שיוחשב שהי' חיבור החצר ע"י יין ודו"ק היטיב מאוד כי הדברים דומים בדומים ממש אחרי עומק העיון דעניין הספק דתמורה הנ"ל דשחיטת הבהמה מתירתה והיתירה מתיר העובר ומספקינן אם זה נחשב שהותר העובר ע"י שחיטה והוא ממש סברות פלוגתת ר"מ ורבנן דעירובין הנ"ל דהיין חיבר במבוי והחיבור שבמבוי מחבר בחצר אם זה נחשב שנתחבר החצר ע"י יין ודו"ק היטיב מאוד וע"ש בעירובין דהוא שם פלוגתא דאמוראי הלכה כמאן אי כר"מ או כרבנן וא"כ שפיר יתכן להיות גם עניין האיבעי' דתמורה הנ"ל בב' צדדי סברא זאת וא"כ עכ"פ הא אין שום ראי' מגמ' תמורה הנ"ל דהיתיר בן פקועה הוא מפאת שחיטה דייקא רק יתכן להיות שפיר דגוף היתיר הבהמה מתיר העובר ועכ"ז שפיר איבעי' לן בהיא שלמים ולדה חולין דתוחשב השחיטה שחיטת חב"ע מפאת העובר וכנ"ל ובאתי רק להעיר:

נה

ושייך לאות ל"ה, מה שדנתי שם בטעמא דבן פקוע הבא על בהמה מעליותא והוליד דהולד אין לו תקנה ולא מהני לי' שחיטת סימנים דידי' להתיר חלק שבו שמצד האם ודנתי דשחיטה מהני רק באם פועל פעולת היתיר בכל הבהמה הנשחטת ומשא"כ כאן דאין פועל בכולו דחלק שבו מצד האב הוא מותר מאז וא"צ היתיר השחיטה דעכשיו ולא הי' לי שם הסבר וטעם בזה, והנה י"ל בפשיטות לפי מאי דדרשי' ריש השוחט ושחט את בן הבקר ממקום ששח חטהו ובפירש"י שם חטהו והכשירהו לאכילה וא"כ הרי שיעור הכתוב ושחט את בן הבקר לפי הדרש ממקום ששח חטא והיינו הכשר לאכילה) את בן הבקר וע"כ י"ל דבעי' כולי' בן הבקר ומשא"כ במקום שמכשיר רק לחצי בן הבקר כהך דבן פקוע כו' דמכשיר ומתיר רק חציו דחציו האחר דמצד האב כשר גם מכבר ואין מקבל הכשר שחיטה דעכשיו ע"כ שחיטה זו פסולה דגזה"כ הוא הכשר את בן הבקר כולו ולא חציו וכדאמרי' בעלמא דבר ולא חצי דבר ואף דבב"ק ע"א ב' חמשה בקר אמר רחמנא ואפי' חמשה חצאי בקר כבר כתבו תוס' ב"מ צ"ו א' ד"ה ונשאל דמה דמפרשי' שם כן היינו משום דסברא הוא דישלם לפי מה שגנב ע"ש ומשא"כ כאן שפיר י"ל דגזה"כ הוא בן הבקר ולא חצי בן הבקר ובלאה"נ הדרשות משונות בזה במקומות רבות ואין לדון כלל מקום ממקום ושפיר י"ל דכאן הבינו חכמים הפי' בן הבקר ולא חצי בן הבקר, ואך בזה יש לדון עדיין די"ל דאף דכוונת הכתוב חטא והכשר את בן הבקר

כולו ולא חציו מ"מ אין זה חסרון בכאן דהא השחיטה גם בכאן בכחה באמת להתיר הכל רק דהחצי שמצד האב א"צ להיתיר ואין זה חסרון בחוק השחיטה דהשחיטה הרי בכחה להתיר גם אותו ורק שהוא א"צ לו וכמו שכבר דיברתי מזה באות הנ"ל ובס' אתוון דאורייתא לעניין שירים ניכרים והבאתי הך דגיטין ע"ד ב' פלוגתא דרבה ור' יוסף הא לא דלה כו' הא לי' אצטריכא כו' עש"ה, וע"ע תוס' שבת ט' א' ד"ה אר"י אמר רב הכא באיסקופת מבוי עסקינן דכתבו דוקא באיסקופת מבוי פתח פתוח כלפנים כיון שהקורה ראוי' להתיר את המבוי אעפ"י שמבוי זה א"צ לקורה שהרי יש לו ד' מחיצות כו' עש"ה והיינו ג"כ דנחשבת הקורה מתיר אעפ"י שהמבוי א"צ להיתירו כיון דאין חסרון בחק הקורה ונחשבת הקורה פועל ההיתיר רק שהמקבל א"צ לו עש"ה ותבן, וע' ל' הרא"ש בשבת שם דכ' ואעפ"י שמבוי זה א"צ לקורה שהרי יש בפתחו דלת מ"מ כיון דקורה זו ראוי' להתיר המבוי אם לא הי' לו דלת גם עתה נמי מתרת כו' עכ"ל וע' רא"ש פ"ק דסוכה סי' ט' אהך דסיכך ע"ג פסי ביראות כשיר' מגו דהוי דופן לשבת הוי דופן לסוכה ובראש וז"ל וראבי' ז"ל כ' ואפי' לא נתקן להתיר ביראות כגון שאין שם בור כיון דאם הי' שם בור הי' נידון משום מחיצה ושרי עכ"ל והיינו ג"כ דכיון דאין חסרון בחק המחיצה רק שאין שם בור שפיר חשיבה המחיצה מחיצה מתרת לעניין שבת ושפיר יש לנו לומר דמגו דהוי מחיצה לעניין שבת הוי מחיצה לעניין סוכה וכך כאן שפיר חשיבא השחיטה מתרת הכל שהרי בכחה להתיר הכל אילו הי' צריך רק דיש חצי דא"צ להיתיר ואין זה חסרון בהשחיטה ושפיר חשיבא השחיטה שחיטה המתרת הכל וראוי שתיכשר ובאתי רק להעיר: